

SCARA DUHULUI

Părintele Calistrat
Scara Duhului

© EL
EVANGHIL

Părintele Calistrat

Scara Duhului

Volum îngrijit de
Părintele Șenutie Paul Daniel

Editura EVANGHELISMOS
București, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CALISTRAT

Scara duhului / Părintele Calistrat ; vol. îngrijit de Părintele Șenutie Paul Daniel. - București : Evanghelismos, 2014
ISBN 978-606-8562-01-8

I. Șenutie, Paul Daniel (ed.)

Îndemn la rugăciune pentru toți creștinii

Versuri din Închisoare

În loc de rugăciune

În seara asta, Doamne, Te vei culca flămând,
Azima rugăciunii n-o vei avea la cină,
Nici blidul de smerenii, nici stropul de lumină
Ce-mi pâlpâia alt'dată în candela din gând.

Sunt prea sărac, Stăpâne, nu am ce-Ți oferi
Să-ți stâmpăr foamea, furii mi-au tâlhărit cămara
Și de puținul suflet ce îl păstram, ca sara
Să am, ca tot creștinul, cu ce Te omeni.

Aș vrea să-Ți pot întinde un gând sfios măcar,
Dar nu, nu pot, grădina mi-e vraiste și goală,
Mi-a mai rămas pe-un lujer o singură petală
Și pe un ramur veșted, un singur fruct amar.

De l-aș culege-n pripă să Ți-l aduc prinos,
Șoptind o rugăciune și tremurând o cruce,
Ar fi păcat de moarte că, Doamne, Ți-aș aduce
Otravă-n cupe sparte și Te-aș târî prea jos.

Zadarnic stai de veghe și-aștepți umil și blând,
Azima caldă-a rugii n-o vei avea la cină
Și-n cerul Tău de gheață cu Țurțuri de lumină
În seara asta, Doamne, Te vei culca flămând.

Demostene Andronesco

© EDITURA
EVANGHELISMOS

Anul Nou, sau despre neîncetata făurire a Timpului

*„Făcut-ai luna spre vremi, soarele și-a cunoscut
apusul său“ (Ps. 103, 20). „Tatăl iubește pe Fiul și
toate le-a dat în mâna Lui“ (In. 3, 35). „Tatăl Meu
până acum lucrează; și Eu lucrez“ (In. 5, 17). „Cu
mâine zilele-ți adaugi/ Cu ieri viața ta o scazi/ Și
ai cu toate astea-n față/ De-a pururi ziua cea de
azi“ (Mihai Eminescu).*

Pentru oamenii viețuitori în timp și spațiu, aici și acum, pe pământ, problema trecerii vremii a fost pricinuitoare de adâncă meditație și, totodată, un prilej de speculație filosofică. Și aceasta pentru că rațiunea cu care omul a fost înzestrat prin creație a încercat mereu în mod spontan să afle noima tuturor lucrurilor – și, mai ales a timpului: „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului; așa va înflori“ (Ps. 102, 15) – cânta de demult Psalmistul, văzând și înțelegând că omul nu poate, sărmanul, nicicum să oprească neînfrânată curgere a clipelor

care izvorăsc una din alta și se revarsă fără încetare... Taină de necuprins cu mintea, trecerea timpului a pus asupra „trestiei gânditoare“ care e omul (Blaise Pascal) povara întrebării despre rostul ultim al acestei treceri. Nu întâmplător Scriptura ne vestește că vom da socoteală de timpul pierdut în deșert!

Dacă ar fi să ținem seama fie și doar de acest lucru, putem deja aborda problema timpului în perspectivă eshatologică. Cu alte cuvinte, este evident că timpul nu reprezintă un „hazard“, ci se structurează pe o logică a existenței lui, are un Stăpân, are un Creator, are un Împărat care îl coordonează în integralitatea lui; iar Acela nu poate fi decât Unicul Bunul Dumnezeu. El împarte timpul în epoci profund marcate de lucrarea Sa dumnezeiască, încadrându-l între cele două limite atemporale sau supratemporale, între „vecii vecilor“ și „mai înainte de toți vecii“. Șirul veacurilor și al mileniilor (de la cele dintâi ce au trecut deja și până la – poate – miile de mii ce vor mai trece) așază timpul între „începutul“ creației – „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul“ (Fac. 1, 1) și „astăzi“ al lui Dumnezeu: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!“ (Lc. 23, 43), „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia!“ (Lc. 19, 9), „Domnul a zis către Mine: „Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut!“ (Ps. 2, 7); căci acest început al creației (ivit de la Dumnezeu, Sensul Însuși al existenței tuturor) este actul de dragoste divină manifestată prin „zidirea cea de mare preț“ – făptura umană, precum spunea părintele Arsenie Boca, – dragoste care este evidentă în ceea ce a fost denumit științific drept „Intelligent Design“ (sau, dacă vrei, Preafrumoasă Înțelepciune a lui Dumnezeu) – concept care se referă atât la raționalitatea intrinsecă întregii creații, cât și la frumusețea ei uimitoare. Într-o analiză făcută la prima vedere, timpul prinde contur definit sub trei forme de existență (oarecum prin abstractizare): trecutul, prezentul și viitorul. Măsura trecutului nu este fixă, precum nici prezentul nu este ireversibil; toate sunt în continuă mișcare, prezentul se mută dintr-o stare în alta, de la o etapă la alta și de la o clipă la alta...; iar viitorul – rămâne un necunoscut imaginar, accesibil în

fond doar Unicului său Creator, Domnul Dumnezeu, Cel Care îl pătrunde atotputernic prin atotștiința Sa: „Cele nelucrate ale mele le-au cunoscut ochii Tăi și în cartea Ta toate se vor scrie“ (Ps. 138, 16). Aici descoperim în mod real unitatea de măsură a timpului la Dumnezeu, a celui timp pe care noi îl măsurăm în secunde. Această unitate fundamentală este „clipa“ – clipă care formează „ceasul“ (nu orologiul de pe perete și nici ceasul de la mână, ci acel „ceas“ pe care vorba din popor îl numește „bun“ sau „rău“). În felul acesta putem înțelege că anumite perioade ale Timpului istoric sunt sau nu sunt favorabile umanității – în funcție de legătura noastră spirituală cu „astăzi“ al lui Dumnezeu.

Consemnarea în Sfânta Scriptură a unor astfel de probleme o găsim exprimată de Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului (Cel întrupat și născut din Fecioara Maria) în cuvinte de o claritate dincolo de orice îndoială sau nedumerire a minții omenești: „Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl“ (Mt. 24, 36). Iată cât de tainic este viitorul pentru noi atunci când ieșim din prezența lui Dumnezeu în sensul trecător al existenței noastre. Nu degeaba singurele persoane îndreptățite și recunoscute de-a lungul veacurilor în Sfintele Scripturi au fost doar Sfinții Prooroci din veac și Sfinții Apostoli – făpturi materialnice și suflete îndumnezeite prin conlucrarea dintre voia proprie și puterea lucrătoare a Duhului Sfânt „Care pretutindeni este și pe toate le împlinește“ și „Care de la Tatăl porcede“ (In. 15, 26). Ipostasul Duhului Sfânt dă lumină și sens materiei, așezând-o în vreme sau în plinire de vreme (precum Scriptura arată). „Timpul creației“ (acel răstimp al celor șase zile în care Dumnezeu a făcut lumea și toate cele dintr-însa – prezentate în referatul biblic despre crearea lumii) cunoaște cu totul alte măsuri decât cele obișnuite nouă. Deocamdată nici un om (oricât de învățat sau savant ar fi fost, doctor în teologie sau în științele naturii ori în științele exacte) nu a putut determina sau explicita cele ce țin de răstimpul creației – atât a lumii materiale văzute, cât

și a celei spirituale nevăzute; nu a putut nici calcula raportul dintre materie și inteligență din lăuntrul firii omenеști și nici măcar să formuleze în expresie riguros matematică principiul mișcării materiei în Univers: „Cel Ce întinzi cerul ca un cort“ (Ps. 103, 3). Ceea ce omului i se prezintă ca „descoperire științifică epocală“ (a ceva nemaipomenit, nemaiauzit și nemaîntâlnit, ba chiar de neimaginat și de necrezut). Dumnezeu face pur și simplu din dragoste și bună-voire față de creația Sa pentru armonizarea ei: „de la Stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății“ (Troparul Praznicului Nașterii Domnului). De altfel, astronomia este tocmai acea știință care urmărește să afle și să formuleze „regulile“ timpului, rânduind anii și vremurile după anotimpuri, incluzând toate acestea în știința timpului măsurat – fie de la izgonirea lui Adam din Rai, fie de la Nașterea lui Hristos – până astăzi. Tocmai de aceea s-au încercat nenumărate moduri de măsurare a timpului, felurite calendare și sisteme astronomice, care s-au dorit a fi unul mai desăvârșit decât altul în raportul lor cu mișcarea astrelor pe cer, urmărind ciclurile temporale și ținând cont de soare, de lună, de stele, de zodii și de constelații și de galaxii, ca și de toate celelalte planete din Sistemul Solar. La Dumnezeu vremile timpului se rânduiesc în ere divine: timpul de dinaintea plămădirii lui Adam („omul despre care doar Dumnezeu știe“), timpul petrecerii lui Adam în Rai (timp deosebit, aparte, marcat de starea lui de om duhovnicesc și nestricăcios), timpul istoric de la izgonirea lui Adam din Rai și până la Întruparea lui Hristos (sau vremea urmărilor păcatului strămoșesc, a morții ca pedeapsă și a stăpânirii iadului – „Și acum, tu te pogori în iad, în cele mai de jos ale adâncului!“ Is. 14, 15), apoi vremea Întrupării de până la Nașterea Pruncului, (acea vreme a șederii lui Hristos răstimp de nouă luni în pântecele Preacuratei Fecioare Maria pentru restaurarea divină a „sămânței omenеști“ batjocorite de vrăjmașul diavol care n-a suportat ca omul, trupesc fiind, să devină și duhovnicesc), apoi timpul petrecerii Fiului lui Dumnezeu cu oamenii pe pământ și timpul de la Înviere

până la Înălțare, ca și timpul de la Întâia Venire a lui Hristos până la Parusie, Cea de a doua Venire a Mântuitorului- viitor despre care neștiind noi nimic („nici ziua, nici ceasul“) (Mt. 24, 36), nici nu-l putem măsura. Apoi timpul slavei veșnice a lui Dumnezeu de după Judecata de Apoi – când va fi „cer nou și pământ nou“ (Apoc. 21, 1) – ziua a opta a creației, care înseamnă stare îngerească în Împărăția lui Dumnezeu: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36) și „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii!“ (Mt. 25, 34).

Simplificând, Hristos prezintă veșnicia lui Dumnezeu ca pe o casă cu multe locașuri – „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt“ (In. 14, 2). Unele ca acestea ne arată că timpul nu a fost niciodată măsurat, cântărit sau cronometrat de Dumnezeu: „Nimicnicie vor fi anii lor“ (Ps. 89, 5); umbră, vis, fum, nor, pânză de păianjen, „suflare ce trece și nu se mai întoarce“ (Ps. 77, 44). Am putea spune, așadar, că Timpul este viață. Viața noastră este Timpul nostru existențial – timp care se scurge indiferent de voința noastră, „clipa“ în Univers a existenței noastre, care rămâne scrisă doar într-un singur loc, dacă viața noastră s-a dus conform cu Legea conduitei morale creștine: „bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri!“ (Lc. 10, 20). Aici este toată istoria „timpului“ infinit al lui Dumnezeu.

Denumirea de „Anul Nou“, deși simplă și clară, totuși are o frumusețe pe care nu reușim să o vedem: nu are nume, nu are timp, nu are definiție, este o simplă abstracție. Ecclesiastul o spune: „nu este nimic nou sub soare!“ (Eccl. 1, 9). De fapt, timpul curge la fel – și măsurat, și nemăsurat... noi îl credem nou. Prin nașterea Sa „sub vremi“ și prin învierea Lui în timp, Dumnezeu a înnoit timpul, l-a înfrumusețat spiritual, dându-i sens divin. Hristos străbate timpul și istoria indiferent că vrem sau că nu vrem, că ne convine sau nu. Dar noutatea în timp a dat-o Duhul Sfânt prin sfințirea materiei, prin consacrarea raționalității ei. Desigur, fiecare om se naște ca ființă creată rațională, purtând Chipul Ziditorului Său; avem așadar

suflet veșnic rațional – cuvântător – și nu ne obligă nimeni să arătăm aceasta, ea se descoperă în timp prin manifestările ulterioare; inteligența se manifestă la om în relația cu semenii săi, prin faptele pe care le săvârșește – până într-acolo încât uneori se afirmă: „omul acesta este sfânt, el poate ajuta pe alții“, devine izvor de bine și de raționalizare (adică de îndreptare) și pentru alții: „Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel“ (Ps. 67, 36). Altfel spus, noi putem ajunge la asemănarea cu Dumnezeu, îndumnezeindu-ne prin har: „Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc“ (Ps. 103, 5) și „Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt“ (Ps. 81, 6). Iată că mintea poate să „dea pe afară“ (cum sună o vorbă populară) – devii deștept, devii un punct de reper, un lider, devii far – precum spune Scriptura: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri“ (Mt. 5, 16). Ajunși aici, acum putem explica de ce Sfinții au în icoane un nimb strălucitor, o aureolă luminoasă în jurul capului: e pentru a arăta plusul de dragoste și inteligență dăruit lumii din preaplinul trăirii lor. Lumina aurie care le înconjoară făptura și pe care o răspândesc în jurul lor este lumină din „Lumina lumii“, Hristos-Dumnezeu. De aceea Iisus a fost văzut de ucenicii Săi pe muntele Tabor ca Lumină fără margini, încât „ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte“ (Mt. 17, 6). Această lumină nu are nici spațiu și nici timp; nu degeaba noi, oamenii, ne încălzim făptura trupească la soare, dar de la mare distanță, nu de aproape – că altfel am deveni din oameni „ai clipei“ – oameni „eterni“, am dispărea pe loc, materia s-ar topi cu totul. Spune Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Dacă oamenii L-ar iubi pe Dumnezeu cu aceeași dragoste curată cu care El ne-a iubit pe noi, pământul s-ar topi!“

Obișnuita urare de „La mulți ani!“ este oarecum improprie, pentru că nu noi ne dăm anii, ci îi primim în dar; cumva înseamnă că solicităm de la Dumnezeu acordarea unei clipe mai lungi din veșnicia timpului. E adevărat, Domnul ne poate

da clipe din „clipa“ noastră, dacă ne este de folos – fie spre preamărirea sfințeniei Lui, fie spre pocăința noastră, fie și – de ce nu? – spre musturarea și certarea Lui cea dreaptă față de reaua-voință omenească: „zilele anilor noștri sunt șaptezeci de ani; iar de vor fi în putere optzeci de ani și ce este mai mult decât aceștia osteneală și durere“ (Ps. 89, 10-11). Altfel spus, prelungirea numărului anilor vieții poate să nu ne fie de folos; viața pământească își are sensul ei logic, de origine divină, în mersul creației. Noul An poate fi privit ca o scânteie în întunericul veacului, acea clipă de grație în care ne reamintim, de fapt, pentru ce am fost făcuți. De aceea mulți dintre noi (parcă trezindu-se dintr-un somn al uitării și al nepăsării) aleg să își petreacă „noaptea de Revelion“ la biserică, în rugăciune și priveghere, participând la Sfânta Liturghie, în comuniune cu Dumnezeu, având conștiința faptului că următoarea „clipă“ nu ne aparține nouă, că inima bate în ritmul clipelor care trec – „acum“, „acum“, „acum“ – și apoi iarăși: „îndată“, „îndată“, „îndată“ – n groapă...! Deci și într-o clipă poate exista (în prezentul ei, de „aici“ și „acum“) „astăzi“ – ul lui Dumnezeu. Spun Sfinții Părinți că „în ceea ce te va găsi sfârșitul, în aceea vei fi și judecat“ (*Patericul Egiptean*), adică un mic examen cu Divinitatea...

Ca temă de reflecție – atât pentru cei mai mult, cât și pentru cei mai puțin credincioși – cu prilejul Anului Nou n-ar fi rău ca pe viitor să avem grijă mai mult să ne bucurăm de darul existenței noastre (care doar de la Dumnezeu este), să avem grijă mai degrabă să urcăm încetul cu încetul în icoana eternității, pentru a putea fi repere și modele pentru alții prin faptele și viața noastră. Să purtăm grijă să agonisim nimbul veșnicei odihne în Casa Slavei Veșnicului Dumnezeu, în Rai. Și să avem grijă să mulțumim Domnului prin zâmbet curat, prin sinceră bucurie lăuntrică pentru darurile primite (atât pentru răsăritul soarelui, cât și pentru asfințitul lui, atât pentru vară cât și pentru iarnă, atât pentru toamnă cât și pentru primăvară, pentru ploaie și flori, pentru cer și stele... toate sunt daruri ale lui Dumnezeu pentru om, menite să-i

înfrumusețeze ... Timpul!). De altfel nici un alt rost nu ar avea toate aceste frumuseți în timp dacă nu l-ar avea pe acela de a face frumos tocmai urcușul nostru către Cer. Așadar, pe lângă masa încărcată și bogată, pe lângă paharul de băutură (dulce sau amară), să nu uităm însă nici de paharul morții... „Clipa“ noastră poate sfârși chiar în clipa Anului Nou! E adevărat, viața este un prilej de veselie, dar poate fi și un prilej de meditație la tot ce am greșit, la tot ce nu am împlinit, la tot ce am mai putea face spre înveșnicirea noastră și spre apropierea noastră mai profundă și mai adevărată de Ziditorul: „Adânc pe adânc cheamă!“ (Ps. 41, 9). Aceasta pentru ca viața noastră să poată face parte din clipele plăcute și alese Domnului și să ne aflăm și noi printre oile turmei Blândului Păstor care își află odihna și hrana din verdeața Raiului Sfințelor Scripturi și al Sfințelor Taine.

În concluzie, doar trăind frumos, vom muri frumos, doar făcând binele, vom găsi binele – mai ales că viața fiecăruia din noi e un fir tors din caierul lui Dumnezeu ce duce spre ghemul veșniciei divine: „dragostea care niciodată nu cade“ (I Cor. 13, 8). „A Mea este lumea și plinirea ei“ (Ps. 49, 13) „că ale Mele sunt toate fiarele câmpului, dobitoacele din munți și boii“ (Ps. 49, 11). „Ce este omul că-ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai pe dânsul cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el“ (Ps. 8, 4-5). Dorim tuturor sfânta mântuire, deplină sănătate și tradiționala urare: „La mulți ani!“ buni, vrednici și rodnici pentru împărăția lui Dumnezeu!

Crăciunul în suflet, în minte și în inimă

*„Hristos Se naște, slăviți-L!” (Catavasier) „Slavă
întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace,
între oameni bunăvoire!” (Lc. 2, 14)*

Taina mântuirii neamului omenesc este strâns legată de taina Întropării Fiului lui Dumnezeu „de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria” (Cezul) și de nașterea Lui în cetatea Betleemului acum mai bine de două mii de ani.

Acest eveniment de maximă importanță nu s-a petrecut la întâmplare, ci a fost pregătit prin lucrarea lui Dumnezeu încă de la începuturile lumii. Ar fi o greșeală să credem că Nașterea lui Hristos, Logosul întrupat, din Fecioara Maria ar fi rezultatul căderii adamice, ea este darul suprem al iubirii lui Dumnezeu pentru lumea pe care a creat-o. Pornind de la premisa scripturistică „Dușmănie voi pune între tine (șarpe) și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei;

aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul“ (Fac. 3, 15) putem parcurge cu ochii minții întregul șir al tuturor evenimentelor care s-au succedat de-a lungul istoriei omenirii și astfel să înțelegem deplin sensul „tainei celei din veci ascunse și de îngeri neștiute“ (Catavasier). Mai mult, faptul că „Cuvântul trup S-a făcut“ (In. 1, 14) rămâne taina tainelor atât pentru mintea teologilor de Dumnezeu insuflați cât și pentru simplii creștini, trăitori și mărturisitori ai minunii (care nu reduc sărbătorirea Nașterii Domnului la simpla dimensiune a plăcerilor gurmănde, pentru că „împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt“ (Rom. 14, 17)). De altfel, Mântuitorul Iisus Hristos a spus limpede: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36).

Nașterea Pruncului în ieslea din Betleem a împărțit istoria lumii în două: înainte de Hristos și după Hristos; o nouă eră a început, s-a încheiat o întreagă istorie milenară de plângere și de durere sub povara morții veșnice și sub tirania întunericului demonic. De atunci și până astăzi, Hristos strigă neconținut: „Eu sunt Lumina lumii!“ (In. 8, 12); „cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii“ (In. 12, 36), căci „cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge“ (In. 12, 35). Cu mult timp înainte încă, marele Isaia proorocul descoperise în chip minunat că „Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel“ (Is. 7, 14) – text cu neputință de înțeles chiar și de către înțelepții lui Israel, talmăcitori ai textelor sfinte, care nu puteau pricepe cum să nască o fecioară, Fecioară fiind. Iar dacă astfel de taină nu putea fi înțeleasă atunci de către cei peste care odihnea Duhul Domnului Dumnezeu, aleși prooroci din veac vestitori ai celor mai presus de fire și de cuvânt, oare cu cât mai mult astăzi, când nesațiul poftelor de mâncare și îmbuibarea lăcomiei de băutură nu-și mai află sfârșitul și sunt fără de stavilă, – astfel de taine rămân de nepătruns?! Oare care dintre oamenii sături de viață și copleșiți de patimi

ai acestui veac sufocat (prin mass-media și nu numai) de tot soiul de „evenimente“ (zise „mondene“ și „importante“), ar mai putea fi interesați de chipul pogorării lui Hristos din cer pe pământ, între oameni, în noaptea aceea în care S-a născut din Fecioara Maria în ieslea de la Betleem?... Iată, Arhanghelul însuși răspunde nedumeririi Celui ales de Dumnezeu pentru a mărturisi minunea: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt“ (Mt. 1, 20). Câtă taină, câtă adâncime de nepătruns, cât necunoscut de dumnezeire atunci când Îngerul se sfiește în Nazaretul Galileii a grăi către Fecioară: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!“ (Lc. 1, 28). Trăind taina și împlinind minunea, Fecioara însăși se apără cu învățătura Sfințelor Scripturi: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?“ (Lc. 1, 34). Iar aici, din fântâna tainelor divinității cerești, pentru întâia oară asupra unei persoane omenești plămădite din țărâna pământului se va așeza întreaga Sfântă Treime în chip minunat ca oarecând cei trei tineri la Stejarul Mamvri, oaspeți la masa lui Avraam – atunci în chip materialnic, acum duhovnicește, prin lucrarea Duhului Sfânt – „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema!“ (Lc. 1, 35).

Prin toate acestea ni se arată nu numai nemărginirea iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, dar și dăruirea totală față de creația Sa: „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (In. 3, 16). Această venire în lume a Fiului lui Dumnezeu în chipul cel mai smerit cu putință, ca un anonim, stingher în fânul unei iesle, în staul de dobitoace, din părinți modești și săraci, în „adânc de smerenie“ și „chip de rob“ (după cum spune Sfântul Atanasie cel Mare) ne arată că taina a fost cu totul de neînțeles pentru vremea aceea. O dovadă în acest sens o reprezintă incredibila meschinătate

sufletească și micimea de cuget a regelui Irod (supranumit „cel Mare“!), capabil să ucidă paisprezece mii de prunci nevinoși „de doi ani și mai jos“ (Mt. 2, 16) doar pentru a lua viața Pruncului-Împărat care îi „amenința“ tronul! Oare cât de mare să fie lipsa rațiunii și întunecarea cugetului și neputința sufletului ca să fii dominat de groaza înfricoșării înaintea unui prunc în scutece ca înaintea unui dușman veritabil capabil să te învingă și să te supună, mai ales în cazul stăpânului unui întreg regat păzit de armate întregi de bărbați nemiloși? Ceva de acest fel se poate recunoaște, de altfel, și în mercantilismul marketingului comercial consumist contemporan care tinde să reducă taina Nașterii lui Hristos, taina vieții veșnice, la o simplă „sărbătoare“ marcată de dez-măț și îmbuibare. Doar după ce vom pricepe că simțământul bucuriei de a fi cu Hristos nu vine din chefuri și distracții, ci din întâmpinarea cuviincioasă a Lui (prin post și rugăciune, prin mărturisirea păcatelor și împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui) ca pe un Prunc de Împărat purtat și ocrotit de îngeri, abia apoi vom putea înțelege ceva din dorința sfântă a lui Dumnezeu pentru noi oamenii – „să Se nască și să crească, să ne mântuiască!“ (Colind). Iar aceasta pentru că taina trebuie păstrată intactă și nealterată pentru generațiile viitoare, deplin curată și întru totul dogmatică, precum a fost dintru începuturi – cu păstori, cu magi, cu îngeri, cu vestiri și cântări din înalt, cu tot alaiul divino-uman al cerului și al pământului, cu steaua de la Betleem (pentru magi și pentru păstori, vestitoare de bucurie iar pentru mulți alții, de atunci și până astăzi, „savanti“ și „cercetători în stele“, probabil un simplu corp ceresc lipsit de semnificație.)

Praznicul Nașterii Domnului trebuie să ne cuprindă sufletește prin lucrarea de curățire a inimii, dar nu printr-o pocăință marcată de tristețe și de frică, ci printr-o pocăință a bucuriei, prin care să simți că ești și tu unul dintre magi sau dintre păstori. Altfel spus, să simți că și ție personal, în noaptea păcatului din văzduhul inimii tale, îți luminează

steaua călătoare a rugăciunii lui Iisus, care îți pregătește ființa pentru venirea euharistică, prin Trup și Sânge, a Lui Mesia – Hristos Cel mult vestit de prooroci – care să îți transforme inima dintr-o iesle dobitocească plină cu fân uscat într-un locaș plin de lumină din Lumina lui Iisus, „Lumina lumii“ (In. 8, 12), „care a venit în lume să-i mântuiască pe cei păcătoși“ (Sfântul Ioan Gură-de-Aur) și „să-i lumineze pe cei dintru întuneric“ (Sfântul Prooroc Isaia). Se cuvine celor ce umblă întru Lumină, ca fi ai Luminii, să fie pururea treji și cu multă luare aminte asupra tuturor acestor lucruri care marchează istoria lumii și dau sens real, creștinesc, vieții noastre pe pământ. „Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea“ (Lc. 11, 23), spune Pruncul Iisus, surpând deopotrivă domnia lui Irod, dar și tirania diavolului. Semnificativ, regatul lui Irod se va împărți între urmașii săi, pentru ca lumea să afle și să înțeleagă acum că singura împărăție veșnică este și va fi „împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii“ (Mt. 25, 34). „Pentru că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!“

Postul trupesc și sufletesc – mijloc de curățire spirituală

*„Când postești, unge capul tău și fața ta o spală!”
(Mt. 6, 17) „Să nu abați inima mea spre cuvinte de
vicleșug!” (Ps. 140, 4) „Ia aminte la rugăciunea
mea, că m-am smerit foarte!” (Ps. 141, 6)*

Ca în fiecare an, de multe veacuri încoace, prin rânduielile statornicite de Sfânta Biserică prin Sfintele Sinoade Ecumenice ale Sfinților Părinți – mari dascăli ai lumii și ierarhi –, va începe la 15 noiembrie Postul închinat Marelui Praznic al Nașterii Domnului (numit, simplu, în popor – Postul Crăciunului).

Această perioadă de șase săptămâni din cursul anului bisericesc are multiple semnificații legate de rostul ei spiritual. În primul rând ne smerim și postim pentru că Mântuitorul Iisus Hristos Însuși S-a smerit și a postit și a flămânzit timp de patruzeci de zile în Pustiul Carantaniei, la Muntele Ispitirii: „Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, la urmă a flămânzit” (Mt. 4, 1-2). Tot astfel a postit vreme de patruzeci de zile și Proorocul Moise, văzătorul de Dumnezeu, în Pustiul Sinaiului, atunci când

a primit prin descoperire întreaga învățătură vechi testamentară destinată poporului ales: „Deci, fiind pogorât Domnul pe Muntele Sinai, pe vârful muntelui, a chemat Domnul pe Moise în vârful muntelui și s-a suit Moise acolo“ (Ieș. 19, 20). Putem spune că postul, ca valoare spirituală, vine de la Dumnezeu, iar ca vechime – este de o vârstă cu Adam. Și aceasta pentru că cel dintâi om a primit porunca înfrânării de la Dumnezeu: „Din toți pomii din Rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci!“ (Fac. 2, 16-17).

Postul în sine nu este o virtute, ci doar o armă de convingere a trupului material să conlucreze, să se supună și să asculte de omul spiritual, de „omul cel tainic al inimii“ (I Ptr. 3, 4), adică de sufletul înduhovnicit. Postul duce la limpezirea cugetării, precum scrie în volumul al patrulea al *Filocaliei*: „prea multa mâncare și băutură înțețosează mintea și aprinde poftele trupului“. Numai că simpla înfrânare de la anumite bucate, fără a fi dublată de înfrânarea duhovnicească prin trezvie, prin luarea aminte de sine și prin neconținută rugăciune, nu mai este post, ci devine „dietă“ sau „regim alimentar“ – cu totul insuficientă și ineficientă pentru a ne sfinți! Căci spune Sfânta Evanghelie: „Curățiți aluatul cel vechi, ca să fiți frământătură nouă!“ (I Cor. 5, 7). Postul se ține de fiecare în parte după puterea fiecăruia. Rolul său principal este acela de instrument al trezirii duhovnicești din somnul nepăsării prin care ne lipsim de nenumărate bunuri și bogății spirituale (datorită neînfrânării, lăcomiei pântecelui și îmbuibării). Înțelepciunea patericală a cuprins magistral acest adevăr în zicala: „nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim!“ Ușor este să-ți adormi conștiința interpretând după bunul-plac cuvântul evanghelic: „Nu ceea ce intră pe gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om!“ (Mt. 15, 11), dar la fel de lesne ți-o poate trezi cuvântul proorocesc rostit de Duhul Sfânt prin gura Psalmistului David, Regele

lui Israel: „mâncarea le era încă în gura lor când mânia lui Dumnezeu s-a ridicat peste ei și a ucis pe cei sătui ai lor și pe cei aleși ai lui Israel i-a doborât“ (Ps. 77, 34-35). Sau, și mai simplu, amintindu-ți de cele petrecute pe vremea lui Noe: „Mâncau, beau, se însurau, se măritau până în ziua când a intrat Noe în corabie și a venit potopul și i-a nimicit pe toți“ (Lc. 17, 27).

Unele ca acestea nu sunt neapărat semne ale mâniei divine îndreptate împotriva, care L-ar deranja pe Cel de Sus, pentru că ar mânca sau ar bea prea mult sau prea bine. Ceea ce într-adevăr Îl supără pe Dumnezeu este impertinența de care dă dovadă tocmai omul – cel menit a fi „împărat făpturii“, zidirea cea mai de preț – față de Legea Dreptății și față de poruncile rânduite cu înțelepciune de Stăpânul Cel a-tot-Ocrotitor și Împăratul Cel a-tot-Puternic. Sfidarea sfințeniei dumnezeiești constituie, probabil, cea mai crâncenă faptă de răutate săvârșită de om față de Creatorul său, răspunsul cel mai rău-voitor la bunăvoința pe care El ne-o arată pururea din destul – Tu care „de bunăvoință saturi pe toți cei vii!“ (Ps. 144, 16)

Treptele sau măsurile de postire diferă de la o persoană la alta, în funcție de râvna sufletească și de rezistența trupească a fiecăruia. Unii flămânzesc cu totul, nimic bând, nimic mâncând, alții gustă foarte puțin doar din hrană uscată: pesmeți, cereale, fructe sau semințe. Pentru cei mai tineri și mai puțin experimentați, li se potrivește rânduiala mâncării „de post“ (cu sau fără untdelemn), precum celor mai vârstnici și mai afectați de neputințele bătrâneților ori de suferințele bolilor li se potrivește rânduiala lacto-vegetariană. Și unii și alții păstrează în minte reperele de adevărată asceză pustnicească a luminătorilor pustiei, precum Sisoe, Antonie, Macarie, Pafnutie sau Pavel Tebeul. Ceea ce contează este gândul cel bun și hotărârea de a posti (fie și numai o perioadă mai scurtă, de trei, patru, cinci sau zece zile), pe care Dumnezeu le primește ca pe o

ofrandă de bună-voire, ca pe o faptă a iubirii față de El, ca pe un gest de recunoștință pentru binefacerile primite de la Dânsul. Un gest pe care îl pot face până și copiii – desigur, fiecare după putere și după străduință. Înfrânându-ne de la bucate, însă, Hristos ne îndeamnă să nu fim triști și necăjiți din pricina aceasta: „Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă, și-au luat plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplătiție“ (Mt. 6, 16-18). Pentru că, postind astfel, nu e deloc exclus să alunecăm în patimi subțiri (precum mândria sau părerea de sine sau îngâmfarea gândului – „cine sunt eu că pot posti!“). Suntem fiecare ceea ce suntem, iar dacă Îl iubim pe Dumnezeu, atunci merită să ne străduim să-I mulțumim după putere pentru toate darurile primite de la El – pentru sănătate, pentru putere, pentru înțelepciune și mai ales pentru capacitatea de a deosebi binele de rău și pentru puterea de a alege cu dreptate!

Pe de altă parte, postul trebuie raportat și la cele cinci simțuri ale trupului. Ochii să nu privească deșertăciunea – precum zice Psalmistul: „Luat-am seama de-a dreapta și am privit și nu era cine să mă cunoască!“ (Ps. 141, 4). De asemenea, este esențial să ne ferim de orice fel de împrejurări vătămătoare de suflet, pentru a putea păstra mereu cugetarea la cuvântul dumnezeiesc de-viață-dătător și să ne păzim gura de toate deșertăciunile și răutățile: „Pune Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire, împrejurul buzelor mele!“ (Ps. 140, 3). La fel, picioarele să ne umble doar în cărările Evangheliei și pentru împlinirea sfintelor porunci ale Domnului Dumnezeu, căci „În calea aceasta în care am umblat, ascuns-au cursă mie!“ (Ps. 141, 3). Grăit-a slujitorul Domnului: „că iată

moartea intră pe ferestrele noastre și dă năvală în casele noastre“ (Ier. 9, 21), adică prin simțuri!

Postul trebuie să aibă ca roade bunătatea, dragostea și răbdarea ce vin de la Dumnezeu, după cuvântul Apostolului: „Fraților roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția“ (Gal. 5, 22-23). Așadar, just ar fi să postim nu pentru că e Post și atât; ci pentru că așa ne învață Duhul Sfânt în Biserica lui Hristos, pentru a fi deplin sănătoși – deopotrivă la suflet și la trup; pentru a fi curați cu inima ca și cu trupul: „nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi, pe care-L aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri? Căci ați fost cumpărați cu preț! Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu!“ Deci cine nu își iubește și nu-și cinstește trupul ca pe un templu al Duhului Sfânt, greșeste împotriva lui Dumnezeu! Iar anii noștri – „la număr șaptezeci, iar de vor fi în putere optzeci – și cea mai mare parte a lor osteneală și durere!“ (Ps. 89, 10-11) – repede curg. Iar la sfârșitul lor, sufletul se va înfățișa la judecata particulară a viețuirii sale pe pământ, la care se vor așeza în balanța dreptății dumnezeiești – de-o parte toate cele ce am reușit a împlini în cursul zilelor cu Dumnezeu, iar de cealaltă parte toate cele ce am săvârșit în afara poruncilor divine, în cursul zilelor trăite fără Dumnezeu; de unde va și veni fie mila, îndurarea și iertarea, fie pedeapsa și osânda după faptele ce am făcut! Nu degeaba Mântuitorul Hristos ne-a spus: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește!“ (In. 14, 21). Chiar și fără prea multă sau prea înaltă știință de carte teologică putem să pricepem că aceia care ignoră postul (disprețuind pilda și exemplul lui Dumnezeu Însuși) nu au nimic de-a face cu Ortodoxia, căci Ortodoxie fără fapte nu există! „Dacă-Mi slujește cineva, să-Mi urmeze, și

unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu!“ (In. 12, 26); „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, și Fiul Omului va mărturisi pentru el înaintea îngerilor lui Dumnezeu!“ (Lc. 12, 8). „Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, de acesta și Fiul Omului se va rușina, când va veni întru slava Sa și a Tatălui și a sfinților îngeri!“ (Lc. 9, 26).

Așadar, rostul ultim și scopul cel mai înalt al postului este de a ne uni în chip cât mai desăvârșit cu Dumnezeu Cel Viu pentru a fi cât mai mult cu El – așa precum și-au dorit Fecioara Maria și Bătrânul Iosif, precum și-au dorit și magii care I s-au închinat, precum și-au dorit și păstorii și îngerii la Nașterea lui Iisus, Cel Ce ne-a vestit cu dragoste: „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară;“ (In. 6, 37), căci „n-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea!“ (In. 12, 47). „Slavă întru cei de sus și pe pământ pace întru oameni bunăvoire!“ (cântare cântată de îngeri pentru oameni pe pământ).

Post ușor și binecuvântat!

Crăciunul, între Biserică și lume

„Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt“ (Rom. 14, 17) „Dacă cerem ceva după voința Lui, El ne ascultă“ (I In. 5, 14) „Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul își smerește sufletul său? Să-și plece capul ca o trestie, să se culce pe sac și în cenușă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului? Nu știți voi postul care Îmi place? – zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine. Atunci lumina ta va răsări ca zorile și tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu. Atunci vei striga și Domnul te va auzi; la strigătul tău El va zice: Iată-mă! Dacă tu îndepărtezi din mijlocul tău asuprirea, amenințarea cu mâna și cuvântul de cârtire“ (Is. 58, 5-9)

Parcurgând perioada celor patruzeci de zile de Post, după rânduiala Bisericii, cu strădaniile prevăzute de rânduielile cuprinse în dreptarul învățăturilor sănătoase ale predaniei strămoșești, creștinii (atât cei mai râvnitori,

cât și cei mai delăsători) au avut astfel șansa de a deveni părtași la bucuria Crăciunului, de a simți florul duhovnicesc al Tainei Nașterii, ca o roadă a efortului de corectare a diferitelor scăderi, prin informare despre calea ce duce la mântuire, prin curățirea sufletului și împodobirea lui cu virtuți sfințite prin puterea Sfintei Euharistii: „Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie? Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema” (Ps. 115, 3-4). Astfel, văzduhul duhovnicesc al inimii s-a încălzit cu dragostea rugăciunii sincere și curate, pătrunse de izul cald al Scripturilor Sfinte ascunse în cântul colindătorilor – acei „cu taină închipuiți” magi, îngeri și păstori bine-vestitori ai venirii lui Iisus în lume ca Prunc Sfânt Dumnezeiesc în noaptea sfântă de Crăciun. Acest tezaur ortodox, reactualizat an de an cu fiecare colindă și cu fiecare inimă bună care se mai adaugă corului milenar de generații de colindători, formează trăirea Bisericii vii a lui Hristos. Nașterea Domnului nu face parte din categoria „știrilor de senzație” din mass-media, nu reprezintă „bomba zilei”, nici „piesa de rezistență” a brandurilor comerciale, nici coeficientul-record de profit al lanțurilor de supermarket-uri ce-și promovează produsele „din gama Crăciunului”. Oare chiar acesta să fi fost adevăratul motiv pentru care Fiul lui Dumnezeu a venit în lume – ca să crească vânzările de pe piață și să fie mai bine promovat produsul de consum cotidian? Oare acestea să fie rosturile venirii lui Iisus în lume – tăierea porcilor pentru cei mari și cumpărarea jucăriilor pentru cei mici?

Dacă ar fi să luăm seama la Taina Răscumpărării, la Jertfa Fiului lui Dumnezeu de pe Golgota pentru mântuirea lumii – am descoperi că sensul acestui mare praznic și-ar recupera câteva repere fundamentale pentru lumea modernă a veacului nostru. „Sărbătoare” înseamnă bucurie și veselie, înseamnă bunătate și omenie. Orice abuz de mâncare și de băutură, împins până la animalizare

sau îndobitocire și dezumanizare, riscă să ne păgubească de calitatea de creștin botezat în Hristos: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat!” (Gal. 3, 27). Păstrarea echilibrului în viața creștină înseamnă bună-cuviință, măsură, dreptă socoteală – adică sfântă și cuviincioasă cumpătare – dar, mai ales, păstrarea omeniei față de semenii. Crăciunul adevărat începe cu Privegherea din Ajunul sărbătorii, mai înainte vestită de venirea preotului în casa creștinului cu Icoana Nașterii Domnului. Apoi, pe lângă pregătirea bucatelor, prinenirea casei, a hainelor, a tuturor celor trebuincioase necesităților vieții de familie, trebuie să căutăm să avem curățite sufletele, îmblânzite inimile și luminate cugetele – prin mărturisirea păcatelor și a greșalelor în Taina Spovedaniei și prin împărtășirea cu Hristos în Taina Sfintei Liturghii. Praznicul propriu-zis al Nașterii Domnului (în cele trei zile ale lui) este împodobit și cu pomenirea a doi mari Sfinți ai Bisericii: Preacuviosul Părinte Nicodim cel Sfințit de la Tismana (model ascetic al viețuirii în Hristos și înnoitor al monahismului românesc) și întâiul Mucenic Arhidiacon Ștefan, simbolul jertfirii personale pentru îndumnezeire până la muceniceasca pătimire pentru păstrarea adevărului creștin în suflet. Iată repere social-morale prin care putem să ne străduim să împlinim și noi aceste două pilde de adevărată creștinătate sufletească. „Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim” – spune o vorbă din bătrâni; și iarăși – „omul se cunoaște după fapte ca pomul după roade” (Mt. 7, 17-20). Trebuie să reușim să dăm sens tuturor tradițiilor, mai vechi sau mai noi, îmbrăcându-le în harul trăirii creștinești personale pentru zidire sufletească. Moș Crăciun (prezentat în unele povestiri populare ca fiind gazda hanului prea plin pentru a mai putea găzdui pe Preasfânta Fecioară ca să nască în casă, în condiții cât de cât civilizate, iar nu să fie nevoită să o facă în ieslea dobitoacelor) – acest Crăciun bătrân,

„căci vechi de zile“ (Mihai Eminescu), nu mai moare, ci cunoaște o anume înveșnicire printre noi, creștinii, ca o mărturie pentru toate generațiile – mai ales pentru cei tineri. El păstrează un caracter pedagogic, căci îi verifică pe cei mici dacă au sau nu repere creștine de conduită, dacă ascultă de părinți, dacă se roagă acasă, dacă învață la școală, dacă sunt cuminți sau nu prea. Tocmai de aceea este darnic și generos, recunoscându-și astfel vinovăția de a fi fost în vremea Pruncului Iisus lipsit de generozitate și de omenie, de milă și de bunătate, nepăsându-i de Cel Ce Se naștea spre mântuirea lumii. De aceea, acest Moș Crăciun nu trebuie desacralizat sub chipul a tot felul de personaje îndoielnice și profane (fie femei sau bărbați, artiști sau cine știe ce alte „mari personalități“). El rămâne de fapt un anonim, practic un necunoscut în inima și mintea copiilor, venind nu din Laponia sau din Țara-ghețurilor, ci direct de la Ierusalim, de la ieslea Betleemului, de acolo de unde a pierdut cândva legătura cu cerul și cu mântuirea prin lipsa lui de bunătate. Are canon să facă veșnic milostenie, este delegat – cu sarcina bine stabilită de morală creștină – să intre, precum spune „colindul sfânt și bun“ (Vasile Voiculescu), în „case fără foc, cu coșuri fără fum“, prin tindele cu zăpada nemăturată, în casa săracului, la copii necăjiți – adică să cerceteze pe cei mai mici frați ai lui Iisus, aflați în nevoi și suferințe: „Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut“ (Mt. 25, 40). Bradul verde de Crăciun, simbolul vieții, simbolul sufletului veșnic tânăr și frumos, încărcat cu jucării, cu globuri sclipitoare, cu zăpadă, cu ghirlande, cu artificii, cu becuțe și stelute luminoase, nu poate fi altceva decât un fel de „icoană“ a sufletului ajuns prin nevoia și prin har la inocența copilărească, la imaculata nerăutate a pruncilor: „Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un prunc nu va intra în ea“ (Lc. 18, 17). Iată, aceasta este dimensiunea creștină a darurilor trecătoare.

Toate jucăriile și luminițele, globurile și beteala – sunt simbolul faptelor bune și al virtuților care ar trebui să ne împodobească sufletul și să-l lumineze pentru a-l ridica din întunericul păcatului. Toate darurile și cadourile sunt la rândul lor simbolul milosteniei, a tot ce e bun și frumos în viață; căci, prin iubirea de aproapele – „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți!“ (Mt. 22, 39) – ar trebui să facem daruri celor de lângă noi nu doar de Crăciun sau de sărbători, nu numai la ocazii, ci în tot timpul anului; ar trebui să fim generoși și milostivi cu semenii noștri ca și cu niște copii: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv“ (Lc. 6, 36) – pentru că doar milostenia ajunge până la înălțimea Tronului lui Dumnezeu.

În sfârșit, masa bogată la care dorim cu toții să ne desfătăm, trebuie binecuvântată cu rugăciune, dar și cu măsura înfrânării-smerite de la mâncarea prea multă, spre a nu cădea în îmbuibare, evitând astfel „lăcomia care strică omenia“. Chiar și atunci când mestecăm și înghițim cu poftă bunătățile pregătite cu grijă, ar fi bine să ne gândim totuși că poate cineva, undeva, se stinge de foame, pentru că nu are ce mânca, pentru că nu are de pus pe masă nici măcar o pâine. Cel mai creștinesc sens al Crăciunului, al ospățului îmbelșugat, ar fi ca atunci când așezăm tacâmurile pe masă, în capul ei să rânduim o farfurie nouă, mare, curată, împodobită. Toată frumusețea sufletească a acestui gest ar fi ca în ea să aprindem o lumânare de ceară înaintea Icoanei Nașterii Domnului, anume pusă acolo, de față, pentru a trezi duhovnicește în noi simțul omenesc și frățesc și părintesc al milei. Iar toată mâncarea din farfuria aceea (de la felul cel dintâi până la desert) să o dăruim unui semen, ca un pachetel; fie unui vecin mai în vârstă sau unui străin mai sărac sau unui om fără adăpost și fără familie. În felul acesta, dacă fiecare creștin ar face aceasta, în cele trei zile de Praznic al Crăciunului nu ar mai fi flămânzi în fața lui Hristos care să aștepte să se aleagă măcar

cu „fărămiturile ospățului“ (Sf. Ignatie Briancianinov): „căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine“ (Mt. 25, 35-36). Privind din acest punct de vedere aceste două feluri de prăznuire a Crăciunului – atât cel din perspectivă bisericească, cât și cel din perspectivă laic-secularizată, consumistă –, am putea alcătui o simbioză mai umană cumva și mai morală („Căci păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii“ (Rom. 2, 14), prin care n-am avea decât de câștigat – pentru că ne-am împăca cu Mântuitorul Iisus Hristos și am fi prieteni ai Lui, dacă am respecta în acest fel porunca iubirii divine, Legea Cea Nouă. „Poruncă nouă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul!“ (In. 13, 34) – adică până la jertfă. Să jertfim și noi ceva din puținul nostru și să-L primim pe Iisus în ieslea sufletelor noastre, în Betleemul inimii, în lăuntrul Ierusalimului minții, în raza Stelei strălucitoare și călăuzitoare a sufletului nostru spre Împărăția lui Dumnezeu – către care viața de aici să ne poarte ca pe niște magi și păstori porniți spre Ierusalimul cel de Sus, la leagănul de îngeri al lui Iisus, în slava cea nepieritoare a vieții veșnice, „căci Împărăția Mea nu este din lumea aceasta!“ (In. 18, 36)

„Hristos Se naște, slăviți-L! Hristos din ceruri, întâmpinați-L!“ Preasfântă Maica lui Iisus, pururea-Fecioară Marie, ajută-ne nouă!

Cei dintâi martori ai Nașterii lui Iisus – „Taina cea din veac ascunsă“

„S-a intrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria“ (Simbolul Credinței). „Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor din toate Scripturile cele despre El“ (Lc. 24, 27). „Atunci toată făptura va ști că Eu sunt Domnul, Mântuitorul tău și Răscumpărătorul tău“ (Is. 49, 26).

Evenimentul Nașterii Domnului este temeiul de început al credinței creștine și temelia dogmaticii ortodoxe. De-a lungul istoriei lumii, în nici una dintre religiile care s-au manifestat printre popoare nu s-a întâlnit cazul vreunui lider care să-și fi jertfit viața până la sacrificiul suprem pentru a-și salva semenii. Punctul culminant al Revelației supranaturale îl reprezintă trimiterea în lume de către Dumnezeu a Unicului Său Fiu pentru mântuirea ei; nu pentru a Se mărgini să privească sau doar să învețe, oferind explicații și norme pentru conduită ori criterii de funcționare a relațiilor dintre oameni. Reperul

principal îl constituie iubirea intertrinitară: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții“ (În. 13, 35), „În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt întru Tatăl Meu și voi în Mine și Eu în voi“ (In. 14, 20). Altfel spus, cei ce sunt ai lui Dumnezeu sunt cei ce împlinesc porunca iubirii.

Cel dintâi martor al Întrupării este Duhul Sfânt – a treia Persoană din Sfânta Treime, Care a împlinit pregătirea pântecelui Fecioarei Maria prin depărtarea leșului pământesc, prin ștergerea păcatului adamic (moștenit prin nașterea ei pe cale firească din Sfinții Părinți Ioachim și Ana), făcând-o pe Maica Domnului „Biserica sfințită și Rai cuvântător“ (Sfântul Ioan Damaschin), „Scaun de heruvimi“ (Sfântul Roman Melodul) și „Tron al Celui Preaînalt“ (Sfântul Maxim Mărturisitorul): „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri!“ (Lc. 1, 35). O dată cu revărsarea Duhului Sfânt peste Fecioara Maria începe și căderea stăpânirii diavolului pe care o avusese până atunci asupra lumii: „Bucură-te, izgonirea diavolilor!“ (Acatistul Bunei Vestiri) și începutul împlinirii proorociei de la Facere: „Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul“ (3, 15). Desăvârșita curăție și nevinovăție a Fecioarei (ca și adâncă ei cunoaștere a Scripturilor Sfinte) este evidentă în răspunsul pe care îl dă Arhanghelului: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?“ (Lc. 1, 34), „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38). Dialogul acesta, de fapt, marchează un al doilea moment decisiv al conlucrării dintre omul altădată izgonit din Rai și Dumnezeu: Cel-vechi-de-zile, Dumnezeu Tatăl, este rugat să caute spre smerenia Fecioarei pentru a deschide calea pe care Dumnezeu Fiul o va străbate din sânurile Tatălui din veșnicie până în pântecelul Fecioarei sub vremi. Smerenia Fecioarei este cea care a atras smerenia lui Dumnezeu Însuși, chenoza sau deșertarea de slava veșnică a Fiului

prin întrupare „luând chip de rob“ (Troparul *Acatistului Bunei Vestiri*): „a căutat spre smerenia roabei Sale“ (Lc. 1, 48). Calea smereniei este calea adevărului – o spune Fiul Însuși atunci când răspunde dragostei materne cu iubirea Sa de fiu: „Mama Mea și frații Mei sunt aceștia care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc!“ (Lc. 8, 21). Și doar Fiul poate ști câtă bucurie s-a făcut în ceruri atunci când Prunca Maria a fost închinată Templului din Ierusalim prin făgăduința Sfinților ei Părinți după trup, Dreptul Ioachim și Fericita Ana, și câtă bucurie Tatăl Însuși a avut atunci când Fecioara în vârstă de numai cincisprezece ani a cuprins în înțelegerea tainică a inimii ei lucrarea Lui de restaurare a omului căzut: „Iată roaba Domnului!“ (Lc. 1, 38). Stăpânului a-toate și Domnului tuturor, ea I-a adus ca sfântă slujire – prin smerenie, bunăcuviință, evlavie și credincioșie – răspunsul pe care altădată El l-a căutat în Rai la protopărinții neamului omenesc, atunci când îl striga pe Adam: „Adame, unde ești?“ (Fac. 3, 9). Abia ea a adus răspunsul cuvenit din partea umanității la iubirea de oameni a lui Dumnezeu, răspunzându-I cu toată dăruirea, precum de altfel răspunde și chemării strămoșului David: „Ascultă, fică, și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău, că a poftit Împăratul frumusețea ta!“ (Ps. 44, 12-13). Care altă frumusețe dacă nu cea a sufletului, a inimii curate și a minții ce contemplă pururea cerurile Domnului prin adâncul smereniei și care singură redă întreagă sufletului omenesc asemănarea cu Dumnezeu (pierdută din mândrie prin păcatul neascultării). Întru totul fără de prihană, sfioasă și desăvârșit nevinovată se arată a fi Preacurata Copilă din Nazaretul Galileii atunci când adresează mesagerului divin întrebarea: „Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?“ (Lc. 1, 29)... să nu fie vreo înșelare, ca a Evei oarecând! Drept pentru care trezvia ei atrage de la Domnul cel mai mare har cu putință de primit de către om – „căci ceea ce poate Stăpânul cu simplă voirea, aceea poate și Maica Lui cu rugăciunea“:

„Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri!“ (Lc. 1, 35)

Întruparea Fiului lui Dumnezeu din Fecioară a fost mai înainte vestită în Sfintele Scripturi: „Că iată ai să zămislești și ai să naști un fiu; și nu se va atinge briciul de capul lui, pentru că pruncul acesta va fi chiar din pântecele mamei sale nazireu al lui Dumnezeu“ (Jud. 13, 5); „Și venind a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin prooroci, că Nazarinean Se va chema“ (Mt. 2, 23). Nașterea Fiului din sânurile Tatălui mai înainte de toți vecii o vede Moise în umbra proorociei din Vechiul Testament: „Îl văd, dar acum încă nu este; îl privesc, dar nu de aproape; o stea răsare din Iacov; un toiag se ridică din Israel“ (Num. 24, 17), după cum și Nașterea din Fecioară în Betleemul Iudeii o găsim vestită în penumbra Vechiului Legământ: „Și tu, Betleeme Efrata, deși ești mic între miile lui Iuda, din tine va ieși Stăpânitor“ (Mih. 5, 1). Desigur, nu întâmplător tot la Betleem, pe vremea proorocului Samuel, a fost uns rege strămoșul după trup al lui Iisus, marele David: „Domnul a zis către Samuel: Până când te vei tângui tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israel? Umple cornul tău cu mir și du-te, că te trimit la Iesei Betleemitul, căci dintre fiii lui Mi-am ales rege. Samuel a zis: Cum să mă duc? Va auzi Saul și mă va ucide. Iar Domnul a zis: Ia cu tine o juncă din cireadă și zi: Am venit să aduc jertfă Domnului. Și cheamă pe Iesei și pe fiii lui la jertfă, și Eu îți voi arăta ce să faci și-Mi vei unge pe acela pe care îți voi spune Eu. Și a făcut Samuel așa, cum i-a spus Domnul. Și când a sosit el la Betleem, bătrânii poporului, tremurând, i-au ieșit în întâmpinare și au zis: Cu pace este venirea ta, văzătorule?“ (Regi 16, 1-4).

Așadar, martor al întrupării este și Arhanghelul Gavriil care a fost trimis din cer în Nazaret să binevestească Fecioarei Maria Nașterea după trup a Fiului lui Dumnezeu din Ea: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!“ (Lc. 1, 28). Mărturia lui o întărește

prin îndemnul pe care i-l adresează în vis Dreptului Iosif, zicându-i: „nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta“ (Mt. 1, 20). Așadar, dacă patriarhului Avraam, la Stejarul Mamvri, Sfânta Treime i-a vorbit față către față în chipul a trei Oameni ospătați de el și de soția sa Sarra cu bucate materiale – azime, unt, lapte (simbol liturgic proorocesc fiind vițelul) –, iată că aici, la Întrupare, Maicii Domnului îi vorbește prin mesager ceresc. Numai că – lucru minunat! – în loc să se sfiască Fecioara la vederea îngerului, se sfiește arhangelul înaintea Fecioarei: „mă spăimântează a striga ție: bucură-te Mireasă nenuntită!“ (Troparul Acatistului Bunei Vestiri). Se sfiește deoarece, într-o clipeală de ochi, cea care se numise pe sine „roaba Domnului“, prin pogorârea Duhului Sfânt (puterea Celui Preaînalt umbrind-o) devine Stăpâna oamenilor și a îngerilor deopotrivă, iar prin Nașterea lui Iisus Fiul lui Dumnezeu devine Împărăteasa cerului și a pământului, mai înaltă decât toată făptura: „Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui“ (Lc. 1, 49).

Alt martor minunat este steaua călătoare care îi va călăuzi pe magii veniți din Persia (Melchior, Baltazar și Gașpar – după Tradiție instruiți în ale astronomiei în școlile faimoase de lângă vechiul Babilon, la Șippar). Aici, la Betleem, precum zice cântarea „au învățat ei de la Stea să se închine Soarelui dreptății“, și aceasta pentru că atunci când e vorba de minune, nu toate legile astronomiei mai corespund științei omenești. Steaua pare că lasă legile cerului și mersul constelațiilor, legile gravitației și rânduielile astrelor și devine mesagera Împăratului Celui Care a creat-o și a așezat-o în armonia cerului: „Atunci când stelele dimineții cântau laolaltă și toți îngerii lui Dumnezeu Mă sărbătoreau“ (Iov 38, 7). Aici steaua simbolizează nepătrunsul infinitului, căci, așa precum nimeni nu știe când au fost făcute stelele (lucruri care se văd cu ochiul liber și înfrumusețează bolta nopții), tot așa și Nașterea lui Iisus este din veșnicie, fără început și

fără sfârșit, mai presus de puterea științei și priceperii minții noastre; „iar obârșia Lui este dintru început, din zilele veșniciei“ (Mih. 5, 1).

Așadar, martori ai Întropării, care au copleșit gândirea vremii de atunci, devin și magii înșiși aducători de daruri – „aur, smirnă și tămâie“ (Mt. 2, 11). Luminăți de stea, ei văd în Pruncul Iisus pe Fiul lui Dumnezeu și I se închină ca unui Împărat, dăruindu-I aur (precum fac vasalii înaintea suzeranului mai puternic decât ei). Sfântul Apostol și Evanghelist Luca ne confirmă că Iisus este Fiul lui Dumnezeu și că ne este Domn: „Sfântul care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema“ (Lc. 1, 35). Iar păstorilor de la marginea Betleemului tot un înger al Domnului, tot un slujitor ceresc al Împăratului Celui Mare, le vestește: „Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David“ (Lc. 2, 10-11).

Pe lângă magi și păstori (aleși la vestirea Tainei prin îngeri și prin oameni), un alt martor vrednic de crezare este Sfântul și Dreptul Iosif, cel care o ocrotea pe Fecioara. Mirat de adâncimea tainei și de necunoscutul petrecerii ei între oameni, mai întâi Iosif s-a întristat, s-a neliniștit și s-a tulburat văzând cele ce se petreceau cu Fecioara: „drept fiind și nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns“ (Mt. 1, 19). Dar înștiințat fiind de înger noaptea în vis, înțelege degrab lucrarea minunată a Domnului și ne arată mai departe cum misterul necunoștinței și miezul tainei se dezleagă atunci când se naște Pruncul Iisus: „Și fără să fi cunoscut-o pe ea Iosif, Maria a născut pe Fiul său Cel Unul-Născut“ (Mt. 1, 25), cunoscând el însuși astfel că ea este Mireasa lui Dumnezeu și Maica Pruncului Iisus – Fiul lui Dumnezeu, Cuvântul întrupat, „Lumina lumii“ (In. 8, 12): „Poporul care locuia întru întuneric va vedea lumină mare și voi cei ce locuiți în latura umbrei morții lumină va străluci peste voi“ (Is. 9, 1). Adâncimea de necuprins a Tainei descoperite nouă

este revelația iubirii lui Dumnezeu pentru lume, Care „într-atât ne-a iubit“, încât a făcut totul ca să ne mântuiască. Vedem aceasta din cuvintele Mântuitorului Însuși, așa cum au fost ele consemnate de către Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan Cuvântătorul-de-Dumnezeu: „Eu nu sunt din lumea aceasta“ (In. 8, 23). „Le-a zis Iisus: Dacă Dumnezeu ar fi Tatăl vostru, M-ați iubi pe Mine, căci de la Dumnezeu am ieșit și am venit. Pentru că n-am venit de la Mine însumi, ci El M-a trimis“ (In. 8, 42).

Dar martorul istoric cel mai „științific“ rămâne cel din paginile deopotrivă ale Sfintelor Scripturi și ale Arhivelor de Stat: cezarul Augustus – inițiatorul celui dintâi recensământ demografic la care au fost chemați să se înscrie toți locuitorii Iudeii (pentru verificarea contribuabililor și a impozabililor), eveniment care de altfel și marchează începutul noii ere creștine: „În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut întâi pe când Quirinius ocărnuia Siria“ (Lc. 2, 1-2). Iată, așadar, temeiul adevărului istoric al Nașterii lui Iisus în cronologia romană – ceea ce arată că noi nu colindăm pentru a cânta o legendă în Taina lui Iisus și a întrupării Sale: Nașterea a fost un eveniment istoric pământesc. După cum un alt martor pământesc a fost și regele Irod însuși (numit „cel Mare“, domnind în Ierusalim în timpul împăratului roman Augustus între anii 37 î.Hr. și 4 d.Hr.) – care, de teama de a nu-și pierde tronul (în urma convorbirii cu magii sosiți din Persia în căutarea Pruncului-Împărat) „s-a mâniat foarte și, trimițând a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai jos, după timpul pe care îl aflase de la magi“ (Mt. 2, 16). După cum și Sfinții Apostoli înșiși sunt martori direcți ai învățăturii lui Iisus Fiul lui Dumnezeu Cel născut din Fecioara Maria: „Tu ai cuvintele vieții celei veșnice“ (In. 6, 68).

„Hristos Se naște, slăviți-L! Hristos din ceruri, întâmpinați-L!“ (Sfântul Grigorie Teologul)

Dumnezeu-Omul în Taina Nașterii

„Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr“ (In. 1, 14). „Și în vremea aceea, Mlădița cea din rădăcina lui Iesei, va fi ca un steag pentru popoare; pe Ea o vor căuta neamurile și sălașul Ei va fi plin de slavă“ (Is. 11, 10).

Neascultarea vechiului Adam a despărțit pământul de cer, a îndepărtat pe om de Dumnezeu și a închis poarta Raiului. Dar Înomenirea lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, Noul Adam, este acea fericită scară care a unit din nou cele pământești cu cele cerești, care a împăcat pe om cu Dumnezeu și a redeschis poarta mântuirii: „era o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau pe ea“ (Fac. 28, 12). La trezirea din visul său, patriarhul Iacov a simțit taina în toată adâncimea ei: „Și, spăimântându-se Iacov, a zis: Cât de înfricoșător este locul acesta! Aceasta nu e alta fără numai casa lui Dumnezeu,

aceasta e poarta cerului!“ (Fac. 28, 17). Așa cum ne arată Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, această taină s-a săvârșit numai din preaplinul iubirii de oameni a lui Dumnezeu: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat“ (In. 3, 16). Toată taina Întropării este plină de miez dumnezeiesc, astfel încât nimeni dintre oameni nu poate pătrunde cu mintea sensul Tainei și felul în care Atoatevăzătorul Dumnezeu a pregătit deșertarea dumnezeirii în plămada omenească pentru ca Cel Neîncăput să ia chip de om. Cercetând *Apocalipsa* Sfântului Ioan, găsim scris: „Am văzut apoi, în mâna dreaptă a Celui ce ședea pe tron, o carte scrisă înăuntru și pe dos, pecetluită cu șapte peceti“ (Apoc. 5, 1). În înțeles duhovnicesc, „scrisă pe dinăuntru“ înseamnă că este vorba despre lucruri tainice doar de Dumnezeu știute (nedescoperite nouă, neînțelese minții noastre și nu neapărat de folos nouă), iar cele „pe dinafară scrise“ sunt tainele descoperite nouă și deschise înțelegerii omenești (cum ar fi Taina Întropării, Nașterii, Învierii, Înălțării – toate aceste Taine nefiind însă de văzut și de înțeles pentru omul păcătos și robit cu voia sa păcatului, ci de contemplat de către cei aleși și chemați la aceasta, precum sfinții prooroci și slujitori ai Domnului, care le dăruiesc lumii prin Duhul Sfânt). De aceea scrie în *Apocalipsă*: „Dar nimeni în cer, nici pe pământ, nici sub pământ nu putea să deschidă cartea, nici să se uite în ea“ (Apoc. 5, 3). În contextul evenimentului Nașterii lui Iisus, putem înțelege că această carte din mâna lui Dumnezeu aparține Fiului lui Dumnezeu și doar El singur o poate deschide și citi. Numai Leul cel din Iuda, din rădăcina lui David, Unul Născut Fiul și Cuvântul, a putut să o deschidă rupându-i pecetile atunci când S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi – Sceptrul cel din Iuda și Steaua din Iacov. Atunci s-au descoperit cele ascunse și ne-a tâlcuit nouă cele tainice. Pecetea dintâi este cea a cunoașterii (și recunoașterii) Unui singur Dumnezeu, precum afirmă Simbolul Credinței: „Cred într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul“. Apoi a rupt cea de-a

doua pecete și ne-a descoperit Treimea Cea de-o-Ființă și Nedespărțită, „Una în Trei Ipostasuri“. În continuare toate celelalte pecetei ne descoperă pe rând întreaga Epifanie a Domnului, de la Buna-Vestire a întrupării până la Botezul în Iordan, acolo unde se vădește pe deplin Sfânta Treime. Această carte a pecetilor este de fapt cartea lui Iisus Hristos, este certificatul de naștere al Fiului lui Dumnezeu ca Dumnezeu-Om, este „Cartea Nașterii lui Iisus Hristos“, precum spune Sfântul Apostol și Evanghelist Matei (Mt. 1, 17). Marea Taină a iconomiei Întrupării este cea mai înaltă și mai nobilă și mai deplină expresie a iubirii în opera înțelepciunii și puterii creatoare a lui Dumnezeu. Taina Întrupării a fost mai dinainte rânduită de mintea atotvăzătoare a lui Dumnezeu și nu este nicidecum un rod al căderii adamice. Încă mai dinainte de a fi creat îngerii și oamenii și toată zidirea, Dumnezeu a hotărât în sfatul Său veșnic întruparea Cuvântului Dumnezeiesc, precum spune înțeleptul Solomon în *Cartea Proverbelor*: „Începutul lucrărilor Domnului“ (Pild. 8, 22) este întruparea Dumnezeiescului Cuvânt. Iar „Înșuși Cuvântul Dumnezeiesc întrupat“ înseamnă „mai întâi născut decât toată făptura“ (Col. 1, 15), precum zice și la „Proverbe“: „Domnul m-a zidit la începutul lucrărilor Lui; înainte de lucrările Lui cele mai de demult. Eu [Înțelepciunea] am fost din veac întemeiată de la început, înainte de a se fi făcut pământul“ (Pild. 8, 22-23). Lucru pe deplin confirmat în Noul Testament de marele Apostol Pavel, tot prin cuvinte insuflete de Duhul Sfânt al Domnului Dumnezeu: „Acesta este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, mai întâi născut decât toată făptura“ (Col. 1, 15). La rândul lor, Sfinții Părinți ai Bisericii, vorbind despre sensul Întrupării (nu ca o rezultată a căderii lui Adam, ca și cum, din pricina greșelii adamice, Dumnezeu ar fi fost silit să găsească o cale de rezolvare a căderii pentru a-l mântui pe om), arată că în iubirea cea mare a lui Dumnezeu față de zidirea Sa, El îi descoperă omului ce mare dar i-a pregătit pentru că-l iubește și îi știe slăbiciunea

și nu vrea să-l piardă. În cuvintele consemnate în *Cartea Facerii* – „aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul” (Fac. 3, 15) – stă ascunsă toată dragostea lui Dumnezeu față de om ca și creație a Sa, dar și puterea și înțelepciunea cu care Dumnezeu pe toate le-a gândit din veci. Și mai spun Sfinții Părinți mistici și teologi că iconomia Întrupării Îi dă slavă lui Dumnezeu mai mult și mai presus decât toate celelalte lucrări ale Sale. Căci, chiar de s-ar strânge la un loc toți oamenii și toți îngerii, tot n-ar putea să dea atâta slavă lui Dumnezeu câtă Îi dă Singur Cuvântul Dumnezeu-Omul. Din această pricină, în rugă fiind către Părintele Său Cel fără de început, zice: „Eu Te-am preaslăvit pe Tine pe pământ” (In. 17, 4); și iarăși: „Și acum, preaslăvește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuți, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea” (In. 17, 5).

Așadar, potrivit învățăturii celor de Dumnezeu luminați Sfinți Părinți ai Bisericii, înțelegem că Taina Întrupării este cel mai de preț mărgăritar din comorile Sfatului Dumnezeiesc și a fost vestită în cer îngerilor la începutul veacurilor prin descoperire, pentru ca toți să vadă și să admire această minunată taină a Înțelepciunii Divine. De atunci, de fapt, a început Lucifer să pizmuiască unirea ipostatică a firii Dumnezeiești cu firea omenească în Persoana lui Iisus Hristos. Căci, orbit fiind de propria lui frumusețe și umplându-se de mândrie, și-a zis întru sine: „eu sunt vrednic de o asemenea cinste; eu, care sunt verhovnicul ceresc și imaterial al serafimilor și al heruvimilor, iar nu omul cel material și pământesc; eu voi fi asemenea Celui Preaînalt!” ... „Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer” (Lc. 10, 18) – lucru întru totul adevărat de Sfântul Maxim Mărturisitorul: invidia l-a întunecat pe Lucifer, care a căzut din mândrie, căci n-a suferit, fiind făcut de Dumnezeu, să nu fie el Dumnezeu! Cu toate acestea, „când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său” (Gal. 4, 4), iar proorocia a fost preluată prin

înțelepciunea Duhului Sfânt din Scripturile Vechiului Testament și redată de Sfântul Apostol Pavel celor din timpul său. „Nu va lipsi sceptru din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul, Căruia se vor supune popoarele“ (Fac. 49, 10), dar această mare taină nu a bulversat numai pe îngerii din cer, ci și pe iudei, aici, pe pământ, spune Sfântul Ioan Gură-de-Aur. Dar cum să Se facă Dumnezeu om, iar Cuvântul trup? Cum să ia început Cel fără de început? Această dogmă ce stă la temelia creștinătății este de fapt esența ortodoxiei credinței noastre, adevărul revelat și dogmă a mântuirii noastre. „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălăsluit între noi“ (In. 1, 14). Numai că aceasta a iritat întreaga lume iudaică: „Și ziceau: Au nu este Acesta Iisus, fiul lui Iosif, și nu știm noi pe tatăl Său și pe mama Sa?“ (In. 6, 42). Atât de cumplită a fost neînțelegerea omenească față de adâncimea tainei, încât devine „pentru iudei, sminteală; pentru neamuri, nebunie“ (I Cor. 1, 23). Tot Sfântul Apostol Pavel îi liniștește totuși, explicându-le că Dumnezeu a găsit cu cale această unire ipostatică pentru ca să fie la îndemâna omului: „Căci, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat“ (Evr. 2, 16). Omul trebuia mântuit din cădere, dar tot printr-un Om (atât pentru a nu se înjosi în fața diavolului, cât și pentru a-l rușina pe acesta, pentru ca să fie biruită firea pe care diavolul o biruise cândva). Dacă altădată diavolul îl batjocorise pe omul care s-a vrut „dumnezeu“ și a ironizat oarecum Taina Întrupării, iată că acum, prin smerenie, Dumnezeu a rânduit ca și diavolul să fie înșelat și să-L vadă pe Dumnezeu făcut Om, astfel înțelegându-se pe deplin cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Căci voinței Lui cine i-a stat împotrivă?“ (Rom. 9, 19). Iubirea este motivul suprem pentru care Dumnezeu S-a făcut Om-Dumnezeu: „pentru multa Sa iubire cu care ne-a iubit“ (Efes. 2, 4). Prin aceasta – că Dumnezeu S-a pogorât pe Sine „chip de rob luând“ (Filip. 2, 7) „și S-a făcut om“ (Crezul) – omul a fost

înălțat: „precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia“ (I Cor. 15, 22), precum adeverește și Sfântul și Drep-
tul Simeon: „Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea
multora din Israel“ (Lc. 2, 34). „Pe pământ S-a arătat și cu
oamenii împreună a locuit“ (Bar. 3, 38). Nu putea dragos-
tea lui Dumnezeu să împlinească o operă mai mare și mai
frumoasă decât iconomia Întrupării Fiului lui Dumnezeu.
De aceea putem deodată și să-L vedem Prunc născut în
peșteră, în brațele Fecioarei Maria, și să mărturisim că tot
El este Cel ce împărățește întru Sfinți, nedespărțit de sânu-
rile lui Dumnezeu-Tatăl „și cu Duhul“ – și să ne minunăm
ca și păstorii, ca și magii, ca și îngerii!

Iată deci o întrebare la care greu va fi de răspuns de că-
tre toate neamurile în toate veacurile până la sfârșitul lu-
mii: „Cine este Iisus?“... Întrebare care s-a pus la nașterea
Lui, întrebare care s-a auzit peste tot în timpul vieții Lui
pământești, întrebare care s-a ridicat și la învierea Lui din
morți. Întrebare și pentru generațiile de azi, ca și pentru toate
generațiile care vor mai urma (căci identitatea lui Iisus i-a
preocupat și pe regi ca și pe magi). Întrebare care a fost adre-
sată de Iisus Însuși ucenicilor Săi: „Cine zic oamenii că sunt
Eu, Fiul Omului?“ (Mt. 16, 13) – și care a primit răspuns dar
„nu de la trup și sânge, ci de la Tatăl“ (Mt. 16, 17). „Răspun-
zând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu
Celui viu“ (Mt. 16, 16). Lucru care de altfel fusese descoperit
de către Arhanghelul Gavriil în Nazaretul Galileii, la Buna
Vestire a întrupării Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria:
„Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaîn-
alt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din
tine Fiul lui Dumnezeu se va chema“ (Lc. 1, 35). Răspuns pe
care în vis l-a primit și Sfântul și Dreptul Iosif: „Iosife, fiul
lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a
zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt. Ea va naște Fiu și
vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său
de păcatele lor“ (Mt. 1, 20-21).

Nașterea Pruncului Iisus – model de smerenie pentru familia creștină

„Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelei tale!” (Lc. 1, 42) „Și a zis Maria: Mărește sufletul meu pe Domnul. Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile” (Lc. 1, 46-48).

Sărbătoarea Crăciunului (sau Praznicul Împărătesc al Nașterii după trup a Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos din „preacuratele sânziuri ale pururea Fecioarei Maria” – Sfântul Ioan Damaschin) a reprezentat încă din primele veacuri creștine una dintre temele cele mai importante ale literaturii teologice patristice, dar și subiectul tradițional folcloric al minunatelor cântări strămoșești din vatra noastră românească, numite colinde. Miezul tuturor acestor creații (atât al celor culte

cât și al celor populare) este nemărginirea și măreția iubirii dumnezeiești față de lumea căzută pradă păcatului neascultării și consecințelor nefaste ale acestuia, concentrându-se asupra clipei atât de așteptată și de dorită de sfinții prooroci din veac – venirea Unsului lui Dumnezeu în lume pentru mântuirea ei „la plinirea vremii” (Gal. 4, 4). Isonul mângâietor al colindelor răsunând atât din strana sfintelor biserici, cât și pe la ușile și ferestrele caselor creștinești aduce lumii acea atmosferă tainică de liniștire și de pace care umple inimile tuturor celor ce primesc cu bucurie vestea venirii lui Iisus în lume: „Îngerii cântau, păstori fluierau” – că „astăzi Maria naște pe Mesia!” (Colind). Nu puțini sunt cei care simt și mărturisesc faptul că frumusețea cântării rodește în suflete bunătatea, dragostea, blândețea, omenia.

Din păcate, în vremea noastră – când se mai nasc copii doar după „criterii științifice” și „planificări familiale” – vedem cum harul Duhului Sfânt se împuținează de la oamenii de astăzi în mod evident comparativ cu roadele duhovnicești care umpleau viața oamenilor de altădată (a căror singură nădejde era în puterea și dragostea lui Dumnezeu) ... „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup” (Fac. 6, 3). Dacă ar fi să luăm în considerare fie și numai lucrarea Duhului Sfânt asupra Maicii Domnului – „prin care mântuirea lumii s-a făcut”, căci tu femeie „vei zdrobi capul șarpelui” (Fac. 3, 15), vom remarca de îndată smerenia Preasfintei Fecioare Maria care respectă întru totul Legea cea Veche, primind logodirea cu Sfântul și Dreptul Iosif cel Bătrân ca și cuvințioasă continuare a vieții de aspră înfrânare, de deplin devotament și de adâncă evlavie petrecute la Templul lui Solomon în rugăciune neîncetată și în cunoașterea Sfințelor Scripturi. Nu degeaba Sfântul David proorocul, Regele lui Israel, O vestise mai înainte cu o mie de ani pe „Cea mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii” ca pe „Mireasa pururea Fecioară a Tatălui

Ceresc“ („Ascultă fiică și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău, că a poftit Împăratul frumusețea ta!“ (Ps. 44, 12-13)) – era darul smereniei care umplea mintea și inima Fecioarei numai cu sfinte cugetări curate și alese la poruncile Domnului; pentru care – Sfânta Evanghelie o spune – „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri!“ (Lc. 1, 35). Urmând Arhanghelului Gavriil – atât Bunei-Vestiri pe care acesta o face Maicii Domnului: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!“ (Lc. 1, 28), cât și încredințării pe care o aduce în vis Bătrânului Iosif cel Drept – „Nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt!“ (Mt. 1, 20), Sfânta Biserică amintește lumii de desăvârșita curăție a pururea-Fecioarei Maria atunci când i se roagă în Slujba Pavcerniței cu rugăciunea lui Pavel monahul de la Mănăstirea Everghetinos: „Nepătată, neîntinată, nestricată, fără prihană, Preacurată Fecioară Stăpână, a lui Dumnezeu Mireasă“. Doar așa putem înțelege atât nașterea „mai înainte de toți vecii“ a Fiului din Tatăl Cel fără-de-început, veșnic și atotputernic, cât și nașterea trupească din Fecioara umbrită de puterea Celui Preaînalt și aleasă ca Maică a Fiului lui Dumnezeu, ocrotită de grija părintească, înțeleaptă și curajoasă a Sfântului Iosif care i-a fost mereu alături „fără să fi cunoscut-o pe ea“ până ce „ea L-a născut pe Fiul său Cel Unul-Născut“ (Mt. 1, 25), naștere care s-a petrecut nu în cine știe ce palat măreț, în acoperăminte moi, calde și confortabile, ci în profundă umilință, în toată sărăcia unei lumi reci și distante față de Minunea „unică sub soare“, ai cărei martori și mesageri rămân doar îngerii lui Dumnezeu, steaua cea de sus, magii și păstorii: „Și în ținutul acela erau păstori, stând pe câmp și făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Și iată îngerul Domnului a stătut lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul lor, și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc

vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle. Și deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu și zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoie! Iar după ce îngerii au plecat de la ei, la cer, păstorii vorbeau unii către alții: Să mergem dar până la Betleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Și, grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe Prunc, culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Și toți câți auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori“ (Lc. 2, 8-18). „Iar dacă S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: Unde este regele Iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui“ (Mt. 2, 1-2). Toate aceste întâmplări relatate de Sfinții Apostoli și Evangheliști cu privire la Nașterea lui Iisus sunt deja bine-cunoscute și tâlcuite pe măsură atât în miile de tratate teologice și în predicile rostite de la amvon de-a lungul veacurilor, cât și prin viu grai, de la om la om, prin colinde și cântări de la un capăt la altul al pământului.

Stâlp și temelie a întregului edificiu moral al viețuirii creștinești pentru întreaga omenire, Persoana Mântuitorului Iisus Hristos născut Prunc Sfânt, Om și Dumnezeu, reprezintă pentru noi, oamenii din toate timpurile și din toate locurile, șansa îndumnezeirii noastre, viața cea veșnică însăși. Alăptat la sânul Maicii Sale, „Pruncul creștea și Se întărea cu duhul“ (Lc. 1, 80). Deși la vedere o tânără modestă (aproape anonimă, am putea spune), nevoită să se oprească din călătoria ei către Cetatea Ierusalimului în satul mic numit Betleemul Iudeii pentru a putea naște, Fecioara Maria, „în zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se

înscrie toată lumea“ (Lc. 2, 1), și atunci „s-au împlinit zilele ca ea să nască, și a născut pe Fiul său, Cel Unul-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei“ (Lc. 2, 6-7). Naștere care avea să rămână pentru toți vecii icoana și prototipul sfințeniei însăși pentru toate mamele cele născătoare de prunci: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38), „Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui“ (Lc. 1, 48-49).

Aceasta este originea sfântă a familiei creștine. Simpla familie biologică (bărbat-femeie-copii) nu este deloc totu-na cu familia creștină, a fiilor și ficelor născuți din dragostea dintre tată și mamă uniți prin Sfânta Taină a Cununii. Nu va putea nimeni din lumea aceasta să pogoare darul lui Dumnezeu asupra vreunui prunc născut în afara rânduielilor dumnezeiești. Nu va umbri vreodată Dumnezeu cu Darul Duhului Său Celui Sfânt concubinajul în locul cununii. Și nu este El vinovat pentru că noi singuri alegem în locul lui Hristos („Calea, Adevărul și Viața“, In. 14, 6)) – neorânduiala și fărădelegea. Prin propriul nostru liber-arbitru, împărțim societatea contemporană în trei mari categorii familiale:

1) familia binecuvântată și sfințită, care-și duce viața potrivit învățăturilor spirituale și morale creștine, a cărei ocârmuire negreșelnică prin valurile zbuciumate ale mării vieții acesteia o asigură Biserica prin puterea Duhului Sfânt Care o umbrește cu harul binecuvântării: „fericit patul neîntinat și nunta nespurcată“, căci pe amândouă Domnul Le-a blagoslovit (Sf. Ioan Gură de Aur), aceasta este veriga sănătoasă din lanțul generațiilor de urmași care va dăinui atât aici, în viața aceasta pământească, cât și în cer, în veșnicia cea de apoi;

2) familia monoparentală, formată dintr-un singur părinte și unul sau mai mulți copii (absența celui alt părinte fiind pricinuită fie de deces fie de divorț); ceea ce salvează

viața de familie în acest caz este virtutea curăției trupești, dobândite și păstrate prin nevoința ascetică a înfrânării trupești, care atrage în sufletele membrilor familiei harul, puterea și binecuvântarea Duhului Sfânt;

3) familia lipsită de binecuvântare și fără de har – formată prin unirea temporară, de comun acord, a celor doi parteneri implicați în relația de concubinaj, întemeiată exclusiv pe consimțământul reciproc și pe aspectul trupeșc al relației respective. Într-o astfel de situație, Dumnezeu nu revarsă harul Său din pricină de necredință, necurăție și păcat; omul se transformă într-o „vietate care vine de nicăieri și se îndreaptă către nicăieri“ (Petre Țuțea), „asemănându-se dobitoacelor celor necuvântătoare“ (Psalmi, Profetul David) care se înmulțesc pur și simplu pentru conservarea speciei. Biserica nu încalcă voia liberă a nici unei ființe cuvântătoare, respectând decizia fiecăruia, dar poate îndemna și sfătui la îndreptarea vieții pe calea sfințeniei. Sfânta Biserică are puterea de binecuvântare, de sfințire și de călăuzire a familiei pe drumul mântuirii în primul rând prin Taina Cununiei, dar și prin aceea că din sânul ei s-a dăruit lumii modelul de familie bine-plăcut Domnului Dumnezeu și potrivit rânduielilor Lui sfinte – atât din Vechiul, cât și din Noul Testament. Avraam și Sarra, Isaac și Rebeca, Iacov și toți Patriarhii, Iosif și Asineta, Moise și Semfora, Ioachim și Ana, Zaharia și Elisabeta sunt tot atâtea exemple în aceste sens. Maica Domnului nu încetează (ca oarecând în Cana Galileii) să ne îndemne: „Faceți orice vă va spune El!“ (In. 2, 5). Iar Mântuitorul Hristos Însuși adevărește: „Mama mea și frații Mei sunt aceștia care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc“ (Mt. 8, 21). Practic de aici decurge lucrarea de gestionare a virtuților (precum fecioria, curăția, înfrânarea și unirea trupească binecuvântată spre rodire de prunci) de către Biserică în viața socială a creștinătății. Modelul oferit mamelor de astăzi și din totdeauna poate fi regăsit în cuvintele Sfintei

Evanghelii: „Fericit este pântecul care Te-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-ai supt!” (Lc. 11, 27). Astfel de argumente întăresc autoritatea Sfintei Biserici asupra a ceea ce numim familie creștină în societate.

Tipul de familie cel mai răspândit astăzi în lumea românească este reprezentat de familiile întemeiate prin căsătorie civilă (nu unită neapărat și cu cununia religioasă) în timpul regimului comunist, care duc o viață socială și morală obișnuită, respectând legile Statului (nu neapărat împlinind și rânduielile Bisericii). Acest tip de familie este pândit cel mai mult de pericolul desființării din mai multe motive. „Credința fără fapte moartă fiind” (Iac. 2, 26) și faptele fără credință moarte sunt; lipsa harului duhovnicesc face ca toate realizările de aici, de pe pământ, să nu mai ajungă și la cer, neavând nici suport, nici consistență pentru înveșnicire. Mărturie stă Pilda bogatului nemilostiv, a celui căruia i-a rodit țarina, dar și a tânărului bogat care împlinea poruncile Legii (cel puțin în dimensiunea lor morală) dar care, neputându-se lepăda de avuțiile sale, nici lui Hristos nu-I putea urma, lipsindu-se astfel de harul Preasfântului Duh. Altfel spus, câtă vreme petrecem adăpostiți căldicel și confortabil sub acoperământul „iubirii de sine și al părerii de sine” (părintele Cleopa), adică al mândriei, vom fi pururea în întuneric și – zice Scriptura: „cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge” (In. 12, 35). Învățându-ne să ne rugăm, Mântuitorul atacă răul din noi la rădăcina lui: „și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău” (Lc. 11, 4). La rândul său, Sfântul Apostol Petru ne avertizează că: „Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” (I Ptr. 5, 8).

Probabil că aceasta este cea mai mare greșală a omenirii de azi și din totdeauna: deși „având atâta nor de mărturie” (Evr. 12, 1) totuși urmăm mereu doar voii noastre căzute și înclinate spre păcat, doar părerilor nejustificate ale minții proprii, uitând în ciuda atâtor argumente că temelia

cea trainică și de nezduncinat a familiei nu poate fi decât sfințenia, viețuirea în feciorie și deplină curăție prin înfrânare, împodobită cu post și rugăciune, cu credință dreaptă și împlinire a sfintelor porunci dumnezeiești care blagoslovesc și casa și masa, și pruncii și părinții prin puterea și lucrarea Duhului Sfânt. Dumnezeiasca Liturghie și miezul ei de foc, Sfânta Euharistie, prin curățirea de păcat a omului și dobândirea virtuților personale – pot schimba fața lumii și soarta familiei creștine. „Dați-mi o mie de duhovnici buni!” spunea Sfântul Filaret, Mitropolitul Moscovei și a toată Rusia, „și voi schimba fața lumii”. Numai că, pentru a avea o mie de duhovnici buni este nevoie de o mie de mame sfinte care să-i nască și să-i crească. Doar unii ca aceștia ar avea puterea de a izgoni toată urâciunea și spurcăciunea stricăciunii din sânul familiilor contemporane – a căror cădere în hăul fărâmițării și desființării este provocată de goana după plăceri, de lăcomia poftei de averi și de imoralitatea nesațiului îmbuibării –, toate provocate și cultivate în principal de mulțimea „show-urilor păcătoase” din mass-media. Doar urmând modelului propus de Sfintele Scripturi (prin persoana Maicii Domnului, prin exemplul Sfinților, ca și prin învățăturile Sfântului Apostol Pavel din cele paisprezece Epistole ale sale) vom putea clădi familia creștină ca pe o icoană a unui nou Betleem cu îngeri, cu magi și cu păstori. Iar inima să fie ieseala în care să Se pogoare Hristos, prin rugăciune și Sfântă Împărtășire din Potir, pe raza luminoasă a chemării neîncetate și preadulci a Numelui Său întru-totul-Sfânt – „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă!” „Bogații au sărăcit și au flămânzit” (Ps. 33, 10) pentru că „cel ce nu adună cu Mine risipește!” (Lc. 11, 23). Iar îngerii lui Dumnezeu din cer cântă împreună cu păstorii: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Lc. 2, 14). „Hristos Se naște, slăviți-L! Hristos din ceruri, întâmpinați-L!” (Cantavasiile Nașterii).

Vameșul lăuntric și fariseul din afară: Sărutul lui Iuda

„Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc!” (In. 21, 17). „O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești!” (Mt. 15, 28)

La o primă vedere, pentru toți căutătorii de mântuire ai zilelor noastre, legătura cu Dumnezeu poate fi foarte ușor realizată. Un adevărat creștin știe că această legătură, însă, nu se poate realiza decât pe calea bimilenară (bătătorită deja de pașii moșilor și strămoșilor de demult) a învățăturilor Sfintei Scripturi: „acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post” (Mt. 17, 21). Acest lucru este imposibil fără o credință reală, statornică și vie – singura care Îl poate face pe Dumnezeu să caute la rugăciunea noastră: „Credeți că pot să fac Eu aceasta?” (Mt. 9, 28). Cu alte cuvinte, motivul decisiv pentru care Dumnezeu caută la inima omului este tocmai inima

însăși, în care nu există întuneric, nu există răutate, nu există patimă: „ștergeți de dinaintea ochilor Mei răutățile din sufletele voastre, lăsați-vă de răutăți!“ (Is. 1, 16). De altfel, Domnul a spus-o: „Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale scoate ce este bun; iar omul rău, din vistieria cea rea a inimii sale, scoate ce este rău“ (Lc. 6, 45).

Dacă luăm de-a gata toată oferta spirituală contemporană, fără o analiză de profunzime, tot ceea ce vedem pare credință, iar tot ceea ce ne pare credință promite mântuire. În realitate, Ortodoxia începe numai dinaintea ușilor bisericii, din pridvorul care prilejuiește curățirea de păcatul strămoșesc prin săvârșirea în el a Rânduiei catehumenatului, adică a rugăciunilor de lepădare a toată lucrarea răutății. Cristelnița Botezului este pântecul Bisericii, iar îndumnezeirea fapturii prin energiile necreate ale Duhului Sfânt stă tocmai în unirea cu Hristos: „Căci câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat!“ (Gal. 3, 27). El Însuși a zis: „de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu“ (In. 3, 5). O afirmație ca aceasta a fost ceva tulburător până și pentru apostoli atunci când au înțeles fermitatea cu care Dumnezeu cere acest lucru de la noi, oameni pământești care ne închipuim că Îl iubim cu adevărat. O fermitate izvorâtă din adevărul celor rostite, din miezul cuvintelor dumnezeiești ale lui Hristos, confruntat permanent cu atitudinea refractară a poporului care nu a înțeles niciodată la justa ei valoare rolul și lucrarea credinței. Ca prim temei de neclintit atât pentru interiorul, cât și pentru exteriorul viețuirii noastre creștinești, stă povața: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este cel ce Mă iubește“ (In. 14, 21). Aceasta este dovada iubirii supreme: neclintirea în respectarea și împlinirea poruncilor dumnezeiești. Ne-am obișnuit să-L căutăm pe Dumnezeu în formalismul ritualist al rânduieiilor de tipic, uitând însă că Domnul Hristos Însuși i-a muștrat pe

farisei cu asprime: „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici!, că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, dar înlăuntru ele sunt pline de răpire și de neînfrânare“ (Mt. 23, 25). Evanghelia Noului Testament evidențiază în tot cuprinsul ei piatra de poticnire a necurăției din lăuntru inimii omului pentru sufletul care sălășluiește în trup precum licoarea în pahar: „Că din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, hoții, mărturii mincinoase, defăimări“ (Mt. 15, 19). Inima în care nu este Dumnezeu are tot acest izvor de răutate și devine început a-toată-răutatea. În convorbirea cu tânărul bogat, Iisus descoperă un aspirant sincer la viața cea veșnică și la înălțimea stării de a fi asemenea Domnului prin lepădarea de sine, plin de credințioșia păzirii poruncilor, plin de dorința sinceră de a cunoaște adevărul – inspirată de Persoana Domnului Hristos și de înalta Sa învățătură mesianică. El îi recunoaște atât calitățile oratorice (numindu-L „Învățătorule bun“, Mt. 19: 16), cât și greutatea sfaturilor înțelepte care reformau din temelie decadența iudaică a rânduielilor și obiceiurilor Vechiului Legământ, care Îi adresează întrebări capitale – legate de problema eliberării din robia păcatului pentru a afla răspunsurile mult dorite chiar din gura „Bunului Învățător“ – despre Care vestea minunilor și a puterii de pătrundere a slovelor Legii celei Vechi (păstrate în scrierile Proorocului Moise) și de împlinire a cuvintelor proorocilor de demult, se răspândise deja: „Cum știe acesta carte fără să fi învățat?“ (In. 7, 15). ... Mirare de care aveau să aibă parte până și Sfinții Ucenici și Apostoli Luca și Cleopa atunci când un „străin oarecare“ „începând de la Moise și de la toți profeții, le-a tâlcuit din toate Scripturile cele despre El“ (Lc. 24, 27), „dar nu L-au cunoscut pe El“. Tânărul bogat a dat glas întrebării universale, pricină de meditație mai ales pentru noi, cei trăitori în vremuri fără un reper clar și fără valori bine dimensionate: „ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?“ (Mc. 10,

17). Oare ce trebuie să facem? Răspunsul este dat în Sfânta Scriptură: „păziți poruncile Mele“ și veți cunoaște că „Eu sunt Domnul, Dumnezeuul vostru!“ (Lev. 18, 30). Păzirea poruncilor este prima treaptă; treapta a doua a acestui urcuș pe calea mântuirii este urmarea lui Hristos: „du-te, vindeți averile [...] și vino de-Mi urmează Mie“ (Mt. 19, 21). Aici lucrurile însă se complică tocmai pentru faptul că prea puțini sunt cei ce pot face acest lucru cu adevărat greu de împlinit. Atât de cutremurătoare și de categorică a fost chemarea, încât descoperim în ea deopotrivă planul pământesc cât și dimensiunea spirituală: „tânărul a plecat întristat“ (Mt. 19, 22). Atins în fariseismul implicit al faptelor săvârșite la vedere (adică tocmai în ceea ce el credea suficient pentru mântuire) tânărul se descoperă a fi formalistul de serviciu care străbate toată istoria Vechiului Testament: „Dumnezeule, mulțumescu-Ți că nu sunt ca ceilalți oameni [...] postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig“ (Lc. 18, 11-12) – și nu sunt în rând cu cei care calcă Legea sau nu-și fac datoria față de ea. Dar iată că dimensiunea spirituală a nevoințelor este cea care face legătura între formă și fond, între contur și conținut: „cu greu va intra un bogat în împărăția cerurilor“ (Mt. 19, 23) – adică cel bogat în fapte și lucrări, toate făcute însă la vedere, prin trâmbițare-de-sine, „de ochii lumii“ (pentru că „dă bine la imagine“) și lipsite de substanța morală, fără de care toată osteneala formalistă ajunge să sufere o comparație plină de ironie: „Și vă mai spun: Mai lesne e să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu“ (Mt. 19, 24); ceea ce încă o dată îi pune în mare încurcătură pe ucenici și apostoli, tulburându-i cu întrebarea plină de grijă și de temere: „Atunci, cine poate să se mântuiască?“ (Mt. 19, 25), iar răspunsul divin limpezește lucrurile o dată pentru totdeauna: „Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu“ (Lc. 18, 27).

În fața spectacolului lumii, Domnul Hristos a confirmat că „strâmtă este poarta și îngust este drumul ce duce la viață și puțini sunt cei ce îl află” (Mt. 7, 14). Femeia cananeeancă (părtașă unei vieți – prin însăși rânduiala ei – lipsite de orice ritual legal conform normei iudaice, adânc înrădăcinată însă în nădejdea de mântuire și convinsă că numai credința de neclintit are puterea să dezlege suferința) iată că nu se dă nicidecum izgonită de la fața lui Hristos, „Fiul lui David”, în ciuda durității vorbelor adresate de Mântuitorul. Iar răsplata statornicieii din inima, din mintea, din tot sufletul ei este tocmai izgonirea demonului chinuitor de la fiica ei: „Și s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela” (Mt. 15, 28). Pe de altă parte, vameșul care s-a suit la Templu, păcătos știindu-se și smerit fiind, „s-a coborât mai îndreptățit la casa sa” (Lc. 18, 14) – „îndreptat” tocmai prin faptul că și-a conștientizat starea lăuntrică, cercetând adâncul sufletului, propria sa conștiință, și înțelegând că împărăția lui Dumnezeu nu este la dispoziția oricui, așa cu credea de fapt celălalt – fariseul proțâpîtrufăș înaintea Sfântului Altar și rugându-se cu glas mare tocmai pentru a fi auzit de ceilalți, – câte și cum face el și ce stare de corectitudine există în sufletul lui! Dacă luminătorul sufletului este mintea, precum „Luminătorul trupului este ochiul” (Mt. 6, 22) – oare nu avea el atâta înțelepciune cât să-și recunoască viclenia și fățarnicia în care se îmbrăcase prin autosuficiența și mulțumirea de sine? „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici!” (Mt. 23, 13): acesta este verdictul hotărât de Hristos în vremea aceea (dar și după aceea...) pentru a-i trezi pe unii ca aceștia la realitate, pentru ca să cunoască cât de departe sunt de Adevăr. Oare degeaba i-a muștrat atât de aspru și de ironic prin cuvinte precum „călăuze oarbe, care strecurați țânțarul și înghițiți cămila” (Mt. 23, 24)? De altfel, le-a și arătat calea cea dreaptă pe care se cuvine să fie împlinită lucrarea mântuirii: „Iar când postiți, nu fiți posomorâți ca fățarnicii”

(Mt. 6, 16), „Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața“ (Mt. 6, 17). „Vai vouă“ (Is. 1, 24) celor care vă smoliți fețele când postiți și vă rugați „prin sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni“ (Mt. 6, 2); – „Amin zic: și-au luat plata lor“ (Mt. 6, 5).

Au fost multe (și dezastruoase!) ieșirile din firescul normalității în tot acel popor chemat la îndreptare, iar urmările falsității comportamentului sufletesc și ale fățărniciei religiozității de suprafață au dus până la lepădare de credință și sinucidere. Petru Apostolul dorea tot timpul să fie trup și suflet pentru Hristos și să facă orice pentru a-l fi bine-plăcut: „Doamne, cu Tine sunt gata să merg și-n temniță și la moarte“ (Lc. 22, 33), dar răspunsul Celui ce cunoaște inima și cugetul omului a fost: „mai înainte de a cânta cocoșul, tu de trei ori te vei fi lepădat de Mine“ (Mt. 26, 34). Într-adevăr, Sfânta Scriptură confirmă plânsul și căința lui Petru și sinceritatea sufletului său atunci când „a plâns cu amar“ (Mt. 26, 75), fiind iarăși chemat la apostolie de către Domnul Hristos după învierea Sa din morți: „Paște oile Mele!“ (In. 21, 17), îndemn care a întărit credința Apostolului cu nădejde și cu dragoste, adevărate și împlinite prin curajul sfârșitului martiric al vieții sale duse pentru Dumnezeu. Atât Sinaxarul Bisericii Universale, cât și Patericele de pretutindeni sunt pline de numele celor care au ales viața veșnică în Hristos, fără a-și mai cântări (și auto-aprecia în stil narcisist) calitățile trupești și sufletești, precum vedem pe unii dintre creștini socotind că Biserica nu este vrednică de unii ca ei – prea valoroși pentru a sluji cu sfințenie credinței, Bisericii, lui Hristos – uitând însă adierea de cânt a Duhului Sfânt: „Omul, ca iarba sunt zilele lui; ca floarea câmpului, așa va înflori“ (Ps. 102, 15).

Pe de altă parte, păcatele urii, vicleniei, fățărniciei distrug credința sănătoasă și ne strivesc inima sub povara invidiei și a fiicelor acesteia, care nu suportă nicidecum

binele aproapelui: „Și văzând ucenicii, au murmurat: „Pentru ce risipa aceasta?, că mirul acesta se putea vinde scump, iar banii să se dea săracilor“ (Mt. 26, 8-9). Zgârce-
nia și lăcomia, pline de otrava zavistiei, se ascund de fapt sub masca milosteniei ca virtute sufletească. Unde a dus „venirea în fire“ după săvârșirea răului – s-a văzut cel mai bine în cazul lui Iuda Iscarioteanul („aruncând arginții în templu, a plecat de acolo; și ducându-se, s-a spânzurat“ (Mt. 27, 5)) care a pierdut toată nădejdea, credința și curajul răspunderii propriilor fapte, zicând „Greșit-am vânzând sânge nevinovat“ (Mt. 27, 4-5). Din păcate, protagonistul acestei istorii tragice a reușit să câștige adepți până în zilele noastre, în care creștinii au o credință simplistă și nestatornică, lipsită de temeiul jertfirii de sine și al convingerii nezdruincinate că tot ceea ce ne încercă este tocmai plata cuvenită pentru superficialitatea și păcatele noastre, din îngăduința lui Dumnezeu, spre dojenire și îndreptare. Oare nu cumva toată fala și luxul unui trai deșăntat, marcat de laxitatea morală a tuturor plăcerilor de orice fel din care ne înfruptăm fără jenă sau căință, tot acest cumul al dorințelor nesănătoase stârnite dintr-o imaginație neînfrânată care ne împinge la patimi cu caracter inuman – oare nu cumva toate acestea zilnic Îl supără pe Dumnezeu? Iată, suntem pe acest pământ miliarde de suflete – fiecare gândind în felul lui, fiecare crezând că el are dreptate, că faptele lui sunt corecte, că închinarea lui este cea mai primită, că el deține dreptatea, că el e singurul care niciodată nu greșește – și că doar cei din jur sunt întotdeauna de vină! La unele ca acestea, Dumnezeu răspunde cu un singur cuvânt: „Duhul Meu nu va rămâne pururea în oamenii aceștia“ (Fac. 6, 3). Pentru a ne ajuta să înțelegem ce vrea Hristos de la vameșul nostru suflet și de la fariseul nostru trup, Sfântul Apostol Pavel scrie: „iar dacă cineva ia parte la luptele atletice, nu e încununat dacă nu s-a luptat după legile acestora“ (II Tim. 2, 5). „Dar

mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos“ (Gal. 6, 14), căci „nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine“ (Gal. 2, 20). Și iarăși: „Nu știți oare că nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: Nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici stricații de tot felul, nici sodomiții, nici hoții, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii sau hrăpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu“ (I Cor. 6, 9-10), așa încât „în ea niciodată nimic întinat nu va intra“ (Apoc. 21, 27).

„Cel ce are urechi de auzit, să audă!“ (Mt. 11, 15)

De la vameșul Zaheu la vameșii contemporani

„Nu căutând la fața omului să aveți credința în Domnul nostru Iisus Hristos. Dacă va intra în adunarea voastră un om cu inele de aur în degete, în haină strălucită, și va intra și un sărac, în haină murdară [...] voi puneți ochii pe cel care poartă haină strălucită“ (Iac. 2, 1-3).

Este un lucru îndeobște cunoscut (și recunoscut ca atare) de toată lumea că e foarte ușor să faci rău pe când binele se săvârșește cu anevoie. Trebuie trudă și luptă cu osteneală și sudoare ca să-ți aduni bruma de puteri să reușești să faci ceva bun. În schimb, impulsurile de răutate din noi nu putem să le controlăm nicicum și nicicând; nu degeaba Sfântul Apostol Pavel scria cu adâncă amărăciune: „nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc“ (Rom. 7, 19). Iată așadar cât de vicleană

este lucrarea diavolului și cât de mărunți suntem noi, oamenii, în cugetul inimii noastre față de măreția slavei lui Dumnezeu.

Încă din vremea Mântuitorului vameșii au fost priviți de către popor ca niște indivizi de cea mai joasă speță din pricina zgârceniei, a vicleniei și a lăcomiei lor feroce, fiind asemenați păgânilor: „să-ți fie ție ca un păgân și vameș“ (Mt. 18, 17). Din păcate, se pare că și în vremea noastră acest tip vameș (hapsân și nemilos) s-a răspândit cu mult peste măsura socială admisibilă (ca număr, comportament, atitudine și fel de a fi). Știm desigur preabine că mai-marii zilei (cei ce guvernează și conduc destinele națiunii) doresc întotdeauna binele nostru, al tuturor...

„Prosperitate“, „egalitate de șanse“, „traie decent“ – sunt tot atâtea lozinci pe care le-au adoptat ca măsuri sociale și economice toate formațiunile politice care s-au perindat pe la conducerea țării de două decenii încoace, promițând de fiecare dată „o nouă guvernare“ – desigur în duhul transparenței propovăduite în Scripturile Sfinte: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși“ (Lc. 10, 27). Cum am putea noi, muritorii de rând și oameni obișnuiți, să cugetăm greșit jertfirea conducătorilor pentru semenii lor? De pildă atunci când vreun membru al Guvernului Statului de Drept, sau vreun parlamentar (fie el deputat sau senator), un „vameș“ al zilelor noastre – intră țăntoș în biserică și se „închină“ în fața lui Dumnezeu, dovedind prin aceasta supușilor din jurul său cât este el de drept și de cinstit... Și, fiindcă veni vorba despre onestitate, de ce să nu mai menționăm faptul că într-o singură lună, el încasează de la Stat un salariu valorând cât ia un simplu contribuabil pe tot anul, din ianuarie până în decembrie? Din prima îți sare în ochi dragostea creștină de care s-a umplut pământul românesc și patosul cu care vameșii zilei, dragii de ei, luptă să ne implementeze

reforme de dezvoltare pentru bunăstare și un trai decent, după norme cu adevărat picate din cer, pe care nu vor să le înțeleagă nicidecum toți cei care tulbură liniștea publică, umplând străzile cu strigătele lor de disperare! Nu este oare evident că s-a împlinit cuvântul Scripturii cu unii ca aceștia „au ochi și nu văd, urechi au, dar nu aud!“ (Ier. 5, 21) și că li se vrea binele cu orice preț, iar dâșii protestează? Culmea!...

Pe de altă parte, e foarte adevărat că în Sfânta Evanghelie nu se pomenește nicăieri de vreo „adunare populară“ sau de vreun „miting“. Haosul spiritului de turmă era gestionat de Însuși Domnul Hristos – Care din milă îi cuprindea cu privirea Sa pe toți acei necăjiți și sărmani, împlânzindu-le sufletele cu puterea Duhului Sfânt, vindecându-le bolnavii și hrănindu-i cu pâini și pești, înmulțite în mod tainic minunat. Numai că lor le simțea și pulsul credinței: „Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat“ (In. 6, 26). Asta este și astăzi problema de fapt; opinia publică nu are neapărat nevoie de un lider cinstit (care să șteargă din vocabularul limbii române cuvântul „corupție“), ci mai degrabă de un lider care (indiferent cum) să le dea pâine! Numai că (se vede limpede în Scripturi) cel ce propune pâine multă într-un mod necinstit e diavolul. Dumnezeu nu dă astfel de pâine: „Scris este: Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu!“ (Mt. 4, 4).

Dacă vom căuta un model de conducător cinstit tot în Sfânta Evanghelie, vom găsi scris: „Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit“ (Lc. 19, 8). În vremea noastră, plusul de avere stă în cecuri și în conturi în valută sau la bursă; nici vorbă de sărăcie sau criză – banii stau efectiv în sac, în tezaurele conturilor externe ale bancherilor din toată lumea, pe care Hristos i-a delimitat categoric de Sfânta Sa Biserică. „Scris este: „Și va fi casa Mea casă

de rugăciune“; dar voi ați făcut din ea peșteră de tâlhari“ (Lc. 19, 46) „și, intrând în templu, a început să dea afară pe cei ce vindeau și pe cei ce cumpărau în templu, iar mesele schimbătorilor de bani le-a răsturnat“ (Mc. 11, 15). Ce vrea oare Hristos să spună? De fapt, un singur lucru: „Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut!“ (Mt. 25, 45). Unde să găsim oare un conducător cu adevărat temător de Dumnezeu în fruntea națiunii, pe care chiar să-l doară inima de semeni săi? Nu are nimeni inimă pentru cel sărac, pentru că cei mari sunt sus, sus de tot, iar cei mici, foarte mici, sunt prea jos... E greu să privești de unde ai plecat și să-ți aduci aminte, căutând în urmă la ceea ce ai fost. Important este faptul că Hristos a rostit limpede: „un bogat cu greu va intra în împărăția cerurilor căci mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu“ (Mt. 19, 23- 24). Pentru noi creștinii este o mângâiere – așteptarea judecății dreptății Dumnezeiești; dar până una alta fiecare trebuie să mănânce pâinea cea de toate zilele. Nu prea mai poate fi înțeleasă judecata Domnului pe pământ, între oamenii care au uitat cele mai elementare rânduieli de bun-simț, ignorând mila și căința și disprețuind suferința! Cu adevărat e greu de înțeles cum, deși pe comorile de pe pământ „molia și rugina le strică iar furii le sapă și le fură“ (Mt. 6, 19), totuși tot nu se află loc în conștiința omului în care să mai gândească la Dumnezeu, ca să-și adune comoară în cer „unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură“ (Mt. 6, 20). Ca să poți să miluiești pe cel sărac, să poți îmbrăca pe cel gol sau hrăni pe cel flămând – trebuie să fii îmbrăcat în haina smereniei, în haina lui Hristos, Care „Dumnezeu fiind în chip, S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor“ (Filip. 2, 6-7). Nu poți înțelege suferința până nu o simți, nu poți înțelege durerea până nu o încerci.

Cam tot așa suferă și vameșii zilelor noastre care guvernează peste tot ceea ce a făcut Dumnezeu (și peste pământ și peste apă, și peste holde și peste bogății minerale, aur și petrol) atât de stăpâni de parcă totul le-ar aparține cu titlu de „Tezaur de la Dumnezeu“! Uită că toate acestea ne-au fost date pentru a trăi și a ne folosi tuturor! Uită că „al Domnului este pământul și plinirea lui, lumea și toți cei ce locuiesc în ea!“ (Ps. 23, 1)! „Iar pământul l-a dat fiilor oamenilor“ (Ps. 113, 24) zicând: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți“ (Fac. 1, 28).

Oare să trebuiască neapărat ca Dumnezeu să Se întrupeze din nou pentru ca să vină să explice societății moderne că nu este echitabil ca unii să ia tot în timp ce alții pier de foame?! Nu degeaba Iisus ne-a lăsat un cuvânt pentru istoria de peste veacuri: „cine nu adună cu Mine risipește“ (Mt. 12, 30). De aceea nu avem, ci suntem lipsiți și suferim, căci „cine nu este cu Mine este împotriva Mea!“ (Mt. 12, 30). Din cerul cel sfânt căutând spre pământ, Dumnezeu a zis: „cine e nedrept, să nedreptățească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă. Cine este drept, să facă dreptate mai departe. Cine este sfânt, să se sfințească încă. Iată, vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia, după cum este fapta lui“ (Apoc. 22, 11-12). Atunci când bogatul cel nemilostiv a murit, sufletul său a ajuns în iad, cuprins de văpaie, nu pentru că dispunea de avuții imense, ci pentru că Lazăr cel sărac și bolnav – ba până chiar și câinii – mureau de foame înaintea porții lui!... „Bogații au săracit și au flămânzit“ (Ps. 33, 10) – acesta este cuvântul profetic care ne vesteste că Dumnezeu va pune stavilă tuturor abuzurilor și relelor prin chemarea oamenilor la „răspuns bun la Înfricoșătoarea Sa Judecată“. „Cine are urechi de auzit să audă!“ (Mt. 11, 15) „Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută“, spune înțelepciunea populară.

„Iar voi ați necinstit pe cel sărac! Oare nu bogații vă asupresc pe voi și nu ei vă târăsc la judecăți? Nu sunt ei cei ce hulesc numele cel bun întru care ați fost chemați?“ (Iac. 2, 6-7)

Sfântul Ioan Botezătorul – chipul ascetului contemplativ

*„Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor!”
(Mt. 3, 2). „Peste Care vei vedea Duhul coborân-
du-Se și rămânând peste El, Acela este Cel ce bo-
tează cu Duh Sfânt” (In. 1, 33). „Și eu nu-L știam;
dar ca să fie arătat lui Israel, de aceea am venit
eu, botezând cu apă” (In. 1, 31).*

După învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii, întâl-
nirea omului cu Dumnezeu este cu puțință să se întâmple
numai în taina sfintei rugăciuni. De la Învierea lui Hris-
tos și până astăzi, asumarea Crucii în Numele lui Dumne-
zeu este confirmată în Sfânta Evanghelie ca „putere a lui
Dumnezeu spre mântuirea a tot celui care crede” (Rom. 1,

16). Iar împlinirea cuvântului Sfintei Evanghelii înseamnă în primul rând trudă și osteneală, sudoare și lacrimă, jertfă cu putere de bunăvoie și, nu în ultimul rând, răsplătă de la Duhul Sfânt: „vino și Te sălășluiește întru noi și mântuiește, Bunule, sufletele noastre!“ (Rugăciunea *Împărate Ceresc*).

Cercetând Sfintele Scripturi vom descoperi că hotărârea omului de a păși pe calea Domnului implică tot mai decizia care trebuie luată în numele Crucii: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie“ (Mt. 16, 24), cu atât mai mult cu cât un astfel de demers este circumscris unuia dintre cuvintele cele mai categorice ale Mântuitorului: „de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu sfinții îngeri!“ (Mt. 8, 38). Cu alt prilej, tot Hristos Domnul ne-a îndemnat: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29), încredințându-ne prin aceasta că nu vom purta noi singuri, cu slabele noastre puteri, durerea Crucii și că trebuie doar să facem pasul către El din convingerea inimii pentru ca Dumnezeu să-l poată scrie în Cartea Vieții, iar noi să devenim astfel statornici în cugetare și voință: „Învățătorule, Te voi urma oriunde vei merge“ (Mt. 8, 19), iar Hristos i-a răspuns: „Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; Fiul Omului însă nu are unde să-Și plece capul“ (Mt. 8, 20). Aceasta este pentru a ne înștiința cu privire la consecințele nestatorniciei noastre sufletești, deodată și cu cuvântul: „Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu!“ (Lc. 9, 62). Mai mult decât atât, să nu uităm nici răspunsul Mântuitorului la întrebarea verhovnicului Apostolilor: „Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție.

Cu noi oare ce va fi?“ (Mt. 19, 27) – „Bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri!“ (Lc. 10, 20). Iată deci că răsplata divină nu e de natură materială și nici vreo oarecare răsplată pământească spre satisfacerea vreunui interes de moment: „Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă!“ (Mc. 10, 44). În cazul în care însă fumul părerii-de-sine iscat din lăuntru al pătimăș al iubirii-de-sine întunecă mintea, se va întâmpla precum a pățit tânărul bogat care, deși sincer și curat și bine intenționat în dorirea sa de mântuire și viață veșnică, păzind toate poruncile – s-a poticnit tocmai de miezul strădaniei omenești căutătoare a unirii tainice cu Dumnezeu: „una îți lipsește: vinde toate câte ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în ceruri; și vino de urmează Mie!“ (Lc. 18, 22). Iată, tocmai în aceasta stă izbânda nașterii duhovnicești a omului nou, prin moartea omului vechi trupesc – totul depinzând de capacitatea de voință și credință. Toți dorim să fim bine-plăcuți Domnului, dar nu toți suntem hotărâți să-L urmăm și să-I împlinim poruncile. În acest sens, sfinții primelor veacuri creștine au primit harul Duhului Sfânt pe măsura străduinței lor, iar harismele s-au revărsat din plin asupra lor pentru viețuirea cea asemenea îngerilor, ca niște oameni reveniți la starea adamică de dinainte de căderea în păcat, având capacitatea de a vorbi cu Dumnezeu și cu îngerii Lui, de a certa demonii și de a tămădui bolile. Toate aceste daruri (de la cea mai adâncă smerenie până la cea mai înaltă contemplație) umplând Pustia Sketică, acolo unde se sălășluiseră miile de pustnici și nevoitori în Numele lui Dumnezeu. Iar toate aceste harisme mai presus de firea omenească nu au fost nicidecum vise romantice sau iluzii cinematografice. Ele își au începutul în sfințenie (care este calea de întâlnire cu Dumnezeu) și împlinirea în dragostea lui Dumnezeu (care este desăvârșirea sau răsplătirea osteneții din „lupta cea bună“ – I Tim. 6, 12).

Despre toate acestea (încă mai dinainte de petrecerea lor) se vestește, de fapt, în toate referințele pe care cei patru Sfinți Apostoli și Evangheliști le dau despre persoana și lucrarea Sfântului Ioan Botezătorul, fiul arhiereului Zaharia și al soției lui, Elisabeta – „glasul celui ce strigă în pustie” (Mc. 1, 3) și Înaintemergătorul Arhetipului absolut, Iisus Hristos, Cel Unul Născut, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii, Care ne-a spus: „M-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui Care M-a trimis pe Mine” (In. 6, 38). Lepădarea de sine este cea care omoară trupul, dar înviază în veșnicie sufletul: „în Hristos toți vor învia” (I Cor. 15, 22). Calitatea cea dintâi este dăruirea de sine. Câți ani avea Iisus atunci când a intrat în slujba omenirii? Doar doisprezece ani. Atât avea atunci când, intrând în Templu, i-a uimit pe toți cei de acolo cu desăvârșita Sa cunoștință a Legii celei Vechi pe care o dovedea înaintea cărturarilor și fariseilor „ce se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui” (Lc. 2, 47). Iată că la treizeci de ani este botezat în Iordan de către Ioan pentru ca, trei ani și jumătate mai târziu, să-i întrebe pe acuzatorii Săi: „cine dintre voi Mă vedește de păcat?” (In. 8, 46), iar către cel ce Îl lovise peste obraz – la îndemnul arhiereului – îndreaptă focul demnității și al verticalității morale, întrebându-l în auzul tuturor: „dacă am vorbit bine, de ce Mă bați?” (In. 18, 23). Așadar, nu S-a lăsat nici o clipă intimidat nici de corupția vremii, nici de mersul „neamului viclean și desfrânat” (Mt. 12, 39), ci rămâne credincios până la capăt: ascultarea „Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui” (In. 4, 34). La fel, și Mai-ca Domnului se dăruiește conștiinței lumii ca lumină din „Lumina Cea dintâi” prin trei predici scurte dar pătrunzătoare, izvorâte din propria ei lucrare sufletească, dovădind prin aceasta că a fost aleasă, sfințită și binecuvântată din toate neamurile nu pentru că pur și simplu „așa a fost să fie” rânduit de Sus, ci pentru că ea a păzit cele ce

se cuvenea a le săvârși: „Iată roaba Domnului!” (Lc. 1, 38), adică supunere deplină și ascultare desăvârșită; „Fie mie după cuvântul tău!” (Lc. 1, 38), adică încredințare totală voii lui Dumnezeu printr-o lepădare de sine fără precedent; și nu în cele din urmă: „Faceți orice vă va spune!” (In. 2, 5) convinsă fiind că acesta este singura cale de a deschide mila lui Dumnezeu și porțile Cerului. Aceasta a dus la deschiderea pentru totdeauna spre Rai a drumului drept, sănătos, lipsit de spinii curselor diavolești. „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (In. 14, 6) vestit-a Fiul lumii întregi, iar către Tatăl: „Preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preaslăvească!” (In. 17, 1), iar Tatăl I-a răspuns (și la Tabor ca și la Iordan) cu același răspuns până atunci și de atunci nemişcat și nemișcat: „Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit!” (Mc. 1, 11).

Și Sfântul Ioan Botezătorul se prezintă lumii în același fel: născut din părinți dreți și temători de Dumnezeu (o mamă plină de Duh Sfânt care I se închină lui Iisus încă din pântecul Maicii Sale și un tată martir al Adevărului), este vestit de Dumnezeu prin înger (mai înainte de a se naște) ca vas ales pentru planul de mântuire al lumii. Ioan va fi hrănit, crescut și povățuit de înger, devenind „cel mai mare om născut din femeie” (Mt. 11, 11) până atunci, și totodată fiind proorocit de glasul lui Dumnezeu, precum spune Maleahi: „Iată Eu trimit, înaintea feței Tale, pe îngerul Meu, care va pregăti calea Ta, înaintea Ta” (Mt. 11, 10). Iar cuvântul lui Ioan era autoritar pentru că vestea Adevărul descoperit lui de „graiul lui Dumnezeu” (Lc. 3, 2): „Glasul celui ce strigă în pustie: Pregătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui!” (Mt. 3, 3). Ioan era atât de temeinic ancorat în cuvântul Adevărului, încât vorbele lui erau ca o lumină în întuneric pentru poporul din pustie: „Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el” (In. 1, 7); „nu era el Lumina, ci a venit ca să mărturisească despre Lumină!”

(In. 1, 8). La el, toate (și îmbrăcămintea și vorba, și portul și purtarea, felul său însuși de a pune problema) îi puneau în dilemă pe iudei. Când i-a întrebat Hristos: „Botezul lui Ioan de unde a fost? Din cer sau de la oameni?” (Mt. 21, 25) au răspuns: „Nu știm!” (Mt. 21, 27) pentru că nici nu-l ascultaseră, dar și se temeau de poporul care cunoștea preabine viața dusă de Ioan: „avea îmbrăcămintea lui din păr de cămilă și cingătoare de piele împrejurul mijlocului, iar hrana era lăcuste și miere sălbatică” (Mt. 3, 4) și „propovăduia în pustia Iudeii” (Mt. 3, 1) ca unul care dobândise deja „duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bune credințe și duhul temerii de Dumnezeu” (Is. 11, 2-3), folosind toate aceste daruri de la Dumnezeu după cuviință: „Iisus a început să vorbească mulțimilor despre Ioan: Ce-ați ieșit să vedeți în pustie? Au trestie clătinată de vânt? Dar de ce ați ieșit? Să vedeți un om îmbrăcat în haine moi? Iată, cei ce poartă haine moi sunt în casele regilor. Atunci de ce-ați ieșit? Să vedeți un prooroc? Da, zic vouă, și mai mult decât un prooroc. Că el este acela despre care s-a scris: „Iată Eu trimit, înaintea feței Tale, pe îngerul Meu, care va pregăti calea Ta, înaintea Ta”. Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul!” (Mt. 11, 7-11).

Tot astfel, în Rânduiala Tunderii în monahism, atunci când monahului i se dă lumânarea aprinsă în mână, i se aduce aminte de cuvintele Mântuitorului: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri!” (Mt. 5, 16), iar Sfântul Apostol Pavel descrie lucrarea proprie monahului în cuvinte inspirate din viața ostășească: „Îmbrăcați-vă cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului. Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor,

împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh. Pentru aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți împotrivi în ziua cea rea, și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare. Stați deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății, și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. În toate luați pavyza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu. Faceți în toată vremea, în Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta priveghind cu toată stăruința și rugăciunea pentru toți sfinții“ (Efes. 6, 11-18).

Așa să ne ajute Domnul Dumnezeu!

Botezul – apă și Duh Sfânt

„Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc“ (Mt. 3, 11). „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu“ (In. 3, 5).

În șirul împărătesc al sărbătorilor care împodobesc cu harul lor anotimpul alb al iernii, după Praznicul luminat al Nașterii Domnului, urmează Ziua Anului Nou marcată atât de aducerea-aminte de Tăierea-împrejur a Pruncului Iisus Hristos Cel născut din Fecioara Maria, la opt zile după Nașterea Sa (precum arată Sfintele Scripturi: „când s-au împlinit opt zile, ca să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger, mai înainte de a se zămisli în pânțece“ – Lc. 2, 21), cât și de pomenirea celui între Sfinți Părintele nostru, al lumii mare Dascăl și Ierarh, Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei. Ne aflăm deja, cu alte cuvinte, în plină Revelație supranaturală (sau mai

presus de fire) căci, începând chiar de la Nașterea cu Trupul din preacuratele sângiuiri ale pururea-Fecioarei Maria a Mântuitorului Iisus Hristos (precum mărturisim cu toții în Simbolul Credinței: „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut“), putem vorbi de „Epifania“ sau Arătarea lui Dumnezeu.

Cuvintele Sfintelor Scripturi cuprind și păstrează în ele în chip tainic prezența nevăzută a Domnului Dumnezeu, cu puțință de cunoscut din lucrările Sale: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria“ (Ps. 18, 1); „Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui toată puterea lor“ (Ps. 32, 6). Cea dintâi „arătare“ a prezenței și lucrării lui Dumnezeu în creație o vedem chiar din primul capitol al Cărții Facerii: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26). Iată, așadar, Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt! Pe de altă parte, în taina Praznicului de la Iordan a Botezului Domnului, găsim iarăși Sfânta Treime de față și la arătare: „închinarea Treimii s-a arătat“ (Troparul Praznicului); aici survin semne materiale vădite: „Iordanul s-a întors înapoi“ (Ps. 113, 3), „apele s-au înspăimântat“ (Ps. 76, 15). Cum adică, materia să aibă însușiri sau trăiri asemănătoare celor omenești, precum spaimă sau sfială? Aici vedem prezența divină, lucrarea Duhului Sfânt: „iar Duhul în chip de porumbel a adevărit întărirea cuvântului! Cel Ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, și lumea ai luminat – slavă Ție!“ (Troparul Praznicului).

Cercetând în altă parte a Sfintei Scripturi, vom descoperi la Turnul Babel (la amestecarea limbilor) iarăși prezența Sfintei Treimi, cu puțință de recunoscut prin lucrarea celor Trei Ipostasuri unite, nedespărțite și neamestecate: „să Ne pogorâm și să amestecăm limbile lor, ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul!“ (Fac. 11, 7). Iată, aceeași lucrare a Duhului Sfânt care a schimbat graiul oamenilor, făcându-i să nu se mai poată înțelege între ei cu privire la săvârșirea

răului. Altădată, la Stejarul Mamvri, Avraam odihnește și ospătează Sfânta Treime (arătată lui în chip de „trei Oameni” – Fac. 18, 2), aceasta fiind o formă vizibilă a Epifaniei în toată splendoarea Duhului, precum consemnează Sfânta Scriptură: „Pogori-Mă-voi deci să văd dacă faptele lor sunt cu adevărat așa cum s-a suit până la Mine strigarea împotriva lor, iar de nu, să știu” (Fac. 18, 21). Avraam conduce pe cei doi tineri până la Sodoma și Gomora pentru a cerceta starea spirituală a oamenilor din acele cetăți.

Iarăși, faptul că Nașterea Domnului a fost mai presus de fire, caracterizată de întreita feciorie a Maicii Domnului (fecioară mai înainte de Naștere, fecioară în timpul Nașterii și fecioară după Naștere – și prin aceasta – „pururea-Fecioară”!) reliefează aceeași stare trupească înduhovnicită, mai presus de firescul biologic al lucrurilor omenești. Faptul că darurile magilor sosiți tocmai din Persia erau aduse unui Prunc spre închinare și adorare ca unui Împărat și Dumnezeu („aur, smirnă și tămâie” – Mt. 2, 11) arată că vederea lui Dumnezeu nu este cu putință oamenilor, căci „spre El nu cutează a căuta oștile îngerești, dar văzând pe Cuvântul întrupat, pe tine Preacurată cu toții te ferici” (Irmosul Cântării a noua din Canonul Slujbei de Prohodire). În cazul Botezului, avem o Epifanie împlinită în două etape: mai întâi, la opt zile de la Naștere, ca Prunc tăiat-împrejur, purta în brațele Maicii Fecioare („și când s-au împlinit opt zile, ca să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger, mai înainte de a se zămisli în pânțece” – Lc. 2, 21). Acesta este un prilej adecvat pentru a vedea și a înțelege că Iisus nu a avut un trup aparent, o „nălucire” sau un trup nefiresc, ci că avem de a face cu un om în „carne și oase” (precum spune Iisus Însuși după Învierea Sa: „pipăiți-Mă și vedeți, că duhul nu are carne și oase, precum Mă vedeți pe Mine că am” – Lc. 24, 39). Iar mai apoi, la Iordan, avem atât Fața văzută, cât și Fața nevăzută a lui Dumnezeu: Dumnezeu-Fiul în apă, nimic zicând, botezat de către Ioan

(„așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea“ – Mt. 3, 15), Dumnezeu-Duhul („în chip de porumbel“) și Dumnezeu-Tatăl mărturisind din cer „adeverirea cuvântului“, Cuvântul din veșnicie de la Sânul Tatălui, dar prin „deșertare“, ca Fiul al Omului, prezent și în timp; „chenoza“, ca Naștere din Fecioară sub vremi („luând chip de rob“) o avem la râul Iordanului, la Botez, cu cerurile deschise și Duhul în chip de porumbel venind asupra Lui.

... Și tot așa mai departe. Vorbirea despre Epifaniile (sau „arătările“ lui Dumnezeu) ar putea continua, precum stă totul consemnat în Sfintele Scripturi: Învierea, Înălțarea, Pogorârea Duhului Sfânt, iar la sfârșitul veacurilor Parusia, a Doua Venire a Mântuitorului „pe norii cerului“, precum este scris: „Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă!“ (Mt. 24, 30), dar și (ca Drept Judecător) șederea pe Scaunul Judecății de Apoi, însoțit de cei doisprezece Apostoli: Tatăl „toată judecata a dat-o Fiului!“ (In. 5, 22).

Dar pentru a reveni la tema Botezului, tot din gura lui Hristos aflăm prin Sfintele Scripturi: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu“ (In. 3, 5). Deci Hristos ne spune „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc“ (Mt. 5, 17). Ceea ce constituie argumentul categoric pentru aceasta este tocmai faptul că El S-a supus „botezului“ Legii celei Vechi atunci când „a primit a opta zi a Se tăia-împrejur pentru noi și pentru a noastră mântuire“ (Troparul Praznicului). Unii ar putea deduce de aici că la Iordan Iisus ar fi trecut printr-un al doilea Botez, lucru contradictoriu învățaturii Sfintei Scripturi despre: „un Domn, o credință, un botez“ (Efes. 4, 5). Să fi fost oare o greșeală? Dar nu acesta era motivul pentru care Hristos S-a supus lui Ioan și botezului spălării cu apă a păcatelor mărturisite chiar atunci și acolo de către toți cei ce se botezau. Hristos

n-avea nici un păcat. Scopul a fost cu totul altul: anume acela de a Se face cunoscut lumii, dar nu oricum, ci în baza a trei mărturii: mărturisirea lui Ioan, Porumbelul-Duhul Sfânt asupra Lui și glasul Tatălui: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!“ (Mt. 3, 17). Atunci și acolo, la Botezul Domnului în râul Iordan, s-a petrecut sfințirea firii apelor, adică s-a înnoit firea materiei, s-a curățit și s-a umplut de energiile îndumnezeitoare ale harului necreat, devenind astfel mediu de propagare a Luminii Dumnezeiești, primind putere vindecătoare și de viață dătătoare prin harul Duhului Sfânt. De aceea, în limbajul bisericesc obișnuit, vorbim atât despre Agheasma Mică (pe care o folosim spre sfințirea zilnică a vieții noastre) cât și despre Agheasma Mare (apa „cea plină de putere îngerească“ – Slujba Botezului) care curăță și înnoiește, regenerează și sfințește. Acesta a fost rolul Botezului lui Iisus în Iordan: de a intra public în misiunea operei mesianice, dar nu oricum, ci în mod divin: „Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine; Lui nu sunt vrednic să-I duc încălțăminte; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc!“ (Mt. 3, 11) afirmă răspicat Sfântul Ioan Botezătorul, adăugând: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez“ (In. 3, 30). Persoana Sfântului Prooroc Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, mărturisită de tot poporul ca fiind „om trimis de la Dumnezeu“ (In. 1, 6), a fost piatra de hotar din șirul lung al Sfinților Prooroci din veac, mai înainte vestitori și mărturisitori ai Cuvântului veșnic viu. Dovadă stă mărturia pe care Domnul Însuși o dă: „Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul!“ (Mt. 11, 11), fiind socotit și numit de Sfânta Biserică adevărat „înger în trup“ (Mt. 11, 10-11).

Acum, dacă ar fi să luăm în considerare toate „botezurile“, am vedea că ele survin în raport cu timpul istoric și cu devenirea spirituală a omenirii în sensul duhovnicesc al existenței. Astfel, vorbim atât despre potopul cu apă din vremea lui Noe, trecerea prin Marea Roșie, cât și despre

botezul cu apă al lui Ioan, atât despre tăierea-împrejur, cât și despre botezul „cu Duh Sfânt și cu foc“ (Mt. 3, 11). Vorbim despre un „botez al pocăinței“, al lacrimilor sau „plânsului duhovnicesc“, dar și despre un „botez al sângelui“, al mucenicilor și mărturisitorilor, toate culminând cu „botezul focului“, al purificării finale, „cer nou și pământ nou“ (Apoc. 21, 1). Toate aceste forme de botez au fost și sunt în slujba omului, pentru a-l uni cu Dumnezeu și a face cunoscută lucrarea lui Dumnezeu în lume: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“ (Mt. 28, 19); „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer!“ (Mt. 18, 18). Pe lângă toate acestea trebuie să înțelegem că Botezul este ușa de intrare în creștinism, „ușa Tainelor“. Nu putem vorbi de un alt mod de altoire în Vița-Hristos, Pomul Vieții. „Cel ce nu intră pe ușă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar“ (In. 10, 1) pentru că „Eu sunt Ușa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui!“ (In. 10, 9). Să slăvim și să cinstim Sfânta Treime, Care ne-a făcut pe toți după dar „Dumnezei și fii ai Celui Preaînalt“ (Ps. 81, 6) – „Cel Ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc!“ (Ps. 103, 5)

Curățirea prin post și deosebirea adevărului de minciună

„Din toți pomii din Rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!” (Fac. 2, 16-17) „Nu, nu veți muri! Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu” (Fac. 3, 4-5).

Încă de la începutul istoriei sale zbuciumate, omenirea a cunoscut faptul că problema adevărului nu ține cont de diferențele de rasă, de neam, de vârstă sau principii. Dragostea față de semenii, omenia și respectul, fapta cea bună sunt mereu aceleași virtuți morale existente și manifestate ca lege a firii comune tuturor oamenilor: „păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii” (Rom. 2, 14). Dar ceea ce particularizează creștinismul între celelalte religii ale lumii și mai ales Ortodoxia între celelalte confesiuni creștine este tocmai faptul că ea deține Adevărul absolut, fundamental și universal, model neschimbabil – pentru că vine din cer

prin revelație supranaturală, fiind mai-înainte vestit de către proorocii și dreptii Vechiului Testament, și pe deplin descoperit lumii prin întruparea Cuvântului veșnic al Tatălui din preacuratele sângiuiri ale pururea-Fecioarei Maria, despre Care Scriptura păstrează nu puține expresii categorice și convingătoare: „Iată Omul!“ (In. 19, 5), „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii“ (In. 1, 29), „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 6), „Eu sunt Lumina lumii“ (In. 8, 12), „Eu sunt ușa oilor“ (In. 10, 7), „Eu sunt Pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer“ (In. 6, 51). Identitatea Fiului lui Dumnezeu s-a revelat lumii prin Sfintele Scripturi inspirate din puterea Duhului Sfânt și prin lucrarea Tatălui în opera de mântuire a lumii. Confuzia lumii Vechiului Testament cu privire la Mesia este în întregime confirmată de întrebarea pe care Mântuitorul o adresează ucenicilor Săi: „Cine zic oamenii că sunt Eu?“ (Mt. 16, 13). Întrebare la care răspunsul era formulat după înțelegerea fiecăruia, cât și cum puteau oamenii să priceapă lucrurile: „Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci“ (Mt. 16, 14). Ca semn al supunerii și al ascultării de Hristos, al cunoașterii și recunoașterii Fiului lui Dumnezeu, apostolii au fost și ei întrebați: „Dar voi cine ziceți că sunt?“ (Mt. 16, 15). Pentru ei Numele Adevărului a fost ușor de recunoscut: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu“ (Mt. 16, 16). Numai că aceasta i-a fost descoperită lui Petru „nu de trup și sânge“ ci de „Tatăl Cel din ceruri“ (Mt. 16, 17). Acesta este primul semn că purtătorii Duhului Sfânt sunt aleșii lui Dumnezeu.

Dacă ne vom întoarce în grădina Raiului, acolo unde își are temeiul îndemnul Dumnezeiesc la înfrânare, vom vedea (din Cărțile Sfintei Scripturi) că iubirea lui Dumnezeu pentru Adam a fost copleșitoare, căci mai înainte de a-l așeza pe om în Rai l-a întocmit pe acesta cu multă frumusețe și rânduială: „Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, spre răsărit“ (Fac. 2, 8). Multele și îmbelșugatele feluri de roade

au fost darul lui Dumnezeu pentru om, dar aceasta într-un mod duhovnicesc, pentru că în Rai nu exista pofta ca imbold propriu firii. În Rai omul trăia o stare de extaz, de răpire duhovnicească, fiind permanent în comuniune cu Dumnezeu. Și dacă vorbim de posibilitatea nemuririi pentru Adam și Eva ca protopărinți ai neamului omenesc, atunci vorbim desigur de prezența în Rai a Pomului Vieții. Acesta în chip umbros–profetic era chipul lui Hristos, Viața lumii, din care cei doi cetățeni ai Raiului mâncau mereu și se umpleau de Duhul, precum cântă și Sfânta Biserică: „deschide-voi gura mea și se va umplea de Duhul“ (Catavasiile Bunevestiri). Problema ascetică, așadar, a celor dintâi oameni nu mai era postul de mâncare, de vreme ce toți pomii erau la dispoziția lor; ba, mai mult, încununarea ospățului era tocmai măncarea din Pomul Vieții – acea Liturghie tainică a Raiului, despre care Adam cel nedesăvârșit nu cunoștea aproape nimic, doar cât gusta din roadele ei, fiindcă mâncând se întărea cu duhul. Nu degeaba Sfântul Apostol Pavel Îl numește pe Iisus Hristos „Adam cel de pe urmă“ (I Cor. 15, 45), iar Sfântul Apostol Luca ne spune despre El că „Pruncul creștea și Se întărea cu duhul, umplându-Se de înțelepciune și harul lui Dumnezeu era asupra Lui“ (Lc. 2, 40) – ceea ce reprezintă treptele omului duhovnicesc în creșterea lui în Dumnezeu. Așa a fost și Adam zidit și plămădit de Dumnezeu: a primit duh pentru ca să fie viu și să poată să fie în legătură directă cu Dumnezeu: „luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie“ (Fac. 2, 7) numai că, din păcate, iată că apare și moartea sufletească a lui Adam – în clipa respingerii adevărului lui Dumnezeu, prin primirea minciunii la sfatul diavolului: „Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu“ (Fac. 3, 5). În această conjunctură putem recunoaște copilăria vârstei lui Adam, imaturitatea cu care el se pripește la „sfățuire înaltă“, uitând convorbirea

cu Dumnezeu și nepăstrând legătura directă cu Ziditorul tuturor, coborându-se la o discuție cu șarpele, una dintre făpturile mărunte ale pământului și simbol al diavolului. Vedem limpede schimbarea stării duhovnicești a lui Adam în urcușul său spre Dumnezeu prin golirea de harul Duhului Sfânt produsă în mintea și în inima lui. Dar ce putere înaltă găsim ca dar făcut lui Adam de către Dumnezeu la zidirea lui? – tocmai posibilitatea de a se umple de Duh și Lumină prin mâncarea din Pomul Vieții. De aceea și noi oamenii avem ca sursă permanentă de hrană tot ceea ce pământul ne dăruiește, și vegetale și viețuitoare, precum Dumnezeu i-a poruncit lui Noe: „Tot ce se mișcă și ce trăiește să vă fie de mâncare; toate vi le-am dat, ca și iarba verde. Numai carne cu sângele ei, în care e viața ei, să nu mâncați” (Fac. 9, 3-4) (sângele fiind elementul sacru al vieții trupesti, tributul datorat cerului, adus lui Dumnezeu). Atunci când s-a petrecut pe pământ catastrofa uciderii de frate, între Cain și Abel, sângele lui Abel a strigat la Dumnezeu (de unde moștenim și păcatele „strigătoare la cer”) – „Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ” (Fac. 4, 10). Iată, se poate spune că pe Pământ avem la fel un pom al cunoștinței binelui și răului. Ramurile lui sunt ascunse în poruncile Decalogului. Cele două table ale Legii poartă înscrise mai întâi poruncile împotriva păcatelor sufletești apoi pe cele împotriva păcatelor trupesti. Unele se fac din minte, din partea rațională a firii, altele se fac cu trupul, din poftă și din dulceața simțurilor. Iată, primele cinci porunci sunt de ordin sufletești: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine! Să nu-ți faci chip cioplit! Să nu te închini lor, nici să le slujești! Să nu iei Numele Domnului Dumnezeului tău în deșert! Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești! Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta!” (Ieș. 20, 2-12). Apoi pe a doua tablă de piatră a Decalogului sunt poruncile cu privire la semenii, care ținesc păcatele trupesti grosolane: „Să nu ucizi! Să nu fii desfrânat! Să nu

furi! Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău! Să nu dorești nimic din câte are aproapele tău!“ (Ieș. 20, 13-17). În toate acestea se poate recunoaște referirea atât la căderea minții, cât și la degradarea a trupului – ceea ce duce la opacizarea sufletului, la întunecarea lui prin lipsirea de harul lui Dumnezeu.

Așa a fost și cu postul din Rai. N-a fost un post de carne, de lapte de brânză sau de ouă, ori de cine știe ce alimente grase, prea fine sau prea dulci. A fost un post al minții, despre care găsim scris în cărțile Părinților filocalici: „bucatele multe și grase încețoșează mintea“ (Avva Dorotei). Se poate înțelege deci de aici că Adam simțea permanent nevoia să mănânce fructul din Pomul Vieții; tocmai la aceasta se referă următorul articol (cu înțeles atât de adânc) din Simbolul Credinței: „Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“. Se află ascunsă aici o icoană a Întrupării, „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută“ – cu atât mai mult neștiută de Lucifer. Neastâmpărarea demonului de a cunoaște firea tainei l-a făcut să dea târcoale Raiului, neputând pricepe cum el, înger netrupesc, a pierdut pe Dumnezeu ca legătură și slujire, devenind „ateu“, ba chiar potrivnic și vrăjmaș Ziditorului său, – iar omul, această biată făptură de lut, amestecată din trup și suflet, „înger cu trup“, stă și mănâncă, discută, povestește cu Dumnezeu. Ce o fi aceasta? Ce o fi însemnând? Deducem de aici că pomul cunoștinței binelui și răului a fost piatră-de-pot McNire până și pentru îngeri, deși aflați în desăvârșită supunere și ascultare și în permanentă slujire față de Dumnezeu ca și Creator al lor. La timpul convenit, descoperirea Fiului ar fi fost un gest de dragoste față de netrupeștile puteri ale ierarhiilor cerești, învrednicite să-L cunoască pe Fiul Celui Preaînalt, „Îngerul de mare sfat“ (Is. 9, 5), „Cel din Tatăl din veci și din Maică sub vremi“ (Sfântul Ioan Damaschin), „Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii“ (Cezul). Pentru om era mai lesne să asculte fiindcă deja promise

porunci clare și precise: „din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci“ (Fac. 2, 17). Prin această înfrânare s-ar fi întărit duhul discernerii care este harismă, dar al Duhului Sfânt; omul ar fi dobândit „duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al buneii-credințe, duhul temerii de Dumnezeu“ (Is. 11, 2-3), toate „roade ale Duhului Sfânt“ (Gal. 5, 22). Părintele Dumitru Stăniloae spune despre copilăria lui Adam că a fost tot atât de scurtă pe cât de scurtă i-a fost și șederea în Rai; dar groaznică a fost căderea de la Fața lui Dumnezeu! Bietul Adam a suferit transformări sufletești atât de adânci, încât s-a rătăcit în propria lui minte, uitând cu totul de bunătatea lui Dumnezeu. Un astfel de afront adus lui Dumnezeu îl întâlnim și astăzi, atunci când îi auzim pe unii tot întrebându-se: „Dacă Dumnezeu e bun, atunci de unde atâtea rele asupra omenirii? De unde atâtea boli, atâtea ură și invidie, atâtea răzbunări și nenorociri, atâtea sărăcie și război în omenire, dacă Dumnezeu e bun și e iubire?!“. E foarte simplu, fraților, simplu și logic: Dumnezeu l-a lăsat pe om în Rai lângă Pomul Vieții, lângă „Pâinea cea Vie“ (In. 6, 51), lângă Izvorul Vieții, lângă fântâna Duhului Sfânt pentru a-I învăța tainele și a asculta de glasul Lui. Și, când colo, umblând prin Rai, îl găsește stând la sfat cu diavolul!... Oare nu cumva și astăzi, după 7520 de ani de la izgonirea lui Adam din Rai, se întâmplă același lucru atunci când ne dezvinovățim de propriile noastre păcate, asemenea Evei? „Nu părinte, nu mama, nici tata, ci diavolul m-a îndemnat!“ Întrebarea care se pune în aceste condiții este următoarea: „Ce-ai căutat la sfat cu diavolul? Te-a trimis Dumnezeu? Ce-ai căutat la crimă, desfrâu, beție, hoție, fărădelegi și urgii? Te-a trimis Dumnezeu?“ ... „Șarpele m-a amăgit!“ (Fac. 3, 13). Dar atunci Dumnezeu răspunde: „Intră întru bucuria domnului tău! ... peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune!“ (Mt. 25, 21). Așa și cu diavolul: ți l-ai ales ca mentor? Atunci, bucură-te de „bucuriile“ lui și de toate

cele ce-ți dă el ca răsplată că-l ascuți: necazuri, boli, dureri, suferințe, lacrimi... – nu cumva le merităm din plin? La fel și în Rai: la o simplă lecție de verificare a cunoștințelor iată că Adam deja uită totul despre Dumnezeu!... Tot așa cum și noi, cei de astăzi, uităm că El veghează clipă de clipă viața și existența noastră, ba chiar și fiecare gând: „Cele nelucrate ale mele le-au cunoscut ochii Tăi și în cartea Ta toate se vor scrie“ (Ps. 138, 16). După ce a fost creat de Dumnezeu, învățat, hrănit, călăuzit, iubit, cinstit și respectat, strămoșul Adam a intrat la sfat cu diavolul lângă pomul cunoștinței binelui și răului, vrând și el să fie ca Dumnezeu. Dar iată că a uitat totul: „Adame, unde ești?“ (Fac. 3, 9) ... nu mai era în Rai...! „Am auzit glasul Tău în Rai și m-am temut, căci sunt gol, și m-am ascuns“ (Fac. 3, 10) – gol de înțelepciune, gol de lumină, gol de căldură, gol de har, gol de Duhul Sfânt. Și de aceea, la simpla întrebare „Nu cumva ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci?“ (Fac. 3, 11), răspunsul așteptat de Dumnezeu (pocăința, părerea de rău – și prin ea dobândirea iertării) nu a mai venit... Adam cel ajuns „dumnezeu“ după mintea lui, din sfatul diavolului și la îndemnul femeii, începe să-L judece pe Dumnezeu de lucruri nedrepte: „Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom și am mâncat“ (Fac. 3, 12). La fel, la rândul ei și femeia: „Șarpele m-a amăgit și eu am mâncat“ (Fac. 3, 13). Nu au mai existat nici „am greșit“, nici „te rog, iartă-mă!“, nimic! Din mintea lui Adam s-a opacizat adevărul, iar din inima lui s-a stins simțământul de căință. De aici și răspunsul sfinților: „inima fără Dumnezeu naște toate relele“ (*Filocalia*, vol. IV), urmând cuvântului lui Hristos din Sfânta Evanghelie: „din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtisaguri, mărturii mincinoase, hule“ (Mt. 15, 19).

De aceea, pentru a ne izbăvi de demonizarea sufletească, să zicem și noi precum tatăl copilului lunatic: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele!“ (Mc. 9, 24), pentru că

„acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post“ (Mc. 9, 29) și pentru că „nu numai cu pâine trăiește omul, ci și cu tot Cuvântul ce iese din gura Domnului“ (Deut. 8, 3). Așa fac astăzi mulți dintre creștinii noștri, fie ei mai tineri, sau mai vârstnici: deși nu cunosc Legea lui Dumnezeu, nu citesc Scriptura, nu cercetează nici „vieți de sfinți“, nici „filocalii“ pentru că e mai greu să faci voia lui Dumnezeu (să te rogi, să postești, să te spovedești, să te împărtășești)... mai bine devin ateï; e mai ieftin și mai puțin obositor. Și iată-l pe omul contemporan: el este cu vehemență ateï și necredincios, dar n-a fost curios nici măcar o dată sau un pic să afle totuși, ce vrea Dumnezeu, de la sufletul lui de om și de creștin: „Eu nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă de la calea sa și să fie viu!“ (Iez. 33, 11). Și, deși Dumnezeu e Viața, totuși omul L-a condamnat la moarte, răstignindu-L: „Răstignește-L! Răstignește-L!“ (Lc. 23, 21) „Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!“ (Mt. 27, 25). Dar Dumnezeu, fiind Iubirea, l-a condamnat la rândul Său pe om la nemurire prin Înviere: „cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le!“

Sfințirea vaselor de slujbă și sfințenia Dumnezeieștilor Taine

„Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu“ (Mt. 26, 26). „Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi“ (Mt. 26, 27-28).

Sfinții Părinți ne învață că Biserica este așezământul divino-uman statornicit pe pământ sub chipul sfântului lăcaș zidit anume ca loc consacrat întâlnirii și convorbirii omului cu Dumnezeu prin lucrarea Sfântului Duh: „Casa Mea casă de rugăciune se va chema“ (Mc. 11, 17). Iar Sfântul Apostol Pavel în cea dintâi epistolă a sa către Timotei afirmă: „casa lui Dumnezeu este Biserica Dumnezeului celui viu, stâlp și temelie a adevărului“ (I Tim. 3, 15). Această afirmație ne ajută să înțelegem de la bun început faptul că Dumnezeu Părintele Cel Ceresc nu este numai Creatorul, ci și Ocrotitorul și Proniatorul tuturor celor ce există, precum se spune în Rugăciunea Domnească: „Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ“ (Mt. 6, 10). Nu putem fi ai lui Dumnezeu dacă nu intrăm la Tatăl prin

Fiul, căci El este ușa Tatălui: „Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci“ (In. 6, 51).

În cartea Sfântului Prooroc Isaia ni se relatează despre vedenia pe care profetul a avut-o în anul morții regelui Ozia: „Atunci unul dintre serafimi a zburat spre mine, având în mâna sa un cărbune, pe care îl luase cu cleștele de pe jertfelnic. Și l-a apropiat de gura mea și a zis: «Iată s-a atins de buzele tale și va șterge toate păcatele tale, și fărădelegile tale le va curăți.»“ (Is. 6, 6-7). Este o preînchipuire (după cum tâlcuiesc sfinții Scriitori Bisericești) a Sfintei Euharistii – Jertfa de Taină care se aduce la Sfântul Altar din mâinile creștinilor, sub chipul pâinii pecetluite (numite „prescură“) și a vinului curat – roade ale muncii și evlaviei, totodată. În canonul liturgic cu privire la materiile de întrebuințare în cult, ni se atrage în mod deosebit atenția asupra caracterului deosebit al acestora. De pildă, prescurile nu pot fi făcute de oricine și oricum, ci numai cu binecuvântarea preotului slujitor de către o femeie fie văduvă, fie fecioară, curată, credincioasă și evlavioasă, cu toată îngrijirea și devotamentul necesare unei asemenea lucrări. Vinul trebuie făcut numai din struguri curați, fără apă, fără zahăr și fără alte ingrediente de îndulcire, tras din drojdie în vase de lemn sau de sticlă și păstrat cu grijă în locuri special amenajate în care să fie ferit de tot ceea ce ar putea să-l altereze – fie prin gustul de doagă, prin dublă fermentație, casare sau oțetire. Și aici preotul slujitor are datoria de a supraveghea și asigura calitatea materiilor destinate sfințirii, altfel „de moarte va greși“ necinstind cele sfinte. Pentru că nu este permis să aduci ca dar la Sfânta Liturghie pentru prefacere în Trupul și Sângele lui Hristos prescuri vechi, uscate, mucegăite, acre sau râncede și nici vin alterat, oțetit, sau amestecat cu alte ingrediente de colorare sau îndulcire. Pe de altă parte, nici Sfânta Liturghie nu se săvârșește oriunde și oricum, ci numai în Sfântul Altar, pe Sfânta Masă, folosindu-se vase

din aur sau argint (sau măcar spoite cu aur sau argint). Este foarte adevărat că toate aceste lucruri de rânduială liturgică, începând chiar de la zidurile bisericii și până la Proscomidar, Altar, Evanghelie, Cruce, Chivot, vase, acoperăminte și veșminte și clopote sunt lucruri făcute de mâna omului. Pildă despre aceasta avem Cartea „Ieșirii“, a doua din Vechiul Testament, unde citim cum Domnul Dumnezeu îi arată proorocului Său Moise cum să orânduiască toate cele din Cortul Mărturie, Cortul Vechiului Legământ, așezământul de rugăciune iudaic. Și astăzi participăm la sfințiri de biserici și mănăstiri, simple capele sau catedrale, în cadrul cărora, urmând rânduiei prevăzute de „Arhieraticon“, soborul preotesc în frunte cu ierarhul invocă puterea dumnezeiască de mai multe ori, atât în interiorul cât și în exteriorul sfântului locaș, prin formula: „Se sfințește biserica aceasta cu hramul ... prin ungerea cu Sfântul și Marele Mir și prin stropirea cu apă sfințită în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!“ (*Arhieraticon*), folosind pentru aceasta două materii speciale pregătite după rânduiei cuvenite la locul și la vremea lor prin Slujbe de sfințire aparte: Sfântul și Marele Mir și Agheasma Mare. Cel dintâi necesită o preparare amănunțită și se sfințește numai de către Sinodul ierarhilor periodic, în Joia Mare, ori de câte ori este nevoie; cea de a doua numai în Ajunul, cât și în ziua praznicului Botezului Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, atunci când se sfințește întreaga firea apelor. Atât Mirul, cât și Apa, odată sfințite, prind viață prin lucrarea Duhului Sfânt. Agheasma Mare este propriu-zis apă nestricăcioasă și tămăduitoare, de mare folos tuturor celor ce o beau cu credință – fie în zile de post, fie pentru a se însănătoși de vreo boală, fie pentru a se izbăvi de vreo stare de rău, de frică sau de spaimă, în general pentru afierosirea deopotrivă a trupului și a sufletului prin izgonirea oricărui rău din ele, sub îndrumarea și sfătuirea părintelui duhovnicesc. Iar Sfântul și Marele

Mir se păstrează cu mare grijă în Sfântul Altar pentru a fi folosit la Botezul atât al pruncilor, cât și al catehumenilor adulți, în Taina Mirungerii, sau pentru repecetluirea celor ce se întorc din diferite rătăcirii la dreapta credință, prin formula consacrată – „pecetea darului Duhului Sfânt”. Sfințit și împodobit cu toate cele de trebuință, icoane, veșminte, cărți și piese de mobilier, locașul bisericii capătă un caracter special, am spune viu și lucrător. Nu mai este tot una cu locația școlii, magazinului, căminului cultural sau oricărei alte clădiri publice, ci devine prin sfințire „Casa Domnului”, „Templul Dumnezeului Celui Viu”, iar noi oamenii suntem mădularele lui Hristos Cel ce locuiește în biserică, prin înfiere duhovnicească. Toți închinătorii, ctitorii, donatorii, miluitorii, ajutătorii și simplii rugători care intră în sfântul locaș devin fii ai lui Dumnezeu după har prin Duhul Sfânt. La aceasta se referă poetul național Mihai Eminescu atunci când scrie că „Biserica este mama neamului românesc” ca una care a păstrat atât sfințenia poporului, cât și unitatea de grai, de cuget și de simțire de la începuturi și până în vremea noastră.

Problemele au început să apară însă de când, odată cu dorința de reformare a Bisericii prin protestantism, au luat avânt și s-au dezvoltat o altă știință, o altă cultură, o altă filosofie de viață – toate profane, contestând valoarea sacramentală a Bisericii, confundând-o cu oricare altă instituție de sorginte umană, și alăturând prin neevlavie și necredință, prin nepăsare, neglijență și neîncredere sfântul locaș celorlalte clădiri de interes social. Școala, magazinul, spitalul, dispensarul sau farmacia ajung să cugete că sfințenia este de fapt tot una cu igiena, respectiv dezinfectantele, odorizantele sau probele analizelor de laborator sunt la fel cu agheasma și anafura, mirul sau undelemnul cel sfințit. Este o mare greșală; materia sfințită, plină de puterea sacramentală prin lucrarea Duhului Sfânt, nu mai poate fi considerată la fel cu materia nesfințită. În plus, nu a existat și nici nu

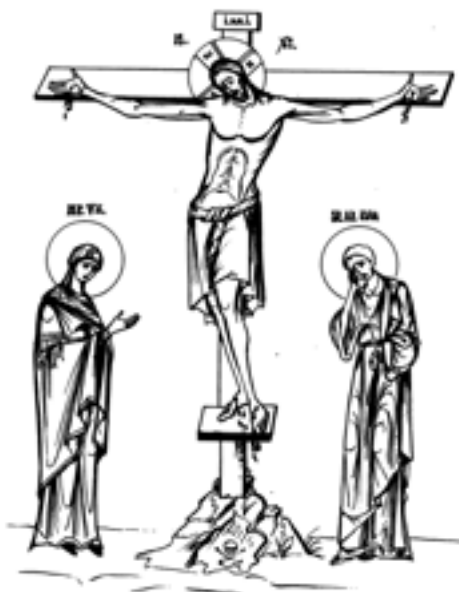
va exista vreodată cineva care să se fi îmbolnăvit după ce a gustat din anafură și agheasmă din cănița de la biserică sau după ce a sărutat icoanele ori a fost miruit cu untdelemnul cel sfințit. Buzele omului se sfințesc prin sărutarea pe care o dau oricărui lucru afierosit; atât ușa bisericii (însemnată cu Sfântul și Marele Mir de către arhiereu), cât și icoanele din Biserică, Evanghelia, cărțile sau veșmintele care au fost cinstite prin sărutare de mii de buze sau atingere de mii de mâini de-a lungul timpului, toate acestea fiind mijloace de transmitere a harului divin. Și totuși, iată că au apărut unii îndoielnici în credință, mânați de duhul necredinței lor, gata să conteste valoarea sacramentală și sfințitoare a obiectelor de cult și a vaselor liturgice. De pildă, se fac auzite voci care afirmă că folosirea linguriței la împărtășirea credincioșilor (dintre care unii ar fi mai predispuși la boli, alții chiar bolnavi de maladii transmisibile ori purtători de viruși hepatici) ar putea duce la contaminarea tuturor – drept pentru care ar fi nevoie de introducerea linguriței de unică folosință. Din păcate, o astfel de afirmație trădează o formă de nebunie, ba chiar de blasfemie a Duhului Sfânt, a Trupului și Sângelui lui Hristos. O astfel de atitudine ne arată că îndoiala și necredința din vremea noastră tind să ajungă la cote alarmante. Ca să fugi de Sfânta Împărtășanie de frică să nu te îmbolnăvești înseamnă să te asemeni acelor creștini care aflați pe patul de suferință sau înaintea unor operații dificile refuză împărtășirea cu Sfintele Taine ca pe un semn prevestitor de moarte, de parcă Sfânta Împărtășanie ar fi numai pentru muribunzi. Dar cine este Hristos? Nu este El viața lumii? „Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer“ (In. 6, 51), „cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi“ (In. 6, 54). Oare cum să te înjosești în cugetul tău atât de mult încât să ajungi să consideri că a lua Sfânta Împărtășanie din lingurița sfințită e totuna cu a servi masa la tine acasă sau la cantină dintr-o lingură oarecare

din setul de tacâmuri? Dacă fiecare dintre noi ne primim și îngrijim musafirii invitați la ospăț cu cele mai curate tacâmuri, oare cu cât mai mult Hristos – Împăratul cerului și al pământului poartă grijă de credincioșii Săi? Dacă n-ar fi așa, oare nu tocmai preotul ar trebui să fie omul cel mai bolnav din toată comunitatea, atins de toate bolile și infestat cu toți virușii enoriașilor săi, ca unul care are datoria de a consuma în întregime Sfintele Taine din Sfântul Potir, după ce a împărțășit uneori poate și sute de credincioși?

De douăzeci de veacuri încoace, de când Sfânta Biserică dăruiește Sfânta Euharistie întregii omeniri, n-a existat vreodată vreun medic care să își avertizeze pacienții că s-au procopsit cu viruși și microbi de la sărutarea icoanelor sau de la împărțășirea cu lingurița din Sfântul Potir. Nu degeaba exclamă Psalmistul: „Zis-a cel nebun în inima sa: „Nu este Dumnezeu!»“ (Ps. 13, 1). În acest sens, inspirată din cărțile Vechiului Testament, rugăciunea de sfințire a vaselor de slujbă (discul, potirul, steluța, lingurița și acoperămintele) ne limpezește pe deplin cu privire la puterea sacramentală a acestor obiecte de cult: „Doamne Dumnezeule Atotțiitorule, Cel ce prin cărbunele cel luat cu cleștele de unul din serafimi, ai curățit buzele proorocului prin atingere și așa ai preînchipuit puterea Dumnezeieștilor Taine ... trimite binecuvântarea Ta cea cerească peste lingurița aceasta și o binecuvintează și o sfințește pe ea, ca să fie vas vrednic spre luarea și darea Preasfântului Trup și a Scumpului Sânge al Hristosului Tău, Care se va da prin lingurița aceasta credinciosului Tău popor, spre curățirea de toată întinăciunea și spre iertarea păcatelor“ (*Molitfelnic*). Sfânta Împărțășanie este Focul Dumnezeiesc care arde și mistuie orice întinăciune sau stricăciune prin puterea Duhului Sfânt: „Împărate Ceresc Mângâietorule [...] vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește de toată spurcăciunea și mântuiește Bunule sufletele noastre“. Ar trebui să nu uităm și să avem mare grijă că „hula împotriva Duhului nu se va ierta“ (Mt. 12, 31)

și că „celui care va zice împotriva Duhului Sfânt, nu i se va ierta lui, nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie“ (Mt. 12, 32). Căci hulă este contestarea lucrării Duhului Sfânt și a puterii lui Dumnezeu: „Cine are urechi de auzit să audă“ (Mt. 13, 9), „credința fără de fapte, moartă este“ (Iac. 2, 26), „vă rătăciți neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu!“ (Mt. 22, 29)

Postul – maica sănătății. Virtute și pocăință

„În ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!“ (Fac. 2, 17) „Genunchii mei au slăbit de post și trupul meu s-a istovit de lipsa untdelemnului“ (Ps. 108, 23).

Oriunde vom căuta în cuprinsul Sfințelor Scripturi vom afla cuvântul „post“ întotdeauna însoțit de cuvântul „pocăință“. Aceasta pentru că starea de pocăință este o stare de neîncetată luare-aminte la sine, de încordată supraveghere cu mintea a întregului lăuntru sufletesc, o stare de conștientizare profundă a „lucrului-în-sine“ (Immanuel Kant). Nu încapе îndoială că, de vom implica în lucrarea rugăciunii și virtutea postirii, atunci seriozitatea atitudinii responsabile va face ca Bunul Dumnezeu să caute cu bunăvoință

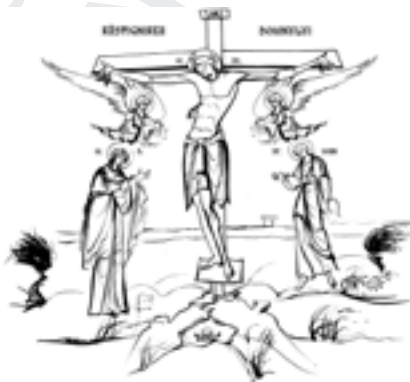
spre năzuința noastră și să împlinească degrab cele cerute ca dar de Sus. „Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii“ (Mt. 6, 16) ci „când postești, unge capul tău și fața ta o spală!“ (Mt. 6, 17). Postirea ca atare este, de fapt, acea stare a sufletului în care cunoașterea-de-sine se dovedește prin ceea ce Sfinții Părinți ai Bisericii numesc „trezvie“, adică acea luare-aminte la sine prin neîncetata convorbire cu Dumnezeu în rugăciune. Rugăciunea este maica tuturor faptelor bune, iar postul are puterea de a potoli patimile, de a izgoni demonii, de a înfrâna pornirile pătimase ale poftelor trupești. În *Filocalia* (acea culegere de texte ale Sfinților Părinți – proprie Ortodoxiei – care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși), scrierile îndelung-răbdătorilor nevoitori vin să descrie postul ca pe o cheie de izbândă în efortul de înaintare spre adâncimile vieții duhovnicești prin rugăciune. Există trepte diferite de post, unele mai ușoare, altele mai aspre. Ca început am putea zice că se află acel „post“ asumat de creștinul obișnuit ca „dietă“. Atunci când, dintr-un motiv sau altul, biologicul din noi se „dereghează“, medicul curant ne învață că un regim alimentar adecvat poate rezolva acele dereglări metabolice trupești. Astfel, omul începe să se înfrâneze de la consumarea alimentelor grase, toxice și neecologice, în speranța redobândirii unei sănătăți în fond mereu precare și trecătoare, cu puțință de controlat doar medical, nu și sufletește. Această treaptă nu prea se încadrează în rânduiala posturilor bisericești, pentru că e lipsită de efect asupra sufletului. Îl ajută doar pe trup, în sensul că îi cultivă silueta, adică sănătatea și frumusețea exterioară. Printr-o astfel de metodă, omul se izbăvește doar de îmbuibare, de lăcomie și de pofta gurmandă fără saț.

Dacă vom cerceta învățămintele Vechiului Testament, vom descoperi că îmbuibarea poate duce la un adevărat prag al morții trupești și sufletești: „Și a plouat peste ei ca pulberea cărnuri“ (Ps. 77, 31), iar „mâncarea le era încă în gura lor când mânia lui Dumnezeu s-a ridicat peste ei și a ucis pe cei sătui ai lor“ (Ps. 77, 34-35). Și tot în cuprinsul Testamentului

dintâi vom vedea că păzirea și împlinirea poruncilor Dumnezeui Savaot atrage după sine cultivarea harică a hranei, a pâinii zilnice necesare traiului cotidian: „Și a plouat peste ei mană de mâncare și pâine cerească le-a dat lor“ (Ps. 77, 28) și „cu miere din stâncă i-a saturat pe ei“ (Ps. 80, 15). Vom vedea și că, în momentul în care, deși au văzut minunea cu ochii, totuși nu s-au convins de puterea lui Dumnezeu și au adunat mai multă mană decât era de trebuință hrănirii zilnice, L-au supărat, nedând crezare puterii binefăcătoare a Duhului Sfânt. Raportându-ne la această lucrare a Duhului Sfânt în Noul Testament, vom descoperi că, atunci când poporul a flămânzit în preajma lui Iisus, ascultându-I cuvintele, El a adresat Apostolilor Săi îndemnul: „dați-le voi să mănânce!“ (Mt. 14, 16). Aceștia, oameni simpli și nepricepuți în tainele harului divin, au răspuns descurajați: „Nu avem aici decât cinci pâini și doi pești“ (Mt. 14, 17). Spre marea lor uimire însă, Iisus a binecuvântat acestea și apoi a zis: „hrăniți-i!“ ... Finalul a fost de-a dreptul impresionant: „au strâns rămășițele de fărâmituri, douăsprezece coșuri pline“ (Mt. 14, 20), confirmând și adevărul cu putere astfel cuvântul proorocesc al Psalmistului de demult, inspirat de Duhul Sfânt: „Deschizi Tu mâna Ta și de bunăvoință sature pe toți cei vii“ (Ps. 144, 16); și iarăși, arătând lucrarea proniei divine: „deschizând Tu mâna Ta, toate se vor umple de bunătați“ (Ps. 103, 29). Cu alte cuvinte, trebuie să avem pururea nădejde în lucrarea lui Dumnezeu peste lume, Care hrănește toată făptura – de la cea mai mică vietate până la cele mai mari viețuitoare ale pământului. Cercetând prin mulțimea nenumărată a scrierilor aghiografice, prin Paterice și „Vieți de Sfinți“, vom vedea în experiențele ascetice ale pustiei cum sute și mii de pustnici au trăit o viață întreagă doar cu fructele vreunui smochin sau curmal și cu apa vreunui izvorăș firav din spatele chiliuței ori colibei sau a peșterii de nevoință. De unde oare acea minune de necrezut ca izvorășul și pomul binefăcător să se afle tocmai acolo ca sursă de hrană zilnică pentru ascetul lui Hristos dacă nu de la Duhul Sfânt Însuși,

Care rânduia și împlinea taina, ca iubiții Lui nevoitori să-L poată preamări pururea în neîncetata lor slavoslovie către Ziditorul: „Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni“ (Ps. 54, 25). Și tot în *Psalmi* zice: „Fie, Doamne, mila Ta spre noi, precum am nădăjduit și noi întru Tine!“ (Ps. 32, 21)

În concluzie, cea dintâi grijă a noastră ar trebui să fie aceea de a posti nu doar de bucatele cele de multe feluri, ci mai ales de incorectitudinea comportamentului zilnic față de Dumnezeu. El dă viață, El dă lumină, El dă hrană, El dă sănătate, El ne dă toate cele necesare traiului zilnic. Îndeamnă Mântuitorul: „Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește“ (Mt. 6, 26). Oare cu cât mai puțin ar trebui noi, oamenii, care suntem lucrul mâinilor Lui, să ne îngrijorăm din pricina a ceea ce vom mânca sau vom bea...? „Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim!“ spune o vorbă din bătrâni, iar Duhul Sfânt vestește: „Bogații au sărăcit și au flămânzit, iar cei ce-L caută pe Domnul, nu se vor lipsi de tot binele“ (Ps. 33, 10). Așadar, să facem cel dintâi pas pe calea postului: să lepădăm toată lăcomia îmbuibării și toată avariția agonisirii fără de măsură, pentru ca să putem și noi să cerem, asemeni pruncilor, de la Tatăl nostru Cel ceresc, cu inimă curată: „Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi!“ (Mt. 6, 11)

La bucuria Învierii cu Iisus Hristos prin pocăința Mariei Egipteanca

„Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră“ (I Cor. 15, 14). „Precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia“ (I Cor. 15, 22). „Bucurie se face îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește“ (Lc. 15, 10).

Cercetând învățătura patristică despre pocăință, care cuprinde nenumărate volume scrise prin osteneți și experiențe ascetice covârșitoare, putem afla o descriere simplă și clară a lucrării căinței pentru păcate în suflet: „Pocăința este scara care ne urcă acolo de unde am căzut“ (Sf. Efrem Sirul); „Nu există păcat de neiertat în afară de păcatul nepocăit“ (Sf. Isaac Sirul); „Dacă nu ar fi pocăința, nu ar fi nici cei ce se mântuiesc“ (Avva Isaia Pustnicul); „Dacă sufletul se va învinovăți cu smerenie în fața Domnului, căzând înaintea Lui, Domnul îl va iubi“ (Avva Pimen). Acestea sunt doar câteva cuvinte duhovnicești din care putem înțelege

că punctul de pornire în nevoința de întoarcere la calea cea dreaptă, care duce la viață, este voința, dorința de a ne mântui și curăți prin pocăință. Așadar, cheia succesului este la noi înșine. Sfântul Antonie cel Mare a afirmat un lucru care sintetizează toată *Filocalia*: „De va voi omul, le poate pe toate câte le voiește; deci, de va vrea să nu păcătuiască, îi stă lui în putere aceasta!“ Din această afirmație putem înțelege că nu există patimă fără consimțirea noastră sufltească cu păcatul.

O credință sănătoasă (adică lucrătoare, vie) vine numai dintr-o viață sănătoasă dusă în conformitate cu legile lui Dumnezeu, dintr-o rugăciune curată și o credință dreaptă înaintea lui Dumnezeu: „dreptul din credință va fi viu!“ (Avac. 2, 4). Rugăciunea nu este numai convorbire cu Dumnezeu; în general, oamenii se roagă, fiecare în felul său, dar puțini sunt cei care cred și nădăjduiesc că Dumnezeu îi ascultă, pentru că tot atât de puțini sunt cei care Îl iubesc. Rugăciunea curată are următoarea definiție: „ochii sufletului înălțați către fața Domnului“ – astfel este starea de adevărată rugăciune. Ca să-L vedem pe Dumnezeu, nu suntem noi vrednici să-L privim față către față. Nu a făcut-o nici Moise în Muntele Sinai („Iar când voi ridica mâna Mea, tu vei vedea spatele Meu, iar fața Mea nu o vei vedea!“ – Ieș. 33, 23), nu a făcut-o nici marele Ilie, care L-a simțit în „adiere de vânt lin“ (III Regi 19, 13), nici apostolii n-au putut privi măcar slava Lui, căci „au căzut cu fața la pământ“ (Mt. 17, 6), „arătând slava Sa pe cât li se putea“ (Troparul Praznicului Schimbării la Față). Dar când ochii sufletului se deschid prin lucrarea Duhului Sfânt, atunci putem spune și noi odată cu Psalmistul: „Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin“ (Ps. 15, 8) (adică statornicia în respectarea poruncilor divine: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește“ – In. 14, 21).

Starea înaltă nu este o stare meritorie, ci este un dar divin. În clipa în care Domnul retrage harul Său, te supune unui examen: poți învinge sau poți pierde, poți să ai sau poți să nu ai. În grădina Raiului, Adam a fost creat fără păcat, dar aceasta nu l-a ferit de ispita șarpelui; tot ascultarea și împlinirea poruncii divine constituiau temelia trăirii în Dumnezeu. Din căderea lui Adam nu rezultă că diavolul a fost de vină, ci că Adam a uitat de Dumnezeu și de Icoana Lui cea veșnică: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26). Oare atât de repede să lepezi jertfa cea curată și să slujești altar străin? Fruct avea și Pomul Vieții, fruct avea și Pomul cunoștinței binelui și răului, dar la Pomul Vieții era Icoana Dumnezeului Care l-a creat pe om, cu Care el vorbise... Și totuși, deși porunca fusese foarte clară, ajunge să alerge spre „dumnezeu“ străin. Omul este creația care a primit poruncă să devină dumnezeu „după chip și asemănare“. Se întreabă Sfinții Părinți unde a fost pocăința lui Adam, de ce nu a cerut iertare, de ce nu și-a înțeles greșeala? Simplu – prin căderea în neascultarea mâncării din pomul oprit – „ochii lor au fost ținuți ca să nu-L cunoască“ (Lc. 24, 16), căci „nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu“ (I Cor. 6, 9).

Aici taina este mai adâncă decât înțeleg de obicei oamenii. Dumnezeu a dorit să aibă în jur duhuri slujitoare prin cele nouă cete orânduite în trei triade, precum se arată în Sfânta Scriptură, în „Cartea Profetului Daniel“: „mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui!“ (Dan. 7, 10). Acestea dintru început trebuiau să se desăvârșească prin primirea totală a harului – și astfel să se împlinească o desăvârșită apropiere de Dumnezeu a îngerilor care nu au fost biruiți de ispita mândriei, ci au rămas lângă Creatorul lor pentru totdeauna, pentru că în liberul lor arbitru și îngerii s-au aflat în postura de a alege binele sau răul, înfrângerea sau biruința: „Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fecior al dimineții! Cum ai fost aruncat la

pământ, tu, biruitor de neamuri! Tu care ziceai în cugetul tău: Ridica-mă-voi în ceruri și mai presus de stelele Dumnezeului Celui Puternic voi așeza jilțul meu! În muntele cel sfânt voi pune sălașul meu, în fundurile laturei celei de miazănoapte. Sui-mă-voi deasupra norilor și asemenea cu Cel Preaînalt voi fi!“ (Is. 14, 12-14). Căderea lui Lucifer și a tuturor îngerilor care l-au urmat a fost cea mai mare tragedie a lumii nevăzute, un examen îngeresc picat. Dar scris este că Dumnezeu a făcut neamul omenesc pentru ca oamenii – prin ascultare, prin supunerea voii omenеști Voiі lui Dumnezeu, adică prin slujire, să ocupe locurile îngerilor căzuți: „plini-va căderi; va zdrobi capetele multora pe pământ!“ (Ps. 109, 6). Sfânta Scriptură arată limpede faptul că anarhia și neorânduiala nu au nimic în comun cu Dumnezeu. În concepția Sfinților Părinți, orice păcat echivalează cu o ucidere a lui Dumnezeu, o nouă răstignire a lui Hristos – de aceea omul păcătos este numit călcător de Lege. Supus aceluiași examen de apropiere de Dumnezeu în vederea îndumnezeirii sale prin harul divin, Adam s-a trezit în fața unui alt „dumnezeu“, unul străin, nu recunoscut după chip și asemănare; un „dumnezeu“ al poftei, al propriei plăceri. Inima lui Adam nu s-a întâlnit cu Dumnezeul Cel Viu ca să-și însușească lecția de îndumnezeire prin ispitire, prin încercare; astfel a venit și căderea: „frumos și bun la mâncare era rodul ce m-a omorât!“ (*Octoihul Mare*) – de aici și pedeapsa iadului dată omenirii până la Hristos.

Dumnezeu este Dragoste negrăită și nemăsurată, dar este și Dreptate supremă. Având o mentalitate raționalist-intelectualistă, lumea se întreabă: „Dacă Dumnezeu este iubire, atunci de ce dă pedepse veșnice? De ce trimite oameni în iad? De ce îngăduie toate necazurile, nedreptățile, nenorocirile și calamitățile care copleșesc pământul?“ Motivul este unul singur: asupra omului care a lepădat reperul moral și dreptarul valorilor reale, Dumnezeu trimite plăgi și astfel statornicește iarăși echilibru între întuneric

și lumină. Ca Dreptate supremă, Dumnezeu nu poate considera răul ca fiind egalul binelui.

Pentru a putea pricepe noțiunea de „pocăință”, trebuie să admitem faptul că, precum căderea își are treptele ei, așa și ridicarea își are treptele și etapele ei. Cel mai mult contează contextul în care cazii sau te ridici: „cui i s-a dat mult, mult i se va cere, și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere” (Lc. 12, 48). A ține conferințe pe tema pocăinței sau a scrie tot felul de cărți pe această temă fără să o lucrezi tu însuși, este ca și cum te-ai afla lângă un om care moare de sete, dar nu se poate mișca. Îl duci lângă fântână, dar nu-i dai apă din ea, ci aștepti să-i treacă setea prin simpla vedere a fântânii. La fel, preafrumoasele cuvântări despre Dumnezeu: sunt ca o grădină plină cu tot felul de flori în care duci un orb ca să le admire... sigur le va descrie, sărmanul, așa cum a putut el să le perceapă, lipsit de vedere fiind! Așa și în viața noastră particulară – toate textele, glumițele, părerile, ifosele, impresiile, aerele despre noi înșine – nu-L impresionează deloc pe Dumnezeu, nu-I stârnesc nici măcar vreo curiozitate de genul „O, oare cine sunt aceștia care vorbesc atât de frumos despre Mine?”. Problema pocăinței în Biserică începe (vorba Maicii Alexandra de la Dragomirna) cu „o seriozitate înfiorătoare”. Atunci când Dumnezeu l-a zidit pe om, a pus în el două lumi – una spirituală și alta materială. Totodată l-a așezat între două sfere existențiale: una divină, Pomul Vieții (Liturgia–Euharistia–Hristos), și alta demonică – Pomul cunoștinței binelui și răului. Cele două lumi stau ancorate de liberul-arbitru – între puterea de a înțelege și puterea de a alege; de aici și cele două căi: una plină de har, spre Rai, în veșnicie și alta plină de întuneric, spre iad, fără Dumnezeu. Toate aceste „piețe și ulițe, drumuri și garduri” (Lc. 14, 21-23) trec prin inima omului, intersectându-se din toate direcțiile, dar sufletul alege calea cea dreaptă și direcția cea bună prin rațiune și inteligență punând în lucrare alegerea și discernerea între bine și rău,

între moarte și viață: „Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, că Domnul ți-a făcut ție bine!“ (Ps. 114, 7), căci „Legea Ta cugetarea mea este“ (Ps. 118, 77). „Oare, nu pe cei ce Te urăsc pe Tine, Doamne, am urât și asupra vrăjmașilor Tăi m-am mâhnit? Cu ură desăvârșită i-am urât pe ei și mi s-au făcut dușmani!“ (Ps. 138, 21-22). Doamne „îndreptează înaintea mea calea Ta!“ (Ps. 5, 8) și astfel „viu va fi sufletul meu și Te va lauda și judecățile Tale îmi vor ajuta mie!“ (Ps. 118, 175).

Pocăința ne dă posibilitatea de a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu prin exercitarea libertății de voință, voință care ne poate duce și la asemănarea cu demonul, dacă este îndreptată spre păcat. Aici este cheia înțelegerii păcatului. De obicei noi vorbim despre păcat la modul căldicel: „a greși e omeneste“, „ei, e firesc, toți greșim, dar Dumnezeu ne iartă pentru că este bun și milostiv“. Numai că nu-i chiar așa. Problema se complică prin faptul că păcatul are diverse căi de a intra în om și destule trepte de a se sădi în inima lui. Are căi văzute – simțurile și căi nevăzute – rațiunea și imaginația. Sufletul atins de păcat este asemenea lui Adam cel căzut; întrucât, chiar dacă este de origine divină, aflat în păcat ajunge lipsit complet de lumina vederii și a cunoașterii lui Dumnezeu: „Scoate din temniță sufletul meu, ca să laude Numele Tău, Doamne“ (Ps. 141, 7). Nu știm, noi oamenii, și nici nu cunoaștem adâncul și rădăcina răului! Păcatul în sine nu e doar o simplă greșeală, o cădere morală, o izbucnire a poftelor sau orice altceva asemănător. Privit în perspectivă duhovnicească, păcatul este o verigă care îl leagă și-l unește pe suflet cu diavolul sădind stricăciune și putreziciune în fire. Aici este rădăcina păcatului, începutul păcatului însuși. De exemplu – în fața lui Dumnezeu, pierderea fecioriei nu este doar un act biologic. Odată cu aceasta, omul pierde și harul îngeresc al sfintei inocențe, transformându-se în om căzut. Ridicarea se face la nivel de suflet, dar la nivel de trup trauma rămâne – aceea este urma

păcatului. Nu degeaba zice Apostolul: „cel căruia i se pare că stă neclintit – să ia seama să nu cadă!” (I Cor. 10, 12). Starea de cădere și starea de ridicare nu se influențează nici-decum una pe alta. De cele mai multe ori pofta sau dorința de păcat este de mii de ori mai mare decât dulceața însăși a păcatului.

Despre păcat nu ar trebui să vorbim ca și cum am trata un subiect filozofic; păcatul este rană demonică în trupul creației lui Dumnezeu. Dumnezeu a zidit atât lumea văzută, cât și pe cea nevăzută după un plan dinainte stabilit, propriu și personal. Drept pentru care nu permite și nici nu îngăduie ca vreun alt „arhitect” să vină și să modeleze în trupul creației Sale. De aceea L-a trimis pe Duhul Sfânt în chip de limbi de foc peste apostoli, creștinătate și lume, încurajându-i chiar și pe păgâni la restaurarea în iubire: „păgânii care nu au Lege, din fire fac ale Legii” (Rom. 2, 14). Duhul Sfânt are rolul de a corecta tot ceea ce diavolul încearcă să schimbe și să strâmbe în creație, plinind și desăvârșind ceea ce diavolul slujește și urăște ca un răzvrătit și nesupus ce este: „cercați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu” (I In. 4, 1) „deoarece însuși satana se preface în înger al Luminii” (II Cor. 11, 14), „umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită!” (I Ptr. 5, 8). Așadar, rolul Duhului Sfânt este unul sfințitor și restaurator al creștinătății prin puterea celor șapte Sfinte Taine ale Bisericii. La nivel sufletesc și spiritual, de pildă, taina pocăinței este înnoirea Sfântului Botez prin lacrimile de căință și de durere, este reîntrarea în har sub protecția Crucii lui Iisus Hristos. Iar la intrarea în creștinism, prin Botezul cu apa sfințită, spălăm păcatul strămoșesc și ne eliberăm din moartea cea veșnică: „precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia!” (I Cor. 15, 22).

De aceea, în procesul de mântuire prin pocăință nu ne putem baza exclusiv pe bunătatea sufletească, chiar dacă aceasta este starea de împăcare a omului cu Dumnezeu.

Psalmistul David spune că dreptatea este mai tare decât bunătatea: „Cât de bun este Dumnezeu lui Israel, cu cei drepti la inimă!“ (Ps. 72, 1). Este insuficientă bunătatea pentru că nu poți aduce jertfă întru păcat. Potrivit învățaturii creștine „mântuirea este unirea sufletului cu Dumnezeu, asemănarea cu Dumnezeu prin har, unitatea chipului lui Dumnezeu cu Prototipul Dumnezeiesc, – unitate nu ca identificare, ci ca înălțare veșnică a chipului spre asemănare“ (Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*). De aceea putem spune că Dumnezeu nu avea nici nevoie și nici motiv să primească trup omenesc și să meargă la răstignire. Scopul a fost tocmai acela ca să sfințească firea omenească, carnea însăși, trupul întreg să-l curețe prin har. Fiindcă diavolul a fost viclean, a stat în spatele păcatului, ascuns ca după un paravan, pândindu-l pe om și îndemnându-l să facă fapte păcătoase din proprie voință. Îl face să se lase cuprins de plăcere și de patimă, nu-l forțează, ci sădește și înrădăcinează încet, dar sigur, tot mai adânc, păcatul în inima lui, lucrând prin „sfaturile“ date imaginației. Apoi îl ademenește cu rușinea demonică, să nu dezvăluie păcatul, ci să-l ascundă, să-l ignore, să-l minimalizeze. Generalizarea stării de păcat în conștiința adormită se face prin replici de genul: „toată lumea greșește“, „e ceva normal, firesc, nu ești singurul“, „ce atâta teamă pentru niște lucruri normale și obișnuite“. Astfel apare obișnuința cu păcatul și deprinderea cu săvârșirea lui, apoi lupta în fire, și astfel deprinderea devine normalitate. Păcatul rămâne nespălat prin absența pocăinței și în cele din urmă scopul final este atins: transformat în deprindere, devenit „o a doua natură“, păcatul face sufletul asemănător demonului. De aici și folosirea uneori a expresiei: „s-a demonizat“, „este demonizat“, lucru vizibil din lupta și frământarea aceluia suflet pierdut – oricare ar fi el. Și totuși, termenul este folosit incorect. Pe pământ, în trupul material, mergem până la îndrăcire, adică prin fapte rele ajungem până la asemănarea cu diavolul. Iar

în viața viitoare, după ieșirea din trup prin moarte, sufletul merge în flăcările iadului, acolo unde continuă procesul de satanizare și demonizare totală. Spune Sfânta Evanghelie: „vor ieși cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții“ (In. 5, 29) – adică vor deveni asemănători cu Hristos pe Care L-au slujit după har și prin har, iar aceștia sunt Sfinții și Dreptii. Și iarăși: „vor ieși cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii“ (In. 5, 29) – adică păcătoșii se vor asemana atât în interior cât și în exterior cu satana, devenind un singur duh cu el. Existența diavolului e marcată de ura față de Dumnezeu și nu doar atât, ci este o neconținută respingere a lui Dumnezeu. Respingere pe care o vedem cel mai bine în ignoranța din timpul vieții omului fără Dumnezeu: repulsiv, respingător, nepăsător la cuvântul Scripturii – „morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia“ (In. 5, 25), căci netrebnicii nici nu primesc, nici nu ascultă. David strigă: „Zis-a cel nebun în inima sa: Nu este Dumnezeu!“ (Ps. 13, 1).

Dacă am putea privi cu ochii minții în inima păcătoasă, am vedea că în om nu e doar pata păcatului (ca și cum ai păcătuit pur și simplu și gata), deoarece conștiința a adormit, noi intrăm fără să fim conștienți într-o dulceată, într-o iubire a păcatului; începem să iubim păcatul, devenim pătimiși, adică „mistici ai patimilor“. Tâlcuită pe înțelesul nostru, al oamenilor de rând, „mistica păcatului“ înseamnă „iubirea tainică a satanei“. De aceea au orânduit Sfinții Părinți canoane, opreliști și restricții aspre; nu ca să ne sperie, ci ca să înțelegem adâncimea păcatului. Conform învățaturii Sfântului Nicodim Aghioritul, păcatul are douăsprezece trepte. Periculoasă este treapta întâi: fapta bună cu mândrie sau cu înălțare în minte, căutând slavă și cinste de la oameni (iată, în aparență diavolul nu vine ca să te pună să faci ceva rău; satana e blând și prietenos cu tine). Apoi, disprețuirea aproapelui, îndulcirea minții, căutarea prilejului de a păcătui – duc la făptuire, pe treapta a cincea. Lupta pe care

păcatul o dă permanent asupra omului se vede din căderea repetată și din deprinderea cu păcatul – treptele a șasea și a șaptea. Apoi obișnuința cu păcatul se vede din lupta ce se dă în firea omului, patima devenind o a doua natură. După care vine moartea conștiinței, deznădejdea, lipsa de pocăință – aceasta fiind ultima treaptă, precum zice Scriptura: „plata păcatului este moartea“ (Rom. 6, 23).

Am amintit aceste trepte nu doar pentru a le enumera, ci pentru ca acela care este muncit și chinuit de patimi să știe pe ce treaptă a păcatului a ajuns. Repetarea și plăcerea, dorința păcătoasă, se mai pot opri prin postire și aspră nevoință; dar când s-a ajuns la firea păcatului, la patimă – acolo te poartă diavolul de păcat precum duce țăranul boul la târg de funie – ești un om pierdut! Cum ar zice poporul: „aista-i cu satana“, „cestălalt are pe diavolul în el“, „ăsta nu e cu Dumnezeu!“ . Soarta unor astfel de oameni nu poate fi decât iadul morții celei veșnice; fac umbră pământului fără rost.

Deși grosolană, forma învederată de păcat, patima (adică neputința de a te mai stăpâni) nu e ceea ce vedem la prima vedere. Sfinții Părinți filocalici scriu că păcătosul îl urăște pe Dumnezeu, ar vrea ca Dumnezeu nici să nu existe. Dacă i-ar fi cu puțință, L-ar ucide – asta din înflăcărarea dragostei spre păcat. Sufletul lui este dăruit total diavolului, nu prin făgăduință ci prin faptele personale. De aceea, când suntem nași în Taina Botezului, suntem întrebați de către preot și trebuie să răspundem în mod categoric: „te lepezi de satana și de toate lucrurile lui, de toți slujitorii lui și de toată trufia lui și de toată slujirea lui?“ – și aceasta de trei ori la rând. După care suntem îndemnați: „sufală și îl scuipă pe satana!“ – semn că te-ai lepădat cu adevărat de slujirea lui. Cel scuipat e demonul care s-a unit prin păcat cu sufletul omului. Tocmai de aceea mântuirea păcătoșilor este foarte grea, foarte anevoioasă – uneori chiar imposibilă ; aceasta pentru faptul că nu opresc păcatul, îl continuă la nesfârșit, devenind următori diavolului de la care primesc în sufletele

lor ura față de Dumnezeu – da, „de la tatăl lor, diavolul“ (In. 8, 44). Tocmai puterea păcatului îi va îndepărta de Dumnezeu. Iar după moartea trupului, soarta sufletului păcătos reprezintă contrariul sortii dreptilor – care dobândesc în Duh o unire totală cu Creatorul lor. Pe când păcătoșii – care în viață s-au îndepărtat tot mai mult de Dumnezeu – după moarte, această îndepărtare de Creatorul pe Care L-au ignorat încă din viața lor pământească continuă la nesfârșit. Și aceasta de acum independent de voința lor – pentru că nu mai există pocăință după moarte! Astfel, prin îndepărtarea de Dumnezeu, ei se apropie de satana și ajung la asemănarea cu el. Toate conform Scripturii: „Duceți-vă de la Mine!“ (Mt. 25, 41), dar nu temporar, ci veșnic, o ducere fără întoarcere, și aceasta deoarece porunca de întoarcere nu o mai dă nimeni vreodată: „slăbit-au și nu era cine să le ajute!“ (Ps. 106, 12); „nu vă cunosc pe voi!“ (Mt. 25, 12). Unde să se ducă? Tocmai aceasta este grozava catastrofă a omenirii inconștiente de urmările nepocăinței și ale uitării de Dumnezeu: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui!“ (Mt. 25, 41). Altfel spus, Dumnezeu sloboade cu dreptate definitivă, ca cei care au slujit în viață diavolului, sfidând încredințarea și încuviințarea Domnului, să fie declarați trădători și dezertori duhovnicești, iscoade ale satanei: „pe viclean îl urăște Domnul“ (Ps. 5, 6) și „cei ce viclenesc de tot vor pieri“ (Ps. 36, 9). Le dă răsplata conform alegerii propriului liber-arbitru, așa cum și-au dorit ei înșiși: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni“ (Mt. 6, 24). De aici concluzia: pentru păcătoșii care nu opresc păcatul mântuirea este imposibilă! Păcătoșii se află într-o asemenea unire mistică cu satana, încât au pierdut puterea de a alege binele de rău. Într-o astfel de stare, voința proprie firii mai lucrează doar ca dorință: „asta îmi place, asta fac!“, „nu mă pot opri, nu mă pot stăpâni!“, „nu mă pot lăsa de păcat!“. Ajuns în culmea păcatului, păcătosul nici nu realizează că există viața

din Rai. Prin moartea conștiinței, în mintea lui a încetat să mai existe până și posibilitatea de a mai înțelege că există o bucurie veșnică: „Cel ce seamănă în trupul său însuși, din trup va secera stricăciune“ (Gal. 6, 8)

Problema păcatului constituie un punct foarte sensibil în vremea noastră, când dialogurile duhovnicești sunt din ce în ce mai încurajatoare și din ce în ce mai optimiste privind relația dintre om și Dumnezeu. Din nefericire, auzim din ce în ce mai des discursuri ale unor minți neinstruite filocalic (instrucție care reprezintă temelia misticii și asceticii creștine), aflate într-o totală lipsă de cunoaștere a Sfințelor Scripturi: „Vă rătăciți neștiind Scripturile!“ (Mt. 22, 29). Acestea oferă povățuiri tot mai căldicele în ceea ce privește pocăința duhovnicească proprie sufletului creștin-ortodox. Dacă am purcede la o privire de ansamblu, am sesiza slăbirea duhovnicească în lupta cu păcatul. Din ce în ce mai multe capricii de familie, tot mai multe depresii, sinucideri din ce în ce mai numeroase, tot mai mulți copii abandonați, pretutindeni droguri, plăceri împinse la extrem – în general, dezvoltându-se un sistem libertin de gândire, cugetare și voință, de genul: „fac ce vreau cu viața mea!“. Și nicăieri nu vedem vreo urmă de căință măcar sau de părere de rău. Toată lumea este mulțumită că Dumnezeu e bun și blând și că îi iartă pe toți – că doar ce altceva ar avea de făcut decât să ierte?

Iar, mai nou, se manifestă și un curent (inspirat din obiceiuri grecești ori din alte reminiscențe ale mentalităților din trecut) care propovăduiește o împărtășire cât mai deasă, prin care omul ar fi sigur că rămâne cu Dumnezeu chiar și atunci când se află și persistă în starea de cădere! Cum ar fi, de pildă: trăiesc trupește cu prietena mea, necununați fiind, dar mă împărtășesc pentru ca să nu cad în deznădejde! Într-un cuvânt, „sfințim“ păcatul, îi dăm o conotație ortodoxă – asta după părerea minților care plutesc în bezna părerii de sine și îl confundă pe Dumnezeu cu mama sau cu tata care iartă repede tot – că doar cel ce a greșit e propria lor

odraslă și nu se poate face familia de răs! Dar iată ce scrie Sfântul Prooroc David, Regele lui Israel: „Iar păcătosului i-ai zis Dumnezeu: Pentru ce tu istorisești dreptățile Mele și iei Legământul Meu în gura ta?“ (Ps. 49, 17), „De vedeai furul, alergai cu el și cu cel desfrânat partea ta puneai“ (Ps. 49, 19), „ai cugetat fărădelegea, că voi fi asemenea ție!“ (Ps. 49, 22). Iar Sfântul Apostol Pavel îi îndemnă pe creștini în prima sa Epistolă către Corinteni: „Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului“ (I Cor. 11, 28-29). Să nu folosim spre Dumnezeu alte căi de iertare și de împăcare decât cele consacrate și adeverate, pentru că negreșit „cu moarte vom muri“ (Fac. 2, 17): „cei ce violenesc de tot vor pieri“ (Ps. 36, 9). Căile consacrate ale pocăinței sunt lacrima, părerea de rău, oprirea păcatului, iubirea lui Dumnezeu și fapta cea bună. Oprirea viciului de orice fel este semnul trezirii conștiinței din păcat și al împăcării cu Dumnezeu. Dacă ar fi să comparăm lupta cu păcatul din zilele noastre cu lupta dusă de cei din trecutul Bisericii, textele noastre se vădesc a fi niște surogate pietiste, fiind lustruite cu fraze în care Dumnezeu e blând și bun cu păcătoșii și cu păcatul. Una ca aceasta se aseamănă cu tratarea unui om bolnav de cancer cu metastaze generalizate, care își plătește foarte bine medicul. Din acest motiv, de rușine, acesta nu-i mai spune că moartea va surveni cât de curând, ci pretinde că îi dă tratament bun, hrană bună, îngrijire corespunzătoare, încurajându-l mereu că totul e normal, că toate merg spre bine, că medicamentația e perfectă și că tratamentul duce sigur la vindecare. Cam așa se întâmplă și cu noi creștinii: lipsim duminicile și în sărbători de la Sfânta Slujbă, ne rugăm din ce în ce mai puțin și mai slab, mățanii nu mai putem face pentru că suntem sedentari, post nu mai putem ține pentru că suntem sub regim medical – dar totuși ne împărtășim pentru că suntem ortodocși! Este total greșit!

Pentru a pătrunde în adâncimea stării de pocăință, ca recomandare practică, îndemnăm la lectura zilnică din „Viețile Sfinților” și din Paterice (în special din *Patericul Egiptean*) sau *Ascetica și mistica* părintelui profesor Dumitru Stăniloae; iar pentru cei mai sporiți duhovnicește – „Fărămiturile ospățului” și „Experiențele ascetice” ale Sfântului Ignatie Briancianinov (ca să nu enumerăm mai multe titluri dintre cele de referință).

Vom arăta acum pe scurt etapele „revenirii în sine” (Lc. 15, 17) a omului depărtat de Dumnezeu și modul cum putem învia duhovnicește prin participarea propriei noastre voințe, fără a fi constrânși sau obligați, întrucât Scriptura zice: „De veți aduce Domnului jertfă de izbăvire, să o aduceți de bunăvoie!” (Lev. 19, 5) și „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară!” (In. 6, 37). Cele patru etape distincte ale întoarcerii la Dumnezeu au fost parcurse de pildă de către Sfânta Maria Egipteanca – modelul consacrat al pocăinței creștine a cărei pildă de viețuire zguduie din temelii sufletul putred de păcat. Sfintele Pelaghia și Taisia sunt doar alte două nume de pe lista foarte lungă a modelelor de pocăință. Iar ca model de curaj cu adevărat creștinesc și de mărturisire a virtuții avem cel mai autentic chip de sfințenie, cel al Sfintei Tomaida din Alexandria, care a plătit împotrivirea la păcat cu însăși viața ei. „Revenirea în sine” (așa precum se zice în „Parabola fiului risipitor”) este de fapt străpungerea inimii prin trezirea conștiinței, după o îndelungată secetă a acesteia. Peste inimă vine ploaia căinței și a părerii de rău. Se produce „zdrobirea inimii” (când cele săvârșite ai dori să nu le fi făcut vreodată). Această rouă lăuntrică înmoaie inima și duce la deschiderea ochilor minții spre vederea păcatelor săvârșite (multe, foarte multe, și mari și mici, și grele și mărunte – de orice fel ar fi, urâciune fiind înaintea Domnului Dumnezeu). Această etapă (numită trezirea și cercetarea conștiinței) este cea în care păcatele sunt descoperite pentru că ard sufletul cu dogoarea lor.

Etapa următoare este mergerea pe drumul pocăinței spre scaunul de spovedanie: „Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta“ (Lc. 15, 18). Acest pas important (mergerea la duhovnic) este mai decisiv decât trezirea din păcat. Aici uneori situația se poate complica, dacă ținem cont de cuvântul Sfintei Scripturi: „vai omului aceluia prin care vine sminteala!“ (Mt. 18, 7). Prima întrebare este aceasta: ți-ai ales bine duhovnicul? „Sunt călăuze oarbe, orbilor; și dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă“ (Mt. 15, 1), este duhovnicul pe măsura neputinței tale? Îl interesează cu adevărat mântuirea ta? Într-un cuvânt: „Oare duhovnicul pe care l-am ales este preocupat dacă eu mă mântuiesc, adică dacă eu vreau să mă mântuiesc?“ În *Pateric* se povestește despre un bătrân care văzând neputințele și nehotărârile ucenicului său, i-a zis: „Strigă pururea către Dumnezeu: fie că vreau, fie că nu vreau – mântuiește-mă!“. Odată ales duhovnicul, apar două aspecte: întâi duhovnicul să aibă grijă de sufletul penitentului, să-l asculte cu răbdare, să-l cerceteze dacă nu cumva a fost deja mușcat de otrava șarpelui, adică de rușinea falsă de a nu-și mărturisi toate păcatele; apoi, mărturisirea păcatelor trebuie să fie sinceră și curată, cu hotărârea fermă de a nu mai păcătui. Și astfel, începe a treia etapă: „de bunăvoie mă voi mărturisi Domnului!“ (Ps. 27, 10). Aici penitentul trebuie să ia hotărârea de a nu mai greși, trebuie să pună capăt păcatului, pentru că altfel spovedania nu-și mai atinge scopul, nu are sens, efectul ei este doar cel al unui simplu dialog – dacă omul se ridică de la spovedanie pentru a se întoarce cu știință și cu voință la aceleași păcate și vicii pe care le-a spovedit. Sfinții Părinți spun că semnul desăvârșitei viclenii este spovedania fățarnică, formală, „de ochii lumii“, făcută în ton cu tradiția: „m-am spovedit în post“. Sfântul Ioan Gură de Aur scrie că: „Nu există nenorocire mai mare în faptul că ai căzut în păcat, ci în faptul că după ce ai căzut nu te scoli; deci nu în faptul că ai păcătuit,

ci în încăpățânarea de a rămâne în păcat!“; și „nu amâna pocăința pentru mâine, acest mâine nu are niciodată sfârșit!“; iar „duhovnicul trebuie să fie preocupat de mântuirea păcătosului, el însuși fiind implicat în procesul de curățire sufletească prin pocăință“. Sfântul Isaac Sirul scrie că „nu există păcat de neiertat în afară de păcatul nepocăit“, iar Sfântul Efrem Sirul condamnă păcatul păcătosului în alt mod, prin raportare la Jertfa de răscumpărare prin Cruce și Înviere a Mântuitorului Iisus Hristos: „Dumnezeu, Care e sfânt, fără de păcat, pentru tine nu a cruțat pe Fiul Său Unul-Născut; iar tu, un păcătos care nu te pocăiești, măcar nu ai milă de tine însuși?“. În vechime, Avva Pimen spunea că „cine vrea să-și curețe păcatele, le curăță cu lacrimile“; iar în vremurile mai noi, Sfântul Tihon de Zadonsk zice: „te-a răbdat Dumnezeu până acum văzându-ți faptele nelegiuite – dar nu se știe de te va răbda și de aici înainte...“. Sfântul Grigorie Dialogul îl muștră pe păcătosul nepocăit: „nu numai că nu plângem faptele săvârșite de noi, dar mai și înmulțim ceea ce ar trebui să plângem!“ . Sfântul Apostol Pavel a plâns vreme de trei ani ziua și noaptea, îndreptând lipsurile altora: „Drept aceea, privegheați, aducându-vă aminte că, timp de trei ani, n-am încetat noaptea și ziua să vă îndemn, cu lacrimi, pe fiecare dintre voi“ (Fac. 20, 31) – iar noi nu știm să plângem pentru propriile noastre păcate! ...

În concluzie, pocăința este cheia; nu se poate despărți cuvântul „iertare“ de cuvântul „pocăință“. O spune chiar Hristos: „Iertate sunt păcatele tale!“ (Mt. 9, 2), „de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău!“ (In. 5, 14). Pildă stă femeia păcătoasă care a plâns la picioarele lui Iisus, spălându-le cu lacrimi și ștergându-le cu părul capului ei. Nu fapta în sine a contat, ci curajul de a se arunca la picioarele lui Iisus în mod public, fără jenă, fără rețineră, știind că este poate unica șansă de a primi iertarea și dezlegarea păcatelor ei de la Însuși Izvorul și Tămăduitorul sufletelor noastre, Mântuitorul Iisus Hristos. Și ce spune

Iisus? „Adevărat zic vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune și ce-a făcut ea, spre pomenirea ei!“ (Mt. 26, 13). Așa ar fi și cu noi, dacă spovedania noastră ar fi sinceră și curată, fără întoarcerea la căile păcatului. De aceea pocăința noastră nu poate fi pomenită și ea în veacul veacului – întrucât noi singuri o negăm cu propriile noastre fapte... „Ei, m-am spovedit de atâtea ori – și la ce bun? Nu mi-a folosit la nimic! Tot așa sunt, tot așa am rămas. Ba, chiar uneori parcă-s mai rău ca înainte – măcar atunci nu știam, dar acuma nu mai am nici o scuză, că știu ce-i rău.“

Împotriva unui astfel mod de gândire se îndreaptă ultima etapă din viața de pocăință, cea care privește rânduirea canonului potrivit pentru păcatele săvârșite, ca medicament (fie și amar) pentru rană adâncă. Împlinirea sau neîmplinirea canonului este elementul principal care ne scuză sau ne acuză la Judecată înaintea lui Hristos. Din nefericire, foarte mulți dintre credincioși nu respectă rânduiala primită din diferite pretexte și motive. Acest lucru este foarte primejdios, reprezentând piedica cea mai importantă pe drumul sporirii duhovnicești. Pe de altă parte, îndeplinirea canonului fără trezvie, fără atenție, fără o voință puternică, în lipsa unui nou început bun, face ca totul să se prăbușească, să se transforme într-un mare eșec. O încercare de „îndreptare“ ar fi „pelerinajul“ din duhovnic în duhovnic, în căutare de tot mai multe sfaturi – care toate rămân, însă, neurmă și neîmplinite... Prin aceasta uneori se și produc nefericite dezbinări între duhovnici, deoarece creștinul crede că un duhovnic îl poate mântui, iar altul nu. Aici se evidențiază cel mai bine lipsa de experiență și maturitate duhovnicească; realitatea a arătat limpede că oriunde te vei duce, tot de tine dai și tot cu propriile tale patimi te întâlnești.

„Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor“ (Mt. 3, 2), „drepte faceți cărările Domnului“ (Mt. 3, 3) – acesta este mesajul celui mai sfânt și drept bărbat, „înger în trup“,

duhovnicul Vechiului Testament – cuvinte adevărate peste veacuri și milenii. Verdictul final, aspru dar drept, a fost categoric: „Securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc!” (Mt. 3, 10). Mânios pentru faptul că oamenii făceau un simplu formalism din predica sa și din botezul cu apă al pocăinței, Sfântul Prooroc i-a tăiat cu cuvinte de năpraznă: „Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce va să fie?” (Mt. 3, 7). Domnul Iisus Hristos Însuși a adeverit mulțimilor dreptatea Înaintemergătorului: „Ce-ați ieșit să vedeți în pustie? Au trestie clătinată de vânt?” (Mt. 11, 7), „un om îmbrăcat în haine moi?” (Mt. 11, 8) – „Adevărat zic vouă: nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul!” (Mt. 11, 1). De aceea, numai cu duhovnici neșovăielnici putem avea creștini neșovăielnici și serioși. Dacă luăm cuvintele Domnului în deșert, aducem asupra-ne mânia divină: „dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri!” (Lc. 13, 3). „Cine are urechi de auzit, să audă!” (Mt. 11, 15).

Învierea duhovnicească a sufletului prin dumnezeiasca rugăciune

„Nu este, oare, scris: «Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile»?» (Mc. 11, 17) „Dar, pe când ei vâsleau, El a adormit. Și s-a lăsat pe lac o furtună de vânt, și corabia se umplea de apă și erau în primejdie. Și, apropiindu-se, L-au deșteptat, zicând: Învățătorule, Învățătorule, pierim. Iar El, sculându-Se, a certat vântul și valul apei și ele au încetat și s-a făcut liniște” (Lc. 8, 23-24). „Iar Copilul creștea și Se întărea cu duhul, umplându-Se de înțelepciune și harul lui Dumnezeu era asupra Lui” (Lc. 2, 40).

Din mulțimea nenumărată a rugăciunilor Bisericii și din multitudinea feluritelor forme de expresie a înălțării sufletului omului la Dumnezeu, dintre toate slujbele de laudă, de cerere și de mulțumire aduse Atotțiitorului, sfinții aflați pe cea mai înaltă treaptă de viețuire în credință – pustnicii – au ales ca răsuflare duhovnicească neîncetată

a inimii lor (lipită întocmai de ritmul răsuflării trupesti) strigătul din Evanghelie „Doamne, miluiește!” (Mt. 17, 15). Dar nu doar că și l-au însușit, ci mai mult, l-au interiorizat și adâncit în necuprinsul simțirii duhovnicești prin efortul (împlinit prin trezvie fără repaus) de curățire a minții de orice gând și a inimii de orice cuget, revărsând deodată cu lacrimile de durere și cuvinte de suspin: „miluiește-ne” (Mt. 9, 27), „izbăvește-ne” (In. 12, 27), „iartă-ne” (Lc. 14, 18), „mântuiește-ne” (Mt. 8, 25). De cele mai multe ori, rugăciunea de obște a Bisericii a fost preluată și asumată de monahi în chip de cerere de ajutor făcută în nume personal, neapărat necesară în planul nevoinței individuale: „Să nu-Ți întorci fața Ta de la sluga Ta când mă necăjesc. Ia aminte la sufletul meu și-l mântuiește pe el!” (Ps. 68, 20-21) striga oarecând Psalmistul către Domnul Dumnezeu, pătruns de fiorul smereniei: „Răcnit-am din suspinarea inimii mele” (Ps. 37, 8).

O altă categorie aparte de rugăciuni bisericești au luat ființă ca răspuns al sufletului omenesc în contextul împrejurărilor concrete ale vieții, ca efect direct și nemijlocit al stării duhovnicești proprii fiecărui nevoitor în parte. Așa au apărut și s-au format (căpătând consacrare mai ales în și prin mediile monahale) o serie întreagă de expresii cuvântătoare numite „plânsuri” sau „plângeri”: de la plânsul pătruns de căință pentru păcatele săvârșite până la plânsul duhovnicesc ca simțire radioasă a bucuriei împăcării cu Dumnezeu din convingerea că am dobândit mila Lui care covârșește mulțimea fărădelegilor noastre. Acest fel de rugăciune se poate numi „umilicioasă” sau „de-umilință-aducătoare”. Într-un fel Îl convingi pe Dumnezeu în starea de umilință, în altfel vorbești cu El în rugăciunea de laudă; atât una, cât și cealaltă vor aduce liniștea minții și pacea inimii, dar nu pot fi dobândite de toți nevoitorii în aceeași măsură.

Cercetând cu atenție conținutul tezaurului patristic și literar al sfintei tradiții ortodoxe de cântări înălțate spre slava lui Dumnezeu, vom contempla cu uimire înălțimea tainei și

puterii vederii lui Dumnezeu căpătând expresie inegalabilă, de pildă în opera Sfântului Simeon Noul Teolog – „Imnele iubirii dumnezeiești“. Sau, dacă ar fi să ne amintim de Sfântul Efrem Sirul (cel care a scris trei tomuri voluminoase de „Cuvinte de pocăință“ alături de o mulțime de alte rugăciuni umilicioase, de zdrobire a inimii împietrite de păcat), vom descoperi așa-numitele „Plânsuri ale Sfântului Efrem Sirul“ orânduite după fiecare zi a săptămânii în parte. Sau, și mai simplu, urmărind pravila obișnuită a oricărui creștin simplu, evlavios și râvnitor, vom găsi în acest context aceleași rugăciuni „de înduioșare“ a inimii și de „înduplecare“ a minții: „Canonul de pocăință către Domnul nostru Iisus Hristos“, „Canonul de rugăciune către toate Puterile cerești și toți Sfinții“, „Canonul de rugăciune către Sfântul Înger Păzitor al vieții omului“, toate rugăciuni cu un pronunțat caracter eshatologic, care-l conduc pe om la pocăință și îndreptare pentru a reuși nu atât să priceapă, cât să simtă cât de adâncă este taina vieții și a morții! Iar ca o cunună la toate acestea, pentru a intensifica puterea chemării milei lui Dumnezeu asupra sufletului, imnografia Bisericii au multiplicat – am spune, la nesfârșit... – invocarea cea plină de durere, dar și de nădejde: „Miluiește-mă Dumnezeule, miluiește-mă!“ (*Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul*). Dar de ce oare toate acestea? De ce și de unde atâta stăruință asupra faptului că nu există pocăință fără lacrimi și fără umilință?

Dacă ar fi să judecăm prin prisma concepțiilor lumești, starea de umilință este socotită categoric o stare de degradare, de înjosire, de alterare a demnității umane. Faptul că ai fost să spunem criticat, judecat, bârfit, propus public ca tip negativ sau cleветit în mass-media, pentru unii deja reprezentă o asemenea degradare, încât aceasta să însemne chiar și sfârșitul vieții lor, dintr-o deznădejde care îi împinge până la sinucidere – ca pentru a demonstra ostentativ societății că nu au mai putut face față unei asemenea apăsări din partea lumii. Dar dacă mintea ar avea încrucișare cu Dumnezeu în

rațiuni și cugetări duhovnicești, ți-ai aduce de îndată aminte de cuvintele lui Hristos: „Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni“ (In. 15, 20) și „Nu este sluga mai mare decât stăpânul“ (In. 13, 16). Oare umilința adusă asupra Persoanei Mântuitorului Iisus Hristos pe drumul Crucii prin pătimire de spini, de trestie, de oțet și fiere, de înveșmântare în hlamidă mincinoasă, de scuipări și batjocoriri, de bice și loviri să fi fost ușoară între cohorte de soldați romani dezlănțuite de furia și invidia fariseilor și cărturarilor care L-au răstignit din ură? În viața omului simplu la cuget, curat la inimă și nevinovat în lăuntrul sufletului său, cu adevărat credincios, putem vedea ca în oglindă puterea acestei măsuri de răbdare a lui Iisus, nemaîntâlnite vreodată în sânul umanității: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!“ (Lc. 23, 34). Cine ar fi putut rosti astfel de cuvinte în afară de Dumnezeu Însuși?

Pe de altă parte se cuvine să precizăm faptul că „umilință“ și „smerenie“ nu înseamnă de fapt unul și același lucru – precum nici „vorba smerită“ nu este totuna cu „smerita cugetare“. Când ne referim la smerenie, nuanțele sunt atât de flexibile și înșiruite într-un spectru atât de larg, încât toate „Patericele“ din lume nu cred că ar putea epuiza prezentarea și exemplificarea felurilor de smerenie posibile. În scrierile despre viețile și experiențele Sfinților vom întâlni deseori folosită expresia de „adâncă smerenie“, fiind vorba cu alte cuvinte despre o mai mare sporire a sufletului în simțirea tainică a prezenței și lucrării Domnului Dumnezeu în lume. Am putea spune că este vorba despre o vedere mistică a lui Dumnezeu, de o iluminare adică, chiar de vederea duhovnicească ce culminează în uimire și extaz. Mult prea ușor ne „jucăm“ astăzi cu aceste cuvinte de rostirea cărora buzele noastre păcătoase ar trebui să se rușineze cu temere și cu sfială. Smerenia este cununa de pietre scumpe a Dumnezeirii Adevărului-Hristos Care a venit în lume și l-a biruit pe diavol și a călcat moartea cea veșnică: „învățați-vă de la

Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29); și tot în Sfânta Scriptură scrie: „cine se va smeri pe sine se va înălța“ (Mt. 23, 12)

În vremea noastră, din lucrarea diavolului (prin cei trei mari uriași pierzători ai sufletului omenesc – trândăvia, nepăsarea și neștiința), din ignorarea și disprețuirea sfintelor porunci ale lui Dumnezeu prin lepădarea gândului la moarte, îndemnul la smerenie a devenit cu totul de neînțeles și lipsit de orice relevanță sau putere de convingere. Cum să te smerești dacă n-ai ajuns la cunoașterea de Dumnezeu? Cum să te smerești dacă n-ai ajuns la vederea propriilor păcate? Cum să te smerești dacă nu vrei și nu te străduiești să simți și să trăiești în Duhul Adevărului: „Duhul Tău Cel Sfânt nu-L lua de la mine!“ (Ps. 50, 12), „Duhul Tău Cel bun să mă povățuiască la pământul dreptății!“ (Ps. 142, 10), lipsit fiind de harul credinței de la Duhul Sfânt și de fiorul temerii de Dumnezeu precum spune și Iisus, Fiul lui Sirah: „Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu“ (Sir. 1, 14) sau, precum zice și vorba din bătrâni: „Cu frica de Dumnezeu se abate omul de la rău“ (părintele Cleopa Ilie). Dacă vom încerca să cercetăm înțelesurile expresiei de „smerită-cugetare“ vom observa că aceasta reprezintă opusul părerii-de-sine, potrivnicul înălțării minții, varianta alternativă la bizuința-pe-sine, precum spunea și Sfântul Apostol Pavel: „Pentru că noi n-am adus nimic în lume, tot așa cum nici nu putem să scoatem ceva din ea afară“ (I Tim. 6, 7), „Căci în har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu e de la voi: este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nimeni“ (Efes. 2, 8-9), înțelegând astfel și cele ce Sfântul Apostol le scria corintenilor: „Am ajuns ca gunoiul lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi“ (I Cor. 4, 13). Iar dintre Proorocii cei din veac răsună tânguitor și glasul Regelui David: „Iar eu sunt vierme și nu om“ (Ps. 21, 6). La rândul lor, avându-și gândul la lucrarea smeritei cugetări duhovnicești, Sfinții Părinți ai Bisericii rosteau unii către alții un îndemn cu valoare de

proverb pentru viața spirituală: „Nevoiește-te și lucrează ca și cum ai trăi o mie de ani, dar roagă-te și priveghează ca și cum ai muri mâine!“. Cu alte cuvinte, smerita cugetare este acea lucrare a minții care cultivă virtutea smereniei în mod sistematic, ca exercițiu ascetic interior de disciplinare, ordonare și selectare a gândurilor. Dar pentru sfinți, smerenia pe care au luat-o de bunăvoie asupra lor nu a avut niciodată vreun capăt la care ei să se oprească în lupta pentru mântuire, drept pentru care au înaintat din ce în ce mai adânc pe calea nevoițelor, sporind evlavia prin înmulțirea lacrimilor, dobândind în acest fel umilința înțeleasă și trăită ca un adevărat „abis de smerenie“.

Despre această stare de umilință, învățătura filocalică are sute sau poate mii de pagini scrise, însă nu atât cu cerneală, cât cu lacrimile sfinților care au plâns mai mult păcatele lumii decât pe cele ale lor: „nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta“ (Ps. 142, 2), „Dar deșertăciune sunt fiii oamenilor, în balanță toți împreună sunt deșertăciune!“ (Ps. 61, 9), „Nimicnicie vor fi anii lor“ (Ps. 89, 5). Pe de altă parte, trebuie avut în vedere și faptul că starea de umilință are o caracteristică aparte, și anume, ea poate fi publică. Dintr-un anumit punct de vedere smerenia poate fi înțeleasă și ca un act de dreptate prin respectarea poruncilor lui Dumnezeu. În acest sens ea este o taină a fiecărui suflet în parte; nu poți distinge prea ușor un om cu adevărat smerit de un simplu om obișnuit (care are și bune și mai puțin bune); ceea ce te poate ajuta să-i deosebești este tocmai cercetarea faptelor lor; pentru că doar virtutea smereniei poate aduce sufletul în stare de pace, de mulțumire, de corectitudine, de prietenie. Cel smerit e grabnic săritor în ajutor, e blând și răbdător. Iată, acestea sunt caracteristici sufletești care definesc smerenia; precum și cuvântul bun, purtarea cumpătată, grăirea măsurată, absența oricăror vorbe ușurate sau putrede – tot atâtea semne care ne arată că acel om nu vrea să-L piardă pe Dumnezeu din mintea și din inima Lui. Pildă

în această privință îl avem pe Sfântul Prooroc Moise, văzătorul-de-Dumnezeu, mâhnit de poporul cârtitor care, deși ieșise în chip minunat din Egipt, totuși se temea că Faraon cu oastea sa îi va ajunge și îi va omorî pe toți (Ieș. 14, 10-13): Moise și-a îndreptat tăcut privirea către cer așteptând semn de la Dumnezeu. Și glas s-a auzit: „Ce strigi către Mine?” (Ieș. 14, 15). Așteptând încrezător porunca divină, Moise își intensifica rugăciunea lăuntrică într-o profundă stare de umilință pentru păcatul poporului care cârtea la adresa Domnului Dumnezeu cu nemulțumire și nerușinare, asta după ce văzuseră plăgile lui Faraon!... „Atunci a zis Domnul către Moise: Moise, ridică-ți toiagul și-ți întinde mâna asupra mării și desparte-o!” (Ieș. 14, 16). În acest context, putem deduce din cuvântul Apostolului – „Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși” (Rom. 15, 1) – că una dintre lucrările smeritei cugetări este tocmai această suportare și îndurare cu răbdare, cu calm și cu blândețe a slăbiciunilor și neputințelor celor de lângă noi. Propriu-zis, smerenia cea plină de umilință este o lucrare duhovnicească ce nu are nimic de a face cu mentalitatea și cu vocabularul pietist. În ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe, virtutea umilinței înțeleasă ca adânc de smerenie s-a manifestat „cu putere și cu slavă multă”, mai ales în cazul unei pleiade aparte de sfinți nevoitori cunoscuți îndeobște sub numele de „cei nebuni-pentru-Hristos”, acei ostași duhovnicești ce au luat asupra lor de bunăvoie crucea unei „nebunii” care nu e din lumea aceasta: să flămânzești ziua și noaptea, să dormi prin peșteri sălbatice sau colibe improvizate ori prin cine știe ce ascunzișuri nebănuite, să umbli gol complet sau doar înfășurat în zdrențe – și toate acestea pentru ca astfel să rabzi ocara și disprețul celorlalți doar pentru că îți păstrezi intactă libertatea de a sluji neîncetat lui Hristos Dumnezeu pe această cale, în special, prin rugăciunea neîncetată a inimii. Literatura de specialitate abundă de relatări despre astfel de vajnici ostași ai Duhului Sfânt, precum: Sfântul

Simeon din Emesa (sec. VI), Sfânta Isidora din Egipt (sec. VI), Sfântul Andrei din Constantinopol (sec. X), Sfântul Isidor din Rostov (sec. XV), Sfântul Vasile din Moscova (sec. XVI), Sfântul Teofil din pustia Kitaev (sec. XIX), Sfântul Toma din Siria și Sfânta Xenia din Sankt-Petesburg, iar lista cu numele acestor mari trăitori ai misterului îndumnezeirii firii omenești prin purtarea cu deplin curaj a Crucii ar putea continua mult și bine. Pentru a înțelege miezul acestei harisme speciale care este nebunia-pentru-Hristos (asumată și trăită ca cea mai înaltă formă de umilință duhovnicească), trebuie să ne amintim de uimirea Sfântului Antonie cel Mare atunci când Dumnezeu i-a descoperit măsura sporirii duhovnicești a curelarului din Alexandria și a soției lui (precum și cea a oierului sau cimpoierului pomeniți în alte locuri din „Viațile Sfinților”). Toți aceștia nu erau monahi și totuși duceau viață duhovnicească pentru Dumnezeu la o înălțime asemănătoare pustnicilor. Astfel de exemple nu vor putea fi înțelese niciodată de cei care văd în Dumnezeu doar pe Cel Care i-a creat și Care prin aceasta dator este să le satisfacă cererile și pretențiile de natură economică și administrativă și să le dea cu dinadinsul deplină sănătate și belșug de prosperitate.

Treptele nevoinței sunt pe măsura străduinței fiecăruia în lucrarea postului și a rugăciunii. Să nu uităm însă că nici viața lumească, plină de încercări și marcată deopotrivă atât de oportunități, cât și de privațiuni, nu este lipsită de propriile ei umilințe – unele dintre acestea având chiar un impact deosebit de dur asupra sufletului: un eșec, o nenorocire, o pagubă, un accident, un dezastru sau o catastrofă, o hotărâre greșită în viață – toate acestea de multe ori asemănându-ne Sfântului și Dreptului Iov cel mult-pătimitor într-o adevărată cunoaștere de sine. Astfel de lucruri nu ar trebui prea iute trecute cu vederea, pentru că sunt pedagogice, precum zice Scriptura: „adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici ruggina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură” (Mt. 6,

20). Această formă de nevoință (nebunia-pentru-Dumnezeu), deși de multe ori văzută ca împinsă la extrem de ochii celor neiscușiți, reprezintă una dintre căile de viețuire care a dăruit cerurilor multe stele strălucitoare înălțate pe bolta duhovnicească a Bisericii. Fără astfel de valori umane de netăgăduit, Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie nu ar mai fi avut nici o relevanță în sânul societății contemporane – și așa confuză și mult distanțată de cuvântul lui Dumnezeu. Tocmai de aceea fugind de umilință, neînțelegându-i sensul și rostul, ajungem să ne izbim de adevărul proverbului bătrânesc: „când nu te smerești tu, te smerește viața“. În zadar fugi de umilință toată viața, pentru că la urmă tot te găsește Dumnezeu atunci când trebuie să ți-o arate ca s-o guști. Nu degeaba Sfântul Ioan Iacob Hozevitul viersuiește în poeziile sale (adunate în volumul *Hrană duhovnicească*): „Căci din apa umilinței au băut în viață sfinții“. Așadar stărea de umilință plină de harul smereniei este apogeul apropierii omului de Dumnezeu din propria sa dragoste și dorire, necondiționat, neobligat și neconstrâns: „unde sunt doi sau trei, adunați în Numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor“ (Mt. 18, 20). Și tocmai de aceea „Viețile Sfinților“ sunt pline de asemenea ecranizări literare duhovnicești despre sfinți văzuți de ochii lumii doar ca niște simplii trăitori prin obști de călugări sau prin pustietăți (ori chiar și în lume – dacă ar fi să ne amintim fie și numai de acea femeie care slujea într-un han încălțată cu pantofi plini de cuie pentru a se împotrivi pornirilor plăcerilor trupești, muncind ca să-și crească cei trei copii ai ei ferțiți de nelegiuirile lumii)... Cu cât adânc al inimii putem și noi să exclamăm odată cu Psalmistul: „Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne“ (Ps. 138, 14), „toate într-un înțelepciune le-ai făcut“ (Ps. 103, 25) „și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!“ (Sfințirea cea Mare a apei).

Rădăcina ultimă a acestei umilințe fără seamăn este de fapt îndelungă răbdarea lui Dumnezeu pentru păcatele

nemăsurate ale oamenilor, izvorâtă din nemărginirea iubirii și doririi Lui de a ne mântui. În sufletul nostru, această mult-binecuvântată stare de umilință nu poate să se ivească decât din multa rugăciune îndelungată prin înmulțirea psalmilor și prin stăruirea în săvârșirea neconținută a prăvelei personale: „Împărătesei Celei alese mai înainte de veci Îi serbăm noi cu credință și cu umilință Acoperământul Ei cel întru-tot-luminos“ (Icosul I al *Acatistului Acoperământului Maicii Domnului*). Degeaba ne-am imagina că ar fi nevoie de vreo tehnică inginerască anume pentru a ajunge la această treaptă duhovnicească. Minte și inimă sunt singurele ancoră sufletești care se pot înfinge adânc în Dumnezeu pentru ca sufletul să primească liniștea și pacea de la Duhul Sfânt. Să nu uităm că cei mai mulți dintre noi adresăm rugăciuni lui Dumnezeu în mod negustoresc – „dă-mi“, „fă-mi“, „vreau“, „îmi trebuie“ și „aș mai vrea“ și „am văzut și aceea“ și „vreau și cealaltă“ – totul ca la supermarket sau ca la târgul de oferte. O fi și acesta un chip al rugăciunii..., dar sigur nu-i dintre cele ce Îl mulțumesc pe Dumnezeu. Poate ar fi cazul să ne amintim de cuvintele lui Hristos din predica de pe munte: „cine este omul acela între voi care, de-i va cere fiul său pâine, el îi va da piatră? Sau de-i va cere pește, oare el îi va da șarpe?“ (Mt. 7, 9-10), „Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea“ (Mc. 11, 24), „știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele“ (Mt. 6, 32), „Nu știți ce cereți“ (Mt. 20, 22), „Când vă rugați, ziceți «Tatăl nostru»“ (Lc. 11, 2). Ca să nu mai vorbim de faptul că în realitate rugăciunea ar trebui să facă parte integrantă din viața și ființa noastră: „Rugați-vă neîncetat!“ (I Tes. 5, 17)

Un alt aspect care ține de delicatețea cuvenită săvârșirii rugăciunii, este cel care se referă la poziția necesară trupului aflat în rugă pentru a aduce umilința: fie în genunchi, fie în picioare, cu fața la pământ sau cu mâinile ridicate, îmbrăcat cu sac și acoperit de cenușă precum ninivitenii sau cu cămașa sfâșiată ca și Iov oarecând. Pentru vremea noastră, în

condițiile de progres tehnologic urban agresiv realizat în societatea contemporană, cel mai curat am putea să ne rugăm în timpul nopții, în intimitatea căminului familial sau între zidurile chiliei ori cel mai bine în biserică, la rugăciunea de obște. Ce ar mai trebui știut (și s-a pierdut din vedere) este și faptul că rugăciunile cele mai plăcute lui Dumnezeu sunt cele făcute la lumina candeliei sau a lumânărilor, în fața Icoanei, în mireasmă de tămâie și înveșmântat cuviincios (cum ar fi capul acoperit pentru femei, ca semn de respect față de Maica Domnului și față de Sfinții din Icoane), în liniște profundă, în tăcere adâncă sau chiar și în șoaptă, cu evlavie, cu răbdare, cu luare-aminte, îngrijindu-ne anume să nu ne lăsăm deranjați și tulburați de preocupări lumești în timpul rugăciunii pentru ca să o putem duce la bun sfârșit, oricât ar dura – fie o jumătate de oră, fie un ceas întreg sau chiar și jumătate din noapte –, până când neputința firii trupești și nevoia de odihnă îl face pe nevoitor să pogoare cu mintea de la cele cerești la cele pământești. Așadar, la rugăciune „toată grija cea lumească să o lepădăm” (Heruvicul). Așa ne vom aduce aminte să cerem „sfârșit creștinesc vieții noastre, neînfruntat, în pace, și răspuns bun la Înfricoșătoarea Judecată” de la Hristos – fără frică, fără spaimă, fără teamă, dar cu fiască și sfântă sfială, că am putea pierde nădejdea mântuirii prin neglijență sau prin nepăsare. De aceea este nevoie de atenție, pentru ca să nu ni se despartă mintea de Dumnezeu, ci pentru a rămâne pururea cu El precum ne învață și Sfântul Apostol Pavel: „Vorbiți între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești” (Efes. 5, 19) și „și așa pururea cu Domnul vom fi!” (I Tes. 4, 17).

În rugăciunile de umilință putem găsi elemente care să ne familiarizeze din timp pentru vremea întâlnirii cu Hristos Cel Înviat, pentru ca să nu mai reacționăm anarhic și îngroziți la semnalul morții, așa precum fiarele sălbatice ținute în captivitate, speriate și hăituite. În *Pateric* ni se povestește despre un sfânt părinte care aflat pe patul de

moarte râdea din toată inima, văzându-i pe ucenicii săi deopotrivă de speriați și de uimiți de veselia pe care el o simțea la sfârșitul vieții sale. În loc să le ofere cuvinte testamentare și maxime duhovnicești de întărire, bătrânul le-a răspuns: „râdeam pentru că vă temeți toți de moarte și am mai râs pentru că nu sunteți gata. Am râs pentru că de la osteneală merg la odihna“. Zice Scriptura: „Nu plângeți după mort și nu-l bociți“ (Ier. 22, 10), căci „precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia!“ (I Cor. 15, 22). Sfârșitul nostru își află cununa tot prin cuvântul Scripturii: „Adu-ți aminte de cele mai de pe urmă, de stricăciune și de moarte și te păzește de vrajbă și rămâi întru porunci“ (Sir. 28, 6). De-a pururea cugetarea la moarte ne ferește de rău, pentru că teama de a-L nu supăra pe Dumnezeu este începutul iubirii desăvârșite pentru El.

De aceea, aceste rugăciuni de smerită cugetare cuprinsă în volumul de față nu sunt propuse rugătorilor pentru ca aceștia să înceapă să stoarcă nenumărate ștergere de lacrimi, nici nu au intenția de a stârni un „curent al elitei plângăcioase“. Nu ne dorim defel o Ortodoxie lacrimogenă, pietistă, ridicolă și izolată de realitate, ruptă de bunăstarea și de progresul tehnico-științific proprii veacului nostru. Aceste rugăciuni urmăresc să formeze creștini ponderați, cu inimă caldă, neîmpietrită, atentă la tot ceea ce înseamnă hazard, șoc, surplus de avuție provenit din lăcomie și avariție, libertinaj greșit înțeles și rău asumat, miraj seducător și mincinos, dar depășit fără agitație, printr-o gândire înțeleaptă, în stare să deosebească sacrul de profan și binele de rău. Oare cum ne stă atunci când ne trezim că ne apucă spaima de cipul biometric încorporat în pașaport sau în cartea de identitate sau în permisul de conducere auto – toate acestea fiind simple făcături de mâini omenești, lăsate tot prin îngăduința lui Dumnezeu („Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Și nici una din ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru. La voi

însă și perii capului, toți sunt numărați!“ - Mt. 10, 29-30), dar în schimb minimalizăm și ignorăm total pericolul social și primejdia morală a libertinajului generalizat din toate domeniile, care tinde să distrugă până și cele mai curate minți și calde inimi de prunci, atentând virulent la fecioria inocenței proprii sufletului de copil, ca să nu mai pomenim de efectele desfrâului generalizat al plăcerilor trupești devenit o adevărată industrie în societatea contemporană globalizantă – zisă creștină –, împinsă la extrem pe scară planetară și proiectată intenționat parcă pentru distrugerea familiei ca piatră de temelie a societății umane. Lipsa de rugăciune este cel mai periculos cip pentru ortodocși, lipsa de post, lipsa de spovedanie, de împărtășanie, de comuniune cu Duhul Sfânt în lucrare, iar noi ne plângem că decădem și că Dumnezeu nu ne ascultă! ... Opriți haosul cu rugăciunea! Înapoi la poarta Raiului! Fuga la filele Sfintelor Scripturi! Să primim iarăși ca mântuitoare învățătura relevantă a lui Iisus Hristos despre împărăția lui Dumnezeu: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36).

Abia atunci când vom îngenunchea din nou la picioarele lui Hristos-Prunc în brațele Preacuratei Sale Maici, pururea-Fecioara Maria, vom avea mai puține încercări, mai puțină tristețe și mai multă bucurie. Abia atunci când vom cere din nou ajutorul Sfinților Îngeri păzitori nu vom mai cădea prea ușor la vreme de ispită. Când ne vom aminti că omul este „umbră“ (Ps. 38, 9), „vis“ (Iov 20, 8), „nor ușor“ (Is. 19, 1), „ca pânza de păianjen“ (Ps. 38, 15), „ca iarba zilele lui, ca floarea câmpului“ (Ps. 102, 15) și astfel ne vom gândi și la moarte, o vom primi ca pe o trecere necesară intrării în veșnicie, nu ca pe ceva groaznic: „Adevărat, adevărat zic vouă că dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, rămâne singur; iar dacă va muri, aduce multă roadă“ (In. 12, 24). Să învățăm umilința duhovnicească nu ca pe o jignire, ca pe o degradare față de cei din jur, ci să vedem

în ea acea cale de a ne apropia atât de mult de Dumnezeu, încât să ne unim cu El și astfel să-L cunoaștem cu adevărat, rugându-L să ne primească iarăși ca pe niște fii ai Săi iubiți, dornici de mântuire: „și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem“ (Rom. 14, 8). Dar cel mai important este să primim de la Dumnezeu răspunsul: „Bine, slugă bună și credincioasă, intră întru bucuria Domnului tău!“ (Mt. 25, 21). Iar pentru a putea înainta pe drumul mântuirii, avem nevoie de cuvântul Mântuitorului: „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!“ (In. 16, 33), căci „fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc“ (Lc. 11, 28).

Rugăciunea este lucrarea tuturor creștinilor râvnitori, osârduitori pe ogorul mântuirii sufletului, cu nădejdea că prin ea va crește numărul celor cu adevărat iubitori de Hristos, așa precum la începuturile sale „Biserica sporea prin mângâierea Duhului Sfânt“ (Fapte 9, 31) atunci când „cei ce au primit cuvântul lui Petru s-au botezat și s-au adăugat ca la trei mii de suflete“ (Fapte 2, 41). „Dumnezeule milostiv fii mie, păcătosului! Dumnezeule curățește-mă pe mine, păcătosul! Cel Ce m-ai zidit, Dumnezeule, mântuiește-mă! Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă!“ (Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul)

La Bunavestire, pe Scara Raiului spre slava Domnului

*„Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea
mâinilor Lui o vestește tăria“ (Ps. 18, 1). „Și Cu-
vântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi
și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut
din Tatăl, plin de har și de adevăr“ (In. 1, 14).
„Cu adevărat, mare este taina drepte credințe:
Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în
Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit
între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat
întru slavă“ (I Tim. 3, 16).*

În primăvara acestui an (al 2012-lea de la Întruparea Fiului lui Dumnezeu), Biserica Ortodoxă Română unește în cea de-a patra Duminică din Sfântul și Marele Post harul împăratească al Praznicului Buneivestiri cu pomenirea Sfântului Ioan Scărarul, egumenul Muntelui Sinai din veacul al șaptelea de la Hristos și autorul unuia dintre cele mai

importante tratate de spiritualitate monahală din întreaga literatură ascetică creștină, cunoscut sub numele de *Scara dumnezeiescului urcuș*, *Scara Raiului* sau *Cartea despre nevoințe*, rod deopotrivă atât al celor nouăsprezece ani de ucenicie în desăvârșită ascultare față de bătrânul său povătuitor, cât și al sfintelor experiențe duhovnicești avute de-a lungul vremurilor de înmiite osteneli și lupte duse pentru mântuire.

Cele trei voturi sau jurăminte monahale proprii viețuirii călugărești în plenitudinea virtuților pe care le cultivă, le implică și le subsumează sunt temelia formării duhovnicești a oricărei persoane dornice de dobândire a mântuirii pe calea deplinei însingurări și a tăcerii profunde. Mai întâi, preafericita ascultare pentru Hristos, cea care zămislește sfânta smerenie, arma de nebiruit în lupta împotriva demonilor; apoi, preacurata feciorie – cea mai înaltă treaptă spirituală de purificare a trupului prin necurmată înfrânare și aspră nevoință, care au ca vârf sau culme a fineții duhovnicești fecioria sufletului, curăția inimii și limpezimea minții prin cugetare contemplativă despre Dumnezeu; și, în cele din urmă, preabinecuvântata sărăcie sau lepădarea de la sine atât a tuturor avuțiilor materiale, cât și a tuturor agonisirilor sufletești dobândite din proprie voie și părere. Acestea toate la un loc fac dintr-un monah acel înger în trup arătat Sfântului Pahomie cel Mare ca și chip al desăvârșitei viețuiri pentru Împărăția lui Dumnezeu și întru slava Lui nemuritoare. Acestea sunt cele trei lucrări duhovnicești de căpetenie ale călugăriei asumate prin făgăduință și împlinite prin străduința sporirii în neîncetata rugăciune și în înfrânarea postului care subție mintea, simțurile și trupul.

Așa se dobândește slava cerească spre care tinde sufletul nostru, ca dovadă că asceza are de fapt rostul de a chema sufletul acolo de unde și-a luat ființă – adică la Dumnezeu. În acest sens, cu multă ușurință descoperim modelul

desăvârșit tot în această a patra Duminică din Post în persoana Maicii Domnului, cea care avea să fie vestită de către Arhanghelul Gavriil că Îl va naște pe Fiul Celui Preaînalt prin zămislire fără de sămânță și naștere fără de prihană. Toți Sfinții Părinți mărturisesc la unison faptul că nu este cu puțință minții omenești să descrie în cuvinte adecvate însușirile sfințeniei Maicii lui Dumnezeu. Am putea spune că pentru cea care avea să mijlocească mântuirea lumii și zdrobirea legăturilor morții și izbăvirea de osânda iadului, urcușul pe treptele desăvârșirii a început încă din clipa în care sfinții dumnezeiești părinți Ioachim și Ana și-au dorit un prunc pe care să-l închine Dumnezeului Celui viu al lui Israel. Așadar, sfințenia Maicii Domnului își are rădăcina în însăși alegerea sfinților și dreptilor Ei părinți care aveau să O zămislească și să O nască.

Deși bătrâni și drepti fiind, atât Ioachim cât și Ana (stearpă fiind) au suferit ceartă și ocară de rușine de la Isahar, arhiereul Legii Vechi, pentru că s-au încumetat să aducă jertfă la Templu, deși nu se învredniciseră de o viață întreagă să se izbăvească de blestemul nerodirii de fii. Tăria credinței lor însă i-a făcut să stăruie în rugăciune și postire (precum arată Sfântul Simeon Metafrastul) ca să afle har la Dumnezeu și să poată naște prunc (orice ar fi fost să fie) pe care să-l dăruiască Sfântului Dumnezeu, afierosindu-l Templului. Odată făcută făgăduința, ea a fost împlinită în urma rugăciunilor fierbinți înălțate către cer, atunci când Ioachim și Ana au fost înștiințați de înger că Ana va rămâne grea și va naște prunc. Prin aceasta Dumnezeu săvârșește mai multe minuni deodată: dezlegarea sterpiciunii, zămislire și rodire la adânci bătrâneți, începere a lucrării de mântuire a lumii ce avea să se săvârșească prin întruparea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria la „plinirea vremii” (Gal. 4, 4).

Dăruită Templului încă de la vârsta fragedă de numai trei ani, după făgăduința făcută încă dinainte de zămislirea

ei, Fecioara Maria va fi vasul cel sfințit al dumnezeieștii Taine: „Ascultă fiică și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău, că a poftit Împăratul frumusețea Ta“ (Ps. 44, 12-13). Altfel spus, poftit frumusețea sufletului împodobit prin lucrarea Duhului Sfânt din rădăcină sfințită, părinți evlavioși și temători de Dumnezeu; iată de aici începe scara virtuților în creștinismul ortodox!

Sfințenia și treptele ei încep încă din pânțele mamei. Educația evlavioasă este începutul a tot lucrul bun și sănătos. Iată cum i se adresează arhanghelul Gavriil Fecioarei în vârstă de numai cincisprezece ani: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!“ (Lc. 1, 28). Din această adresare mai presus de fire, primită ca o dezvăluire cerească, putem vedea calitățile duhovnicești ale Fecioarei Maria, deja pline de puterea și lucrarea Duhului Sfânt; adică tocmai ceea ce va descoperi îngerul în continuare: „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri!“ (Lc. 1, 35). Așadar, prin pogorârea Duhului Sfânt asupra trupului și sufletului Fecioarei, întreaga ei ființă se va umple de toate harismele și darurile dumnezeiești, înmănunchindu-le într-un mod unic în persoana ei, devenind „Cea mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui“ (*Paraclisul Maicii Domnului*). Întrebarea pe care pururea Fecioara Maria o adresează Arhanghelului Gavriil – „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?“ (Lc. 1, 34), „nu mă amăgi cu înșelăciune căci n-am cunoscut dulceață, de nuntă nu m-am împărtășit – deci prunc cum voi naște?“ (Canonul *Acatistului Buneivestiri*) – atrage atenția asupra faptului că dorul dumnezeiesc nu se cade a fi nesocotit în vreun fel pentru vreun alt chip al dorului pământesc trecător și lipsit de sens divin. Iar în răspunsul pe care la rândul Ei îl dă, se poate observa limpede împlinirea celei dintâi porunci de căpetenie a Decalogului: „Să iubești pe Domnul Dumnezeu!

tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din toată puterea ta!“ (Deut. 6, 5). Așadar, minte feciorelnică, luare-amin-te neslăbită și trezvie neclintită în ascultare desăvârșită de Dumnezeu prin păzirea rugăciunii neîncetate. Și, de vreme ce este vorba, iată, despre o prezență vizibilă a îngerului din cer, atunci vorbim în mod evident și neîndoielnic de vedere duhovnicească, poate chiar de răpire în duh.

Dovadă stă și întrebarea referitoare la datoria și responsabilitatea ascultării de Dumnezeu – „să nu fie o înșelare ca a Evei oarecând...” Iar din perspectiva smereniei și a slujirii sfinte prin lepădarea de lume și de toate cele deșarte ale acesteia, nici nu mai încapе îndoială! Dacă ar fi să vedem cât de simplu și de transparent este graiul cuviincios al Fecioarei Maria către cer: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38). Aici se găsește absolutul desăvârșirii prin taina de nepătruns cu mintea a odihnirii Dumnezeirii în sufletul Fecioarei, făcând-O „Biserică sfințită și Rai cuvântător“ (*Acatistul Bunevestiri*).

Cuviosul Părinte Ilie Miniati, Episcopul de Kalavritria, exprimă cel mai frumos în *Imnele* închinare Maicii Domnului, atât adâncimea, cât și înălțimea puterii rugăciunii care umple ființa umană desăvârșită: „Cine este Aceasta, frumoasă ca zorile și curată ca dimineața? Este Împărăteasa rugăciunii, este Rugăciunea întrupată!“. Doar prin astfel de cuvinte putem descrie măcar puțin din slava și măreția lui Dumnezeu, remarcând totodată câtă deosebire este de fapt între slava cea văzută și slava cea nevăzută ce umple locul despre care Hristos spune: „Mă duc să vă gătesc loc“ (In. 14, 2) „împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii“ (Mt. 25, 34). Proorocia despre măsura unică de desăvârșire a Maicii Domnului a răsunat cu o mie de ani mai înainte, prin harul Duhului Sfânt revărsat în psaltirea Regelui David: „Stătuț-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și preînfrumusețată“ (Ps. 44, 11). Lângă Tronul Sfintei Treimi stă Maica lui Dumnezeu

privind pe „Fiul ei Cel Unul-Născut“ (Lc. 2, 7) de la Duhul Sfânt prin bunăvoința Tatălui Cereșc. Vedem astfel că Iisus Hristos a înălțat firea noastră omenească pe Tronul slavei Domnului Dumnezeu, dându-i statură împărătească, Maica Domnului primește veșnic cunună de Împărăteasa a cerului și a pământului, Arhistratega oștirilor îngerești. Aceasta ne arată că firea omenească s-a umplut de slava Dumnezeirii.

Noțiunea de „slavă“ este una dintre cele mai des întâlnite în cuprinsul Sfintei Scripturi și una dintre cele mai folosite în limbajul duhovnicesc al rugăciunii. Ea poate avea și o conotație negativă – atunci când i se atribuie în mod greșit un alt sens decât cel adevărat, spiritual. În acest sens, slava deșartă se referă în special la „căderea în sus“, la căderea (angelică) prin mândrirea pentru presupusele virtuți proprii, iar nu prin oarecare păcate, cădere produsă prin ațintirea ochiului minții în chip narcisist spre mulțumirea-de-sine, păcătuiind astfel prin înălțarea minții – rod al părerii de sine și flică a mândriei. Așa putem aluneca în „slava deșartă“ a lumii acesteia, „slava de la oameni“ (In. 12, 43) – adică primirea de laude pentru presupuse înfăptuiri pozitive săvârșite „de ochii lumii“. Pentru unii ca aceștia, Iisus răspunde: „Adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor!“ (In. 6, 2), contract celor smeriți, căci „slavă de la oameni nu primesc!“ (In. 5, 41), iar Apostolul întărește: „n-am căutat slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții“ (I Tes. 2, 6). Deci omul cu adevărat virtuos lucrează în ascuns faptele credinței, oricum ar fi acestea, precum zice și Sfânta Scriptură „să nu știe stânga ta ce face dreapta ta“ (Mt. 6, 3), observație foarte pertinentă ținând mustrarea fariseilor care săvârșeau rânduielele Legii în văzul lumii, pe ulițe și în piețe, ca să fie lăudați de ceilalți: „tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală“ (Mt. 6, 17).

Există, de asemenea, o serie nesfârșită de întrebări ale termenului de „slavă“. De pildă, slăvirea lui Dumnezeu

ca și Creator a tot ceea ce există: „Slavă Ție, Doamne, Celui Ce ai făcut toate!“ (Anixandarele Vecerniei Mari). Iată, măreția lui Dumnezeu și atotputernicia Lui: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria“ (Ps. 18, 1). Despre acestea vorbește în mod elocvent referatul biblic cu privire la crearea lumii în șase zile la sfârșitul cărora „S-a odihnit de toate lucrurile Sale“ (Fac. 2, 2). În ziua a șaptea „S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduială“ (Fac. 2, 3) și „a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-însa S-a odihnit de toate lucrurile Sale“ (Fac. 2, 4). Cuvântul „a sfințit-o“ nu înseamnă altceva decât că în această a șaptea zi Dumnezeu a revărsat harul din plin, a revărsat viața prin puterea energiilor necreate ale Duhului Sfânt, punând întreaga creație, lumea cu toate ale ei, pentru totdeauna sub pavăza și puterea Proniei Divine: „toate cu înțelepciune le-ai făcut“ (Ps. 103, 25). Și atât de frumoasă în măreția ei s-a arătat zidirea, întrucât „toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor, la Care nu este schimbare sau umbră de mutare“ (Iac. 1, 17). Aceeași măreție de necuprins a Liturghiei cosmice a naturii întregi l-a făcut pe David Proorocul să exclaim: „Toată suflarea să laude pe Domnul!“ (Ps. 150, 6), dimpreună cu îngerii din cer: „atunci când stelele dimineții cântau laolaltă și toți îngerii lui Dumnezeu Mă sărbătoreau“ (Iov 38, 7). Spunea Părintele Dumitru Stăniloae că însuși cuvântul „lume“ provine tocmai de la această lumină care iese din tot ceea ce există ca și pecete a raționalității profunde a întregii creații ce-și înalță doxologic și euharistic glasul către Creatorul: „Slavă Ție, Celui Ce ne-ai arătat nouă Lumina!“ (Doxologia Mare).

În dar ni s-a dat Lumina Divină mai întâi, apoi cea a astrelor, apoi lumina cunoștinței ce vine ca descoperire, ca revelație din voia Celui Preaînalt: „Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl“ (In. 14, 8). Răspunsul la această cerere vine tot

din Sfintele Scripturi: „Părinte, preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preaslăvească pe Tine!“ (In. 17, 1), „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L!“ (Mt. 17, 5). Prin aceste căi umple Dumnezeu de învățătură inima omului și-i deschide calea spre lumină, spre slava cea cerească: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 6).

Avem, așadar, slava cunoașterii dumnezeiești, pe care au văzut-o proorocii și dreptzii Vechiului Testament, prin vedere duhovnicească, prin deschiderea ochilor duhovnicești întru rugăciunea neîncetată. Rugăciunea de mulțumire este calea cea mai simplă și cea mai înaltă de a preamări pe Dumnezeu: „Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție!“ (Rugăciunile începătoare). Putem vorbi de o slavă a lui Dumnezeu revărsată în cele văzute – atât în frumusețea naturii, cât și în cea sufletească, descoperită prin capodoperele marilor gânditori ai lumii, prin harisma geniului manifestat și întruchipat prin artiștii din muzică și poezie, pictură și sculptură, arhitectură și desen, literatură și filozofie creștină, o adevărată cultură a duhului, deși nimic din toate acestea nu ar putea rodi fără trudă, sudoare și osteneală: „Fie Numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!“ (Ps. 112, 12). Lumina cea Sfântă a strălucit în chip deplin prin Persoana Logosului întrupat, vestit deopotrivă prin proorocii din vechime – „Cât sunt de dulci limbii mele, cuvintele Tale, mai mult decât mierea, în gura mea!“ (Ps. 118, 103), cât și mărturisit de apostoli: „Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice“ (In. 6, 68), ba chiar până și de slugile arhierilor și fariseilor: „Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește Acest Om“ (In. 7, 46). Iar în înaltul Muntelui Tabor s-a pus hotarul dintre văzut și nevăzut, s-a făcut trecerea de la slava vizibilă la slava de necuprins de către mintea omenească, rezultat al lucrării permanente a lui Dumnezeu Care voiește să Se descopere lumii și tuturor celor ce Îl caută:

„Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește“ (In. 14, 21). Chiar dacă poporul Israel a putut să-L desconsidere într-atât încât „au schimbat slava Lui într-o asemănare de vițel care mănâncă iarbă!“ (Ps. 105, 20).

Prin activitatea Sa mesianică pe parcursul a trei ani și jumătate de propovăduire cu cuvântul și cu fapta, Mântuitorul Iisus Hristos a căutat tocmai să ridice mintea lumii de la cele pământești văzute la slava cea mai presus de ceruri a celor nevăzute, la Tronul Dumnezeirii: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36), „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă“ (Mt. 6, 33). Ridicarea omului căzut nu a fost deloc ușoară, căci omul nu mai putea privi cerul pe care îl închisese din propria greșală, limitând veșnicia la timp: „arătând ucenicilor Săi slava Sa pe cât li se putea“ (Troparul Praznicului Schimbării la Față), iar „ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte“ (Mt. 17, 6). Dar iată, odată simțită și pregustată fericirea slavei celei veșnice în inima apostolilor, Petru a zis: „Învățătorule, bine este ca noi să fim aici; să facem trei colibe“ (Mc. 9, 5). Iată, așadar, sporirea în Duhul aduce omul la simplitate și asceză: trei colibe, nicidecum „comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură“ (Mt. 6, 19). Înaintarea aceasta în har, sau urcușul duhovnicesc (numit de Sfântul Grigorie de Nyssa, fratele Marelui Vasile, „epectază“) a fost proorocită tot în sunet de psaltire de David, Regele lui Israel: „suișuri în inima sa a pus“ (Ps. 83, 6) „merge-vor din putere în putere“ (Ps. 83, 8), „adânc pe adânc cheamă în glasul căderilor apelor Tale“ (Ps. 41, 9), „Lăudați-L pe El toți îngerii Lui, lăudați-L pe El toate puterile Lui“ (Ps. 148, 2). Acesta este hotarul măsurii minții omenești de a-L vedea prin Duhul Sfânt pe Hristos Cel Înviat în slava Tatălui: „pe scaun ai fost Hristoase cu Tatăl și cu Duhul, pe toate umplându-le Cel Ce ești necuprins“ (Ceasurile Paștilor).

Revenind la „slava“ ca preamărire a tot ce este bun și foarte bun (precum zice Scriptura: „și a privit Dumnezeu toate câte a făcut, și iată, erau bune foarte!“ – Fac. 1, 31), ajungem iarăși la hotarul limitării posibilității firii omenești de a comunica pe cale mistică. Sfântul Apostol Pavel însuși o spune: „fie în trup, nu știu; fie în afară de trup, nu știu“ (II Cor. 12, 2) și o confirmă în prima sa Epistolă către Corinteni: „precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El“ (I Cor. 2, 9).

Acum vom încerca să ne apropiem de împărăția care nu este din lumea aceasta. Avem Tronul lui Dumnezeu, Scaunul Preasfintei Treimi, acolo unde „serafimi stau înaintea Domnului, strigând unul către altul: Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui!“ (Is. 6, 3). Puterile îngerești sunt în slujirea lor rânduite în trei triade, în trei rânduri de câte trei cete, în ordine ierarhică, fiecare împlinind poruncile lui Dumnezeu: „Lăudați-L pe El toți îngerii Lui, lăudați-L pe El toate puterile Lui“ (Ps. 148, 2), „Lăudați-L pe El cerurile cerurilor și apa cea mai presus de ceruri“ (Ps. 148, 4). Acum cu ochii minții trebuie să privim eshatologic Parusia slavei lui Dumnezeu: „Mă duc să vă gătesc loc“ (In. 14, 2), „împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii“ (Mt. 25, 34). Aceasta pentru ca să putem înțelege faptul că Iisus a îndumnezeit în Persoana Lui firea noastră omenească unind-o ipostatic cu firea Sa dumnezeiască, înălțând-o la Tatăl mântuită din moartea cea veșnică: căci El „voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină“ (I Tim. 2, 4), „Precum Mă cunoaște Tatăl și Eu cunosc pe Tatăl“ (In. 10, 15) „Care M-a trimis“ (In. 5, 37). Această pătrundere a lui Iisus Hristos în slava cea veșnică nepieritoare este esența și miezul Evangheliei, dorința lui Dumnezeu: „ca toți să fie una“ (In. 17, 21) și „să vă lumineze ochii inimii,

ca să pricepeți care este nădejdea la care v-a chemat, care este bogăția slavei moștenirii Lui, în cei sfinți“ (Efes. 1, 18). Aceasta a fost cu putință de realizat numai prin Jertfa lui Hristos, prin Cruce de la moarte la Înviere, trecerea firii omenești prin moarte pentru izbăvirea ei de stricăciune prin Înviere, astfel îndumnezeită și capabilă să străbătă cerurile: „Pe aceasta Dumnezeu a lucrat-o în Hristos, sculându-L din morți și așezându-L de-a dreapta Sa, în ceruri“ (Efes. 1, 20). Dobândirea mântuirii astfel realizate de Hristos de către fiecare din noi depinde de împlinirea poruncilor Sfintei Evanghelii: „Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri“ (Mc. 8, 38). „Pe noi cei ce eram morți prin greșalele noastre, ne-a făcut vii împreună cu Hristos“ (Efes. 2, 5). Planul divin de mântuire a lumii prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu în Fecioara Maria împlinindu-se prin Înviere și Înălțare, între slava dumnezeiască și firea omenească s-a așezat ca hotar Taina îndreptării prin pocăință: „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor!“ (Mt. 3, 2) – împărăția lui Dumnezeu cea văzută până la Înviere, apoi cu totul nevăzută și de nepriceput minții lipsite de lucrare adică inimii fără credință: „nimeni nu cunoaște cine este Fiul, decât numai Tatăl, și cine este Tatăl, decât numai Fiul și căruia voiește Fiul să-i descopere“ (Lc. 10, 22). Căci „cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește“ (In. 14, 21). Ca drept dovadă că numai credința este izvor de viață: „Credeți că pot să fac Eu aceasta?“ (Mt. 9, 28) „dreptul din credință va fi viu“ (Avac. 2, 4) „credința ta te-a mântuit, mergi în pace“ (Mc. 5, 34) „Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit“ (In. 11, 21) „Nu ți-am spus că dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?“ (In. 11, 40) „Nu te teme; crede numai și se va izbăvi!“ (Lc. 8, 50).

Atotputernicia Tatălui este exprimată în cuvintele Scripturii ca sumă a atributelor slavei Sale prin actul creației: „El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit“ (Ps. 148, 5). La rândul său, ochiul minții trebuie să străbată cerurile până la tronul lui Dumnezeu, așa precum vedem în Cartea Profetului Iezechiel: „Era ceva care semăna cu un tron și la înfățișare era ca piatra de safir; iar sus pe acest tron era ca un chip de om. Și am mai văzut ceva, ca un metal înroșit în foc, ca niște foc, sub care se afla acel chip de om și care lumina împrejur; de la coapsele celui chip de om în sus și de la coapsele chipului celui în jos se vedea un fel de foc, un fel de lumină strălucitoare care-l împresura de jur împrejur. Cum este curcubeul ce se află pe cer la vreme de ploaie, așa era înfățișarea acelei lumini strălucitoare care-l înconjura. Astfel era chipul slavei Domnului!“ (Iez. 1, 26-28) adevărind cuvântul testamentar: „Eu sunt Cel ce sunt!“ (Ieș. 3, 14), „Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul!“ (Apoc. 21, 6).

Parusia este taina intrării lumii pe poarta slavei veșnice, este veșnicia zilei a opta, începutul cel nou: „cer nou și pământ nou“ (Apoc. 21, 1). O descriere corespunzătoare găsim în Cartea Proorocului Daniel: „Am privit până când au fost așezate scaune, și S-a așezat Cel vechi de zile; îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său curat ca lâna; tronul Său, flăcări de foc; roțile lui, foc arzător. Un râu de foc se vărsa și ieșea din el; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui!“ (Dan. 7, 9-10). Iată mintea nu poate cuprinde în chip firesc măreția vedeniei proorocești. Iisus Hristos, „începătură (a învierii) celor adormiți“ (I Cor. 15, 20) este Cuvântul Tatălui către lume, prin Care s-au făcut cunoscute lumii cele necunoscute încă de la întemeierea ei. Prin chenoză, Iisus a pogorât împărăția lui Dumnezeu la noi – nu doar prin cuvintele Evangheliei, ci și prin lucrare și prin har: „Cel Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii“

(Simbolul Credinței), pe toate făcându-le Tatăl prin Fiul în Duhul: „Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui toată puterea lor“ (Ps. 32, 6). La fel, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan mărturisește puterea de Domn și împreună-Lucrător cu Tatăl a Fiului: „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr“ (In. 1, 14). Născut din Maică sub vremi – „și Cuvântul trup S-a făcut“ (In. 1, 14) – avem desăvârșirea operei Fiului în lucrarea Tatălui sub lumina Duhului Sfânt: „Hristos Iisus S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe Cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui Nume, care este mai presus de orice nume; ca întru Numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl“ (Filip. 2, 7-11). Prin aceasta Epistola Sfântul Apostol Pavel către Filipeni concentrează în puține cuvinte întreaga lucrare mesianică a Fiului dimpreună cu Tatăl și cu Duhul la restaurarea lumii încă dinainte de Întrupare, ca și Cuvânt al Tatălui: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul“ (In. 1, 1).

Cuvântul a fost de față la împlinirea vocii Tatălui – „dezbrăcând (de putere) începătoriile și stăpâniile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin Cruce“ (Col. 2, 15), astfel diavoliul au fost îndepărtați de la fața lui Dumnezeu, iar prin Înălțare („înălțatu-Te-ai întru slavă Hristoase Dumnezeu nostru“ – Troparul Praznicului Înălțării Domnului) restabilește în har întreaga creație în slujirea spre slava lui Dumnezeu întru veșnicie. Vederea lui Dumnezeu și slava zilei a opta, Liturghia cea veșnică a iubirii dumnezeiești începe odată cu Apocalipsa, epifania

totală – „noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh“ (I Tes. 4, 17), când se vor pune scaune de judecată cu avertisment de pregătire și priveghere: „Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem) că Dumnezeu, pe cei adormiți întru Iisus, îi va aduce împreună cu El. Căci aceasta vă spunem, după cuvântul Domnului, că noi cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu vom lua înaintea celor adormiți, pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi. După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea vom fi cu Domnul!“ (I Tes. 4, 14-17).

Slava cea veșnică – „Iar Dumnezeu l-a tot-harul, Care v-a chemat la slava Sa cea veșnică, întru Hristos Iisus, El Însuși, după ce veți suferi puțină vreme, vă va duce la desăvârșire, vă va întări, vă va înfăptui, vă va face neclintii!“ (I Ptr. 5, 10) înseamnă cu adevărat a-L vedea pe Dumnezeu, toți cei ce învrednicindu-Se să-L vadă pururea (adică cei mântuiți) dobândind demnitatea îngerească, chiar dacă legați de trup: „Cel Ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc“ (Ps. 103, 5). Dar ca să rămâi cu Dumnezeu în Hristos, trebuie ca El să fie în tine: „cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el“ (In. 6, 56). Zis-a Domnul: „Eu sunt ușa; de va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla“ (In. 10, 9) „Eu am venit ca lumea viață să aibă și din belșug să aibă“ (In. 10, 10) – El este Ușa Slavei!

Într-un cuvânt, slava lui Dumnezeu este locul plin de lumină, de iubire și de har unde veșnic și neconținut se revarsă iubirea Creatorului peste creația Sa. Slava lui Dumnezeu este biruința Mielului: „Și m-am uitat și iată Mielul

stătea pe muntele Sion și cu El o sută patruzeci și patru de mii, care aveau Numele Lui și Numele Tatălui Lui, scris pe frunțile lor“ (Apoc. 14, 1). „Aceștia sunt care nu s-au întâlnit cu femei, căci sunt feciorelnici. Aceștia sunt care merg după Miel oriunde Se va duce. Aceștia au fost răscumparați dintre oameni, pârgă lui Dumnezeu și Mielului. Iar în gura lor nu s-a aflat minciună, fiindcă sunt fără prihană!“ (Apoc. 14, 4-5) „După acestea, am auzit, în cer, ca un glas puternic de mulțime multă zicând: Aliluia! Mântuirea și slava și puterea sunt ale Dumnezeului nostru!“ (Apoc. 19, 1). Slava lui Dumnezeu este preoție veșnică în cer și împărtășire de mii de ani, pentru păzirea în viața de aici a tuturor poruncilor divine: „Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărăți cu El mii de ani!“ (Apoc. 20, 6). Atunci când vorbim de cer nou și pământ nou, nu mai facem referințe de ordin material. Slava lui Dumnezeu este veșnicia nemărginită a dumnezeirii: „Și am văzut iar un tron mare alb și pe Cel Ce ședea pe el, iar dinaintea feței Lui pământul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele!“ (Apoc. 20, 11); la fel: „Și am văzut cer nou și pământ nou. Căci cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut; și marea nu mai este. Și am văzut cetatea sfântă, noul Ierusalim, pogorându-se din cer de la Dumnezeu, gătită ca o mireasă, împodobită pentru mirele ei. Și am auzit, din tron, un glas puternic care zicea: «Iată, cortul lui Dumnezeu este cu oamenii și El va sălășlui cu ei și ei vor fi poporul Lui și Însuși Dumnezeu va fi cu ei! Și va șterge orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi; nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut». Și Cel Ce ședea pe tron a grăit: «Iată, noi le facem pe toate!» Și a zis: «Scrie, fiindcă aceste cuvinte sunt vrednice de crezare și adevărate». Și iar mi-a zis: «Fă-cutu-s-a! Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul!»“ (Apoc. 21, 1-6).

Aici hrana este Lumina, iar apa este Învățătura Evangheliei care izvorăște veșnic de la Dumnezeu. Cu sfântă sfilă și cu adâncă smerenie, cu inimă în tremur și cu fior de recunoștință putem și noi să zicem: „Peste tot poporul Dumnezeuul nostru“ (Stihira Laudelor), „Înălțați pe Domnul Dumnezeuul nostru și vă închinați așternutului picioarelor Lui, că sfânt este!“ (Ps. 98, 5). Zis-a Domnul: „Eu am zis: Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt!“ (Ps. 81, 6), pentru că în slava Domnului intra-vor toți sfinții Săi, fii îndumnezeiți prin har, dar de-o-ființă cu Tatăl este numai Fiul: „Vrednic ești, Doamne și Dumnezeuul nostru, să primești slava și cinstea și puterea“ (Apoc. 4, 11) și Ție slavă, mulțumire și închinăciune Îți înălțăm: Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt acum și pururea și în vecii vecilor! Amin!

Drumul Crucii – Calea pocăinței sau despre nevoințele duhovnicești

„Mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos“ (Gal. 6, 14). „Cuvântul Crucii nebunie este pentru cei ce pier; dar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu“ (I Cor. 1, 18) „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie“ (Mt. 16, 24). „Cruce însemnând Moise cu toiagul, Marea Roșie a despărțit“ (Catavasier).

La „plinirea vremii“ (Gal. 4, 4), Mântuitorul Iisus Hristos ne-a adresat tuturor îndemnul: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!“ (Mt. 3, 2). În „Predica de pe munte“ ne-a învățat că postul unit cu rugăciunea și cu milostenia sunt căile acelei Lumini Sfinte a credinței drepte și adevărate care curățește și sfințește viața noastră. Prin

luarea Crucii pe umerii Săi, ne-a dat pildă de smerenie pentru ca să luăm aminte de noi înșine. Să dobândim vederea păcatelor noastre și să râvnim dorința sinceră de a ne căi pentru ele din adâncul inimii prin revărsareaopotului mântuitor al lacrimilor peste haina (pe care am întinat-o prin păcate) a Sfântului Botez – pocăința fiind singura cale de a o curăți: „Că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea“ (Ps. 50, 3), „Doamne, ascultă rugăciunea mea, ia aminte la ruga mea, căci nu se va îndreptăți înaintea Ta nimeni din cei vii“ (Ps. 142, 1-2). Iată, acestea sunt doar două dintre suspinurile inimii Psalmistului, adevărate străfulgerări de cunoaștere în Duhul Sfânt al Adevărului, deodată cu zvâcnirea de durere dar și cu avântul de nădejde: „Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai alb decât zăpada mă voi albi“ (Ps. 50, 7). Odată simțită bucuria iertării în inimă, iar inima clocotind de vibrația iubirii duhovnicești pentru Dumnezeu, mintea primește ca răspuns atât cuvântul profetic: „Eu nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu“ (Iez. 33, 11), cât și pe cel evanghelic: „n-am venit să-i chem pe cei drekți la pocăință, ci pe cei păcătoși“ (Mt. 9, 13). Iar acum, sufletul fiind întărit prin nădejdea mântuirii, înalță glas și năzuință de eliberare duhovnicească: „Doamne ascultă-mă în dreptatea Ta. Și să nu intri la judecată cu robul Tău“ (Ps. 142, 1-2). Iar înălțarea acestui strigăt de nădejde prin puterea credinței, îl îndeamnă pe om la rugă „cu timp și fără timp“ (II Tim. 4, 2) „Doamne, Dumnezeul mântuirii mele, ziua am strigat și noaptea înaintea Ta!“ (Ps. 87, 1), „Când am strigat spre El, m-a ascultat, Dumnezeul dreptății mele“ (Ps. 4, 1). Și nu este vorba de vreun alt „dumnezeu“ decât de Dumnezeu-Mântuitorul (cunoscut sub chipul ascultării absolute și al smereniei desăvârșite) trimis de Tatăl pentru a împlini opera de mântuire a omului. El, Cel Care va spune răspicat ucenicilor, cu glas hotărât: „M-am

pogorât din cer ca să fac nu voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis“ (In. 6, 38) și „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36).

Privită ca formă de împlinire cu fapta a lucrării duhovnicești a pocăinței, mulțimea felurilor nevoițe ascetice nu poate fi asumată mântuitor decât numai pe temei scripturistic și în duh filocalic. Nici nu poate fi vorba vreo clipă de nevoițe „paralele“ Ortodoxiei (așa cum pretind unii sau alții cu privire la tot felul de exerciții de proveniență orientală, cu iz ocult și evidente tendințe păgâniste, justificându-se cu expresii de genul „de fapt, nu e nici o diferență între ele“, „se aseamănă perfect unele cu altele“, „meditația transcendentală e totuna cu rugăciunea isihastă“, „totul e la fel ca în creștinism“ etc.). Nu putem admite decât o singură asemănare: cea care există în Sfânta Scriptură, acreditată de Duhul Sfânt, mărturisită de profeți și împlinită de apostoli într-un singur chip – în Numele lui Iisus Hristos: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26). Orice alte „asemănări“ sunt străine Ortodoxiei, iar alergătorii pe drumul mântuirii sunt descalificați din start, dacă nu sunt dintre aceia ce cinstesc Crucea și ținesc Jertfa lui Hristos Care ne-a adus mântuirea prin învierea Sa din morți și prin biruința asupra morții și a iadului: „Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după regulile jocului“ (II Tim. 2, 5).

Privită dintr-o altă perspectivă, starea de pocăință se descoperă ca stare de înviere duhovnicească: „morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și cei ce vor auzi vor învia“ (In. 5, 25). Altfel spus, prin ea se realizează întoarcerea în pământul Edenului și eliberarea de trupul stricăcios, precum zice Scriptura: „până te vei întoarce în pământul din care ești luat“ (Fac. 3, 19). De aceea ținta noastră este Raiul, locul plămădirii noastre de mâinile Domnului Dumnezeu: „Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit“ (Ps. 118, 73). Așa tâlcuiesc Sfînții tot acest zbucium propriu vieții pământești

(sau al mișcării „pe orizontală”) încărcat de fapte de nevoi-
nță „de-a dreapta”, precum și este scris: „Sezi de-a dreapta
Mea până ce-i voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioa-
relor Tale” (Ps. 109, 1). Zbucium rezultat din zvârcolirea
neîncetată a sufletului prins în mrejele păcatului, din
prinsoarea cărora fugim permanent; luptă primită – prin
marea milostivire a lui Dumnezeu – ca o așteptare plină
de dorul mântuirii: „Rătăcit-am ca o oaie pierdută; caută-l
pe robul Tău” (Ps. 118, 176) cu căutarea în Cartea Vieții, cu
căutarea în Cartea milei de Părinte iubitor și Dumnezeu
mântuitor: „Cele nelucrate ale mele le-au cunoscut ochii
Tăi și în cartea Ta toate se vor scrie” (Ps. 138, 16). Pentru
a atinge această stare de fapt, omul duhovnicesc (de acum
izbăvit de ispita de a mai săvârși păcate mari, grosolane)
urcă pe o treaptă superioară, dobândită din înfrânare, din
postire, din multa și curata rugăciune stăruitoare. Dar aici
încep alte lupte – acel război nevăzut asupra minții, de care
pomenește Psalmistul: „mulți sunt cei ce se războiesc cu
mine din înălțime” (Ps. 55, 2). Acest văzduh al minții poate
fi și trebuie să fie luminat doar de lumina din lăuntrul ini-
mii. Numai că, pentru a ajunge să avem lumină, trebuie ca
întunericul din noi să fie înlocuit de Lumină: „Dar întune-
ricul nu este întuneric la Tine și noaptea ca ziua va lumina.
Cum este întunericul ei, așa este și lumina ei” (Ps. 138, 12).
Ar fi o greșeală să scăpăm din vedere faptul că acestea toate
se pot săvârși numai prin harul lui Dumnezeu, sub atenta
supraveghere și înțeleapta povățuire experimentată a unui
bătrân (azi, a duhovnicului) sau prin învățăturile Sfinților
Părinți filocalici și sub ocrotirea Sfințelor Scripturi. Iată,
există mărturie limpede că rugăciunea noastră persona-
lă trebuie să conțină (în trezvia ei) cererea de a nu rătăci
calea cea dreaptă a mântuirii: „calea Ta fă-o dreaptă îna-
întea mea” (Ps. 5, 8). Iar în alt loc întâlnim același îndemn
de luare-aminte la sine: „legea Ta este grija mea” (Ps. 118,
77). E adevărat, nevoitorul pornit pe drumul mântuirii prin

aumarea crucii personale în străduința de a învinge răul, s-ar putea să întâmpine multe și mari obstacole. Mirarea nu este că apar (pentru că încercările călesc și mântuiesc) ci mirarea este mare atunci când piedica vine de la prietenii, de la cei apropiați, chiar de la casnici. Toate se petrec însă din îngăduința lui Dumnezeu spre a ne ajuta să vedem noi înșine că nu suntem, de fapt, nimic înaintea Veșnicului Dumnezeu. Spunea cândva Psalmistul din adâncul inimii, cuprins de fiorul smereniei: „Dar eu sunt vierme și nu om, ocară oamenilor și defăimare poporului“ (Ps. 21, 6). Totuși, iată că în aceleași ode ale Psalmilor găsim frumusețea și armonia împletirii lucrărilor minții între milă și dreptate, pentru că Dumnezeu Care judecă – tot El și iartă. Noi însă trebuie să dobândim priceperea de a-L cuceri, convingându-L prin cuvintele tainice, neșoptite, ale rugii trimise doar cu privirea la Domnul Dumnezeu prin ațintirea ochilor în icoana Chipului Său: „vino, Doamne, în inima mea, iată, am pregătit-o, vino, apropie-Te!“... precum cântă Psalmistul: „voi înțelege pe cale fără prihană: când vei veni la mine?“ (Ps. 100, 1-2).

Așadar pocăința scoate la lumină faptul că omul poate fi și neprihănit, nu doar în stare de păcat. Păcătoșenia o avem pururea ca potență, ca posibilitate de a cădea. Hristos însă nu căderile le scrie, ci numai cununile ridicării: „De câte ori vei cădea, scoală-te – și te vei mântui!“ (Taina Sfântului Maslu). Nu există război fără răniți, fără muribunzi sau fără morți, fără vărsare de sânge, însă victoria e cea care înalță glasul învingătorilor. Așa este și în lupta cea duhovnicească: dacă ai pornit spre Dumnezeu – nu înseamnă că ai și ajuns, ca și cum te-ar fi luat de îndată în brațele Sale, felicitându-te; și așa ai și agonisit cununa! Viața noastră este o luptă necurmată și o ispitire neîncetată. În orice clipă ne paște căderea sau încercarea, căci „diavolul umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită“ (I Ptr. 5, 8). Dar fericirea este a acelora care merg pe calea cea dreaptă păzind

poruncile lui Dumnezeu, dar nu căldicei, ci cu toată inima lor. Legat de porunci, trebuie să spunem că acestea nu sunt literă de lege, ci „convenții de duh”: cum ai ieșit în afara puterii de lucrare a unei porunci, cum ai și fost imediat mușcat de șarpele cel amăgitor – și așa se produce moartea minții și pieirea sufletului. De aceea, Sfinții Părinți au spus: prima normă de rânduială a sporirii duhovnicești este să nu te faci călcător de lege. Iar David Proorocul zice: „Fiindcă cei ce lucrează fărădelegea n-au umblat în căile Sale” (Ps. 118, 3), „Tu ești Cel ce poruncile Tale le-ai poruncit pentru ca noi să le păzim foarte” (Ps. 118, 4) și „Atunci de-abia nu mă voi rușina, când voi căuta spre toate poruncile Tale” (Ps. 118, 6). Nevoitorul sporit, ieșit de sub imperiul problemelor exterioare, trăiește o interiorizare de duh, comunicând cu Dumnezeu în taina „omului lăuntric” – pentru că acesta este cel ce antrenează și toată lucrarea „omului din afară”. Astăzi, aici se produce o mare confuzie. În vremea noastră, mai mult ca în oricare altă vreme de până la noi, literatura religioasă este răspândită, tipărită, citită și comentată, tradusă și interpretată, publicată și pusă la îndemâna oricui ar dori să-și dea cu părerea. Dar acesta nu-i un semn prea bun – că toate aceste mărgăritare sunt date spre folosire celor neîncercați, celor neformați duhovnicește. Și totuși, în chestiuni de teorie, aproape toată lumea se arată a fi foarte bine pregătită să analizeze orice text, alcătuind tratate întregi de explicații, înșiruiuri de nesfârșite etimologii de cuvinte, surse savante și izvoare inedite, dezbateri și simpozioane despre „geniul” care le-a scris, discutând cu înfocare „ce a simțit autorul” și multe alte forme ale științelor lingvistice și ale tehnicilor de exprimare. Dar oare nu ar trebui să ne punem întrebarea fundamentală: „ce simte cititorul?”, sau – dacă și cum trăiesc duhovnicește cei ce citesc scrierile filocalice în adevăratul sens al învățăturilor lor? Oare s-au înmulțit metaniile, s-au prelungit privegherile, s-au mărit ostenelele? Oare a sporit starea sufletească a cititorului prin

râvna spre mântuire? Oare chiar dorim să-L cunoaștem pe Dumnezeu și să ajungem cât mai aproape de El? Oare dorim să fim (la finalul tuturor nevoițelor noastre) casnicii Lui? Iată, sunt doar câteva întrebări al căror răspuns, din păcate, nu-L găsim printre replicile pe care le dă veacul de acum! Interesant este însă faptul că această producție de literatură religioasă a cuprins țara întreagă și multe din instituțiile statului trăiesc din această sursă a creștinătății, căci din dorința de a se cunoaște cât mai mult, se tipărește tot mai mult, dar fără să se mai țină cont de felul și calitatea destinatarului ultim al acestei uriașe expediții de forță și inteligență, și anume, dacă ajunge la omul de rând sau la intelectualul de elită. De altfel, se observă cu ușurință că astăzi, în viața duhovnicească a obștii creștinești, tindem cu toții să fim preocupați mai degrabă de mântuirea altora decât de propria noastră mântuire. Suntem gata să fim povățuitori și învățători, ne auto-învăderăm ca fiind care mai de care mai autentic în lucrare, de parcă Ortodoxia n-ar fi una și aceeași, universal și etern valabilă pentru toți și la îndemâna oricui ar dori să o afle! Ba, mai mult, greșeala este că devenim uneori de-a dreptul sâcâitori, având grija altuia în efortul de mântuire, în loc să ne vedem de propria noastră mântuire. Iar văzătorul-de-Dumnezeu, marele Moise, a și remarcat această nuanță, consemnând îndemnul adresat lui Lot de către Dumnezeu: „Mântuind, mântuiește-te!” (Fac. 19, 17). Uităm însă să ascultăm sunetul psaltirii vibrând la suflarea Duhului Sfânt: „Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur!” (Ps. 2, 11). Altfel spus, abia după ce inima ta ajunge să ardă pentru Dumnezeu, abia atunci poți să-i înveți și pe alții. „Oare, nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale și când ne tâlcuia Scripturile?” (Lc. 24, 32). Iată ce spune Hristos: „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici!, că înconjuerați marea și uscatul ca să faceți un prozelit; și dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei, de două ori mai mult decât voi” (Mt. 23, 15).

Prin urmare nevoințele specifice lucrării de pocăință au aceeași formă, același fond și aceeași lucrare în toată vremea și în tot locul. Nu există sfinți mai mari și sfinți mai mici. Toți sunt sub tutela și puterea Duhului Sfânt. Noi însă, ceilalți, putem avea minți slabe sau sănătoase, cugete mărunte sau generoase, suflete tari sau nevolnice – și de aceea învățăturile din Scriptură ca și cele din *Filocalie* au destinatari diferiți (unele pentru începători, altele pentru cei sporiți) de la un nevoitor la altul. Sfântul Apostol Pavel scrie corintenilor: „Că de-ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți părinți; că pe voi eu v-am născut întru Hristos Iisus prin Evanghelie“ (I Cor. 4, 15). Nu este greu să dai sfaturi; greu este să le împlinești, să le săvârșești cu fapta, să le pui în practică. Este frumoasă Ortodoxia, dar se vede treaba că doar de Crăciun și de Paști, pentru că atunci se bea și se mănâncă în voie: slujbe frumoase, sărbătoare, stat degeaba, lume bucuroasă ... să tot fii ortodox! Cum zice Tipicul: „toate ale praznicului“, „dezeligare la toate“. Dar numai că până la „vițelul cel îngrășat“ (Lc. 15, 23) și până la ospățul credinței despre care vorbește Sfântul Ioan Gură-de-Aur, ar fi destule lucrări duhovnicești de împlinit și de experimentat pe firea noastră neputincioasă: „căci duhul este osârduitor, dar trupul, neputincios“ (Mt. 26, 41)... Privită prin prisma dogmelor sale, Ortodoxia are cea mai frumoasă și curată și autentică învățătură de credință, pentru că este izvorâtă din Înțelepciunea lui Dumnezeu, din Jertfa Fiului lui Dumnezeu prin Cruce, moarte și Înviere. Dar pentru că nu este o religie economic-comercială (să se vândă la preț oricui dorește) și nici politic-jurisdicțională (ca să poți accede la ea după anumite criterii de selecție) rămâne la îndemâna oricui simte că și-ar găsi locul în ea. Deși duhovnicește stă sub puterea unei legi nescrise, dar de necălcat: „cel ce nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar“ (In. 10, 1). Noi românii nu ne-am putea plânge cum că am duce

lipsă de asemenea elemente în sânul poporului ortodox, dar măcar de am conștientiza ce și cum să îndreptăm: „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară” (In. 6, 37) pentru că „n-am venit să judec lumea, ci să mântuiesc lumea” (In. 12, 47). Celor care nu înțeleg acest cuvânt – că a-L iubi pe Dumnezeu înseamnă a-I păzi Legea –, Mântuitorul le-a lăsat o altă cheie de pricepere, care să corecteze înțelegerea greșită a celor convinși că Ortodoxia este cuib călduț pentru cei certați cu munca, cu morală, cu ostenele și pătimirile pentru mântuire, zicând: „nu se vor scula necredincioșii în judecată, nici păcătoșii în sfatul celor dreți” (Ps. 1, 5). Într-un cuvânt, niciodată întunericul nu se va amesteca cu lumina. Iar un alt cuvânt (care atrage atenția asupra pierderii mântuirii celui ce nu îl păstrează cu trezvie în suflet) este și acesta: „Să vă iubiți unii pe alții! Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei” (In. 13, 34-35). Căci, dacă ar fi să fim judecați după această Lege Nouă dată de Iisus Apostolilor Săi (și prin ei și nouă creștinilor de azi, urmașii celor de atunci) putem să ne întrebăm ca și Psalmistul oarecând: „De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?” (Ps. 129, 3). Ca să nu mai vorbim de faptul că în vechime au existat adevărate cetăți de comunități monahale, înființate sub oblăduirea marilor aștri ai pustiei întemeietori de obști, în care strălucea harul și minunile Celui Ce Se preaslăvea astfel în lucrarea Sa peste lume. Iar astăzi, din ce în ce mai mult, chemarea isihastă și vocația monahală dispar. Tinerii au cu totul alte „chemări” și înclinații decât cele despre care spunea tânărul bogat din Evanghelia după Marcu: „ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?” (Mc. 10, 17). Iată o întrebare care în vremea noastră nu se mai aude de pe buzele nimănui, probabil pentru că nu se mai ridică din inima cuiva. Spune una din pildele lui Hristos: „gol am fost și nu M-ați îmbrăcat” (Mt. 25, 43). Cât de goale sunt astăzi mănăstirile și schiturile de isihăști și rugători, dar cât de pline sunt mall-urile, cluburile și

discotecile, toate aceste „locașuri“ mondene ale culturii moderne fără Dumnezeu! Câtă batjocură face diavolul de tinerele suflete creștine, câtă risipă de valori intelectuale și câtă irosire de energii care ar putea sluji Legea lui Hristos și ar putea fi de folos lui Dumnezeu în lucrarea de mântuire a lumii!... Ba, mai mult, astăzi se promovează viața singulară cu impresii trufașe, cu ifose de genul „cine sunt eu!“ și „ce pot eu!“. Se produce o izolare de tip autist a fiecărei persoane în parte, în universul propriilor idei și principii și păreri, dispărând comuniunea, dragostea și împreună-lucrarea în duh de pace și iubire: „roada Duhului este iubire, bucurie, pace“ (Gal. 5, 22). Au descoperit „nevoitorii“ fără nevoință un alt fel de nevoință, una după bunul-plac al fiecăruia, în care fiecare face ce vrea, cât vrea și cum vrea. Mai nou, circulară și „apoftegma“ potrivit căreia „nu-L impresionează pe Dumnezeu nevoința noastră, El inima vrea să ne-o vadă!“ ... Numai că pe calul sălbatic nu-l pui la căruță până nu îl domolești și îl domesticești ca să-l înveți cu hamul! Așa e și cu trupul: nu poți să îl dăruiești lui Hristos curat și cu inimă smerită – pierzând vremea în deșert (eventual „navigând“ – în derivă! – pe Internet) pe considerent că „Dumnezeu Se convinge de intențiile tale, nu de faptele tale!“! Scrie Sfântul Efreem Sirul în tomul al doilea al „Cuvintelor de pocăință“: „Drumul către iad este pavat cu intenții bune!“. Au mai descoperit „nevoitorii“ moderni și că Sfânta Euharistie este „leacul ideal pentru suflet“, pentru că numai așa te poți vindeca de bolile sufletești: împărtășindu-te cu tot cu pațimi, cu păcate și cu neputințe! Pentru că nu poți să aștepti până la o curățire deplină, pentru că poți cădea iar și iar – și să ajungi chiar la descurajare și deznădejde. În schimb, dacă te împărtășești des, adică permanent, aceasta ține loc de orice nevoință! ... Așa se face că în vremea din urmă au apărut creștini care se împărtășesc din Sfântul Potir la fiecare Sfântă Liturghie la care participă, chiar dacă n-au împlinit cuvenita pregătire (cu spovedanie amănunțită și dezlegare

a păcatelor, cu trei zile de post aspru fără undelemn, cu citirea și înmulțirea rugăciunilor pravilei personale), și totuși conștiința nu-i mustră cu nimic, doarme liniștită, ca și cum n-ar fi nici o problemă! „Să se cerceteze dar omul pe sine, și așa să mănânce din Pâine și să bea din Pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea“ (I Cor. 11, 28-29) scrie Sfântul Apostol Pavel. Și iarăși: „Oricine va manca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie va fi vinovat față de Trupul și Sângele Domnului“ (I Cor. 11, 27).

Ni se cade nouă mai degrabă să păstrăm trezvia și să păzim nevoița, îndreptând tot ceea ce este de îndreptat și făcând tot ceea ce este de făcut pentru a ne curăți: „În ce fel își va îndrepta tânărul calea sa? Păzind cuvintele Tale“ (Ps. 118, 9), „voi trăi și voi păzi poruncile Tale“ (Ps. 118, 17), „Gata am fost și nu m-am tulburat să păzesc poruncile Tale“ (Ps. 118, 60), „Părtaș sunt cu toți cei ce se tem de Tine și păzesc poruncile Tale“ (Ps. 118, 63), „Am cugetat la poruncile Tale pe care le-am iubit foarte“ (Ps. 118, 47), „Înmulțitu-s-a asupra mea nedreptatea celor mândri, iar eu cu toată inima mea voi cerceta poruncile Tale“ (Ps. 118, 69), „Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit, înțelepțește-mă și voi învăța poruncile Tale“ (Ps. 118, 73), „Gura mea am deschis și am aflat, că de poruncile Tale am dorit“ (Ps. 118, 131), „Mâna Ta să mă izbăvească, că poruncile Tale am ales“ (Ps. 118, 173). Iată, așadar, „Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 6): Hristos, Cel Care ne aduce de la Părintele luminilor „toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit“ (Rugăciunea Amvonului), „ajutorul de la Domnul Cel Ce a făcut cerul și pământul“ (Ps. 120, 2)!

Curățirea sufletului prin postul simțurilor

„A făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat“ (Fac. 3, 21). „Cine ți-a spus că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci?“ (Fac. 3, 11) „Aceștia petrec în nesimțire și s-au dat pe sine desfrânării, săvârșind cu nesaț toate faptele necurăției“ (Efes. 4, 19). „Cinci perechi de boi am cumpărat și mă duc să-i încerc“ (Lc. 14, 19).

Cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos adresat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli despre faptul că există un neam de demoni care „nu iese decât numai cu rugăciune și cu post“ (Mt. 17, 21) ne învață că postul și rugăciunea sunt cele două aripi cu care sufletul se poate înălța la Cer. Treptele postului, însoțind rugăciunea pas cu pas, o urcă de la pământ la Cer, înaintea Tronului lui Dumnezeu. Postirea deschide inima spre simțirea lucrării harului în mintea curățită de aburii îmbuibării. Postul alungă uitarea, lenea și nepăsarea – cei trei uriași pierzători de suflet care îl despart pe om de Dumnezeu și îl lipsesc de mântuire. Dacă vom cerceta atent alcătuirea noastră sufletească, vom descoperi că dintru început am fost înzestrați cu inteligență, cu puterea de a raționa, de a gândi și cu

vorbre – puterea cuvântătoare: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26). Omul a fost alcătuit din trup și suflet laolaltă, sufletul fiind înzestrat cu puteri proprii, specifice, iar trupul fiind dotat cu simțuri. În starea primordială a omului (numită starea paradisiacă) aceste simțuri erau adumbrite din belșug de har. Omul a avut posibilitatea de a alege între viață și moarte, să petreacă în veșnicie sau „să cadă în timp“ (Emil Cioran): „Din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!“ (Fac. 2, 17). Viața omului în Rai era asigurată de puterea lucrătoare a Duhului Sfânt, reprezentată prin Pomul Vieții – „la umbra căruia“ Adam vorbea cu Dumnezeu „ca între prieteni“. În calitatea sa de rege al creației, omul, ca un adevărat „confident“ al naturii zidite, dădea fiecărei fapturi numele care i se potrivea. Aflat inițial în stare duhovnicească de preot al Ziditorului său, Adam săvârșea prin contemplația tuturor fapturilor o permanentă Liturghie Cosmică, prin acceșul nemijlocit la Pomul Vieții, la încărcătura de har din puterea Duhului Sfânt; aceasta era ceva firesc și normal în Rai! Din voia lui Dumnezeu, înzestrat cu liberul arbitru, omul a avut dezlegarea de a alege dacă va rămâne veșnic cu Dumnezeu sau nu. Aici intervin, de fapt, legile care stau la baza stării de îndumnezeire prin har. Cea dintâi: omul a fost zidit după chipul lui Dumnezeu și pentru asemănarea cu El, fiind creat de Acesta dintr-o iubire desăvârșită: „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (In. 3, 16). A doua: dorința lui Dumnezeu de a-l desăvârși pe om prin împreună-lucrare, prin conlucrare liber consimțită: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel creșt desăvârșit este“ (Mt. 5, 48) – desăvârșirea însemnând un exercițiu permanent al stării extatice contemplative în Raiul lui Dumnezeu. Pentru puțin, Raiul a fost „proprietatea“ lui Adam (cel cu depline drepturi), un dar de la Dumnezeu făcut omului la zidirea lui, deodată cu libertatea de a-l păstra pentru totdeauna

prin propria sa alegere, iar aceasta prin hotărâre divină. Lucrul acesta a implicat susținerea unui examen pentru Adam-cel-sufletesc, cel ce se hrănea în deplină libertate din Pomul Vieții, singura sursă inepuizabilă de îmbogățire în Duhul Sfânt și de sporire în starea de har, examen la care, din păcate, cel ce era „regele creației” și „împăratul făpturii” a picat „cu brio”, dorindu-și titlul de „Dumnezeu”, dar nu după legile stabilite de mai înainte, nu după „regulile jocului” (II Tim. 2, 5), călcând astfel porunca ascultării de Dumnezeu și devenind „om al fărădelegii” sau „călcător de lege” (Iac. 2, 11): „Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele și răul” (Fac. 3, 22) – concluzionează ironic – compătimitor Atotțiitorul! De aici a rezultat starea de golire sufletească și frica de Creatorul, ascunderea în Rai și descoperirea că este gol și cu trupul. Iar Dumnezeu este nevoit, în situația ivită, să-l supună la acest examen (direct și la obiect) pe Adam, pentru a-i testa puterile minții și a-i verifica înțelepciunea provenită din cugetarea rațională, din cât reușise să agonisească prin șederea sa în Rai în starea de contemplație. Drept pentru care i-a adresat o întrebare al cărei răspuns (dat cu înțelepciune) ar fi putut aduce omului îndumnezeirea veșnică, prin har, pentru a-și putea păstra titlul de „dumnezeu” dobândit prin înălțarea minții și prin gustarea din pomul cunoștinței binelui și răului: „Cine ți-a spus că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci?” (Fac. 3, 11). Iată însă că răspunsul „corect” (după „mintea” și „înțelepciunea” lui „Adam-dumnezeu”) a fost ...: „Femeia care mi-ai dat-o să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom și am mâncat!” (Fac. 3, 12) – trădând dorința de a fi superior (prin propriul său raționament). Creatorului Însuși! Deci, nicidecum „Am greșit, Doamne, Te rog iartă-mă!”, răspuns care ar fi îndreptat greșeala și ar fi curățit păcatul... Așa, însă, a continuat să se mărească îndepărtarea dintre om și Dumnezeu și prin răspunsul Evei la întrebarea: „Pentru ce ai făcut aceasta? Iar femeia a zis: Șarpele m-a amăgit și eu am mâncat!” (Fac. 3, 13),

răspuns izvorât și el tot din rațiunea unei minți despărțite de Dumnezeu și coborâte din contemplația cerescului în sfera pământescului. Întristarea divină (manifestată prin hotărârea lui Dumnezeu de a-l lipsi pe Adam de Raiul desfătărilor, de a-i curma accesul la Pomul Vieții – pentru că a disprețuit harul Duhului Sfânt –, de a-l trimite pe pământ să-și ducă existența în ordinea nouă, biologică, a vieții). A pus apoi „heruvimi și sabie de flacără vâlvâitoare, să păzească drumul către Pomul Vieții“ (Fac. 3, 24), paznici cerești de acum cu totul nesupuși voinței lui Adam: „Nimic necurat nu are moștenire în împărăția lui Hristos!“ (Efes. 5, 5). Din cuvântul „izgonit“ (pe care îl folosește Scriptura) putem înțelege cât de mâhnit a fost Dumnezeu atât din pricina păcatului săvârșit de Adam, cât și de răspunsurile date de Adam și de Eva în momentul săvârșirii neascultării în grădina Raiului. Odată comisă fapta și împlinită împotrivirea față de voința Creatorului, omul se vede ajuns într-o cu totul altă stare – din „împărat al făpturii“, rob al propriilor patimi, poftă și rațiuni decăzute alimentate din propria sa voință și mândrie: „Oricine săvârșește păcatul este rob al păcatului“ (In. 8, 34), doar „adevărul vă va face liberi“ (In. 8, 32). Câștigul pe care Adam l-a dobândit este veșmântul simțurilor, adică „hainele de piele“ (Fac. 3, 21) în care l-a îmbrăcat Dumnezeu pentru a supraviețui căderii într-o nouă formă și rânduială de existență. După învățătura Sfintei Scripturi, cele cinci simțuri cu care este înzestrată firea trupească a oamenilor sunt: văzul (prin ochi), auzul (prin urechi), mirosul (prin nări), gustul (prin limbă și gură) și pipăitul (prin mâini și prin picioare). Pentru Eva, toate acestea au fost încununat de cuvântul lui Dumnezeu: „Atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni“ (Fac. 3, 16). Iar lui Adam, pe lângă izgonirea din Rai, pe lângă veșmântul biologic, trupesc, material al simțurilor, i-a mai dat și (în loc de un Rai frumos și roditor din lucrarea harului) un pământ pe care să-l muncească cu osteneală și sudoare, dar care să-i rodească spini și pălămidă: „blestemat va fi pământul pentru tine!“

(Fac. 3, 17). De aici încep toate războaiele nevăzute asupra lui Adam, „îngerul-cu-trup“, fost cetățean al Raiului: „toată făptura împreună suspină și împreună are dureri până acum“ (Rom. 8, 22) din pricina încercărilor omului de a o supune, tot la fel cum și omul nostru lăuntric adesea suspină: „Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci Însuși Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negărite“ (Rom. 8, 26). Aici Sfânta Scriptură ne arată că putem să ne izbăvim doar cu ajutorul lui Dumnezeu de această luptă neîncetată și cumplită cu „începătoriile, cu stăpâniile, cu stăpânitorii întinericului acestui veac, cu duhurile răutății, care sunt în văzduh“ (Efes. 6, 12): „mulți sunt cei ce se luptă cu mine, din înălțime“ (Ps. 55, 2), exclamă Psalmistul. Sfântul Apostol Pavel ne spune: „avem comoara aceasta în vase de lut“ (II Cor. 4, 7), îndemnându-ne părintește: „îmbrăcați-vă cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului!“ (Efes. 6, 11).

Picioarele strămoșului Adam în drumul lor de la Pomul Vieții spre pomul cunoștinței binelui și răului arată simbolic calea omului de la Dumnezeu spre păcat. Păcatul ca realitate universală, înțeles și trăit ca despărțire de Dumnezeu are consecințe uriașe – aduce moarte veșnică, ne coboară veșnic la iad, provocând iremediabil ruperea legăturii cu Dumnezeu – Izvorul vieții. Revenirea în sine, asemeni fiului risipitor, este cărarea de întoarcere de la păcat la Dumnezeu: „Sculându-mă, mă voi duce la Tatăl meu“ (Lc. 15, 18). Odată ajuns la Dumnezeu, începe îndreptarea, pocăința, ridicarea: „am greșit la cer și înaintea Ta!“ (Lc. 15, 18). Doar așa, prin această revenire la casa părintească și prin intrarea pe „ușile pocăinței“, căile tuturor urmașilor lui Adam (care țeseau în lume mrejele păcatului – „În calea aceasta în care am umblat, ascuns-au cursă mie“ (Ps. 141, 3), plângea oarecând Psalmistul) acum se pot deschide spre cărările mântuirii. Când vrem să lepădăm păcatul și să dobândim virtutea, alegem doar calea cea dreaptă: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 6). Trecerea la

făptuirea morală și schimbarea direcției greșite spre o viață cu adevărat plăcută lui Dumnezeu, precum zice Scriptura: „piciorul meu a stat într-o dreptate” (Ps. 25, 12), se poate face numai prin îndreptarea spre cuvintele Sfintei Evanghelii și ale învățăturii Cuvântului lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Scrie Sfântul Apostol Pavel: „încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii” (Efes. 6, 15). Adică să ne întoarcem – prin înfrânare – de la pornirile păcătoase la Dumnezeu (precum ne învață Sfântul Părinte Nicodim Aghioritul în cartea sa, „Războiul nevăzut”), evitând cu dinadinsul orice prilej de păcătuire. Prin Evanghelie se vindecă deopotrivă atât pofta, cât și consecințele mâncării lui Adam din pomul cunoștinței binelui și răului, căci Jertfa pe Cruce a Domnului nostru Iisus Hristos deosebește pentru totdeauna și deplin în sufletele noastre binele de rău, lumina de întuneric. Iată, vorbind așadar despre cărările faptelor bune, am arătat în ce constă postul picioarelor.

Există însă o măsură de postire și pentru mâini. Aflați tot în slujba trupului – pentru a munci, pentru a ne hrăni, pentru a face lucruri plăcute lui Dumnezeu – mâinile însă pot săvârși și o mulțime de păcate. Dacă ar fi doar să ne gândim fie și numai la Decalog: „Să nu-ți faci chip cioplit!” (Ieș. 20, 4) „Să nu ucizi! Să nu fii desfrânat! Să nu furi!” (Ieș. 20, 13-15) „Să nu dorești nimic din câte are aproapele tău!” (Ieș. 20, 17)... iată câte păcate se pot săvârși prin mâini! „Să nu-ți întinzi mâinile tale spre Dumnezeu străin!” (Ps. 43, 22) „cu oamenii cei care fac fărădelege” și „nu mă voi însoți cu aleșii lor!” (Ps. 140, 4). De altfel, „Molitifelnicul” pomeneste nu o dată în Rugăciunile de dezlegare tot atâtea modalități felurite de a păcătui: „cu ochii au poftit sau cu mirosul s-au desfrânat ori cu pipăitul s-au pornit spre desfrânare sau cu gustul s-au dezmiardat sau desfrânare sau preadesfrânare sau sodomie sau gomorie sau în alt chip oarecare au făcut păcatul desfrânării”. Este evident că postul mâinilor (sau înfrânarea simțului pipăirii) nu poate să existe fără un post al cugetului, fără o păzire a minții

de gânduri și închipuiri pătimase: „Cine se va sui în muntele Domnului și cine va sta în locul cel sfânt al Lui? Cel nevinovat cu mâinile și curat cu inima, care n-a luat în deșert sufletul său și nu s-a jurat cu vicleșug aproapelui său!“ (Ps. 23, 3-4).

Ochii sunt oglinda sufletului: precum „luminătorul trupului este ochiul“ (Mt. 6, 22), așa și luminătorul sufletului este mintea. Păcatul intră în om foarte ușor prin ochi și prin urechi. De aceea trebuie să vorbim și de un post al ochilor (o ferire de imagini spurcate și de priveliști necuviincioase) și de un post al urechilor (prin evitarea rostirii și ascultării de cuvinte vulgare, de expresii triviale și hulitoare la adresa lui Dumnezeu sau a semenilor, precum și de calomnie, adică de clevetire, de judecare sau osândire). Urechea trebuie să fie îndreptată spre Legea Domnului precum și ochii către Dumnezeu: „Căile Tale, Doamne, arată-mi și cărările Tale mă învață!“ (Ps. 24, 4), căci „ochii mei sunt pururea spre Domnul, că El va scoate din laț picioarele mele“ (Ps. 24, 16). Văzul ochiului pervertit este lipsit de lumina contemplației și de vederea duhovnicească, de vederea lui Dumnezeu, pentru faptul că, lipsit de rugăciune și „hrănit“ cu imagini surpătoare de suflet, cade în pământescul patimilor, asemeni Evei oarecând în Rai: „frumos și bun la mâncare era rodul ce m-a omorât!“ (Sfântul Ioan Damaschin). Atunci când rațiunea căzută și imaginația dezlănțuită atingesc ochiul minții spre „întunericul necunoștinței“, trebuie neapărat „corectată vederea“ prin practicarea virtuților pe temeiul credinței într-o „lumina cunoștinței“: „ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină“ (I Tim. 2, 4). Postul ochilor este necesar pentru a nu păta „icoana sufletului“. Avem ca model curăția desăvârșită și sfințenia strălucitoare din ochii Maicii Domnului, pururea-Fecioara Maria „Cea mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui“ (*Paraclisul Maicii Domnului*): „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?“ (Lc. 1, 34). „Fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc pe el“ (Lc. 11, 28), „precum sunt ochii slujnicei la mâinile stăpânei sale, așa

sunt ochii noștri către Domnul Dumnezeuul nostru, până ce Se va milostivi spre noi!“ (Ps. 122, 2). Toți Sfinții Părinți ne învață că doar postul trupesc prin înfrânarea simțurilor îl poate readuce pe om la starea de har, că doar prin înfrânare ascetică se poate realiza revenirea „adamică“ la starea de dinainte de căderea în păcat, așa precum au reușit pustnicii din *Pateric* să îmblânzească fiarele, aducându-le într-o supunere: Marcu Ascetul, Maria Egipteanca, Simeon Stâlpnicul, Macarie Egipteanul, Antonie cel Mare și mulți alții asemenea lor.

Însă, dintre toate simțurile, postul cel mai important este cel care privește gura. În primul rând din pricina faptului că lăcomia la mâncare și îmbuibarea și beția duc atât la moleșeală sufletească, cât și la întunecare de minte. Dar nu numai atât. Duhul Sfânt ne înștiințează că tăcerea este mai-că tuturor virtuților: „Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele!“ (Ps. 140, 3). Aceasta pentru că gura antrenează în vârtejul ei și pornirile inimii: „Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug!“ (Ps. 140, 4). Sfinții Părinți învață că „tăcerea e de aur, iar vorbirea de argint!“ Un glas din cer i-a spus Sfântului Arsenie: „taci, fugi, liniștește-te!“ ca singur mod negreșelnic de sporire duhovnicească. Iarăși, trebuie să folosim cu măsură cuvintele de povățuire. Aceasta ne învață Avva Pamvo: „de câte ori am vorbit, nu m-am căit!“ (*Patericul Egiptean*). Problema se pune și pe temeiul faptului că „pentru orice cuvânt deșert pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecării!“ (Mt. 12, 36). Este mare nevoie de măsură, spun Sfinții filocalici, pentru că „multa vorbire golește și pustiește sufletul“ (*Filocalia*, vol. I).

Al doilea aspect de importanță capitală legat de problema înfrânării simțurilor olfactiv și gustativ este cel legat de poftă: „pofa, zămislind, naște păcat, iar păcatul, odată săvârșit, aduce moarte“ (Iac. 1, 15). Pentru a arăta o măsură de înfrânare, de smerire și de pedepsire pentru pofta fără saț a îmbuibării, Sfântul Prooroc David, Regele lui Israel, scrie: „Că cenușă am mâncat în loc de pâine iar băutura mea cu plângere am

amestecat-o!“ (Ps. 101, 10). Și tot el, pomenind păcatele de demult ale poporului ales săvârșite în pustie prin cârtire și poftire fără înfrânare, scrie că Dumnezeu a trimis din cer „și a plouat peste ei ca pulberea cărnuri și ca nisipul mării păsări zburătoare“ (Ps. 77, 31), „venit-au prepelițe“ (Ps. 104, 39), iar „mâncarea le era încă în gura lor, când mânia lui Dumnezeu s-a ridicat peste ei și a ucis pe cei sătui ai lor și pe cei aleși ai lui Israel i-a doborât!“ (Ps. 77, 34-35).

Rolul esențial al gurii în efortul și strădania de mântuire a omului poate fi ușor evidențiat dacă vom lua seama, de pildă, la faptul că lepădarea de satana și unirea cu Hristos în Taina Sfântului Botez se fac prin răspunsul pe care, la întrebarea preotului, îl dă gura: „Mă lepăd de satana! Mă unesc cu Hristos!“ (*Molitfelnic*). Prin gură pruncul cel nevinovat ce se botează în „haină luminoasă“ (asemănându-se lui Iisus Cel botezat în Iordan de către Ioan și adevărit de Tatăl din cer: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!“ – Mt. 3, 17) primește Trupul și Sângele lui Hristos (după pecetluirea cu „pecetea darului Duhului Sfânt“ în Taina Mirungerii), pentru că tot prin gură a intrat și sufletul în el în clipa zămislirii lui, – prin aceeași gură prin care îi va și ieși sufletul în clipa chemării lui la viața de dincolo de mormânt. Și asupra lui Adam, când a suflat Dumnezeu suflare de viață, tot în față i-a suflat – poate chiar în gură: „Gura mea am deschis și am tras duh că de poruncile Tale am dorit!“ (Ps. 118, 131). Și tot prin gură făptura întreagă preamărește și slăvește pe Dumnezeu Atotțiitorul: „Toată suflarea să laude pe Domnul!“ (Ps. 150, 6). La Taina Sfintei Spovedanii, prin gură ne mărturisim păcatele și neputințele înaintea Domnului, pentru a dobândi iertarea, dezlegarea și mântuirea: „Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului“ (Ps. 31, 6). Tot prin gură înălțăm rugăciuni la cer ori de câte ori simțim nevoia de a-L afla pe Cel Ce Singur ne poate milui și mântui: „Și limba mea va grăi dreptatea Ta, în toată ziua, lauda Ta!“ (Ps. 34, 27). Prin rostirea cu gura a rugăciunii lui Iisus agonisim harul Duhului Sfânt Mângâietorul: „Deschide gura și o voi umple pe ea!“ (Ps. 80, 9), „Deschide-voi

gura mea și se va umple de Duhul!“ (Catavasiile Buneivestiri), așa cum Maica Domnului, prin rostirea răspunsului „Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38) a devenit „Mireasa Tatălui, Maica Fiului, Biserica Duhului Sfânt“ (Sfântul Ioan Damaschin). Tot prin gură vom da răspuns atât la judecata particulară, cât și la Judecata de Apoi, când fiecare dintre noi fie va străluci de-a dreapta Dreptului Judecător, fie se va pogori în întunericul de-a stânga. Prin gură luăm Trupul și Sângele Dumnezeiesc spre a noastră mântuire: „Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu“ (Mt. 26, 26), „beti dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu“ (Mt. 26, 27-28). În cartea „Faptele Apostolilor“, Sfântul Luca ne scrie că ucenicii lui Hristos petreceau pururea în rugăciune, iar Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă să viețuim „în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești“ (Efes. 5, 19) pentru a fi pregătiți cum se cuvine pentru împărăția lui Dumnezeu. Urmând îndemnul Sfântului Apostol Petru – „Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită“ (I Ptr. 5, 8) – ni se cade să ne grijim zilnic sufletele prin Sfânta Aghiazmă, prin Sfânta Anafură, prin Untdelemnul cel sfințit în Taina Sfântului Maslu, prin sărutarea Sfintelor Moaște și a Sfintelor Icoane cele de minuni făcătoare, prin îngrijirea noastră sufletească de a fi una cu Hristos: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește“ (In. 14, 21). Nu degeaba vrăjmașul mântuirii neamului omenesc, diavolul cel de-a pururea ispititor, știind însemnătatea capitală pentru mântuire a gurii omului, i-a otrăvit acestuia imaginația și i-a îmbolnăvit partea poftitoare a sufletului prin aprinderi pătimașe după plăceri senzuale ieșite din comun și exagerate, potrivnice firii, cu totul imorale, de-a dreptul patologice, căutând cu dinadinsul să înjosească organul Duhului Sfânt, calea împărătească de intrare a lui Hristos-Dumnezeu în om, până la nivelul inacceptabil de locaș murdar și întinat prin satisfacerea irațională a plăcerilor sexuale precum oarecând în cetatea Gomorei. De aceea, dacă vorbim de necesitatea imperioasă a practicării postului tuturor simțurilor pentru

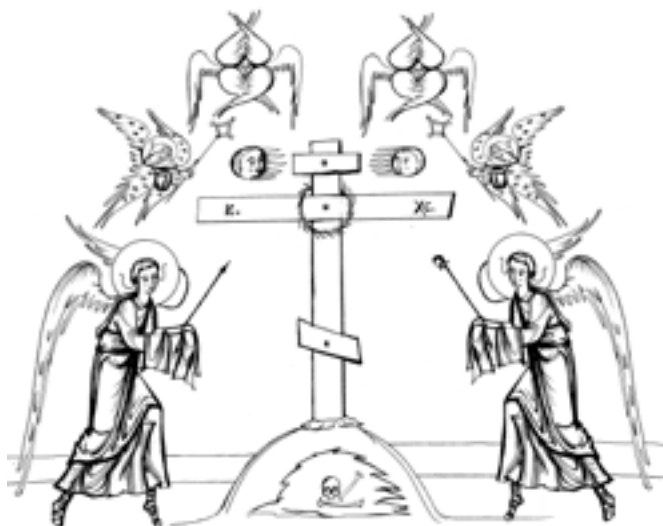
curățire și despățimire, atunci cea dintâi hotărâre care trebuie luată este oprirea tocmai a acestor porniri indecente și abateri imorale cultivate în sânul societății contemporane prin investiții financiare uriașe în industria pornografiei, a cărei victimă sigură și inocentă este tinerețea. Un lucru ca acesta poate că nu neapărat va aduce sfârșitul lumii și urgia pedepșitoare a Apocalipsei, dar sigur le apropie! Iar aceasta pentru că s-a ajuns de la lipsa de credință la lipsa de conștiință, de la lipsa temerii de Dumnezeu la lipsa de bun-simț: „Zis-a cel nebun în inima sa: Nu este Dumnezeu!“ (Ps. 13, 1), „acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post“ (Mt. 17, 21), „toți s-au abătut, împreună netrebnci s-au făcut; nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul“ (Ps. 13, 3); „omul, în cinste fiind, n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor!“ (Ps. 48, 12).

Unei lumi moderne pierdute în bezna haosului moral și scufundate în abisul absurdului unei existențe fără sens ultim și fără Lege de mântuire, și care nu conținește a se văita de greul vieții păcătoase, i-ar putea răspunde într-o zi, în sunet de trâmbiță apocaliptică și cu ecou profetic străvechi, glasul conștiinței unei generații de tineri care să se lepede de unirea părinților lor cu sfaturile canaanite diavolești, împlinind nu voia Domnului, ci poftele trupului: după atâta amar de nelegiuiri „Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine“ (Rom. 1, 28); „cine e nedrept, să nedreptățească înainte; cine e spurcat, să se spurce încă; cine este drept, să facă dreptate mai departe; cine este sfânt, să se sfințească încă! Iată, vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia, după cum este fapta lui“ (Apoc. 22, 11-12).

Singura șansă de scăpare „de mânia ce va să fie“ (Mt. 3, 7) este întoarcerea cu toată inima la Dumnezeul Cel Viu prin credință dreaptă și fapte bune, prin post și rugăciune, prin înfrânare și trezvie, auzind cuvântul Psalmistului: „De M-ar fi ascultat poporul Meu, de ar fi umblat Israel în căile Mele, I-aș fi supus de tot pe vrăjmașii lor și aș fi pus mâna Mea pe asupritorii lor“ (Ps. 80, 12-13), „căci Domnul i-a hrănit pe ei

din grâul cel mai ales și cu miere din stâncă i-a săturat pe ei!“ (Ps. 80, 15). Căci răspunsul la neînfrânare și lipsă de credință, la nedreptate și minciună, la fățarnicie și la răutate, vine ca un trăsnet: „Să vină moartea peste ei și să se coboare în iad de vii, căci vicleșug este în locașurile lor, în mijlocul lor!“ (Ps. 54, 16-17) „Ca niște oi în iad sunt puși, moartea îi va paște pe ei!“ (Ps. 48, 14). Doar adevărata pocăință, împlinită prin postul tuturor simțurilor, poate să ne împace cu Domnul Dumnezeu, poate aduce mila și harul Lui iarăși în viața noastră, a tuturor, astfel încât să ne bucurăm și noi auzind glasul divin, mântuitor și mângâietor: „Iertate îți sunt păcatele. Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă!“ (Mc. 2, 9)

Urcușul duhovnicesc prin post și rugăciune

„Și după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, la urmă a flămânzit“ (Mt. 4, 2). „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta“ (Ps. 140, 2). „Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc!“ (Ps. 103, 5)

Sfântul Maxim Mărturisitorul ne învață că urcușul duhovnicesc pe scara nevoițelor desăvârșirii începe cu treapta făptuirii morale (sau a împlinirii poruncilor dumnezeiești) și continuă cu cea a contemplării naturale a tainelor zidirii revelatoare de sensuri. De odihna duhovnicească au parte doar acei aleși ai lui Dumnezeu care au ajuns la apogeul strădaniilor sau pe culmea eforturilor săvârșite pentru Dumnezeu, dobândind astfel neîncetata și pururea-fericita sălășluire a minții în cer, precum spune Sfântul Simeon Noul Teolog în *Filocalia* (vol. VI).

Cea mai înaltă și aspră măsură a înfrânării prin postire a împlinit-o Domnul Iisus Hristos Însuși – „nici mâncând, nici bând“ (Mt. 11, 18), precum zice Scriptura: la urmă „El a flămânzit“ (Mc. 11, 12). Pentru noi, creștinii, perioada de post este cea mai folositoare de suflet, după cum arată învățătura patristică: „Postul este maica sănătății trupești și sufletești“ (Sfântul Ioan Gură de Aur). Postind, mintea poate fi curățită și primește ascuțime prin lipsirea trupului de aburii mâncărilor grase și prin împodobirea lui cu virtuțile înfrânării. Foarte mulți însă sunt cei care se întreabă cât și cum ar trebui să postim, altfel spus, cât ni s-ar cuveni să ne înfrânăm de la poftă pentru a fi ascultați de Dumnezeu. Dacă vom cerceta cu luare-aminte învățăturile sfinților asceți, vom descoperi că postul are trei trepte deosebite de urcuș duhovnicesc, legate direct atât una de alta, cât și toate la un loc de lucrarea rugăciunii - prin urmare de măsura sporirii duhovnicești.

Cea dintâi dintre aceste trepte ale urcușului nevoințelor spre mântuire este treapta pe care pășim, de regulă, toți cei care ne putem numi „creștini practicanți“, și anume postul lacto-vegetarian, măsură împlinită prin înfrânarea de la mâncarea de carne (respectiv a oricăror produse obținute prin prepararea cărnii sacrificate) și prin consumarea doar a produselor de lactate și brânzeturi. În perioadele de post consacrate ca atare de rânduielile Sfintei Biserici, dezlegarea la aceste produse se acordă prin pogorământ persoanelor afectate de boli cronice sau incurabile, precum și bătrânilor și pruncilor. Duhovnicul fiecăruia în parte are puterea de a iconomisi și chivernisi cu discernământul necesar această dezlegare, în funcție de situație. Pentru a ne limpezi în această privință, Sfinții Părinți nevoitori din pustie ne învață că „postul este armă, nu virtute“ (*Patericul Egiptean*), iar Sfântul Ierarh Vasile cel Mare precizează că „trup de trup se deosebește precum vreascurile de fier“. Pe de altă parte, Sfânta Scriptură însăși ne arată că strălucirea harică a fiecărui nevoitor în parte se raportează la puterea spirituală și sufletească pe

care o depune ca efort personal pe calea mântuirii. De aceea și răsplătirea în împărăția lui Dumnezeu se face pe măsură: „stea de stea se deosebește în strălucire“ (I Cor. 15, 41) și „în casa Tatălui Meu multe locașuri sunt“ (In. 14, 2); „alta este strălucirea soarelui și alta strălucirea lunii și alta strălucirea stelelor“ (I Cor. 15, 41). Ca idee general acceptată în viața ascetică, se știe că postul lacto-vegetarian nu duce mintea rugătorului pe înălțimile contemplației duhovnicești și nici nu poate pretinde o desăvârșită curățire de patimi. În orice moment nevoitorul poate fi pe neașteptate ispitit de duhurile rele: „Când trupul nu este supus unei nevoițe aspre, patimile se ascund în chip viclean“, scrie Sfântul Nicodim Aghioritul în lucrarea *Războiul nevăzut*.

A doua treaptă de măsură a postirii este cea a vegetarienilor (persoane care nu folosesc niciodată în alimentație lactate sau brânzeturi). La unii ca aceștia putem mai ușor să descoperim un spor duhovnicesc, pentru că pe această treaptă de nevoiță începe o curățire mai profundă a minții, printr-o stare sufletească de dispoziție accentuată spre lucrarea rugăciunii (desigur, nu-i putem numi „vegetarieni“ pe cei care se hrănesc cu vegetale doar pe perioada posturilor bisericești. Vegetarian convins este numai cel care întrebuințează permanent, pe tot parcursul anului, exclusiv produse vegetale). Hrana ca atare se poate înfățișa sub diferite chipuri: legume (fie crude, fie fierte), rădăcini (de asemeni crude sau fierte) și semințe. În general hrana vegetarienilor este totuși mâncarea gătită (aici avem în vedere nu informațiile nutriționale despre calorii și celelalte, și nici gradul de vitaminizare, ci faptul că hrana pregătită special a celor din categoria „vegetarienilor“ se deosebește de alimentația mai aspră a „fructiferilor“ și „cerealierilor“, care sunt consumatori doar de boabe și de semințe crude sau înmuiate). Acești nevoitori se curățesc mult mai ușor de patimi, au atenție sporită la rugăciune și sporesc repede întru trezvie, deoarece, lipsite fiind de suportul îmbuibării pântecelelui, patimile slăbesc în intensitate, trupul

dobândește o vitalitate spirituală deosebită, iar sufletul o înclinație aparte spre rugăciunea minții. De aceea vegetarienii fac degrabă trecerea de la rugăciunea rostită sau citită la rugăciunea minții prin curățirea văzduhului inimii de cugetele gândurilor și de nălucirile imaginației sau închipuirii.

A treia treaptă este a celor care folosesc hrană uscată – pesmeți (care pot fi consumați fie uscați, fie înmuiți ori în apă ușor sărată, ori în apă cu puțin oțet). Așa consideră acești asceți că li se cuvine să se înfrâneze pentru Dumnezeu. Pe această treaptă, nevoitorul dobândește mult spor duhovnicesc, crește în rugăciune și trezvie, precum vedem în cazul faimoșilor pustnici egipteni din Tebaida, Nitria sau Skete, ajunși la măsuri excepționale de desăvârșire întru curăția vieții. Aici se ajunge foarte greu, după străduințe, osteneți și încercări mai presus de fire, precum zice Psalmistul: „genunchii mei au slăbit de post și trupul meu s-a istovit de lipsa untdelemnului“ (Ps. 108, 23) (desigur, pentru a fi considerat un astfel de ascet, nu ajunge să ții această nevoință doar în perioada posturilor, ea trebuie să fie o stare permanentă de viață). În inima unui astfel de nevoitor, de multe ori rugăciunea „se toarce“ de la sine; unii dobândesc o asemenea curăție a minții și a inimii, încât primesc darul rugăciunii neîncetate și desăvârșit curate în lăuntrul sufletului; numai că unii ca aceștia se vor confrunta cu primejdia înșelării prin ispitiri demonice – vedenii și năluciri, voci și sunete de glasuri, semne false și întunecări ale minții prin gânduri rele – căci puterile întunericului îi atacă prin „tunelul imaginației“, căutând să pervertească rațiunile lucrărilor duhovnicești ale minții pentru a o abate de la rugăciunea curată la false „teologhisiri“ și „teologumene“. *Patericul* abundă de asemenea cazuri în care bravi ostai duhovnicești s-au luptat cu duhurile rele, unii biruind, iar alții fiind biruiți din cauza greșelilor săvârșite. În această privință, atât Sfântul Prooroc David, Regele lui Israel, exclamă: „mulți sunt cei ce se luptă cu mine, din înălțime“ (Ps. 55, 2), cât și Sfântul Apostol Pavel, Dascălul neamurilor,

avertizează: „lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh“ (Efes. 6, 12).

O categorie aparte din rândul acestor asceți „de vârf“ o reprezintă „fructiferii“ (cei care se hrănesc numai cu fructe proaspete sau uscate) și „cerealiarii“ (cei care se hrănesc numai cu grâu înmuiat, porumb, mei, linte, bob și mazăre). Acești nevoitori își stăpânesc cu o deosebită ușurință atât trupul, cât și gândurile și sporesc cel mai ușor pe calea sfinției rugăciuni. Sunt foarte rari (pentru că nevoința este foarte aspră), dar bine-plăcuți Domnului și de aceea harul lui Dumnezeu lucrează mult mai intens pentru a le întări atât voința, cât și trupul. De altfel, să nu uităm însă cuvintele Marelui Vasile: „Nu a tuturor căsătoria, nu a tuturor călugăria; nu a tuturor obștea, nu a tuturor pustia“. Spun Sfinții Părinți că doar pe aceste trepte de postire putem întâlni cu adevărat revărsarea harismelor Duhului Sfânt în belșugul felurit și excepțional al lor: darul rugăciunii neîncetate, darul lacrimilor, jertfirea pentru aproapele, dragostea de semeni, abisul smereniei, înaintevederea (sau cunoașterea lucrurilor încă neîntâmpilate, prin descoperire sau pre-vestire de la Dumnezeu). Regula de aur a celor ajunși pe aceste trepte în urcușul lor duhovnicesc este (după cuvântul Sfântului Teofan Zăvorâtul) împotrivirea la lăcomie sau fuga de îmbuibarea pântecelui (hrana fiind dată pentru supraviețuire, nefiind un scop în sine, precum zice vorba din bătrâni: „Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim“). Iar ceea ce constituie grija lor de căpetenie este lepădarea clevetirii sau osândirii aproapelui și, în general, a oricărui cuvânt deșert aducător de răspândire a minții de la rugăciune. Aceasta pentru că nevoitorii simt de îndată părăsirea lor de harul Duhului Sfânt. Și de aceea au fost numiți „armata de geniu a Bisericii“, călăuziți fiind pururea de cuvintele de foc ale puterii Psalmilor: „Pune Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire, împrejurul buzelor mele“ (Ps.

140, 3), „pururea lauda Lui în gura mea“ (Ps. 33, 1), „Doamne, Dumnezeu! mântuiește-mă, zădărnici sunt toate căutările mele, zădărnici sunt toate strigările mele, ziua am strigat și noaptea înaintea Ta“ (Ps. 87, 1), și urmând întru totul îndemnul apostolic: „Rugați-vă neîncetat!“ (I Tes. 5, 17). Într-o astfel de luptă îndârjită și necruțătoare, gândurile rele sunt stărpite „din fașă“, iar mintea păstrează pururea doar prezența Atotputernicului Dumnezeu. Chiar și dintre aceștia – spune Sfântul Isaac Sirul – doar unul din generație în generație, „unul din zece mii care se silesc“, izbândește să urce pe treapta cea mai înaltă – hrănirea doar cu Trupul și Sângele Domnului – „Mana Dumnezeiască“ precum i s-a spus. Aici nici nu mai poate fi vorba de luptă, de ispitire la păcate grosolane. Trupul este supus, cugetul desăvârșit smerit, totul devine prezență atotcuprinzătoare a Duhului Sfânt și rodire de harisme. Spre pildă stă cazul Sfântului Ioan, Pustnicul din Carpați, fost Episcop-vicar la Mitropolia din Kiev, care se întreba cu înocență în auzul tânărului frate Constantin Ilie (viitorul Arhimandrit Cleopa) de la Mănăstirea Sihăstria: „Cu ce am greșit eu oare astăzi, Doamne, de m-ai arătat oamenilor?“ Pe această treaptă, cea mai înaltă, rugăciunea nu se mai face cu limba sau cu gura, nici măcar cu mintea sau cu inima. Ea devine „răpire“, „uimire“, „extaz“ – când omul aude „cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască“ (II Cor. 12, 4). Sufletul este în cer, cu Dumnezeu: „nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20). De altfel, tot Sfântul Pavel a mărturisit: „Cunosc un om în Hristos, – fie în trup, nu știu, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe – a fost răpit unul ca acesta până la al treilea cer“ (II Cor. 12, 2-3). Aceasta este de fapt mărturia adevăratei înainte-vederi.

Din alt punct de vedere, nevoița postirii (practicată îndeobște de creștinii obișnuiți ai Bisericii Ortodoxe) poate fi „grea“ sau „ușoară“. Postul este „ușor“ atunci când ne hrănim (fie și numai cu mâncare vegetală) ori de câte ori ne este foame sau simțim nevoia (din pricina neputinței trupului), el devine „greu“ atunci când mâncăm numai la ore dinainte

stabilite (fie la amiază, fie la ceasul al nouălea – ora 15 d.a. –, fie după apusul soarelui), în virtutea unei înfrânări precum cea practică în sfintele mănăstiri, acolo unde masa se servește numai „de obște” și numai la momentul potrivit, hotărât prin acordul comun al viețuitorilor mănăstirii. Există și așa-numitul „post negru” (măsură de înfrânare foarte grea și deloc accesibilă oricui). Aceasta implică absența oricărei alimentații și hidratări pe parcursul unei zile întregi, sau chiar pe durata a două-trei zile (după puterea fiecăruia). Nevoitorul simte acum din plin „povara” folositoare a postului prin greutatea și dificultatea unei asemenea nevoițe, înțelegând cât de anevoios este de fapt drumul către limanul nepătimirii. După astfel de zile de post negru descoperim cât de mare trebuie să fie efortul de voință pentru a înainta în acest urcuș pe trepte mai înalte (contrar unor practici de asceză orientală care propun o „purificare” pe căi de cu totul alt fel decât calea creștină dumnezeiască).

Trebuie făcută o precizare: dacă este singură, dacă nu se face însoțită în chip nedespărțit și neîncetat cu nevoița rugăciunii, atunci nevoița postirii nu are nici o valoare. Postul este legat de rugăciune precum sunt cele două fețe ale unei monede; sau, degeaba ai ochiul ca organ trupesc – dacă îl acoperi, nu mai vezi nimic. Așa și cu postul: dacă nu îl umpli cu rugăciunea, el nu mai este „post”, ci devine „dietă” sau „regim de slăbit”.

Este foarte adevărat că printre creștinii noștri de zi cu zi, cumiști și credincioși participanți la viața liturgică a Bisericii, s-ar găsi probabil numeroși râvnitori și doritori de sporire duhovnicească, gata să alerge (precum albinuțele din floare în floare) de la un duhovnic la altul pentru a descoperi la ei harisme de genul, să spunem, „înainte-vederii”. Ar fi bine însă să înțelegem cu toții că darul Duhului Sfânt nu este și nu vine ca o răsplată a postului sau a rugăciunii. Oamenii care s-au învrednicit de așa ceva poartă nume precum Antonie cel Mare, Eftimie cel Mare, Pahomie cel Mare, Teodosie cel

Mare, Macarie cel Mare. Altfel spus, astfel de bine-plăcuți ai Domnului sunt rari și în nici un caz nu vor trâmbița cu glas mare că ar avea asemenea daruri, pururea având în minte cuvântul Mântuitorului: „tu însă, când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care este în ascuns, îți va răsplăti ție“ (Mt. 6, 6). Nu sunt de invidiat acești înalți nevoitori; oricând îi poate pândi căderea angelică, „căderea în sus“ (precum o numea Mitropolitul Antonie Pământăleală) sau căderea prin virtute. De aceea sunt siliți să păstreze o asemenea trezvie, încât să viețuiască aproape îngerește în toată vremea și în tot locul. Și deși au dobândit asemenea virtuți și harisme extraordinare, totuși se socot pe ei înșiși cei mai păcătoși dintre oameni, neștiind vreă clipă cum că ar fi smeriți, înainte-văzători sau făcători de minuni, ci pururea petrecând în rugăciune fierbinte pentru a primi mila lui Dumnezeu. Avva Sisoe spunea ucenicilor săi pe patul de moarte: „Mai am nevoie de câteva clipe de viață pentru a pune început bun de pocăință“. Iar Sfântul Apostol Pavel scria corintenilor: „am ajuns ca gunoiul lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi“ (I Cor. 4, 13).

Numai așa putem înțelege cât de important este postul, cât de mult îl poate apropia pe om de Dumnezeu, cât de mare este valoarea lui spirituală. Câtă vreme nu îl practică, societatea contemporană nici nu îi va pricepe rostul și folosul. Nici nu se poate vorbi de „performanțe spirituale“ sau de „vârfuri duhovnicești“ fără o lucrare serioasă și responsabilă (înrădăcinată adânc în Sfânta Tradiție a Bisericii și întemeiată neclintit pe învățăturile Sfintei Scripturi) a postului și a rugăciunii. Lăsându-ne mânați de simpla curiozitate iscoditoare și purtați de vinovate închipuiri trufașe, încercând tot felul de „tehnici“ și „metode“ (una mai „mântuitoare“ decât alta!), ne-am putea trezi vreodată străini de adevărata Ortodoxie chiar în inima ei... Deosebirea capitală dintre un creștin-ortodox practicant și unul doar „informat“ este deosebirea dintre adăparea setei cu un pahar de apă rece,

respectiv cu desenul unui asemenea pahar. Noi, cei de astăzi, tindem să ne asemănăm din ce în ce mai mult celui care se străduie să-și potolească arșița cu desenul unui pahar plin cu apă. Ar fi mai bine să urmăm exemplul Psalmistului: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeu” (Ps. 41, 1), „Iar păcătosului i-ai zis Dumnezeu: Pentru ce iei legământul Meu în gura ta? De vedeai furul, alergai cu el și cu cel desfrânat partea ta puneai. Ai cugetat fărădelegea, că voi fi asemenea ție” (Ps. 49, 17-22), „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (In. 14, 6). Nu degeaba scrie Sfântul Isaac Sirul: „Nevoința și lucrarea tinereții sunt odihna și folosul bătrâneții” și „adu-ți aminte tu de Dumnezeu pe timp de pace, pentru ca Dumnezeu să Își aducă aminte El de tine la vreme de război!” (*Filocalia*, vol. X).

Învierea lui Hristos, omorârea morții celei veșnice

„Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră” (I Cor. 15, 14). „Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos” (Gal. 6, 14). „Că nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe cel cuvios al Tău să vadă stricăciunea” (Ps. 15, 10). „Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia” (I Cor. 15, 22).

Ceea ce rămâne la temelia de neclintit a praznicului luminos al slăvitei Învieri este faptul că Taina Învierii face parte din planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii după căderea lui Adam, iar acest plan face parte din „Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută”. Nu s-a găsit încă

vreun teolog care să dezvăluie oamenilor ce anume L-a făcut pe Dumnezeu să reverse noian de iubire spre lumea căzută în păcat, încât să se împlinească această taină divină. Scriptura vorbește despre izvorul de iubire al Creatorului pentru zidirea Sa în cuvinte uimitoare: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (In. 3, 16). Putem înțelege în mod just dorința Domnului de a-l salva pe om din faptul că omul a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu: „Și a zis Dumnezeu: Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26). Aceasta este propriu-zis înrudirea omului cu Dumnezeu – chipul și asemănarea. De aici se poate deduce de ce Dumnezeu nu a răbdât ca omul (zidirea cea mai de preț a mâinilor Sale – „Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit“ Ps. 118, 173) să rămână căzut într-un plan inferior de existență în care să fie batjocorit de către potrivnicul lui Dumnezeu, diavolul. Căci n-a putut Dumnezeu să îngăduie ca făptura Sa să fie înghițită de pieire, de vreme ce menirea ei era viața cea veșnică în Lumina cea pururea fitoare. Avertismentul dat celor dintâi oameni de către Dumnezeu dovedește că El n-a voit ca sfârșitul creației Sale să fie moartea – o dimensiune în afara iubirii dumnezeiești: „în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!“ (Fac. 2, 17). Este limpede că Dumnezeu i-a arătat omului că destinația sa este viața fără împuținare în timp, într-o petrecere care ar fi trebuit să-i urce pe Adam și Eva către îndumnezeirea prin har, până la deplina stabilitate duhovnicească, atunci când unirea și apropierea totală de harul lui Dumnezeu prin puterea Duhului Sfânt ar fi fost definitivă: „a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie“ (Fac. 2, 7). Viața era continuată prin comuniune și împărtășire permanentă din rodul Pomului Vieții – chip tainic al viețuirii în Hristos, „Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, născut, iar nu făcut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii“ (Simbolul Credinței).

De fapt, Taina Învierii se arată a fi suprema dorință a lui Dumnezeu față de neamul omenesc. Pentru a nu raționaliza taina, Proorocul Avacum vestește Învieria în chip umbros: „un lucru pe care voi nu l-ați crede, dacă l-ar povesti cineva!” (Avac. 1, 5). Parcă pentru a-i da un răspuns pe măsură, Psalmistul David sintetizează prin puterea Duhului Sfânt, vestind: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru ea” (Ps. 117, 25). Ziua Învierii a fost numită de către melozi și imnografi „cea dintâi a săptămânii”, „împărăteasă și doamnă”, „Praznic al praznicelor și Sărbătoare a sărbătorilor”, cântând: „Acum toate s-au umplut de lumină, și cerul și pământul și cele de dedesubt!” S-ar putea pune întrebarea dacă și marele Moise, văzătorul de Dumnezeu, cel care l-a scos pe poporul israelitean din robia egipteană, ar fi avut cunoștință de taina aceasta mare a Învierii; și dacă da, atunci de ce nu a accentuat cumva proorociile despre aceasta. Un răspuns ar putea fi minunea cu toiagul – atunci când a lovit piatra și mai întâi a curs sânge iar mai apoi a curs apă, preînchipuind prin aceasta coasta lui Hristos din care au țâșnit sânge și apă, Botez și Euharistie. Moise s-a ferit de căderea în idolatrie a poporului său, mereu mușcat de apucături și năravuri canaanite și de aceea a evitat să propovăduiască prea puternic învățătura despre înviere pentru a nu-i arunca pe israeliți în politeism prin adorarea morților – precum la alte neamuri. Totuși, din anumite obiceiuri și ritualuri proprii Vechiului Legământ, se pot observa la vechii evrei urme ale învățăturii despre înviere; de pildă, punerea în mormânt a vaselor cu mâncare și băutură spre folosința celui răposat, în vederea vieții viitoare.

Cele dintâi minuni și prevestiri ale vieții de după moarte în Vechiul Testament le găsim relatate cu privire la sfinții prooroci Ilie și Elisei, care au înviat unul pe fiul sunamitenței, iar celălalt pe fiul văduvei din Sarepta Sidonului: „După aceasta s-a îmbolnăvit copilul femeii, stăpâna casei, și boala lui a fost atât de grea, că n-a mai rămas suflare într-însul. Și

a zis ea către Ilie: «Ce ai avut cu mine, omul lui Dumnezeu? Ai venit la mine ca să-mi pomeniști păcatele mele și să-mi omori fiul?» Iar Ilie a zis: «Dă-mi pe fiul tău!» Și l-a luat din brațele ei și l-a suit în foișor unde ședea el și l-a pus pe patul său. Apoi a strigat Ilie către Domnul și a zis: «Doamne Dumnezeu meu, oare și văduvei la care locuiesc îi faci rău, omorând pe fiul ei?» Și suflând de trei ori peste copil, a strigat către Domnul și a zis: «Doamne Dumnezeu meu, să se întoarcă sufletul acestui copil în el!» Și a ascultat Domnul glasul lui Ilie; și s-a întors sufletul copilului acestuia în el și a înviat. Și a luat Ilie copilul și s-a coborât cu el din foișor în casă și l-a dat mamei sale și a zis Ilie: «Iată copilul tău este viu!» Atunci a zis femeia către Ilie: «Acum cunosc și eu că tu ești omul lui Dumnezeu și cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu este în gura ta!» (III Regi 17, 17-24) și „Intrând Elisei în casă, a văzut copilul mort, întins în patul său. Și după ce a intrat, a încuiat ușa după sine și s-a rugat Domnului. Apoi s-a ridicat și s-a culcat peste copil și și-a pus buzele sale pe buzele lui și ochii săi pe ochii lui și palmele sale pe palmele lui și s-a întins pe el și a încălzit trupul copilului. Sculându-se apoi, Elisei s-a plimbat prin foișor înainte și înapoi. După aceea s-a dus și s-a întins iar peste copil. Și a strănutat copilul de șapte ori și și-a deschis copilul ochii” (IV Regi 4, 32-35) În cazul celor plini de harul Duhului Sfânt, până și oasele lor sunt dătătoare de viață precum se vede în Cartea a 4-a Regilor (unde se povestește despre un mort aruncat într-o groapă lângă oasele sfințite ale profetului Elisei, de care atingându-se, a înviat): „Dar iată, odată, când îngropau un mort, s-a întâmplat ca cei ce-l îngropau să vadă una din aceste cete și, speriiindu-se, au aruncat mortul în mormântul lui Elisei. Căzând acela, s-a atins de oasele lui Elisei și a înviat și s-a sculat pe picioarele sale” (IV Regi 13, 21). Sfântul și Dreptul Iov are și el o viziune care preînchipuie taina și puterea învierii: „Dar eu știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din

pulbere această piele a mea ce se destramă. Și afară din trupul meu voi vedea pe Dumnezeu. Pe El Îl voi vedea și ochii mei Îl vor privi, nu ai altuia“ (Iov 19, 25-27), arătând că trupul deși va putrezi în mormânt, totuși va fi iarăși ridicat prin puterea Domnului, iar sufletul Îl va vedea pe Dumnezeu cu aceiași ochi – viață după moarte. De asemenea și Sfântul Proroc David vestește în Psalmi asemeni Sfântului Iov: „Cunoscute mi-ai făcut căile vieții; umplea-mă-vei de veselie cu fața Ta, și la dreapta Ta de frumuseți veșnice mă vei sătura“ (Ps. 15, 11). Același lucru este confirmat în cartea „Numerii“: „Să te binecuvânteze Domnul și să te păzească! Să caute Domnul asupra ta cu față veselă și să te miluiască! Să-Și întoarcă Domnul fața Sa către tine și să-ți dăruiască pace!“ (Num. 6, 24-26). La baza tuturor acestor texte stă învățătura despre Învierea lui Hristos apărută cu tărie de Sfântul Apostol Pavel în Epistola sa către Corinteni: „Iar dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este înviere a morților?“ (I Cor. 15, 12). Atât Sfântul Prooroc Isaia, cât și Sfântul Profet Iezechiel vorbesc despre o înviere a morților; cel dintâi vede lucrarea lui Dumnezeu ca pe o rouă de lumină, roua Duhului Sfânt – rouă pe care o aflăm și pe lâna lui Ghedeon: „Morții Tăi vor trăi și trupurile lor vor învia! Deșteptați-vă, cântați de bucurie, voi cei ce sălășluiți în pulbere! Căci roua Ta este rouă de lumină și din sânul pământului umbrele vor învia“ (Is. 26, 19), iar cel de-al doilea vorbește despre un duh de viață: „Fost-a mâna Domnului peste mine și m-a dus Domnul cu Duhul și m-a așezat în mijlocul unui câmp plin de oase omenești, și m-a purtat împrejurul lor; dar iată oasele acestea erau foarte multe pe fața pământului și uscate de tot. Și mi-a zis Domnul: «Fiul omului, vor învia, oasele acestea?» Iar eu am zis: «Dumnezeule, numai Tu știi aceasta». Domnul însă mi-a zis: «Proorocește asupra oaselor acestora și le spune: Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului! Așa grăiește Domnul Dumnezeu oaselor acestora:

Iată Eu voi face să între în voi duh și veți învia. Voi pune pe voi vine și carne va crește pe voi; vă voi acoperi cu piele, voi face să între în voi duh și veți învia și veți ști că Eu sunt Domnul». Proorocit-am deci cum mi se poruncise. Și când am proorocit, iată s-a făcut un vuiet și o mișcare și oasele au început să se apropie, fiecare os la încheietura sa. Și am privit și eu și iată erau pe ele vine și crescuse carne și pielea le acoperea pe deasupra, iar duh nu era în ele. Atunci mi-a zis Domnul: «Fiul omului, proorocește duhului, proorocește și spune duhului: Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Duhule, vino din cele patru vânturi și suflă peste morții aceștia și vor învia!» Deci am proorocit eu, cum mi se poruncise, și a intrat în ei duhul și au înviat și mulțime multă foarte de oameni s-au ridicat pe picioarele lor. Și mi-a zis iarăși Domnul: «Fiul omului, oasele acestea sunt toată casa lui Israel. Iată ei zic: «S-au uscat oasele noastre și nădejdea noastră a pierit; suntem smulși din rădăcină». De aceea proorocește și le spune: Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Iată, Eu voi deschide mormintele voastre și vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre și vă voi duce în țara lui Israel. Astfel veți ști că Eu sunt Domnul, când voi deschide mormintele voastre și vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre. Și voi pune în voi Duhul Meu și veți învia și vă voi așeza în țara voastră și veți ști că Eu, Domnul, am zis aceasta și am făcut», zice Domnul“ (Iez. 37, 1-14).

Cartea Profetului Daniel vorbește și ea despre învierea morților: „Și mulți dintre cei care dorm în țărâna pământului se vor scula, unii la viață veșnică, iar alții spre ocară și rușine veșnică. Și cei înțelepți vor lumina ca strălucirea cerului și cei care vor fi îndrumat pe mulți pe calea dreptății vor fi ca stelele în vecii vecilor“ (Dan. 12, 2-3). Dumnezeu îi spune lui Daniel: „Și tu mergi spre sfârșitul tău și te odihnește și te vei scula, ca să primești moștenirea ta în vremea cea de apoi!“ (Dan. 12, 13). La fel și în cărțile „Macahei“: „Pentru aceea și acesta, ca și cel dintâi, pe rând toate

chinurile le-a suferit și, când era să moară, a zis: «Tu dar, nelegiuitule, ne scoți pe noi dintr-această viață, însă Împăratul lumii, pe noi cei care murim pentru legile Lui, iarăși ne va învia cu înviere de viață veșnică» (II Mac. 7, 9), „Din cer le-am dobândit acestea și pentru legile Lui nu țin seamă de ele, pentru că nădăjduiesc că de la El iarăși le voi dobândi» (II Mac. 7, 11), „Și când era să moară, așa a zis: «Bine este a muta nădejile cele de la oameni și a aștepta pe cele de la Dumnezeu, că noi iar vom învia prin El, iar ție nu-ți va fi înviere spre viață» (II Mac. 7, 14), „Ci Ziditorul lumii, Care a zidit pe om de la nașterea lui, vă va da ca un milostiv iarăși duh și viață, de vreme ce acum nu vă este milă de voi, iubind legile Lui” (II Mac. 7, 23), „Că de n-ar fi avut nădejde că vor învia cei care mai înainte au căzut, deșert și de râs lucru ar fi a se ruga pentru cei morți. Și a văzut că celor care cu bună cucernicie au adormit, foarte bun dar le este pus. Drept aceea, sfânt și cucernic gând a fost, că a adus jertfă de curăție pentru cei morți, ca să se slobozească de păcat” (II Mac. 12, 44-46), „și fiind încă viu și înfierbântat, s-a sculat cu mâinile, iar sângele din el țâșnea tare și, deși rănit greu, a alergat trecând printre mulțime, și stând pe o piatră ridicată după ce i-a curs tot sângele, și-a scos mâțele și prinzându-le cu amândouă mâinile, le-a aruncat spre mulțime, rugându-se Celui care stăpânește peste viață și peste duh, ca iarăși să i le dea; și în felul acesta a murit” (II Mac. 14, 45-46) – tot atâtea texte convingătoare pentru credința în învierea morților.

Toate aceste scrieri sunt tot atâtea mărturii ale faptului că Mântuitorul Iisus Hristos a desăvârșit această Taină adâncă a învierii din morți prin propria Sa moarte și înviere – care a fost faptul central în opera de mântuire a lumii, căci moartea lui Hristos este învierea noastră. Hristos vine cu puterea de la Tatăl („Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pământ” - Mt. 28, 18), ca Stăpân al vieții și al morții. În fața mormântului fratelui ei Lazăr, Marta este întrebată

de Însuși Hristos Domnul: „Nu ți-am spus că dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?” (In. 11, 40). Iar aceasta, pentru faptul că Iisus a ținut să împlinească întocmai cuvântul Scripturii: „orice pricină să se dovedească prin spusa a doi sau trei martori” (Deut. 19, 15). Altfel spus, învierea lui Hristos n-a fost o înviere singulară, fără vreo altă mărturie, o înviere spontană și izolată, fără nici o legătură cu istoria lumii. În lucrarea de împlinire în lume a Tainei Învierii, putem observa o desfășurare pe etape de vârstă. În marea Sa iubire de oameni, Iisus a avut grijă să tămăduiască de moarte toate etapele vieții omenești. De pildă, a înviat o copilă, pe fiica lui Iair, mai-marele sinagogii: „Copila n-a murit, ci doarme” (Mc. 5, 39), „Fiică, ție zic, scoală-te!” (Mc. 5, 41), „și le-a zis să-i dea copilei să mănânce” (Mc. 5, 43), înviere făcută din dragoste pentru un prunc nevinovat, arătând prin aceasta că toți copiii sunt sub lucrarea proniatoare a Duhului Sfânt. Numai că la actul de întoarcere a sufletului fetei în trup, n-a lăsat pe nimeni acolo, ci a poruncit să iasă toți din casă. Altă faptă dumnezeiască a fost învierea săvârșită în Nain. În acest caz, Domnul a readus la viață pe un tânăr „singurul copil al mamei sale, și ea era văduvă” (Lc. 7, 12), în văzul tuturor celor ce formau cortegiul funerar: „Tinare, ție îți zic, scoală-te” (Lc. 7, 14). Iarăși, un lucru important: pe copilă, fiind mică, a luat-o de mână – dar tânărului i-a poruncit prin cuvânt. Pentru ca, în cele din urmă, să îl învie pe Lazăr, chemându-l afară din mormânt, tot prin puterea cuvântului (în acest caz fiind vorba nu despre un tânăr, ci despre un bărbat aflat la vârsta deplinei maturități trupești și sufletești – adică peste vârsta de 30 de ani, atunci când omul s-a format deja în gândire și comportament, în general în toate manifestările personale, precum Mântuitorul Iisus Hristos atunci când a ieșit la propovăduire în jurul vârstei de 30 de ani). Cei care au fost înviați prin puterea lui Iisus ulterior au murit din nou, la vremea biologică cuvenită. Dar toți cei care au murit cu credința în Hristos vor învia

întru Hristos pentru că „Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce crede în Mine are viață veșnică“ (In. 6, 47). Aici Hristos face reforma nu doar la nivel de moarte și de iad: „Cu moartea pe moarte călcând“, iar iadul zdrobindu-l și eliberând pe cei legați acolo de sub puterea diavolului: „Să se bucore fâptura, să se veselească toți pământeni, că vrăjmașul iad prădatu-s-a; femeile cu miruri să iasă în întâmpinare, că izbăvesc pe Adam și pe Eva cu tot neamul, și a treia zi voi învia!“ (Canonul Sâmbetei celei Mari, Cântarea a 9-a). La acestea cel mai frumos răspunde Pavel: „De aceea și noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară și păcatul ce grabnic ne împresoară și să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înaintea“ (Evr. 12, 1). Și tot Apostolul neamurilor arată că Învierea lui Hristos este actul central al mântuirii noastre: „S-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece; în urmă S-a arătat deodată la peste cinci sute de frați, dintre care cei mai mulți trăiesc până astăzi, iar unii au și adormit. După aceea S-a arătat lui Iacov, apoi tuturor apostolilor; iar la urma tuturor, ca unui născut înainte de vreme, mi S-a arătat și mie“ (I Cor. 15, 5-8). Pentru cei care mor având botezul în numele Sfintei Treimi și credința dreaptă în Hristos cel înviat, nădejdea învierii lor este învierea cea de obște, precum se și roagă Sfânta Biserică în „Rânduiala Proscomidiei“: „pomeneste Doamne pe toți cei care întru nădejdea învierii și a vieții de veci au adormit cu împărtășirea Ta, dreptmăritori părinți și frații ai noștri“: „Știi că va învia la înviere, în ziua cea de apoi“ (In. 11, 24) sunt cuvintele de răspuns ale Martei sora lui Lazăr. Mai înainte de răstignirea și învierea Sa, Iisus a încercat să facă pace între saducheii și fariseii, în conflictul privitor la problema învierii morților, zicându-le: „Iar despre învierea morților, au n-ați citit ce vi s-a spus vouă de Dumnezeu, zicând: «Eu sunt Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov»? Nu este Dumnezeul morților, ci al viilor“ (Mt. 22, 31-32).

Așadar, este limpede și neîndoielnic faptul că învățătura dogmatică despre învierea morților reprezintă veriga de încheiere, necesară și firească, a întregului lanț de profeții și viziuni ale proorocilor din vremea Vechiului Legământ, atât cu privire la venirea Răscumpărătorului și mântuirea noastră, cât și despre Împărăția lui Dumnezeu, care nu este din lumea aceasta („Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” – In. 18, 36) și despre domnia eshatologică a lui Dumnezeu, atât pe pământ, cât și în ceruri: „Lăudați-L pe El cerurile cerurilor și apa cea mai presus de ceruri, să laude numele Domnului, că El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit” (Ps. 148, 4-5). Dreptmăritorii creștini care au trecut în veșnicie merg la Dumnezeu cu credința în înviere pentru ca la ieșirea lor din morminte, la a doua venire a Mântuitorului, să poată lua parte la taina lui Dumnezeu prin intrarea în marea comuniune cu Dumnezeul cel viu și Sfânt Care ne-a creat pentru Sine, iar nu din întâmplare sau hazard. Aceasta este măreția slavei dumnezeiești a Mântuitorului Iisus Hristos, „Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat” (Simbolul Credinței). Iar această dimensiune a atotputerniciei Lui divine o găsim în formula dogmatic-liturgică „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul și pe Tron ai fost Hristoase cu Tatăl și cu Duhul, pe toate umplându-le Cela Ce ești necuprins” – ca om în mormânt cu trupul și în iad cu sufletul, iar ca Dumnezeu în Rai cu tâlharul și pe Tron cu Tatăl și cu Duhul – în dimensiunea veșniciei, „mai înainte de toți vecii” pe toate umplându-le Cel necuprins.

Învățătura dogmatică a Bisericii vorbește despre lucrările celor două firi și două voini în Persoana lui Iisus Hristos. Unul este trupul morții: Hristos Cel chinuit, bătut, biciuit, încununat cu spini și răstignit; altul este trupul slavei. Dincolo de cuvintele profetice ale Psalmistului David – „Împuțitu-s-au și au putrezit rănilor mele” (Ps. 37, 5) și „Împărțit-au hainele mele loruși și pentru cămașa mea au aruncat

sorti“ (Ps. 21, 20), stă Mântuitorul lumii încununat de puterea Tatălui în lumina Duhului, „arătând ucenicilor Săi slava Sa pe cât li se putea“ (Troparul Praznicului Schimbării la Față). În întreita Sa slujire de Arhiereu, Profet și Împărat, Iisus este Dumnezeu smerit în chip de om – „Fiul Omului“ (Mt. 11, 19), – „Iată Omul!“ (In. 19, 5). Împlinind Scripturile, Cel lovit, legat și chinuit angrenează toată creația în actul mântuirii: „soarele s-a întunecat“ (Lc. 23, 45), „s-a făcut întuneric peste tot pământul“ (Mt. 27, 45), „catapeteasma templului s-a sfâșiat în două de sus până jos, și pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat“ (Mt. 27, 51). Și nu doar atât; avem ca mărturie porunca dată Apostolului Petru: „Pune sabia în teacă“ (In. 18, 11) – un apel la demnitate și prestanță, la asumarea și trăirea unei învățături sfinte în duhul păcii și al blândeții pentru a nu se produce o confuzie între Jertfa Sfântă a patimilor lui Hristos și o oarecare rebeliune iudaică împotriva stăpânirii romane: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29). În Ghetsimani Hristos Își arată puterea ca Dumnezeu, lipind la loc urechea lui Malhus, sluga arhiereului, tăiată de apostolul Petru, totodată întrebându-l pe acesta: „Ți se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?“ (Mt. 26, 53).

Strălucirea luminii sfinte a Învierii unește două imagini biblice una de cealaltă: Nașterea Pruncului în ieslea de la Betleem în puterea nopții (sau arătarea lui Dumnezeu ca om în lume, smerit și neștiut, în miez de noapte) și nașterea din nou a lumii prin învierea Aceluiași Iisus-Dumnezeu. Atunci prunc plâpând în brațele Maicii Sale, Preacurata Fecioară Maria, iar acum Împărat al cerului, pe Tron cu Tatăl și cu Duhul, judecând lumea: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului“ (In. 5, 22). Iată, firea omenească mântuită și dezrobită șade pe Tron cu Tatăl și cu Duhul prin Hristos, Cuvântul întrupat, după ce atunci, la Naștere,

a fost protejată cu blândețe și căldură de brațele ocrotitoare ale Maicii Domnului. La răstignire, bătut în cuie pe cruce, învelit în giulgiu curat și uns cu miresme, pus în mormânt gol și rece din piatră, iar acum, la Înviere, Stăpân peste toată făptura. Toți cei ce-L văzuseră și auziseră s-au îngrozit și au fost complet dezarmați de finalul tragic și de necrezut al Proorocului salvator și povățuitor: „Tu singur ești străin în Ierusalim și nu știi cele ce s-au întâmplat în el în zilele acestea? El le-a zis: Care? Iar ei I-au răspuns: Cele despre Iisus Nazarineanul, Care era prooroc puternic în faptă și în cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor („Nici-odată n-a vorbit un om așa cum vorbește Acest Om“ – In. 7, 46). Cum L-au osândit la moarte și L-au răstignit arhierii și mai-marii noștri; iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; și, cu toate acestea, astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea. Dar și niște femei de ale noastre ne-au spăimântat ducându-se dis-de-dimineață la mormânt, și, negăsind trupul Lui, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu“ (Lc. 24, 28-23). Dar iată-L întocmai așa precum îngerii au zis femeilor mironosițe: „De ce căutați pe Cel viu între cei morți? Nu este aici, ci S-a sculat. Aduceți-vă aminte cum v-a vorbit, fiind încă în Galileea“ (Lc. 24, 5-6). Iată-L înviat, făcând minuni: „Mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți s-au sculat“ (Mt. 27, 52). La Naștere cântau îngerii cu păstorii, iar acum îngerii se închină cu sfi-ală și respect. Înaintea întregii făpturi îndumnezeite în lumina harului sfânt al Învierii, Răscumpărarea s-a împlinit: „Săvârșitu-s-a!“ (In. 19, 30). La Nașterea lui Iisus cântau împreună, iar acum, la Învierea Sa, vorbesc împreună – lumea văzută se sfătuiește cu lumea cea nevăzută: „Acea i-au zis: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți? Ea le-a zis: Că au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus“ (In. 20, 13), zice Maria Magdalena către îngeri, iar Domnul o strigă pe nume: „Maria!“ (In. 20, 16). Dacă străjile au păzit mormântul, dar

„s-au făcut ca morți“ (Mt. 28, 4), nu înseamnă că Hristos a dorit ca ei să nu cunoască învierea, ci doar că propria lor trăire i-a scos din lucrarea Tainei; doar unul singur a putut mărturisi atunci când a împuns cu sulita coasta lui Iisus, zicând: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta!“ (Mt. 27, 54) Îngerul a venit și a răsturnat piatra de pe mormânt descoperindu-l gol, deși pecetea era întreagă și neatinsă – ceea ce dovedește faptul că taina rămâne veșnic Taină, neputând nimeni explica vreodată rațional învierea. Iisus a trecut prin piatra mormântului la Înviere, întocmai precum la Naștere prin Fecioara, iar mai apoi la apostoli prin ușile încuiate, Dumnezeu fiind.

După învierea Sa din morți, mesajul transmis lumii s-a exprimat prin binecuvântarea: „Pace vouă!“ (Lc. 24, 36) – adică nu mai încercați să cuprindeți cu mintea adâncul lucrărilor dumnezeiești mântuitoare, și prin îndemnul: „Bucurați-vă!“ (Mt. 28, 9). Altfel spus, v-am vestit deja că ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat după voia Tatălui: „Preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preaslăvească“ (In. 17, 1). Din dorința Fiului de a mântui lumea în mod nemijlocit, pentru că a îngăduit cu iubire nemărginită ca Fiul Său Cel Unul Născut să ia chip de rob și să pătimească pentru a-i mântui pe oameni din căderea neascultării de Dumnezeu („în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu“ – Fac. 3, 5), Tatăl primește ca dar aducerea firii omenești desăvârșite prin îndumnezeire. Căderea ar fi putut fi și mai catastrofală, dacă Adam cel „îndumnezeit“ după sfatul șarpelui ar mai fi avut acces la Pomul Vieții după ce păcătuisese prin neascultare. Nu degeaba Dumnezeu „a pus heruvimi și sabie de flacără vâlvăitoare, să păzească drumul către pomul vieții“ (Fac. 3, 24). Altfel, omul s-ar fi înveșnicit în rău, precum Lucifer și diavolii săi: „Și a zis Domnul Dumnezeu: «Iată Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele și răul. Și acum nu cumva să-și întindă mâna și să ia roade din pomul vieții, să mănânce și

să trăiască în veci!...»“ (Fac. 3, 22). Astfel, totuși căderea nu a fost totală, ci doar parțială. De aceea putem spune că în lumina Tainei Învierii, întreaga activitate mesianică a lui Iisus nu a fost o poveste, un basm sau o legendă. Fiul a cerut voie Tatălui să lupte cu diavolul deopotrivă ca om adevărat și Dumnezeu adevărat. De aceea a luat chip de rob și trup din preacuratele sângiuiri ale Fecioarei, plecând de la aceeași măsură ca Adam cel dintâi, zămislit fără de păcat și fără de sămânță. Sub acest chip Hristos, în viața Sa pământească de 33 de ani a luptat cu satana care a încercat permanent zădărnicierea planului de mântuire, fără să reușească însă a cunoaște vreodată înțelepciunea divină, fiindcă a căzut ca un răzvrătit înainte de a o recunoaște. În schimb, Adam-omul a apucat să discute cu Dumnezeu în Rai, așa că și Hristos-Omul, Cuvântul întrupat avea puterea să împlinească taina ferindu-Se de cursele vrăjmașului: „În calea aceasta în care am umblat, ascuns-au cursă mie“ (Ps. 141, 3). Hristos a învins toate cursele (inclusiv cele trei mari ispite din Pustiul Carantaniei), dar și cursele din finalul luptei, acolo unde satana păstra ultimul punct strategic – moartea. Boldul morții: pânțele iadului i-a înghițit pe toți oamenii de la Adam la Hristos, pe cei dreپți ca și pe cei nedreپți; la mijloc era blestemul adamic. Adam folosește fructul neascultării spre moartea sufletească; Hristos folosește fructul ascultării pentru a pătrunde prin moarte în iadul pecetluit: „Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta Împăratul slavei? Domnul Cel tare și puternic, Domnul Cel tare în război. Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta Împăratul slavei? Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei“ (Ps. 23, 7-10). Iar acolo, în iad, acoperă „moartea cea atee“, moartea adamică, în haina de lumină a dumnezeirii (smerenia, ascultarea și iubirea). Din clipa aceea, ea își schimbă ura și pornirea, făcându-se blândă și

domestică, se supune lui Iisus și trece de la forma plină de otrava urii față de viață la forma de somn dulce sub mâna Stăpânului vieții, ca o roabă supusă, devenind un lucru plin de sens, iar nu hazard necruțător. Primește asupra-i Legea cea sfântă, devine somn și întâlnire cu Hristos, devine ușierul lui Hristos și este obligată ca oricărui om botezat și credincios din lumea aceasta care o gustă să i-L arate pe Hristos Cel Înviat, iar nu să aducă asupra-i osânda iadului precum se întâmpla în vremea Legii celei Vechi: aceasta este ascultarea ei de la Învierea lui Hristos și până la Cea de a Doua Venire a Lui: „când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia“ (In. 5, 25). Așa precum și Sfântul Apostol Pavel arată limpede rostul morții în Hristos după învierea lui Iisus din morți: „Așa este și învierea morților: Se seamănă (trupul) într-o stricăciune, înviază într-o nestricăciune; se seamănă într-o necinste, înviază într-o slavă, se seamănă într-o slăbiciune, înviază într-o putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este și trup duhovnicesc. Precum și este scris: «Făcutu-s-a omul cel dintâi, Adam, cu suflet viu; iar Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viață»“ (I Cor. 15, 42-45) și „iată, taină vă spun vouă: Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba, deodată, într-o clipeală de ochi la trâmbița cea de apoi. Căci trâmbița va suna și morții vor învia nestricăcioși, iar noi ne vom schimba“ (I Cor. 15, 51-52). De aceea, Apostolul Neamurilor întreabă triumfător: „Unde îți este, moarte, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?“ (I Cor. 15, 55)

Așa a pus capăt Hristos războiului de 5508 ani dintre om și Dumnezeu, început prin căderea lui Adam și a Evei. În mijlocul iadului, Hristos îl umple de lumină; propovăduiește acolo Sfânta Evanghelie vreme de 33 de ore și la final îi scoate afară pe Adam și Eva cu toți dreptii: „Milostivirea Ta, cea nemăsurată/ Cei ținuți în legăturile iadului, văzându-o/ La Lumină au mers Hristoase, cu

picioare vesele/ Lăudând Paștile cele veșnice“ (Canonul Învierii, Cântarea a 5-a), „Coborâtu-Te-ai întru cele mai de jos ale pământului/ și ai sfărâmat încuietorile cele veșnice/ Care țineau pe cei legați, Hristoase./ Iar a treia zi, precum Iona din chit,/ Ai înviat din mormânt“ (Canonul Învierii, Cântarea a 6-a), „Prăznuim omorârea morții/ Sfărâmarea iadului și începătura altei vieți, veșnice./ și, săltând, lăudăm pe Pricinuitorul/ Pe Unul Cel Binecuvântat/ Dumnezeuul părinților și preaslăvit“ (Canonul Învierii, Cântarea a 7-a). Valul de lumină revărsat din mormântul lui Iisus spre cer este de fapt calea Adevărului mărturisit: „toate s-au umplut de lumină“, „Eu sunt Lumina lumii“ (In. 8, 12). De aceea cântă Biserica: „Lumina cea fără de ani din mormânt cu trupul tuturor a răsărit!“. Stând în mormânt, Hristos S-a odihnit peste creație așa precum Tatăl la zidirea din nimic a lumii S-a odihnit în ziua a șaptea (“în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale“ – Fac. 2, 2). Așa cântă și Biserica în Canonul Paștilor: „Astăzi ai sfințit ziua a șaptea, pe care o ai binecuvântat întâi cu încetarea lucrărilor; că toate le prefaci și le înnoiești, odihnindu-Te, Mântuitorul meu, și iarăși zidindu-le“ (Canonul Sâmbetei celei Mari, Cântarea a 4-a).

Despre puterea Învierii și despre adâncimea ei dogmatică cel mai întărit duhovnicește propovăduitor al ei rămâne tot Sfântul Apostol Pavel, prietenul și slujitorul lui Iisus, convertit de Acesta pe drumul către Damasc: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20), scriind totodată și cel mai frumos tratat hristologic în prima sa Epistolă către Corinteni: „Iar dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este înviere a morților? Dacă nu este înviere a morților, nici Hristos n-a înviat. Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră. Ne aflăm încă și martori mincinoși ai lui Dumnezeu, pentru că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că a înviat pe Hristos, pe Care nu

L-a înviat, dacă deci morții nu înviază. Căci dacă morții nu înviază, nici Hristos n-a înviat. Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința voastră, sunteți încă în păcatele voastre; și atunci și cei ce au adormit în Hristos au pierit. Iar dacă nădărdim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai de plâns decât toți oamenii. Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților. Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia!“ (I Cor. 15, 12-22).

Restaurați și mântuiți în Hristos, putem spune și noi odată cu Sfinții Apostoli Luca și Cleopa în drumul spre Emaus: „Oare, nu ardea în noi inima noastră?“ (Lc. 24, 32). Hristos S-a arătat ucenicilor Săi după ce a înviat pentru a-i îndemna la mărturisirea și transmiterea credinței în mântuirea lumii prin moartea și învierea Lui: „O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus proorocii! Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa? Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile cele despre El“ (Lc. 24, 25-27). Astfel „a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii“ (Lc. 24, 35) pentru că „ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască“ (Lc. 24, 16). Iar acum, odată cu Toma cel încredințat de Dumnezeirea lui Hristos („Domnul meu și Dumnezeul meu!“ – In. 20, 28) să cântăm și noi cu bucurie și cu pace sfântă: „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le!“

**Învierea cea de obște.
De la Ierusalimul pământesc
la Ierusalimul ceresc al inimii**

„Dacă umblă cineva ziua, nu se împiedică, pentru că el vede lumina acestei lumi“ (In. 11, 9). „Lazăr, prietenul nostru, a adormit; Mă duc să-l trezesc“ (In. 11, 11). „Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit!“ (In. 11, 21) „Nu ți-am spus că dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?“ (In. 11, 40)

Domnul nostru Iisus Hristos, Începătorul vieții și Biruitorul morții, în zi de sâmbătă l-a înviat pe Lazăr cel mort deja de patru zile. De aceea, primirea Sa triumfală în Ierusalim a fost făcută de popor ca pentru un făcător de minuni. Vestea despre învierea lui Lazăr se întinsese pretutindeni, astfel încât „toată cetatea s-a cutremurat, zicând: Cine este Acesta?“ (Mt. 21, 10). Tocmai de aceea, iată, fără să vrea, oamenii din popor au adus slavă nu unui împărat pământesc, ci Însuși Împăratului cerului și al pământului: „Osana!

Binecuvântat este Cel Ce vine întru Numele Domnului, Împăratul lui Israel!“ (In. 12, 13). Mai mult, acest lucru a fost de natură să întărească furia fariseilor și cărturarilor care deja îl pândeau pe Iisus la tot pasul pentru a-L prinde în cuvânt, dându-L pe mâna arhierilor Ana și Caiafa și a mai-marilor poporului spre ceea ce avea să fie catalogat ulterior, în conștiința posterității, drept un fals proces, o crimă instrumentată juridic și politic împotriva unui nevinovat devenit incomod pentru mai-marii vremii: „Luați-L voi și judecați-L!“ (In. 18, 31), „eu nu găsesc în El nici o vină!“ (In. 18, 38). Aici Scriptura consemnează și interesul celor implicați în lucrarea fărâdelegii pentru privilegiile comodității, – adică, o moarte sufletească mai înainte de moartea trupească: „semănați cu mormintele cele văruiute, care pe din afară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morți și de toată necurăția!“ (Mt. 23, 27). Totodată se poate lesne observa și dezinteresul total față de împlinirea Legii Sfinte a Vechiului Legământ: „ne este mai de folos să moară un om pentru popor, decât să piară tot neamul!“ (In. 11, 50). Trimiterea de la Ana la Caiafa n-a fost decât un pretext pentru scopul ultim – al răstignirii pe Cruce, iar drumul până la Pilat a dezvăluit tot servilismul poporului iudeu față de stăpânirea romană a Cezarului din interese politice și economice: „Nu avem împărat decât numai pe Cezarul!“ (In. 19, 15). Pilat însuși a înțeles intrigile și decăderea morală a poporului, drept pentru care și-a „spălat“ mâinile de Sângele Celui Drept, pentru că-L știa pe Iisus nevinovat; Iisus Însuși l-a întrebat pe cel ce Îl lovise: „Dacă am vorbit rău, dovedește ce este rău, iar dacă am vorbit bine, de ce Mă bați?“ (In. 18, 23).

Problema aceasta va rămâne subiect de controversă de-a lungul secolelor pentru multe minți și neamuri: „Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel!“ (Lc. 2, 34). Cuvintele lui Iisus: „Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez“ (In. 5, 17) confirmă modul

unitar de lucrare în sânul Treimii la mântuirea lumii. Cuvintele Scripturii: „Părinte, preaslăvește pe Fiul Tău pentru ca și Fiul să Te preaslăvească pe Tine!“ (In. 17, 1) constituie semnul aceluiași mesaj biblic: „Iar Eu și Tatăl Meu una suntem!“ (In. 10, 30). Împărăția lui Dumnezeu în care avea Iisus (prin învierea Sa din morți) să-l readucă pe omul căzut, trebuia arătată lumii întregi. Această Împărăție a fost adevărată faptic în cursul celor trei ani și jumătate de activitate publică. Tristețea lui Iisus începe însă încă de când cei doi frați și ucenici, Iacob și Ioan, au pretins pentru ei înșiși cele două locuri – de-a stânga și de-a dreapta Lui. Iisus le răspunde printr-un cuvânt cald și blând, arătând adevărata valoare a urcușului duhovnicesc spre învierea sufletului: „Dar între voi să nu fie astfel, ci cel mai mare dintre voi să fie ca cel mai tânăr, și căpetenia ca acela care slujește“ (Lc. 22, 26).

De asemenea, la intrarea în Ierusalim, Iisus era tot trist, fără să ia aminte la cântarea triumfală a poporului; știa în inima Lui că nu venise ziua aceea în care omenirea să priceapă că lucrarea și activitatea Lui nu sunt din lumea aceasta: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36). În mentalitatea poporului, El era de la Dumnezeu, iar cei care-L aclamau cei care îi văzuseră minunile: „Și apropiindu-Se de poalele Muntelui Măslinilor, toată mulțimea ucenicilor, bucurându-se, a început să laude pe Dumnezeu, cu glas tare, pentru toate minunile pe care le văzuse“ (Lc.19, 37). Mai ales că învierea lui Lazăr însuflețise toată cetatea Ierusalimului; problema era că poporul se animase doar trupește, dar inimile rămăseseră tot moarte și pustii: „Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat...“ (In. 6, 26) . Dorința de a-L întrona Împărat era motivată de ceea ce s-ar putea numi (oarecum ironic) „filantropie“: toți să aibă mâncare și libertate, El să le vindece bolnavii, iar ei să nu ducă grijă de nimic; mai ales că-L auziseră pe Iisus zicând: „Eu sunt

Calea, Adevărul și Viața!“ (In. 14, 6) (...dar nu „adevărul“ cel pe placul lor, ci Adevărul Care „pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului!“ – Evr. 4, 12). Doar micime de suflet găsim în partea fariseilor înfricoșați de atitudinea lui Iisus: „ne pui în primejdie, e foarte periculos, vor auzi romanii că te-ai lăsat proclamat rege...“: „Învățătorule, ceartă-Ți ucenicii!“ (Lc. 19, 39). Iisus se făcea oarecum că nu-i pricepe, știind însă de împlinirea Scripturilor și, vrând parcă să ia apărarea poporului, le-a răspuns: „Da, dar dacă vor tăcea aceștia, pietrele vor striga!“ (Lc. 19, 40). Dincolo de acest răspuns, Iisus vedea limpede satisfacția fariseilor și cărturarilor preavicleni care țeseau plini de veninul urii capcana perfidă a răstignirii după dorința inimilor lor. Strigătul de biruință „Osana Fiului lui David!“ (Mt. 21, 9) va fi paradoxal confirmat la Cruce de tăblița scrisă din ordinul lui Pilat: „Acesta este Iisus, regele iudeilor“ (Mt. 27, 37) prin întărirea Duhului Sfânt: „Ce am scris, am scris!“ (In. 19, 22), fără ca măcar bietul Pilat să realizeze ce spune: „Iată Omul!“ (In. 19, 5). Răstignit pe Cruce, cu brațele deschise și întinse către Cer, Iisus Se arăta lumii ca omul desăvârșit, Sfântul lui Dumnezeu, înzestrat chiar mai mult decât Adam, reunind pământul cu Cerul, pe om cu Dumnezeu. Întru început, Adam a fost creat fără păcat, dar coruptibil; Iisus era fără de păcat și a rămas ascultător până la moarte: „Depărtează paharul acesta de la Mine; dar fie nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu!“ (Mc. 14, 36), „pentru că nu caut voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis“ (In. 5, 30). Aici este răspunsul dat lumii căzute, dorința lui Iisus de a ridica neamul omenească din păcat: „El, Cel Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină!“ (I Tim. 2, 4) și „să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat“ (In. 17, 3).

Prin ascultarea desăvârșită de Tatăl, Iisus, ca om adevărat, câștigă trei mari calități spirituale din Dumnezeu Cel Care Îi este Tată „mai înainte de toți vecii: Lumină din

Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“ (Simbolul Credinței). Cea dintâi: puterea de a face minuni. Întreabă arhiereii și bătrânii: „Cu ce putere faci acestea? și cine ți-a dat puterea aceasta?“ (Mt. 21, 23), iar Iisus le răspunde: „Botezul lui Ioan de unde a fost? Din cer sau de la oameni?“ (Mt. 21, 25), iar ei au zis: „Nu știm“ (Mt. 21, 27) – atunci și El le-a zis: „Nici Eu nu vă spun cu ce putere fac acestea!“ (Mt. 21, 27). Apoi, a doua lucrare, a înțelepciunii care lucrează Tainele: „Iar Copilul creștea și Se întărea cu duhul, umplându-Se de înțelepciune și harul lui Dumnezeu era asupra Lui“ (Lc. 2, 40). Singur Iisus a zis: „Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții!“ (In. 8, 12) „și era în fiecare zi în templu și învăța“ (Lc. 19, 47), încât până și bătrânii rabini din sinedriu se întrebau mirați: „Cum știe Acesta carte fără să fi învățat?“ (In. 7, 15). Mirare la care Iisus le-a răspuns: „Știu de unde am venit și unde Mă duc. Voi nu știți nici de unde vin, nici unde Mă duc!“ (In. 8, 14). Și tot Iisus vedește neînțelepciunea vremii și a ucenicilor cei „nepricepuți și zăbavnici cu inima ca să creadă cele ce au spus proorocii“ (Lc. 24, 25): „Nu trebuia oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa?... Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile, cele despre El“ (Lc. 24, 26-27). Iar a treia lucrare: a bunătății. Aici lucrează darurile; auzim la Maica Domnului: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!“ (Lc. 1, 28). Darurile la Iisus sunt menționate în ceea ce El Însuși spune: „Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29). Aici bunătatea lui Iisus a fost exprimată prin vindecările făcute: „Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău?“ (Mc. 3, 4). A fost mila: „și văzând mulțimile, I s-a făcut milă de ele că erau necăjite și rătăcite ca niște oi care n-au păstor“ (Mt. 9, 36); „dați-le voi să mănânce!“ (Mc. 6, 37). A fost compasiunea pentru Marta și Maria, căci „a lăcrimat Iisus“ (In. 11, 35) la

moartea lui Lazăr; dar și mărunțimea de cuget a poporului Israel care exclama: „nimeni n-a mai văzut una ca aceasta – un mort să învieze!“ uitând de fiica lui Iair și de fiul văduvei din Nain – minuni petrecute doar cu puțin timp înainte, în cursul celor trei ani și jumătate de activitate publică. Iar în final a fost și apogeul iubirii, adâncul de nepătruns al mi-
lostivirii, al blândeții nemărginite – la baterea cuielor pe Cruce: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!“ (Lc. 23, 34); „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!“ (Fac. 7, 60). Aici se reflectă măsura nemaîntâlnită care i-a impresionat atât de mult pe Apostoli, încât i-a făcut să-I zică: „Tu ai cuvintele vieții celei veșnice!“ (In. 6, 68)

Analizând în profunzime învierea lui Lazăr, vedem ca într-o oglindă starea poporului evreu mort prin propria sa Lege și îngropat de viu, ca într-un mormânt de piatră astupat cu lespede la gura peșterii. Cererea de a lua piatra de la gura peșterii este de fapt chemarea Noii Legi a harului, plinită și desăvârșită prin Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Interesant este faptul că cei care greșeau urmau a fi aruncați în „întunericul cel mai din afară“ (Mt. 25, 30), iar cei chemați sunt chemați la pocăință tot afară: „Lazăre, vino afară!“ (In. 11, 43). Acest „afară“ reprezintă tocmai lepădarea totală a omului vechi și înnoirea firii adamice (supuse morții) cu harul Noului Adam, „căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia!“ (I Cor. 15, 22). Această chemare la pocăință se face prin lucrarea harului, dar nu fără participarea voinței omenești personale. Dumnezeu nu anulează libertatea omului, a persoanei: „Dacă vrei să fii desăvârșit, vinde toate câte ai și le împarte săracilor – și vei avea comoară în ceruri; apoi vino de urmează Mie!“ (Lc. 18, 22). Mirosul de putrefacție și stricăciune se referă la strâmbarea prevederilor Legii de la o epocă la alta, după placul muritorilor, și amestecarea celor cerești și sfinte cu cele pământești și idolatre (căci „au schimbat slava lui Dumnezeu întru asemănare de vițel, care mănâncă iarbă“ – Ps. 105,

20), nerespectarea Legii și călcarea grosolană a ei. Într-un cuvânt, Iisus nu mai cerceta nimic pentru că deja totul era vraște: „Vremea este să lucreze Domnul, că oamenii au stricat legea Ta...” (Ps. 118, 126)

Cele patru zile trecute de la moartea lui Lazăr reprezintă simbolic epocile trecute de la Adam până la Hristos. Cea dintâi a fost timpul legii conștiinței – de la Adam până la Avraam. Apoi a fost vremea tăierii-împrejur – de la Avraam până la Moise. A urmat timpul Decalogului – de la Moise până la împărați și judecători. Și, în cele din urmă, timpul profetilor – de la împărați și judecători până la venirea lui Hristos. Ziua în care Hristos l-a înviat pe Lazăr fusese deja mai înainte vestită de sfinții prooroci din veac și consemnată în Sfintele Scripturi: „Bucură-te foarte, fiica Sionului, veselește-te, fiica Ierusalimului, căci iată Împăratul tău vine la tine drept și biruitor; smerit și călare pe asin, pe mânzul asinei!” (Zah. 9, 9). Iar faptele acestea s-au petrecut în mod real, istoric, și nu sunt nicidecum întâmplări povestite precum cele din basmele populare: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece!” (Lc. 21, 33).

Toate minunile covârșesc hotarele firii, dar una le covârșește pe toate: Dumnezeuiasca Euharistie! Minune mai presus de minune, uimire mai presus de mintea omenească și cu neputință de cuprins în cuvinte, ființa pâinii și a vinului, Cinstitele Daruri ce sunt puse înaintea, se prefac și devin ființă a Trupului și a Sângelui Mântuitorului Iisus Hristos. Cuviosul Părinte Ilie Miniati, Episcopul de Kalavritria, scrie că „în Sfânta Euharistie, Dumnezeu-Omul Cuvântul Își ascunde Dumnezeirea sub forma pâinii și a vinului, fără să Se arate Dumnezeu; dar Își ascunde și omenitatea, fiindcă nici om nu Se arată ci numai pâine și vin; Taină întru tot chipul ascunsă!”

Marea greșală a unora din creștini de astăzi este întoarcerea cu știință la păcate după ce s-au unit cu Hristos prin Sfânta Euharistie. Chipul adevărat al învierii în Hristos

este prefigurat de Proorocul Moise, despre care Scriptura ne relatează că, atunci când a coborât din vârful Muntelui Sinai tablele celor zece porunci, „fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el“ (Ieș. 34, 29) drept pentru care „și-a acoperit fața cu un văl“ (Ieș. 34, 33) întrucât tot poporul se înfricoșase grozav de el. Dumnezeuiescul Hrisostom spune că Euharistia strălucește în cei înviați duhovnicește în Hristos, în Duh și Adevăr: „dracii fug și se cutremură, se înspăimântă, fiindcă în ceasul acela în care creștinii se împărtășesc fețele lor strălucesc iar din gura lor foc dumnezeiesc iese!“ Iar Sfântul Simeon Noul Teolog scrie: „Nici o stea de pe cer nu luminează atât cât luminează un suflet de lumina darului dumnezeiesc în ceasul în care se împărtășește cu Hristos. Sfânta Împărtășanie nu este altceva decât însăși unirea noastră cu Dumnezeu. Când ne împărtășim ne cuminecăm cu Darul acela pe care îl are Hristos și ca Dumnezeu și ca om“.

În concluzie, Euharistia hrănește sufletul ținând darul cel dumnezeiesc într-însul precum hrana ține viața trupului: „Pâinea Care Se pogoară din cer este Aceea din Care, dacă mănâncă cineva, nu moare!“ (In. 6, 50). Așa precum pâinea pământească ne crește biologic și ne înfrumusețează făptura, făcându-ne oameni împliniți și maturizați – căci „pâinea inima omului o întărește“ (Ps. 103, 17), tot așa și Sfânta Euharistie crește sufletul permanent, conducându-l într-o stare de smerenie tot mai adâncă și de bucurie mai duhovnicească, precum arată Sfânta Scriptură: „Cine este sfânt, să se sfințească încă!“ (Apoc. 22, 11). Credința este puterea harului care duce la săvârșirea tainelor și minunilor în viața poporului: „Nu ți-am spus că dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?“ (In. 11, 40). În Nazaret Iisus n-a făcut multe minuni ca în celelalte cetăți, (nu pentru că nu ar fi fost stăpân și peste locul acela sau pentru că nu putea săvârși minuni acolo), ci pentru că poporul nu era pregătit să primească și să trăiască minunile din pricina

necredinței lui: „și n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinței lor“ (Mt. 13, 58). De aceea, chemați la îndumnezeirea cu Sfintele Taine la Sfânta Liturghie atunci când ne împărtășim, Biserica îndeamnă categoric: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați!“ Iar dacă marelui Moise pe muntele Sinai i s-a poruncit să se descalțe („Și Domnul a zis: «Nu te apropia aici! Ci scoate-ți încălțăminte din picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!»“ – Ieș. 3, 5) pentru ca să se apropie de rugul în care era Domnul, cu atât mai mult atunci când noi ne apropiem la învierea sufletească de potirul euharistic, ni se cuvine să ne sfiim de măreția Tainei. Doar așa ne putem da seama de câtă curăție are omul nevoie atunci când vorbește cu Dumnezeu în rugăciunile sale: „Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului“ (I Cor. 11, 28-29). Apostolii nu numai că s-au descălțat când au cinat cu Hristos Domnul, dar Domnul Însuși le-a spălat picioarele cu sfintele și preacuratele Sale mâini, arătând desăvârșita urmare a căii Evangheliei Domnului. Iar în momentul în care sufletul se veselește în Domnul, atunci poate cânta și el cu Psalmistul: „Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie? Paharul mântuirii voi lua și Numele Domnului voi chema!“ (Ps. 115, 3-4). Iar Sfântul Apostol Pavel scrie: „nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine!“ (Gal. 2, 20).

Fiind curați și înviați cu sufletul și cu inima, vom putea auzi cereștile cuvinte pentru sufletul nostru: „Lazăre, vino afară!“ (In. 11, 43). Sau vom dobândi eliberarea de păcate și izbăvirea din moartea sufletească, ca astfel, ridicându-ne, Hristos să zică smeritului suflet: „Dezlegați-l și lăsați-l să meargă!“ (In. 11, 44) în căile Evangheliei, în cărările dreptății. Cu inima caldă și curată, cu Duhul Cel Sfânt în noi, să putem cânta ca oarecând din Ierusalimul pământesc al trupului spre cel ceresc al inimii: „Învierea cea de obște mai

înainte de Patima Ta încredințând-o, pe Lazăr din morți l-ai sculat, Hristoase Dumnezeule. Pentru aceasta și noi, ca pruncii, semnele biruinței purtând, Ție Biruitorului morții strigăm: Osana Celui dintru înălțime, bine ești cuvântat, Cel Ce vii întru Numele Domnului!“ (Troparul Praznicului Floriilor).

„Îl rugau stăruitor, zicând: Rămâi cu noi că vremea este spre seară și s-a plecat ziua“ (Lc. 24, 29) „și a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii“ (Lc. 24, 35).

Învierea lui Hristos și Sfintele Mironosițe sau Femeia și Mântuirea Lumii

„Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul“ (Fac. 3, 15). „Faceți orice vă va spune El!“ (In. 2, 5). „Și a venit Maria Magdalena vestind ucenicilor că a văzut pe Domnul“ (In. 20, 18). „Maica Domnului păstra în inima ei toate cuvintele Lui“ (Lc. 2, 51). „Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului?“ (Mc. 16, 3)

Învierea Mântuitorului Iisus Hristos reprezintă însăși taina mântuirii noastre. Zidit ca rege al creației întregi sau „împărat al făpturii“, omul a fost dintru început centrul întregii creații a lui Dumnezeu. Însă căderea în păcatul neascultării a zădărnicit planul divin de

împlinire duhovnicească a omului. Căci Dumnezeu dorea să-l desăvârșească pe om făcându-l ca pe o oglindă a Sa. Iar această desăvârșire consta în faptul că omul trebuia să dobândească duhovnicește nemurirea și înmulțirea prin cuvânt. Trebuia să ajungă la viața îngerească, lipsită de afecțele neputințelor și condiționărilor biologice pe care Adam le-a dobândit în urma „îndumnezeirii“ realizate după sfatul celui rău, adică prin dialogul Evei cu diavolul. Eva care era tocmai tovarășul lui Adam întru împărtășirea frumuseților Raiului: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el“ (Fac. 2, 18). Interesant este faptul că deși Adam merita nemurirea, viața îngerească și îndumnezeirea prin har, totuși nu a așteptat timpul coacerii fructului duhovnicesc, nu a răbdat trecerea răstimpului în care Dumnezeu să lucreze la maturizarea lui spirituală. Iar cel dintâi semn al lipsei lui de experiență a fost lipsa de smerenie. În cartea „Femeia și mântuirea lumii“, Paul Evdokimov scrie că „smerenia este arta de a fi la locul tău“; sau, altfel spus, smerenia înseamnă să nu-ți dorești ceea ce nu ți se cuvine. Chiar dacă meriți ceva, totuși, să nu ceri până nu primești – pentru că esențial este să înțelegi just când a sosit într-adevăr momentul de a fi înfrumusețat duhovnicește cu darurile dumnezeiești. Dacă Eva cea veche a căzut în neascultare din prea marea grabă a ei de a se îndumnezei, în schimb Eva cea nouă, Fecioara Maria, devine oglinda modelului spiritual absolut de feminitate prin întruparea din ea a Fiului lui Dumnezeu. Deși binecuvântată și laudată de către arhanghelul Gavriil – „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!“ (Lc. 1, 28) – trimis din cer pentru a-i vesti primirea celor mai alese daruri prin puterea Duhului Sfânt – „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri“ (Lc. 1, 35), – totuși Fecioara Maria se încrede doar lui Dumnezeu, dând dovadă de multă trezvie: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38). Cu privire la

acestea, Sfânta Scriptură ne certifică starea de înălțime duhovnicească a Fecioarei din Nazaretul Galileii care avea să devină Maica Fiului Celui Preaînalt: „Că a căutat spre smerenia roabei Sale“ (Lc. 1, 48). Iar măreția minunată a Întropării, Nașterii și a veșnicei feciorii s-a răsfrânt în uimirea întregii omeniri în fața celei mai cinstite decât heruvimii – căreia i se închină, pe care o cântă și o cheamă în ajutor la toate cererile cele spre mântuire: „Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile!“ (Lc. 1, 48).

În cărțile Vechiului Testament putem vedea că strămoașa Eva a avut urmașe care de care mai alese și mai plăcute Domnului Dumnezeu, unele dintre acestea fiind pomenite ca modele de sfințenie în rugăciunile de binecuvântare din cadrul Tainei Sfintei Cununii, iar altele, deși aparent de o moralitate îndoielnică, totuși s-au dovedit și ele vrednice de a îndeplini prin lucrarea lor planul mântuitor al lui Dumnezeu.

Sfințenia femeii este în primul rând temelia căsniciei și sprijinul bărbatului. Atunci când a trecut prin pământul Gherara și s-a oprit în Cadeș, temându-se că locuitorii de acolo nu au frică de Dumnezeu, patriarhul Avraam a prezentat-o pe Sarra, soția lui, ca fiindu-i soră, făcându-l pe Abimelec (care nu știa adevărul) să poftască la frumusețea ei. Dumnezeu, însă, i s-a arătat în vis regelui, și atunci Abimelec și-a cerut iertare de la Dumnezeu și și-a răscumpărat păcatul, dăruindu-i lui Avraam o mie de sicli de argint, vite mari și vite mici, robi și roabe. Apoi, la rugăciunea lui Avraam, Dumnezeu i-a vindecat pe Abimelec, pe soția lui și pe roabele acestuia de pedeapsa stărpiciunii, adică de blestemul nerodirii. La rândul său, patriarhul Avraam însuși are bucuria ca Sarra, deși bătrână și stearpă, să nască din bunăvoință dumnezeiască pe Isaac, începătura a legământului lui Dumnezeu cu oamenii: „Și l-au întrebat Oamenii aceia: «Unde este Sarra, femeia ta?» Iar el, răspunzând, a zis: «Iată, în cort!» Zis-a Unul: «Iată, la

anul pe vremea asta am să vin iar pe la tine și Sarra, femeia ta, va avea un fiu.» Iar Sarra a auzit din ușa cortului, de la spatele lui. Avraam și Sarra însă erau bătrâni, înaintați în vârstă, iar Sarra nu mai era în stare să zămislească. Și a răs Sarra în sine și și-a zis: «Să mai am eu oare această mângâiere acum, când am îmbătrânit și când e bătrân și stăpânul meu?» Atunci a zis Domnul către Avraam: «Pentru ce a răs Sarra în sine și a zis: ,Oare cu adevărat voi naște, bătrână cum sunt?’ Este oare ceva cu neputință la Dumnezeu? La anul pe vremea aceasta am să vin pe la tine și Sarra va avea un fiu!» (Fac. 18, 9-14). Acest Isaac s-a dovedit a fi chipul profetic al Jertfei Unuia-Născut Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos: „Atunci a grăit Isaac lui Avraam, tatăl său, și a zis: «Tată!» Iar acesta a răspuns: «Ce este, fiul meu?» Zis-a Isaac: «Iată, foc și lemne avem; dar unde este oaia pentru jertfă?» Avraam însă a răspuns: «Fiul meu, va îngriji Dumnezeu de oaia jertfei Sale!» Și s-au dus mai departe amândoi împreună. Iar dacă au ajuns la locul, de care-i grăise Dumnezeu, a ridicat Avraam acolo jertfelnic, a așezat lemnele pe el și, legând pe Isaac, fiul său, l-a pus pe jertfelnic, deasupra lemnului. Apoi și-a întins Avraam mâna și a luat cuțitul, ca să junghie pe fiul său“ (Fac. 22, 7-10).

Din întâmplarea petrecută cu regele Abimelec, reiese că desfrâul și păcatul se află la rădăcina nerodirii de fii și că mulți sunt cei care suferă astfel, neavând moștenitor fie și un singur prunc, femeia curată fiind o binecuvântare în mâna soțului ei.

Un alt exemplu de familie întemeiată pe sfințenie sunt Isaac și Rebeca, cea care l-a luat de soț prin semn dumnezeiesc. Rebeca era o femeie aleasă de Dumnezeu pentru misiunea pe care o avea de îndeplinit, fiind din pământul lui Avraam; lui Isaac nu-i era îngăduit să-și ia femeie canaaneancă: „Să nu iei femeie feciorului meu din fetele Canaanailor“ (Fac. 24, 37) și „Deci, ajungând eu astăzi la fântână, am zis: «Doamne, Dumnezeul stăpânului meu Avraam, de

este să mă faci să izbutesc în calea ce fac. Iată, eu stau la fântână; și fata căreia eu îi voi zice când va veni să scoată apă: «Dă-mi să beau puțină apă din urciorul tău!» Iar ea îmi va zice: «Bea și tu, și cămilele tale le voi adăpa», aceea să fie femeia, pe care Domnul a rânduit-o pentru Isaac, robul Său și fiul stăpânului meu, și prin aceasta voi cunoaște că Te milostivești spre stăpânul meu Avraam“ (Fac. 24, 42-44). Același lucru apare și în viața patriarhului Iacov: nu are îngăduința de a-și lua femeie din Canaan: „Să nu-ți iei femeie din fetele Canaaneilor“ (Fac. 28, 1). Dar cel mai valoros rod al pântecelui a fost al Rahilei. După ce a gustat smerenia și umilința nerodirii, Dumnezeu a dezlegat nerodirea pântecelui ei, iar ea l-a născut pe Iosif, unul din cei doisprezece patriarhi, prin care va lucra providențial Dumnezeu în țara Egiptului, la Putifar: „Dar Și-a adus aminte Dumnezeu și de Rahila și a auzit-o Dumnezeu și i-a deschis pântecetele. Și zămislind, ea a născut lui Iacov un fiu; și a zis Rahila: «Ridicat-a Dumnezeu ocară de la mine!» Și a pus copilului numele Iosif, zicând: «Domnul îmi va mai da și alt fiu!»“ (Fac. 30, 22-24). Mariam, sora lui Moise, este implicată în salvarea acestuia ca prunc pus în coșul dat cu smoală pentru a fi dus de apă: „Femeia aceea a luat în pânțe și a născut un băiat și, văzând că e frumos, l-a ascuns vreme de trei luni. Dar, fiindcă nu putea să-l mai dosească, a luat mama lui un coș de papură și l-a uns cu catran și cu smoală și punând copilul în el l-a așezat în păpuriș, la marginea râului. Iar sora copilului pândea de departe ca să vadă ce are să i se întâmple. Iar sora copilului a zis către fata lui Faraon: «Voi ești să mă duc să-ți chem o doică dintre evreice, ca să alăpteze copilul?»“ (Ieș. 2, 4-7). Semfora, soția lui Moise și fiica preotului Ietro din Madian, este tot un model de femeie temătoare de Dumnezeu: „Preotul din Madian însă avea șapte fete, care pășteau oile tatălui lor. Și venind acestea au scos apă și au umplut adăpătorile, ca să adape oile tatălui lor“ (Ieș. 2, 16); „și a rămas Moise la omul acela

și i-a dat pe fiica sa Sefora de soție“ (Ieș. 2, 21). Și „a luat Ietro, socrul lui Moise, pe Sefora, femeia lui Moise, care fusese trimisă înainte de acesta acasă“ (Ieș. 18, 2), „și a venit Ietro, socrul lui Moise, cu fiii acestuia și cu femeia lui, la Moise în pustie, unde-și așezase el tabăra, la muntele lui Dumnezeu“ (Ieș. 18, 5). „Apoi Ietro, socrul lui Moise, a adus lui Dumnezeu ardere de tot și jertfă. Și au venit Aaron și toți bătrânii lui Israel să mănânce pâine cu socrul lui Moise înaintea lui Dumnezeu“ (Ieș. 18, 12).

La fel și Rut moabiteanca, cea care s-a lepădat de păgânismele poporului ei și a rămas cu poporul lui Israel, căsătorindu-se cu Booz și devenind astfel strămoașa regelui prooroc David, născându-l pe Obed, tatăl lui Iesei, tatăl marelui rege al poporului Israel: „Și tot poporul care era la poartă și bătrânii au zis: „Suntem martori! Să facă Domnul pe femeia care intră în casa ta ca pe Rahila și ca pe Lia, care amândouă au ridicat casă lui Israel. Să câștigi avere în Efrata și numele tău să fie mărit în Betleem“ (Rut 4, 11). „Lui Salmon i s-a născut Booz; lui Booz i s-a născut Obed; lui Obed i s-a născut Iesei; lui Iesei i s-a născut David“ (Rut 4, 21-22). Ana proorocița este un alt model feminin al Vechiului Testament, mama profetului Samuel, cea care s-a rugat lui Dumnezeu până când Acesta i-a dezlegat stârpiciunea și, la bătrânețe, ea l-a dobândit fiu pe Samuel. Rugăciunea de foc a Anei a fost atât de profund interiorizată, încât nici măcar preotul Eli, slujitorul de la Cortul Domnului, nu a putut să o înțeleagă, socotind-o semn de beție: „Dar pe când se ruga ea așa îndelung înaintea Domnului, Eli privea la gura ei; și fiindcă Ana vorbea în inima sa, iar buzele ei numai se mișcau, dar glasul nu i se auzea, Eli socotea că ea e beată. De aceea i-a și zis Eli: «Până când ai să stai aici beată? Trezește-te și te du de la fața Domnului!»“ (I Regi 1, 12-14); după care „Eli i-a răspuns și i-a zis: «Mergi în pace și Dumnezeul lui Israel să-ți plinească cererea pe care I-ai făcut-o!»“ (I Regi 1, 17). Domnul i-a ascultat rugăciunea și

Ana a zămislit prunc: „După câtva timp a zămislit Ana și a născut un fiu și i-a pus numele Samuel, căci își zicea ea: «De la Domnul Dumnezeuul Savaot l-am cerut!» (I Regi 1, 20).

Apoi Abigail, femeia lui Nabal din Maon, cel ce avea turme în Carmel, deși frumoasă și deșteaptă – „În Maon era un om foarte bogat, care-și avea turmele în Carmel; acesta avea trei mii de oi și o mie de capre și venise în Carmel la tunsul oilor sale. Numele omului aceluia era Nabal, iar numele femeii lui era Abigail. Femeia aceasta era foarte deșteaptă și frumoasă la chip, iar el era om aspru și rău la nărav; se trăgea din neamul lui Caleb“ (I Regi 25, 2-3) – trăia într-o smerenie cu un bărbat necredincios; dar are puterea de a vesti cuvântul lui Dumnezeu în auzul lui David: „va face Domnul domnului meu tot binele ce l-a grăit pentru tine și te va pune povățuitor peste Israel“ (I Regi 25, 30); „atunci David a zis către Abigail: «Binecuvântat fie Domnul Dumnezeuul lui Israel, Care te-a trimis acum în întâmpinarea mea! Binecuvântată fie mintea ta și binecuvântată să fii și tu, că nu m-ai lăsat acum să merg la vărsare de sânge și să mă răzbum!» (I Regi 25, 32-33). Drept pentru care David îi laudă înțelepciunea și o ia de soție.

Micol, fata regelui Saul, însă, va rămâne pentru totdeauna stearpă pentru faptul că l-a disprețuit în inima ei atât pe regele David, cât și pe slujitorii în fața cărora acesta se dezbrăcase de haine pentru a juca înaintea Domnului. Pedepsa primită de la Dumnezeu pentru trufia și egoismul mândriei ei femeiești a fost nerodirea de copii până la sfârșitul vieții: „Și David dănuia cât putea înaintea Domnului și era îmbrăcat cu efod de in. Așa a adus David și tot poporul chivotul Domnului cu strigăte și cu sunete de trâmbiță. Iar când a intrat chivotul Domnului în cetatea lui David, Micol, fiica lui Saul, se uita pe fereastră și, văzând pe regele David sărind și jucând înaintea Domnului, l-a disprețuit în inima sa“ (II Regi 6, 14-16); „dar când s-a întors

David ca să binecuvânteze casa sa, atunci Micol, fiica lui Saul, i-a ieșit întru întâmpinare și i-a zis: «Câtă cinste și-a făcut azi regele lui Israel, descoperindu-se înaintea ochilor roabelor și robilor săi, cum se descoperă un om de nimic.» «Înaintea Domnului voi juca», a zis David către Micol; «binecuvântat este Domnul, Cel ce m-a ales pe mine în locul tatălui tău și a casei lui întregi, întărindu-mă cârmuitor al poporului Domnului, Israel; cânta-voi și voi juca înaintea Domnului. Și încă și mai mult mă voi înjosi și voi fi încă și mai mic în ochii tăi, iar înaintea slujnicilor de care grăiești tu, voi fi în cinste.» Și Micol, fiica lui Saul, n-a avut copii până în ziua morții ei“ (II Regi 6, 20-23).

Prin înțelepciunea și dibăcia reginei Estera a fost salvată onoarea lui Israel. Estera câștigă inima regelui Artaxerxe, și datorită lui Mardoheu, îl pedepsește pe Aman, dușmanul de moarte al iudeilor, chiar prin mâna regelui: „În ziua aceea, regele Artaxerxe a dat reginei Estera casa lui Aman, vrăjmașul Iudeilor; iar Mardoheu a fost chemat de rege, căci Estera îi spusese că el este rudă cu ea. Și regele și-a scos inelul pe care-l luase de la Aman, și l-a dat lui Mardoheu; iar Estera a pus pe Mardoheu ispravnic peste casa lui Aman. Apoi Estera a vorbit din nou înaintea regelui, a căzut la picioarele lui, a plâns și l-a rugat să abată răutatea lui Aman Agaghitul și uneltirea lui pe care el o îndreptase împotriva Iudeilor“ (Estera 8, 1-3).

Asemeni Esterei, și Iudita va salva soarta poporului Israel de amenințarea vrăjmășiei demonice a lui Olofern, căpetenia oștirii asirienilor din vremea regelui Nabucodonosor; amețit de vin și năucit de frumusețea ei, trufașul oștean va sfârși cu capul tăiat: „Și Iudita i-a răspuns: «Cine sunt eu să mă împotrivesc domnului meu? Căci tot ce este plăcut ochilor săi mă voi grăbi să fac, și aceasta va fi o bucurie pentru mine până în ziua morții mele!»“ Și sculându-se, s-a împodobit cu veșmintele ei și cu tot felul de podoabe femeiești, iar roaba ei s-a dus înainte și i-a întins

blana înaintea lui Olofern, pe care Bagoas i-o dăduse Iuditei pentru trebuința ei zilnică, ca să se poată întinde pe ea ca să mănânce“ (Iudit 12, 14-15); „și după ce au plecat toți și nu mai rămăsese nimeni în iatac, nici dintre cei mari și nici dintre cei mici, Iudita a venit lângă pat și a zis în inima sa: «Doamne, Dumnezeuul Cel atotputernic, privește în ceasul acesta la fapta mâinilor mele, spre slava lui Israel! Căci acum este vremea să ai grijă de moștenirea Ta și să aduci la îndeplinire gândul meu, spre pieirea vrăjmașilor care s-au sculat împotriva noastră.» Și îndreptându-se spre stâlpul patului care era la capul lui Olofern, a luat paloșul lui. Și, apropiindu-se de pat, a prins pe Olofern de păr și a zis: «Întărește-mă, Doamne, Dumnezeuul lui Israel, în ziua aceasta!» Apoi îl lovi peste gât de două ori din toate puterile și-i reteză capul“ (Iudit 13, 4-8). Iar biruința femeii nu a fost pentru propria ei slavă deșartă, ci spre slava Dumnezeului-Savaot al lui Israel: „Și ea le-a zis cu glas tare: «Lăudați pe Dumnezeu! Lăudați-L! Preaslăviți pe Dumnezeu, Care n-a lipsit neamul lui Israel de mila Să, ci a zdrobit în noaptea aceasta prin mâna mea pe vrăjmașii noștri!» Și a scos capul din desagă și, arătându-l, le-a zis: «Iată capul lui Olofern, căpetenia armatei Asirienilor; iată și perdeaua sub care sta în beția lui. Și Dumnezeu l-a ucis prin mâna unei femei!»“ (Iudit 13, 13-14). Lauda adusă Iuditei de către Oziaș, una dintre cele trei căpetenii ale cetății Betulia, vestește profetic biruința Fecioarei Maria asupra diavolului prin Întruparea lui Iisus de la Duhul Sfânt din preacuratul Ei pântece: „Iar tu femeie vei zdrobi capul șarpelui“ (Fac. 3, 15), căci și despre nădejdea Iuditei în Dumnezeu s-a spus că nu i se va curma pomenirea în inimile oamenilor: „Și Oziaș i-a zis Iuditei: «Mărită să fii tu, fiică, de Dumnezeu Cel preaînalt, înaintea tuturor femeilor de pe pământ, și preaslăvit să fie Domnul Dumnezeu, Care a făcut cerul și pământul și Care te-a condus pe tine ca să tai capul căpeteniei dușmanilor noștri. Și nu se

va curma pomenirea în inimile oamenilor despre nădejdea ta în Dumnezeu, ci în veci își vor aduce aminte de puterea lui Dumnezeu!» (Iudit 13, 17-18). O altă pildă vetero-testamentară de trăire sfântă în frica de Dumnezeu și adevărul poruncilor Lui este Susana, cea care a fost supusă încercării diavolești prin ispitirea spre păcat de către doi bătrâni judecători ai lui Israel aprinși de pofta trupească. Refuzul Susanei față de păcat este unul foarte categoric: „Mai bine este pentru mine să nu fac și să cad în mâinile voastre decât să păcătuiesc înaintea Domnului“ (Sus. 1, 23), „și iață mor, nefăcând nimic din cele ce au viclenit aceștia asupra mea!“ (Sus. 1, 43). Judecata pricinii a fost făcută de către un tânăr neîntinat pe nume Daniel: „Și a strigat pruncul cu glas mare: Curat sunt eu de sângele acesteia!“ (Sus. 1, 45) – „și a zis către ei Daniel: «Despărțiți-i unul de altul și-i voi întreba.»“ Și după ce s-au despărțit unul de altul, a chemat pe unul din ei și a zis către el: „Învechitule în zile rele! Acum au venit păcatele tale, pe care le făceai mai înainte, făcând judecăți strâmbe, și pe cei nevinovați învinuind, și pe cei vinovați slobozind, de vreme ce Domnul zice: Pe cel nevinovat și pe cel drept să nu-l omori“ (Sus. 1, 51-52); și astfel, după cuvântul Scripturii, fuga de păcat aduce izbăvirea, căci cei doi călcători de lege au sfârșit prin pedeapsa cu moartea conform Legii lui Moise.

Toate aceste modele feminine biblice vin să demonstreze rolul providențial al femeii în lucrarea de păstrare a adevărului Legii lui Dumnezeu din vremea Vechiului Legământ. Așadar, greșeala Evei nu a distrus nicidecum rolul femeii în viața lumii, ci odată cu făgăduința „zdrobirii capului șarpelui“ (Fac. 3, 15), ocară femeii a fost limitată și nu a dus la pierderea valorii ei spirituale și nici nu i-a curmat lucrarea în planul de mântuire a lumii gândit și îndeplinit de Dumnezeu. Astfel, din femei s-au născut toți proorocii și dreptii Vechiului Testament și prin ele s-a continuat lucrarea de mântuire a neamului omenesc din robia morții.

De la Sarra cea stearpă și până la Ana și Elisabeta (numite și ele „sterpe”) care au dat naștere celor mai importante vase sfințite spre săvârșirea planului de mântuire a lumii, Fecioara Maria, Maica Domnului, și Sfântul Ioan Botezătorul, Vechiul Testament este plin de exemple limpezi și chipuri incontestabile ale valorii spirituale a femeii. Smerenia a fost pedestalul pe care femeile și-au avut locul plin de bunul-simț etic și practic în lucrarea de mântuire a lumii.

Fecioara Maria va încununa întreaga lucrare. Ea va fi cleștele mai înainte-văzut de marele Isaia ce avea în el cărbunele aprins al dorinței de izbăvire. Tot ea se va regăsi și în toate celelalte chipuri umbroase ale profeților cu privire la Născătoarea cu trupul a Fiului lui Dumnezeu: „Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (Is. 7, 14) – dar nu stearpă, ci fecioară, în ea întruchipându-se plinirea tuturor darurilor: „Cu noi este Dumnezeu” (Is. 8, 9). La fel, porumbița lui Noe, aducând nu ramură de măslin, ci pacea Duhului Sfânt și răscumpărarea păcatului strămoșesc. Apoi, scara lui Iacov: „Și a visat că era o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau pe ea” (Fac. 28, 12), fiind scară pe care S-a coborât Dumnezeu până la noi și pe care a înălțat firea omenască până la dreapta Tatălui. Rugul aprins din Sinai, care nu se mistuia de flacăra focului dumnezeirii: „Iar acolo i S-a arătat îngerul Domnului într-o pară de foc, ce ieșea dintr-un rug; și a văzut că rugul ardea, dar nu se mistuia” (Ieș. 3, 2), fiind Fecioara rug duhovnicesc ce a purtat focul Duhului Sfânt prin întruparea Fiului lui Dumnezeu fără să se ardă de El. Toiagul lui Aaron care a odrăslit: „Toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale” (Num. 17, 8) – precum și Fecioara a răsărit din părinți sfinți și dreți, deși sterpi până la adânci bătrâneți, mai târziu tot ea fiind toiag dumnezeirii prin

pururea-fecioria ei umbrită de Duhul Sfânt, zămisbind și născând pe Hristos-Dumnezeu: „Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema!” (Lc. 1, 35). Sfeșnic cu șapte lumini: „După aceea a făcut un sfeșnic de aur curat și sfeșnicul acesta l-a lucrat din ciocan. Fusul lui, brațele lui, cupele lui, nodurile lui și florile lui erau toate dintr-o bucată. Din laturile lui ieșeau șase brațe: trei brațe ale sfeșnicului ieșeau dintr-o latură a lui și trei brațe ale sfeșnicului ieșeau din cealaltă latură a lui. Un braț avea trei cupe în forma florii de migdal, cu nodurile și florile lor, alt braț avea trei cupe tot în forma florii de migdal, cu nodurile și florile lor; așa aveau toate cele șase brațe, care ieșeau din laturile sfeșnicului. Iar pe fusul sfeșnicului erau patru cupe în forma florii de migdal, cu nodurile și florile lor. Cele șase brațe, care ieșeau din el, aveau: un nod sub primele două brațe, un nod sub alte două brațe și un nod sub ultimele două brațe. Nodurile și ramurile de pe ele erau una cu fusul. Sfeșnicul întreg era lucrat din ciocan, dintr-o singură bucată de aur curat. Apoi i-a făcut șapte candel, mucări și tăvițe de aur curat. Dintr-un talant de aur curat au făcut sfeșnicul cu toate cele necesare lui” (Ieș. 37, 17-24) – prin strălucirea în lume a celor șapte daruri ale Duhului Sfânt. Cădelniță cu totul de aur: „A făcut vase trebuitoare pentru masă: talere, cădelnițe, linguri și cupe pentru turnat, toate de aur curat” (Ieș. 37, 16); „a așezat jertfelnicul cel de aur în cortul adunării, înaintea perdelei. Și a aprins pe el tămâie mirositoare, cum poruncise Domnul lui Moise” (Ieș. 40, 26-27) – căci a purtat în sine focul dumnezeirii. Apoi cortul chivotului în care erau tablele Legii Vechi: „Apoi a luat și a pus Legea în chivot, a petrecut pârgھیile prin inelele chivotului și a pus deasupra, la chivot, capacul; a dus apoi chivotul în cort, a atârnat perdeaua și a închis chivotul Legii, precum poruncise Domnul lui Moise. După aceea a

pus masa în cortul adunării, în partea de miazănoapte a cortului, în afară de perdea“ (Ieș. 40, 20-22), – Fecioara fiind cortul cel sfânt și chivot însuflețit și tabla Legii Darului, precum se spune și în Slujba Parastasului. Ușă încuiată a văzut-o Iezechiel prin care, singur Domnul trecând, a lăsat-o încuiată, nestrucând cheile fecioriei: „Și mi-a zis Domnul: «Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeu lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă.»“ (Iez. 44, 2). David o vede împărăteasă în haine de aur: „Stătu-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată“ (Ps. 44, 11). Maica Domnului este asemănată cu norul ușor prin care S-a pogorât la noi Dumnezeu. Maica Domnului este muntele cel sfânt întru care a binevoit Dumnezeu: „Fi-va în vremurile cele de pe urmă, că muntele templului Domnului va fi întărit peste vârfurile munților și se va ridica pe deasupra dealurilor. Și toate popoarele vor curge într-acolo“ (Is. 2, 2). Și tot în preînchipuire, norul în chipul porfirii cu rază de aur, întru care s-a ascuns Soarele Cel înțeleghător, Hristos Dumnezeu nostru. Spicul nearat, lâna lui Ghedeon și multe altele asemeni acestora – toate sunt proorocii ale Vechiului Testament cu privire la persoana Maicii Domnului.

Centrul de greutate al operei de mântuire este Jertfa pe Cruce, moartea și Învierea lui Hristos. Dar mai înainte de patima Sa, de-a lungul întregii Sale activități, Mântuitorul a arătat permanent milă, dar și respect față de femeie, – încă de la facerea Evei din coasta lui Adam, de fapt: „Și a zis Adam: «Iată aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său.»“ (Fac. 2, 23). Iisus, Fiul lui Dumnezeu, prețuiește constant valoarea spirituală a femeii, a trupului ei, a pântecelui ei de viață roditor – și tocmai de aceea a ales deșertarea și îmbrăcarea în trup omenesc din preacuratele sângiuri ale pururea-Fecioarei Maria, făcând distincția

între cele două firi, omenească și dumnezeiască. La nunta din Cana Galileii preface apa în vin, dar îi spune totodată Maicii Sale: „Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie? Încă n-a venit ceasul Meu“ (In. 2, 4).

Fecioara trăiește dimensiunea cuvântului dumnezeiesc în toată profunzimea lui. De când avea trei ani în Templul lui Solomon și până la nunta din Cana, Maica Domnului știa că tot ce se proorocise sau fusese scris s-a împlinit. La fel, la Bunavestire, la Naștere, în toate etapele din viața Mântuitorului ca om adevărat și Dumnezeu adevărat. De aceea rostește un cuvânt scurt și pătrunzător, cuvânt hotărâtor, de Mamă a lui Dumnezeu: „Faceți orice vă va spune El!“ (In. 2, 5). Lucru înțeles și de popor din gura Mântuitorului atunci când o femeie fericește cu glas mare pe Cea care L-a purtat și L-a hrănit la sânul ei: „Fericit este pântecul care Te-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-ai supt!“ (Lc. 11, 27). Hristos îi răspunde că ceea ce face într-adevăr fericirea oamenilor este de fapt ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu, așa precum a făcut Cea care a devenit prin aceasta sfântă, aleasă din toate neamurile, Împărăteasă și Doamnă: „Fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc!“ (Lc. 11, 28). Confirmarea acestor cuvinte își are corespondentul în celelalte cuvinte divine: „Mama Mea și frații Mei sunt aceștia care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc!“ (Lc. 8, 21). Atunci când, la vârsta de doisprezece ani, aflându-Se la praznicul din Ierusalim, Iisus a fost căutat de către Maica Sa împreună cu bătrânul Iosif, El le-a răspuns: „Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui“ (In. 4, 34) pentru că „Eu nu sunt din lumea aceasta“ (In. 8, 23). A arătat milă față de fiica lui Iair pe care a înviat-o: „copila n-a murit, ci doarme!“ (Mt. 9, 24). A fost plin de compasiune pentru văduva din Nain, pentru lacrimile și durerea ei, drept pentru care l-a și înviat pe singurul ei copil pe care îl duceau să-l îngroape. Apoi mila și

prețuirea față de surorile lui Lazăr, Marta și Maria, pe care le vizita adesea și le învăța (inclusiv atunci când Marta tinde să exagereze strădania pentru cele materiale: „Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești; Maria partea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea“ (Lc. 10, 41-42). Nu a disprețuit niciodată omul căzut sau păcătos, și mai ales partea feminină.

Iată, femeii gârbove i-a vindecat suferința. Pe femeia cu scurgere de sânge o laudă în mod indirect: „Am simțit o putere care a ieșit din Mine“ (Lc. 8, 46). Apoi pe femeia desfrânată Iisus a ferit-o de uciderea cu pietre de către pâ râșii ei prin cuvântul celebru de îndemn la trezirea conștiinței proprii pă cătoșenii în fiecare dintre noi: „cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintâi piatra asupra ei“ (In. 8, 7) – adică în afară de Dumnezeu nimeni nu poate judeca și decide soarta și viața unui om. O altă faptă vrednică de pomenire este cea a femeii pă cătoase care a spălat picioarele lui Iisus cu lacrimi și le-a șters cu părul capului ei. Simon fariseul cugeta disprețuitor despre cea care se atinsese de picioarele Domnului, dar Iisus i-a zis: „Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune și ce-a făcut ea, spre pomenirea ei!“ (Mt. 26, 13). Iar mila lui Iisus față de făptura căzută este deplină și neștirbită: „Iertate sunt păcatele ei cele multe, căci mult a iubit. Iar cui se iartă puțin, puțin iubește!“ (Lc. 7, 47) căci „N-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea“ (In. 12, 47). Nu trebuie uitat și trecut cu vederea nici faptul că Maria Magdalena, cea întocmai-cu-apostolii, fusese o frumoasă desfrânată din cetatea Magdal din Galileea, care fusese cuprinsă de demoni: „Și înviind dimineața, în ziua cea dintâi a săptămânii (duminică). El s-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni“ (Mc. 16, 9). La fel să nu uităm nici dragostea cu care Maria, sora lui Lazăr, în Betania, i-a uns lui Iisus picioarele cu mir de mare preț

spre îngroparea Lui: „Că ea, turnând mirul acesta pe trupul Meu, a făcut-o spre îngroparea Mea“ (Mt. 26, 12).

Putem spune că sfintele femei cele numite „mironosițe“ (ca niște purtătoare de mir ce erau), prezente la moartea lui Iisus, au fost un fel de ucenițe ale Maicii Domnului. Ea este izvorul evlaviei lor. Așa L-au ajutat pe Iisus în activitatea Sa mesianică: Maria lui Cleopa (rudă cu bătrânul Iosif), Maria lui Lazăr, Maria Magdalena, Salomeea, Ioana lui Huza și celelalte. Sfintele femei erau toate trup și suflet implicate în lucrarea mântuirii, căci nu trebuie scăpat din vedere faptul că în jurul lui Iisus se interesau de mântuire mai ales femeile. Ele erau curierii duhovnicești ai tuturor minunilor pe care Iisus le înfăptuia; toate minunile pe care El le săvârșea erau transmise prin viu grai în toate ținuturile Țării Sfinte. Așa a ajuns vestea mântuirii și până la Fotini, femeia samarineancă de la fântâna lui Iacov, care știa că trebuia să vină Mesia și a crezut în aceasta până în ziua în care L-a privit în față și a vorbit cu El: „I-a zis femeia: știm că va veni Mesia care se cheamă Hristos; când va veni, Acela ne va vesti nouă toate“ (In. 4, 25). Și ca o cunosătoare a scripturilor Vechiului Legământ, Îl întreabă: „Nu cumva ești Tu mai mare decât părintele nostru Iacov, care ne-a dat această fântână și el însuși a băut din ea și fiii lui și turmele lui?“ (In. 4, 12).

Să nu uităm nici stăruința femeii canaanence de a-L implora pe Iisus pentru fiica ei cea rău chinuită de un demon: „Atunci, răspunzând, Iisus i-a zis: O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voești. Și s-a tămăduit fiica ei în ceasul acela“ (Mt. 15, 28).

Trebuie ținut cont că în jurul lui Iisus erau noroade nenumărate. Scriptura consemnează: „Iar cei ce mâncaseră erau ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii“ (Mt. 14, 21). Deci nu avem de-a face doar cu un simplu curent de popularitate stârnit de simpatia față de Iisus. Să ne amintim însă și punctul de vedere al soției lui Pilat, care

și ea avea deplină încredere în Iisus: „Nimic să nu-I faci Dreptului acestuia, că mult am suferit azi, în vis, pentru El“ (Mt. 27, 19). Apoi să nu uităm momentul crucial al patimilor Domnului, când credința sfințelor femei s-a cutremurat ca și a sfinților apostoli, dar ele nu au părăsit scena patimilor până în ultima clipă. Îndrăzneala și bărbăția lor este amestecată cu pietate, cu plângere și cu tănguire, lucru pe care Iisus nu-l trece cu vederea. El punctează în mod indirect slăbiciunea și nestatornicia firii omenești, arătând că un act de credință propriu unui plan de mântuire nu trebuie filtrat prin dramatism și disperare: „Nu trebuia oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa?“ (Lc. 24, 26) – îi întreabă pe cei doi apostoli aflați pe drumul spre Emaus. În schimb, pe femeile care plângeau și se zbcuciumau (printr-o atitudine caracteristică sensibilității feminine) pe Drumul Crucii, le îndeamnă oarecum dojenitor, dar și compătimitor: „Și întorcându-Se către ele, Iisus le-a zis: fiice ale Ierusalimului, nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă și pe copiii voștri!“ (Lc. 23, 28).

Iisus știe slăbiciunea firii omenești în toată amploarea ei și Îl doare faptul că zidirea Sa cea mai de preț, omul, este atât de chinuit de diavol și de slugile Lui: „Văzând mulțimile, I s-a făcut milă de ele că erau necăjite și rătăcite ca niște oi care n-au păstor“ (Mt. 9, 36). De aceea, cu alt prilej, îi muștră blând cu cuvintele: „Adevărat, adevărat zic vouă: Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat“ (In. 6, 26). Iisus simte durerea Tatălui din înaltul Tronului Ceresc, Care vede că jertfa iubirii Sale – „pe Fiul Său Cel Unul-Născut Care S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce“ (Fil. 2, 8), L-a dat – pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (In. 3, 16) – nu convinge firea omenească cea căzută, la parametrii spirituali necesari pentru a înțelege mesajul împărăției lui Dumnezeu; căci n-a răbdat Preabunul Dumnezeu

să vadă firea omenească chinuită de diavolul, ci a venit și ne-a mântuit pre noi.

În drama răstignirii, pe lângă sutașul Longhin care a mărturisit: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta!” (Mt. 27, 54), de față mai erau „toți cunoscuții Lui și femeile care Îl însoțiseră din Galileea; stăteau departe, privind acestea” (Lc. 23, 49). Curajoasă și plină de zel – știm din Sfânta Tradiție – că s-a arătat și Sfânta Veronica, o credincioasă următoare a lui Iisus, care pe Drumul Crucii l-a șters fața de sânge cu o năframă albă pe pânza căreia a rămas imprimat chipul Lui – moment unic în istoria mântuirii. Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan scrie că la Crucea lui Iisus stăteau Maica Domnului și el însuși, alături de Maria lui Cleopa și Maria Magdalena. Aici se face fuziunea spirituală a cuvintelor de învățătură despre mântuire ale Bisericii lui Hristos de mai târziu – „extra ecclesiam, nulla salus” (în afara Bisericii nu există mântuire): „Deci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care Îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta! Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine” (In. 19, 26-27). Deci sesizăm că Iisus nu amestecă suferința trupului omenesc cu lucrarea dumnezeiască a planului de mântuire a neamului omenesc. Cele două firi ale Mântuitorului și cele două vori lucrează unite și neamestecate. Însângerat, aproape de ceasul morții, simțind împlinirea lucrării Tatălui, Iisus a rostit cuvântul: „Săvârșitu-s-a!” (In. 19, 30).

Semnalăm și puterea de sacrificiu a Mariei Magdalena și a celor dimpreună cu ea: „Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus” (Mc. 15, 47). Sfânta Evanghelie ne confirmă că în ceasul morții lui Iisus pe Cruce, aproape de Golgota se aflau: „Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi, și mama fiilor lui Zevedeu” (Mt. 27, 56). Sfântul Evanghelist Marcu ne confirmă și prezența Salomeei alături de celelalte femei „care, pe când

era El în Galileea, mergeau după El și Îi slujeau, alături de multe altele care se suiseră cu El la Ierusalim“ (Mc. 15, 41). Sfântul Evanghelist Matei chiar confirmă că după prăvălirea pietrei de pe ușa mormântului, Maria Magdalena și Maria lui Cleopa ședeau în fața acestuia: „acolo era Maria Magdalena și cealaltă Marie, șezând în fața mormântului“ (Mt. 27, 61).

După Înviere femeile sunt primele sosite la mormânt și cele care Îl văd pe îngerul lui Dumnezeu: „Iar îngerul, răspunzând, a zis femeilor: Nu vă temeți, că știu că pe Iisus Cel răstignit Îl căutați“ (Mt. 28, 5). Primesc îndemn ceresc prin înger să-i vestească și pe apostoli: „Și degrabă mergând, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți“ (Mt. 28, 7). Sunt pline și de bucurie și de frică și, cuprinse de o anumită febrilitate, experimentează toate stările posibile într-o asemenea situație: „Iar plecând ele în grabă de la mormânt, cu frică și cu bucurie mare au alergat să vestească ucenicilor Lui“ (Mt. 28, 8). Răsplata curajului lor este vederea lui Iisus Cel înviat: „Iisus le-a întâmpinat, zicând: Bucurați-vă!“ (Mt. 28, 9) „Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat“ (Mt. 28, 9). „Atunci Iisus le-a zis: Nu vă temeți!“ (Mt. 28, 10) după care le-a trimis la propovăduirea veștii Învierii: „Duceți-vă și vestiți fraților Mei, ca să meargă în Galileea, și acolo Mă vor vedea“ (Mt. 28, 10). Sfântul Marcu scrie despre faptul că „după ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. Și dis-de-diminează, în prima zi a săptămânii (duminică), pe când răsărea soarele, au venit la mormânt. Și ziceau între ele: Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului? Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare“ (Mc. 16, 1-4); „și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat!“ (Mc. 16, 5). Aici, prin glasul îngerului, străbate dragostea lui Iisus față

de omul căzut: „Mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că va merge în Galileea“ (Mc. 16, 7). Iar intervine frica, teama, spaima, tremuratul, șovăiala, căci „ieșind, au fugit de la mormânt cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau!“ (Mc. 16, 8).

Semnificativă este afirmația Sfântului Apostol Marcu atunci când vorbește despre îndoiala ucenicilor și de neîncrederea lor față de persoana Mariei Magdalena: „Și înviind dimineța, în ziua cea dintâi a săptămânii (duminică). El s-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni. Aceea, mergând, a vestit pe cei ce fuseseră cu El și care se tânguiau și plângeau. Și ei, auzind că este viu și că a fost văzut de ea, n-au crezut!“ (Mc. 16, 9-11). La rândul său și Sfântul Luca consemnează faptul că mironosițele și-au amintit de cuvintele lui Iisus care prevesteau patimile, răstignirea, moartea și învierea Lui: „Aduceți-vă aminte cum v-a vorbit, fiind încă în Galileea“ (Lc. 24, 6) – în acest loc este pomenită și Sfânta Ioana alături de cele care au dus vestea la apostoli; dar „cuvintele acestea au părut înaintea lor ca o aiurare și nu le-au crezut“ (Lc. 24, 11). Indirect, cei doi apostoli, Luca și Cleopa confirmă și ei pe drumul Emausului că mironosițele au fost primii martori și apostoli ai Învierii: „niște femei de ale noastre ne-au spăimântat ducându-se dis-de-dimineată la mormânt. Și, negăsind trupul Lui, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu!“ (Lc. 24, 22-23). Maria Magdalena însăși a gustat amărăciunea unei clipe de îndoială, văzându-se ironizată de către apostoli, și aproape începe și ea să creadă că Iisus a fost furat din mormânt: „Au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus.“ (In. 20, 13). Este întâmpinată de doi îngeri pentru a-i opri plânsul nejustificat, iar „Iisus i-a zis: Maria!“ (In. 20, 16), poruncindu-i pentru a doua oară: „Mergi la frații Mei și le spune: Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru și la Dumnezeuul Meu și Dumnezeuul vostru“ (In. 20, 17) – pentru a înălța firea

omenească la tronul lui Dumnezeu, pentru ca voi toți cei ce ați fost cu Mine și vă cunosc și râvna și slăbiciunile să vă mântuiți!... „Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc!“ (Rom. 7, 19) „căci duhul este osârduitor, dar trupul este neputincios!“ (Mt. 26, 41). Aici se împlinește și cuvântul din „Pildele“ înțeleptului Solomon: „femei bărbat – cine a văzut?“ ... Iată, ele nu s-au ascuns de frica iudeilor precum bărbații. Sfântul Apostol Pavel îndeamnă ca „femeile să tacă în biserică“ (I Cor. 14, 34) – dar ucenițele Maicii Domnului nu puteau să tacă, ele fuseseră martorele faptelor și minunilor lui Iisus. De aceea Apostolul neamurilor nuanțează: „puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune“ (II Cor. 12, 9), și precizează: „Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari!“ (I Cor. 1, 27). Nu cu mult timp înainte, Mântuitorul îi îndemnase pe ucenicii Săi: „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă“ (Mt. 10, 28).

Chiar dacă nu toate sfintele femei mironosițe au fost menționate după numele lor, ele rămân apostoli adevărați și martori sfinți ai Învierii. Iar Maica Domnului este modelul absolut al sfintelor femei care au urmat-o și i-au ascultat îndemnurile, împlinind poruncile lui Iisus: și Marta și Maria, surorile lui Lazăr, și Ioana, femeia lui Huza, un dregător al lui Irod, și Suzana „și multe altele care le slujeau din avutul lor“ (Lc. 8, 3). Apostolii (care s-au bucurat și ei de slujirea sfintelor femei adusă lui Hristos în timpul activității Sale) mai târziu, după pogorârea Duhului Sfânt, au avut cu toții (inclusiv marele Pavel) bucuria și onoarea de a fi sluiți de femei vrednice care i-au urmat întocmai în strădanie prin propria lor lucrare la răspândirea cuvântului Evangheliei printre neamuri. Într-adevăr, tăcând, ele fac misiune în Biserică. Viața sfintelor femei creștine a fost sămânța miilor de mucenice și mărturisitoare care au murit pentru Hristos și deopotrivă model viu de pocăință

pentru toate cele care aveau să umple sinaxarele Bisericii și cerul lui Dumnezeu cu strălucirea trăirii lor în Hristos. Harismatice, ele au împlinit în taină lucrarea Duhului Sfânt, căci femeia slujește Domnului dând viață pe pământ prin naștere de fii.

Citându-l pe Feodor Mihailovici Dostoievski, teologul Paul Evdokimov scrie: „Frumusețea va salva lumea“ – dar nu frumusețea trupească, materialnică sau biologică, ci frumusețea Duhului Sfânt, frumusețea Mântuitorului Iisus Hristos, frumusețea iubirii lui Dumnezeu pentru oameni. Înaintea lumii rămâne veșnic chipul din icoană al Maicii Domnului, Femeia înveșmântată în Lumina Soarelui-Hristos, zdrobind capul șarpelui: „Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată!“ (Ps. 44, 11).

Toma – credință sau necredință?

„Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!” (In. 20, 29) „El a stat în mijlocul lor și le-a zis: Pace vouă!” (Lc. 24, 36) „Ei, înspăimântându-se și înfricoșându-se, credeau că văd duh” (Lc. 24, 37). „Le-a arătat mâinile și picioarele Sale. Iar ei încă nu credeau de bucurie și se minunau” (Lc. 24, 40-41). „Trebuiau să se îplinească toate cele scrise despre Mine în Legea lui Moise, în prooroci și în psalmi” (Lc. 20, 44).

Potrivit Sfântului Apostol Pavel, cele trei virtuți de căpetenie (numite „teologice”) ale sufletului creștinesc sunt: credința, nădejdea și dragostea. Simpla rațiune omenească nu poate explica complet întreaga bogăție de semnificații legate de cuvântul „credință”. Starea de a fi sau dimensiunea existențială la care accede omul prin puterea credinței nu poate fi explicată în cuvinte omenești: „Cunosc un om în Hristos, care acum paisprezece ani – fie în trup, nu știu, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe –, a fost răpit unul

ca acesta până la al treilea cer“ (II Cor. 12, 2). Este remarcabil faptul că explicațiile omenești nu fac decât să limiteze descoperirea divină, „răpirea din sinele propriu“ către o realitate inexprimabilă în termeni obișnuți: „cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască“ (II Cor. 12, 4). Sfânta Scriptură ne atrage atenția asupra acestui lucru tot prin glasul Apostolului neamurilor: „Căci umblăm prin credință, nu prin vedere“ (II Cor. 5, 7) .

Aparent simplă și lipsită de profunzime, în realitate infinit de complexă în adâncimile lucrărilor ei, Ortodoxia poate fi îmbrățișată la o primă vedere de către oricine dorește: „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară“ (In. 6, 37); sau, altfel spus, „de veți aduce Domnului jertfă de izbăvire, să o aduceți de bunăvoie!“ (Lev. 19, 5). Dar, odată intrat în lucrarea tainelor credinței pe calea cea dreaptă, te izbești de ceea ce unora le pare o simplă obișnuință, dar în realitate reprezintă de fapt războiul nevăzut al sufletului, un război al gândurilor și al duhurilor: „mulți sunt cei ce se luptă cu mine din înălțime!“ (Ps. 55, 2); duhuri nevăzute care încearcă permanent să strice lucrarea cea dreaptă a credinței și să-l împingă pe nevoitor spre sminteală, înșelare și abatere de la calea cea dreaptă: „În calea aceasta în care am umblat, ascuns-au cursă mie!“ (Ps. 141, 3). Mântuitorul Însuși i-a avertizat pe apostolii Săi că momentul de cercetare, de verificare și de întărire a credinței vine prin ispitire, prin încercare severă: „iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu“ (Lc. 22, 31). Tocmai de aceea și Sfântul Apostol Pavel a atras atenția asupra necesității trezviei ca luare-aminte de sine: „cel căruia i se pare că stă neclintit – să ia seama să nu cadă!“ (I Cor. 10, 12).

Taina Învierii a fost atât de adâncă și de cutremurătoare, încât i-a pus în dilemă atât pe apostoli (care s-au înspăimântat și au fugit), cât și pe oamenii din Ierusalim care, deși începuseră prin a striga cu putere: „Osana! Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!“ (Mc. 11, 9),

totuși au sfârșit prin a striga la fel de tare: „Răstignește-L! Răstignește-L!” (Lc. 23, 21). Aceeași dramă sufletească o trăiește și Sfântul Apostol Petru care Îi spusese lui Iisus cu glas plin de convingere și devotament: „și de ar fi să mor împreună cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine!” (Mt. 26, 35). Chipul dumnezeirii lui Hristos l-a cunoscut Sfântul Petru în Grădina Ghetsimani: „Pune sabia în teacă!” (In. 18, 11), „ți se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?” (Mt. 26, 53). Cu toate acestea, deși văzuse vindecarea minunată a urechii lui Malhus, sluga arhiereului, după atâtea alte nenumărate minuni la care fusese martor, tot nu a fost suficient pentru a-l convinge pe Simon, fiul lui Iona, cel numit Chefa, că Îl are în față pe Fiul lui Dumnezeu Însuși! Cercetat de trei ori la rând de către cei alături de care se încălzea la foc în curtea arhiereului Anna, Petru a negat că-L cunoaște pe Iisus, că Îl este ucenic sau că L-a văzut vreodată: „a început a se blestema și a se jura: nu cunosc pe omul acesta!” (Mt. 26, 74).

Iată fapte care au adus îndoială în sufletele multora cu privire la învierea lui Iisus. Mărturie stă și episodul cu sfințele femei mironosițe care zoreau dis-de-dimineață cu miresme la mormânt și au fost întâmpinate de Iisus: „Dar când mergeau ele să vestească ucenicilor, iată Iisus le-a întâmpinat, zicând: Bucurați-vă! Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat. Atunci Iisus le-a zis: Nu vă temeți!” (Mt. 28, 9-10) și totuși, ele „au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau” (Mc. 16, 8); lucru confirmat cu privire și la ucenici de către Sfântul Apostol și Evanghelist Marcu: „La urmă, pe când cei unsprezece ședeau la masă, li S-a arătat și I-a mustrat pentru necredința și împietrirea inimii lor, căci n-au crezut pe cei ce-L văzuseră înviat” (Mc. 16, 14). Sau atitudinea Mariei Magdalena față de sfinții îngeri aflați la mormântul lui Iisus, atunci când le-a spus: „au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus!”

(In. 20, 13). Răspunsul lui Iisus („Iisus i-a zis: Maria!“ – In. 20, 16) a venit tocmai pentru a schimba starea sufletească a uceniței din îndoială în certitudine: „Nu te atinge de Mine!“ (In. 20, 17). La fel, cuvintele sfinților apostoli Luca și Cleopa pe drumul către Emaus: „niște femei de ale noastre ne-au spăimântat ducându-se dis-de-dimineată la mormânt. Și, negăsind trupul Lui, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri care le-au spus că El este viu!“ (Lc. 24, 22-23).

Acestea sunt doar câteva exemple despre câtă controversă sufletească au putut stârni întâmplările succedate cu reperițiune de la învierea Domnului din morți. Într-adevăr, cernerea a fost cât se poate de puternică, pentru că, deși fuseseră ucenicii lui Iisus vreme de trei ani și jumătate, totuși apostolii s-au arătat a fi tulburați și înfricoșați de mersul evenimentelor: „erau adunați ucenicii de frica iudeilor“ (In. 20, 19). Ceea ce dovedește că acea credință tare despre care le vorbise Iisus era încă departe de ei: „Dacă veți avea credință în voi cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință“ (Mt. 17, 20).

Pentru a-l putea înțelege launtric pe Sfântul Apostol Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, trebuie să cunoaștem contextul în care se găsea. Mai întâi, toți ucenicii se simțeau urmăriți și bănuți, erau timorați și se ascundeau de frica iudeilor după hotărârile luate de către farisei și cărturari, de mai-marii poporului dimpreună cu arhierii din sinedriul Templului și care au dus la răstignirea lui Iisus. Odată săvârșită răstignirea, iar Iisus pus în mormânt, s-a spulberat orice urmă de nădejde din inimile ucenicilor chinuți de amarnice îndoieli și munciți de întrebări fără răspuns: cum să moară Cel care pe alții îi înviase? Cel care pe alții îi vindecase? Cel care făcuse nenumărate minuni preaslăvite? Cum să fie mort ca un om de rând? Moartea Mântuitorului a bulversat toată mulțimea iudeilor care crezuseră în El: „noi nădăjduiam că El este Cel ce

avea să izbăvească pe Israel“ (Lc. 24, 21). Într-o asemenea situație, zvonurile despre învierea Domnului și arătările Lui nu prezentau nici o credibilitate, pentru că vorbele se schimbau cu iuteală de la o zi la alta în fel și chip. Se spunea chiar că trupul Îi fusese furat de către ucenici (aceasta în urma mituirii de către arhierii și bătrâni a soldaților de la paza mormântului): „au dat bani mulți ostașilor zicând: Spuneți că ucenicii Lui, venind noaptea, L-au furat, pe când noi dormeam“ (Mt. 28, 12-13). În felul acesta se instaurase o stare de confuzie generală în care nimeni nu mai era deplin încredințat că Hristos ar fi înviat. Acesta a fost momentul în care Toma, „unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, care nu era cu ei când a venit Iisus“ (In. 20, 24) ajunge sub semnul incertitudinii totale cum că spusele lor legate de Iisus și de învierea Lui ar fi adevărate. Cauza acestei atitudini a Sfântului Apostol Toma era tocmai șovăielnicia, nevolnicia și lipsa de curaj și de tărie a celorlalți apostoli în afirmarea și mărturisirea Tainei Învierii Domnului. *Filocalia* ne arată că omul duhovnicesc se naște prin dobândirea celor patru virtuți cardinale: înțelepciunea, dreptatea, bărbăția și cumpătarea. La Toma vorbim însă despre o sfântă îndrăzneală: „Îndrăzniți! Eu am biruit lumea“ (In. 16, 33); iar Sfântul Apostolul Ioan, în Cartea Apocalipsei, întărește: „Iar partea celor fricoși este în iezerul care arde cu foc și cu pucioasă“ (Apoc. 21, 8). Lipsa de curaj a celorlalți apostoli îl determină interior pe Toma să se revolte: ce fel de Înviere trăiți voi cu teamă și cu frică? Ce credință în Înviere a pătruns în sufletele voastre de sunteți cuprinși de teamă și stați ascunși? Totuși, atunci când venise la ei prin ușile încuiate, Iisus le-a dat binecuvântarea Învierii: „Pace vouă!“ (In. 20, 19). Și deși au fost uimiți de prezența Lui, tot în îndoială au rămas, ba chiar în mintea lor „însăpăimântându-se și înfricoșându-se, credeau că văd duh“ (Lc. 24, 37). Dar Iisus le-a răspuns: „pipăți-Mă și vedeți că duhul nu are carne și oase“ (Lc. 24, 39), apoi le-a cerut ceva de mâncare: „iar ei

i-au dat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere“ (Lc. 24, 42). Și totuși, toate aceste întâmplări și evenimente n-au fost suficient de convingătoare pentru ucenicii Domnului – un motiv în plus pentru Toma să se revolte – dincolo de atitudinea fricoasă și de tonul poate tremurând și stins de spaimă al ucenicilor: „Am văzut pe Domnul“ (In. 20, 25). Categorie, atitudinea apostolilor era prea superficială, iar ei nu aveau „inimă arzândă“ pentru a pătrunde Taina. Iisus Însuși confirmă că erau tulburați peste fire și peste puterea de înțelegere: „De ce sunteți tulburați și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inima voastră?“ (Lc. 24, 38).

În aceeași stare îi găsim și pe Luca și pe Cleopa cu privire la Învierea lui Iisus, fiind marcați de o credință șovăielnică față de toate cele petrecute cu Iisus: „Și El a zis către ei: O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus proorocii! Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa?“ (Lc. 24, 25-26). Și tot nu i-a convins, deși le-a amintit de cele ce le vestise mai înainte de răstignire, pe când era încă cu ei în Galileea, prevestindu-le patimile și moartea și anunțându-i că după trei zile se va scula din morți. Drept pentru care Iisus a trecut la tâlcuirea Scripturii, reluând strădania de a-i convinge prin explicații aduse pe temeiul proorociilor: „Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor din toate Scripturile cele despre El“ (Lc. 24, 27). Din astfel de motive ajunge Toma să se înverșuneze cumva față de spusele fraților săi apostoli, care mărturiseau Învierea ca și cum nu ar fi fost un fapt real; probabil că erau prea sceptici, de parcă nu ei înșiși trăiseră tainic întâlnirea cu Hristos intrat la ei prin ușile încuiate. Rănit la inimă de îndoiala lor și hotărât să clarifice problema care era mai mult a lor decât a sa, Toma a pretins cel mai greu și categoric argument: vederea fizică și pipăirea lui Iisus – întocmai ca înainte de Înviere: „Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielei, și dacă nu voi pune degetul

meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede!“ (In. 20, 25).

Aici este momentul culminant al iubirii de oameni a lui Dumnezeu față de lumea care L-a răstignit și pe care a voit să o mântuiască prin moartea și Învierea Sa. Iisus a înțeles și atitudinea sfințelor femei care, deși vorbiseră cu îngerul („un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb“ – Mc. 16, 5) despre învierea lui Iisus, au fugit înfricoșate: „Și ieșind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau“ (Mc. 16, 8). „Și după opt zile“ (In. 20, 26) ucenicii erau iarăși adunați în casă, cugetând cele despre Înviere (poate că analizau a câta oară, puse cap la cap, toate cele întâmplate), iar Toma era și el cu ei. Din senin, Iisus a stat în mijlocul lor (Sfânta Evanghelie nu explică cum, dar este limpede mărturia deplinei libertăți a Atotputernicului Dumnezeu de a Se arăta sau nu, după cum voiește, „pe toate umplându-le Cel ce e necuprins“). Atotștiința divină face din Iisus promotorul explicării categorice a învierii Sale prin cuvintele adresate Sfântului Apostol Toma: „Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios“ (In. 20, 27). Din această clipă, douăzeci de veacuri de creștinism sunt acoperite de îndrăzneala lui Toma. Dacă el nu ar fi făcut acest gest (aparent revoltător din punct de vedere teologic), astăzi tot mai mulți ar fi fost cei la fel de îndoielnici ca și ucenicii Domnului în zilele Învierii Lui. Toma a înlăturat cu hotărâre și îndrăzneală, o dată pentru totdeauna, atitudinea căldică și șovăielnică a tuturor celor din jurul său cu privire la Taina Învierii lui Hristos. Poate că a forțat cumva nota din punct de vedere uman, dar nu-i pare rău nici o clipă. Inima lui își recapătă toată îndrăzneala atunci când se vede descoperit de Domnul în felul în care gândea chiar în acele clipe.

Sfânta Biserică laudă atât îndrăzneala ucenicului, cât și iubirea de oameni a Mântuitorului în cântările Învierii:

„Cine a ferit mâna ucenicului nearsă, atunci când s-a apropiat de coasta cea de foc a Domnului? Cine i-a dat ei îndrăzneală de a putut pipăi osul cel de văpaie? – Numai coasta care a fost pipăită. Că dacă aceasta n-ar fi dat puterea dreptei celei de lut, cum ar fi putut pipăi semnele patimilor care au făcut să se cutremure cele de sus și cele de jos? Lui Toma s-a dat harul acesta de a o pipăi pe ea și de a grăi lui Hristos: Domnul meu ești și Dumnezeuul meu!“ (Icos, Canonul Utreaniei, Duminica Tomei).

Într-o asemenea împrejurare, Iisus a continuat să explice apostolilor că în credință nu merg chiar toate prin vedere. Sunt taine care pot fi privite și taine care nu pot fi privite. Nu totul poate fi atins și pipăit. Drept pentru care le rânduiește două răspunsuri: „De Mă iubiți, păziți poruncile Mele“ (In. 14, 15) și „dreptul din credință va fi viu!“ (Avac. 2, 4). Esența credinței nu stă în cuvintele: „Pentru că M-ai văzut, ai crezut“ (In. 20, 29). Esența stă în efortul uriaș al sfinților prooroci din veac, din vremea Vechiului Legământ, care au trăit și propovăduit doar prin credință și nădejde că va veni ziua când vor vedea pe Mesia – Izbăvitorul: „Fericii cei ce n-au văzut și au crezut!“ (In. 20, 29). După multe alte minuni și arătări săvârșite până când „S-a înălțat la cer“ (Mc. 16, 19), la finalul afirmării și asumării Învierii prin credință categorică și statornică, nu neapărat prin experiența vederii și pipăirii sau palpării materiale, Iisus îi lămurește deplin pe apostoli prin cuvintele: „să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui“ (In. 20, 31).

Așadar și în viața de zi cu zi, atunci când este vorba despre mântuirea noastră, trebuie să ne ancorăm puternic sufletele în credință. Cea mai mică îndoială (oricât de mărunță și nesemnificativă ni s-ar părea) ne poate abate de la calea mântuirii. Mântuirea este cel mai sensibil lucru la care aspiră fiecare creștin dornic de Împărăția lui Dumnezeu. Cine voințește să creadă cu adevărat, va afla că înveșmântarea în Lumina Învierii și agonisirea Duhului Sfânt prin împlinirea

poruncilor Domnului vin numai din trăirea intensă și cu putere a vieții în Hristos. Nu avem cum să-L convingem pe Dumnezeu fără să respectăm (precum spune Sfântul Apostol Pavel) rânduielile jocului: „Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după regulile jocului“ (II Tim. 2, 5). Iisus Hristos a zis: „Foc am venit să arunc pe pământ – și cât aș vrea să fie acum aprins!“ (Lc. 12, 49), pentru că El este „Cel ce face pe îngerii Săi duhuri și pe slugile Sale pară de foc“ (Ps. 103, 5). Iisus a biruit lumea și ne-a îmbrăcat în Duhul Sfânt prin lucrarea celor șapte Sfinte Taine ale Bisericii și prin credință și ascultare desăvârșită față de Tatăl: „M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine“ (In. 6, 38). Iar apostolilor le-a dat o putere binecuvântată și mai presus de fire de a pricepe tainele Învierii cuprinse în Scripturi: „Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile“ (Lc. 24, 45). Apoi „a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt“ (In. 20, 22) ca să poată înțelege și primi tainele încreștinării eshatologice a Universului întreg și binecuvântarea păcii lăuntrice: „Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă!“ (In. 20, 21). Odată pacea așternută în sufletele lor, Apostolii privesc altfel legătura cu cerul – cu Tatăl, cu Fiul și cu Duhul. Acum Iisus Hristos le transmite mesajul ce va fi de îndeplinit în timp, de când El va șede de-a dreapta Tatălui pe Tronul Dumnezeirii: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi“ (In. 20, 21). Iisus înviat suflă asupra lor Duhul Sfânt cu un scop întreit: de a-i învăța pe oameni („mergând, învățați toate neamurile“ – Mt. 28, 19), de a-i boteza („botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“ – Mt. 28, 19), și de a-i ierta și dezlega: „cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute“ (In. 20, 23). Pentru ca ochii să li se deschidă, inimile să li se aprindă și să-L cunoască pe Iisus: „a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii“ (Lc. 24, 35). Aceasta este și rămâne pentru totdeauna temelia creștinătății până la sfârșitul veacurilor: Sfânta Euharistie: „Căci de câte ori

veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți până când va veni“ (I Cor. 11, 26).

Această fermitate a Mântuitorului Iisus Hristos a fost promotorul întregii lucrări misionare apostolice de încreștinare a lumii. Din momentul înălțării Domnului la Cer, curajul umple sufletele ucenicilor: „pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer“ (Lc. 24, 51). Rămăși singuri, dar tari în credință, întăriți fiind de Duhul Sfânt, apostolii „s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare“ (Lc. 24, 52). Odată dispărute frica și îndoiala, Toma devine purtătorul-de-flamură spre îndemn la un creștinism sănătos și neșovăielnic, ca cel care, cu ceva timp înainte, deja își încurajase și îndemnase frații întru apostolie către eroism, prin cuvintele: „să mergem și noi și să murim cu El!“ (In. 11, 16) și, împreună cu ei, devine începătoare întregului cer al mucenicilor din următoarele veacuri de cumplite persecuții ale împăraților romani de la Nero până la Sfântul Constantin cel Mare.

Dacă atitudinea bărbătească a Sfântului Apostol Toma nu ar fi venit precum o piatră de întărire a propovăduirii evanghelice, și astăzi foarte mulți ar fi crezut că poate creștinismul nu e decât o religie oarbă, fanatică și pietistă, fără nici o logică și lipsită de transparență. Iisus însă „Același ieri și azi și în veci“ (Evr. 13, 8) ne spune și nouă, precum oarecând lui Toma la Înviere, să nu fim necredincioși, ci credincioși: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine“ (In. 14, 6), „Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul. Celui ce însetează îi voi da să bea, în dar, din izvorul apei vieții“ (Apoc. 21, 6), „Eu sunt Cel ce sunt“ (Ieș. 3, 14), „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!“ (In. 20, 29), „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“ (Mc. 13, 31), „unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu“ (In. 12, 26), „cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui“ (In. 14, 21).

„Nu am om!“ – „Iată Omul!“: Hristos și slăbănogeala lumii

„Doamne, nu am om care să mă arunce în scăldătoare, când se tulbură apa; că, până când vin eu, altul se coboară înaintea mea“ (In. 5, 7). „Voiești să te faci sănătos?“ (In. 5, 6) „De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău“ (In. 5, 14). „Te voi urma oriunde vei merge“ (Mt. 8, 19).

De-a lungul veacurilor noțiunea de „om“ a fost în toată istoria gândirii una dintre cele mai complexe și mai greu de definit. Ceea ce este evident, însă, în mulțimea scrierilor literare și a sistemelor filosofice (fie ele de factură creștină sau nu) e că noțiunea de „om“ nu a fost niciodată despărțită de cea de „Dumnezeu“. În legătură cu aceasta, nu degeaba Părinții pustiei întrebau: „dar om te-ai făcut?“ În creștinism vorbim (odată cu Apostolul) atât de „omul cel dintâi, pământesc“ (I Cor. 15, 47), Adam cel de demult, cât și de „omul cel de-al doilea, ceresc“ (I Cor. 15, 47), Dumnezeu-Omul:

„Făcutu-s-a omul cel dintâi, Adam, cu suflet viu; iar Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viață“ (I Cor. 15, 45).

Axa Adam-Hristos s-a dovedit a fi cea mai lungă axă a timpului pe parcursul căreia Dumnezeu a căutat să-l împace pe om cu Sine. Omul supărat (fără motiv) pe Dumnezeu a căutat (la sfat străin de Duhul Cel Bun – „Duhul Tău Cel Bun să mă povățuiască la pământul dreptății“ – Ps. 142, 10) să ajungă să fie asemenea lui Dumnezeu, dar cumva altfel; căci a ignorat icoana însăși a existenței sale: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26). Acest chip și această asemănare au fost de fapt obiectul examenului suprem de conștiință pentru întreaga umanitate în fața lui Dumnezeu – Creatorul; examen din păcate nepromovat de om – și, culmea! – atât înainte, cât și după Înviere! „Oare nu erau morminte în țara Egiptului, de ce ne-ai adus să murim în pustie?“ (Ieș. 14, 11) – este expresia răzvrătirii unui popor care vedea zilnic de-a lungul pelerinajului său către Pământul Făgăduinței minuni peste minuni. Apoi întâlnim aceeași atitudine de respingere la Nașterea lui Iisus: „Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai jos“ (Mt. 2, 16); ba chiar: „Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și, dacă îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui“ (Mt. 2, 8) – îndemn mincinos, a cărui viclenie a fost dovedită de către înger noaptea, în visul bătrânului Iosif, prin dumnezeiasca purtare de grijă pentru salvarea lumii: „Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă“ (Mt. 2, 13). Același mod de a vedea lucrurile (altfel de cum sunt) este evident și în atitudinea arhierilor Ana și Caiafa care optează pentru o „rezolvare“ profund imorală a situației în care se aflau; opțiune, însă, și ea prevăzută de către Cel Atotștiutor și, prin urmare, dobândind un tâlc de taină în istoria mântuirii neamului omenesc: „este mai de folos să

moară un om pentru popor, decât să piară tot neamul“ (In. 11, 50), căci „dacă-L lăsăm așa toți vor crede în El“ (In. 11, 48). Lucrurile, de altfel, scapă de sub control atunci când hotărârea jertfirii Celui Nevinovat se ia în urma unui fals proces judiciar, înscenat tot din slăbiciune omenească – de această dată, a lui Ponțiu Pilat: „judecați-L după Legea voastră“ (In. 18, 31). Un răspuns în aparență pertinent, dar în realitate plin de iresponsabilitate. Spălarea mâinilor lui Pilat în fața poporului nu a fost nicidecum un gest de demnitate, ci, dimpotrivă un gest de lașitate.

Adevărul este veșnic și de origine divină, iar el a fost propovăduit între oameni de Însuși Izvorul Adevărului – Iisus, Fiul lui Dumnezeu. Relativizarea adevărului reprezintă o lucrare proprie omului trupesc, căzut în sfera pământescului. Iată, de pildă, o întrebare la care Iisus dă ca răspuns Adevărul, dar fără să-I pronunțe Numele – adică „Dumnezeu“. O întrebare pusă lui Dumnezeu Însuși de către om: „Nu știi că am putere să Te eliberez și putere am să Te răstignesc?“ (In. 19, 10). Cât de limpede se vede traiectoria acestei decăderi – de la adevărul absolut, în stare pură, dumnezeiască, la adevărul relativ, formulat după nivelul minții căzute – în această tentativă de șantaj politic-social la care recurge vremelnicul guvernator! „Pot orice“ – își închipuie bietul om; în realitate, nu poți – pentru că faptele tale sunt rodul unor convingeri – care pot fi întemeiate pe adevăr sau pe minciună, pot fi sănătoase, – dar pot fi și bolnave. Răspunde Iisus: „N-ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ți-ar fi fost dat ție de sus“ (In. 19, 11).

Abordarea problemei sociale prin transpunerea ei în plan spiritual este o lucrare care ține tot de puterea Duhului Sfânt. Dacă ai lucrare duhovnicească, poți face binele pentru că, fiind în acord cu Duhul Sfânt, fapta va fi bună. Dar dacă ești în afara lucrării Duhului Sfânt, fapta va fi rea – adică una de slujire a celui rău, făcută la sfatul și din sugestia diavolului. Comportamentul lui Pilat în timpul judecării

lui Iisus nu vedește decât un om cu o gândire marcată de principiul unei anumite corectitudini – dar aceasta doar ca urmare a educației (romane) primite – însă total lipsită de asimilarea ei interioară prin aderarea personală cu convingere la ea. Prin urmare atitudinea lui Pilat poate fi interpretată ca una de compromis, „diplomatică”; dar, analizată în esența ei, este de fapt o stare de nepăsare, de dezinteres și o lipsă crasă de responsabilitate morală. „Nu găsesc nici o vină în Omul Acesta” (Lc. 23, 4) – arată că mintea lui Pilat urma în cugetarea ei principiul corectitudinii. Dar a te complăce în același timp în starea de corupție, fără a te implica sufletește pentru aproapele tău – aceasta trădează o anumită automulțumire, o autosuficiență de un egoism feroce. Singurul adevăr rostit de Pilat (fără voia lui și fără intenția de a face vreun bine) este cuprins în aceste cuvinte: „Iată Omul!” (In. 19, 5). Pentru prima dată este arătat societății căzute modelul absolut al dreptății; „așa ar trebui să fiți toți!” spune Pilat de fapt; „El este Cel Care trebuie urmat”. Altădată, un alt om (căruia însă îi vorbise Dumnezeu Însuși în pustie – Lc. 3, 2) afirmase: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii” (In. 1, 29), „Acesta era despre Care am zis: Cel care vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era” (In. 1, 15).

Prelungirea acestei slăbănogeli sufletești o găsim, iată, și în anumite manifestări ale Sfântului Apostol Petru: „Fie-Ți milă de Tine Doamne” (Mt. 16, 22), sau în afirmațiile gratuite, netrecute în prealabil prin filtrul inimii și al minții, rostite din exces de zel sau în euforia vreunui moment mai deosebit: „Te voi urma oriunde vei merge” (Mt. 8, 19) ori „cu Tine sunt gata să merg și în temniță și la moarte” (Lc. 22, 33). Dar oare se poate alătura modul acesta teoretic de gândire celui alt mod, practic, de manifestare în clipa în care împrejurările constrângătoare nu-ți mai îngăduie să exagerezi sau să te exprimi din preaplin de râvnă, astfel încât brusc apare inexplicabil un decalaj considerabil în raportul dintre ceea ce te

crezi și îți dorești să simți și ceea ce ești tu de fapt în sinele tău și în firea ta: „Petru se blestema și se jura: Nu cunosc pe omul acesta!” (Mt. 26, 74). Oare cine a rostit aceste cuvinte: Petru cel din Grădina Ghetsimani, care a văzut cu proprii săi ochi vindecarea de către Iisus a urechii lui Malhus, sluga arhiereului, pe care chiar Petru o tăiasă? Sau Petru cel care și-a văzut vindecată soacra „prinsă de friguri” (Mt. 8, 14)? Ori Petru care fusese cu Ioan și cu Iacov pe Tabor atunci când Îl văzuseră pe Iisus schimbat la față și strălucind mai mult ca soarele?... Tocmai derapajele unei astfel de cugetări sunt țintite pedagogic de către Iisus-Mântuitorul în lucrarea Sa de restaurare a omului căzut, pentru a-l reclădi pe principiul sănătos al „omului om” – adică întru Dumnezeu, întru Sine. Căci ce a urmărit Hristos ca Apostolul Său, Petru, să simtă în inima lui atunci când după Înviere, l-a întrebat de trei ori la rând: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubești?” (In. 21, 16). Oare ce trebuia să răspundă Petru? Oare ce am răspunde noi înșine într-o astfel de situație, câtă vreme viața noastră nu corespunde nicidecum învățăturilor și îndrumărilor Scripturilor Sfinte sau nici măcar poruncilor Decalogului? Oare cum ne va fi întâlnirea cu Hristos la Judecată, atunci când El ne va întreba: „M-ați iubit voi pe Mine?” Adevărat spune Scriptura „n-au putut să-i răspundă” (Lc. 14, 6) „Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut; nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul” (Ps. 13, 3).

Acesta este „Omul-Hristos”: „cine dintre voi Mă vedește de păcat?” (In. 8, 46). Slăbiciunea lui Petru se situează între neputința firii omenești și taina fiecărei persoane în parte. În mod indirect, Hristos vrea să-l învețe că mântuirea nu se câștigă prin afirmații gratuite sau din pietisme de conjunctură, ori dintr-un impuls de moment al înfierbântării sângelui. Mucenicia a fost singura cale pe care sfinții au dobândit mântuirea din puterea credinței și a nădejzii depline în Hristos și în cuvântul Evangheliei Lui. Iată ce spune Sfântul Apostol Pavel în acest sens: „Căci de vreme

ce într-o înțelepciune a lui Dumnezeu lumea n-a cunoscut prin înțelepciune pe Dumnezeu, a binevoit Dumnezeu să mântuiască pe cei ce cred prin nebunia propovăduirii“ (I Cor. 1, 21). Așadar, slăbiciunea lui Petru a fost una omenască, firească, iar nu expresia unei atitudini izvodite din necredință sau din ură față de Iisus-Domnul, ori din lipsa dragostei pentru El. Hristos a vrut să-i descopere lui Petru puterea (ascunsă în inimă) înțelegerii lucrurilor nu din firea nestăpânită și năvalnică, ci din înțelepciunea Duhului „Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri“ (Mt. 16, 17). Profund rușinat de întreita sa lepădare, de auzul cântecului cocoșului și de neputința vădită în neîmplinirea propriilor sale promisiuni („Și de ar fi să mor împreună cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine! Și toți ucenicii au zis la fel“ – Mt. 26, 35) în cele din urmă Petru recunoaște pe de o parte lucrarea lui Dumnezeu în viața din afară a omului, iar pe de altă parte lucrarea Duhului Sfânt în lăuntrul omului: „Doamne, Tu știi toate, Tu știi că Te iubesc!“ (In. 21, 17). Cu alte cuvinte, doar Dumnezeu singur știe cât ne cere, cât ne dă și cât ne trebuie. Nu prisosește oricui sfințenia sau vederea duhovnicească, nici harismele, minunile și toate celelalte daruri ale Duhului Sfânt care uneori ne duc mai presus de înțelegerea obișnuită, comună.

Un alt slăbănog al firii omenști, Iuda Iscarioteanul, alege să fie fals și duplicitar din chiar clipa în care devine ucenic al lui Hristos, deși Acesta îi acordă încrederea și prietenia Sa deplină până în ultima lui clipă – cea a căderii definitive. „Unul dintre voi Mă va vinde“ (Mt. 26, 21) – este strigătul lui Dumnezeu către lume; „știi totul despre voi – și ce gândiți în sinea voastră, și când «cugetați cele rele în inimile voastre» (Mt. 9, 4)“. Aprins de râvnă tot atât cât și stârnit de curiozitate și frământat de nedumerire, Petru îl îndeamnă pe Ioan să întrebe: „Doamne, cine este?“ (In. 13, 25). Iar Iuda (surprins cu mâna în blid), deși știa prea bine

tot ceea ce punea la cale, întreabă ca un neștiutor: „Nu cumva sunt eu, Învățătorule?” (Mt. 26, 25). În acest moment, Hristos dovedește atât că respectă întru totul libertatea omului, cât și că lasă loc puterii conștiinței să se trezească: „Tu ai zis” (Mt. 26, 25). Deci nu Dumnezeu a hotărât mai dinainte ce va fi, ci noi înșine hotărâm răul sau binele nostru. Nu e deloc corectă expresia „așa i-a fost scris” pentru că nu este în acord cu afirmația limpede a Scripturii: „Mântuitorul voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 4). Așadar: cine te oprește, Iudo, să te mântuiești?!... Finalul tragic al apostolului-vânzător se leagă de cuvântul (aproape apocaliptic, am spune) din Evanghelie: „nu am om!” (In. 5, 7).

Într-adevăr, fapta de trădare a lui Iuda nu a fost săvârșită între oameni, ci între vrăjmașii Luminii, între slujitorii întunericii: „Și a intrat satana în Iuda” (Lc. 22, 3). Ca om creat de Dumnezeu și purtând chipul Lui, iată că și Iuda are scilipiri de conștiință în inima sa: „Am greșit vânzând sânge nevino-vat” (Mt. 27, 4) zise, „aruncând arginții în templu” (Mt. 27, 5). Răspunsul (pe măsură) vine necruțător și fără întârziere de la aceleași slugi ale întunericii: „Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea” (Mt. 27, 4). Deci „nu a găsit om care să îl arunce” (In. 5, 7) – drept pentru care „ducându-se, s-a spânzurat” (Mt. 27, 5). Actul de curmare a vieții (suicidul) este unul lesne de înțeles pentru omul „fără om” – adică fără duhovnic, fără reper, fără direcție, fără Dumnezeu, fără încărcătura spirituală de Sus a Duhului Sfânt. Dacă reperăm imaginea apostolilor de după Înviere, iată că ei primesc și direcție și motivație și îndemn de viitor: „voi însă ședeți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu putere de Sus” (Lc. 24, 49).

Ajuns la scâldătoarea Vitezda, în pridvorul lui Solomon, la Poarta Oilor, Hristos vede „zăcând mulțime de bolnavi” (In. 5, 3); exact așa cum este pe fața a tot pământul: pretutindenii mulțime de bolnavi care au nevoie de „tulburarea apei”, de harul tămăduitor al lui Iisus, de ungerea cu untdelemnul

cel sfințit în chipul crucii spre vindecare de toată boala și de toată neputința. Să nu uităm însă că, răspunzând acestei realități a răspândirii bolilor în lume, Hristos trimite și la doctor: „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi“ (Mc. 2, 17). Aceasta pentru că există boli care țin de medic și de tratament (lucru demonstrat deja de știința medicală), după cum există și maladii de sorginte demonică – a căror vindecare este posibilă doar în și prin Hristos-Mântuitorul (cauzele unora ca acestora fiind tocmai slăbiciunea și necredința): „Credeti că pot să fac Eu aceasta?“ (Mt. 9, 28)... „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele“ (Mc. 9, 24). Iată, mereu aceeași stare de șovăire care Îl obligă pe Dumnezeu să Își retragă harul atunci când omul Îi subestimează prin îndoială lucrarea și puterea: „eu știu?... om mai vedea noi!“

Răstimpul de tămăduire își are axa izbânzii marcată între două puncte indiscutabile: trezvia și rugăciunea. La aceste două lucrări duhovnicești (păzirea neîncetată a minții printr-o neobosită luare aminte la sine) trimite cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat“ (I Tes. 5, 17). Adică, exact lucrul pe care nu îl facem – indiferent de situație, că suntem sau că nu suntem supuși la vreo constrângere. Mai degrabă preferăm să analizăm noi pe toate, fețele, posibilitățile aflate la îndemână și să răsucim în fel și chip ideile de rezolvare a problemei cu care ne confruntăm, decât să ne încredințăm pur și simplu, trup și suflet, Domnului Dumnezeu. Iar celălalt cuvânt – „privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită“ (Mt. 26, 41) – vorbește despre faptul că de cele mai multe ori preferăm ispita și ne găsim imediat scuzele și justificările, dar niciodată nu alegem demnitatea omenească și curajul bărbătesc: „Ai căzut? Ridică-te, și te vei mântui!“ (*Apoftegmata Patrum*); „ia-ți patul tău și umblă!“ (In. 5, 8) căci „iertate îți sunt păcatele tale!“ (Lc. 5, 20)

Pricina căderii și a slăbănogirii pe care o provoacă este tocmai suma cumulată a tuturor păcatelor săvârșite de-a lungul vieții și statornicite sub formă de patimi ca

deprinderi ale firii personale. Veteranul bolnavilor și slăbănogilor strânși în speranța vindecării la scăldătoarea Vitezda nu este un necunoscător, ci întruchipează însăși suferința acumulată în răbdare; poate că este lipsit de curaj și de suficientă nădejde, dar sigur este înarmat cu îndelunga-răbdare: „era bolnav de treizeci și opt de ani“ (In. 5, 5). Ironia situației unor astfel de bolnavi (cu sufletul sau cu trupul) constă în faptul că noi, ceilalți, nu ne punem niciodată întrebarea dacă suferința lor este pe merit sau este spre slava lui Dumnezeu: „Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu“ (In. 9, 3) căci „pe cine îl iubește Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește“ (Evr. 12, 6). De aceea putem spune că veteranul cu pricina are un atu în plus din faptul că vedea din când în când, la tulburarea apei, pe cei ce se vindecau în chip minunat în apa mișcată de către înger; astfel capătă nădejdea că poate într-o zi se va izbăvi și el. Cel mai greu lucru însă este că nu-și poate aranja nicidecum o „cădere“ în scăldătoare, atâta timp cât venirea îngerului spre învălurirea apei nu urma vreun anumit program prestabilit: „se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa“ (In. 5, 4). „Cu timp și fără de timp“ (II Tim. 4, 2) zicea cândva Apostolul... Harul vine pe neștiute, minunile se săvârșesc tainic și fără veste: „cine este cel ce s-a atins de Mine?“ (Lc. 8, 45) întreabă Domnul, în condițiile în care „mulțime multă îl urma pe Iisus și Îl împulzea“ (Mc. 5, 24)... Dar oare, Iisuse, cine nu Te atinge pe Tine și de câți nu Te-ai atins Tu fără ca noi să ne dăm seama măcar? Căci „Duhul suflă unde voinște“ (In. 3, 8), iar „celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în Numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși“ (Mc. 16, 17-18).

Atunci când, la Poarta – zisă – Frumoasă, Petru a vindecat un paralytic, a zis celor prezenți: „pe acesta pe care îl

vedeți și îl cunoașteți, l-a întărit Numele lui Iisus și credința cea întru El i-a dat lui întregirea aceasta a trupului“ (Fac. 3, 16). În dumnezeiasca Sa pedagogie, Iisus ținea cont de faptul că omul acela bolnav era stăpânit de gândul că nu va reuși vreodată să sară la timp în apă pentru a se vindeca – și totuși încă mai aștepta pe marginea scăldătorii. Și, deodată, în acel tablou dezolant, plin cu tot felul de infirmi și bolnavi de boli cronice sau chiar incurabile – iată că apare un om cu chef de ironie, de „umor sec“! După treizeci și opt de ani de paralizie, cunoscut și arhicunoscut de toată lumea ca „veteranul așteptării“ (poate chiar de unii veniți mult timp după el și plecați deja însănătoșiți, ca unii care, foarte atenți la momentul pogorării îngerului, i-o luau mereu înainte) și apăsător de multe alte neajunsuri proprii unui om grav bolnav (foame, sete, durere permanentă, lipsă de igienă și de ajutor) – nu prea i-a fost ușor să audă adresându-i-se o întrebare oarecum retorică (rostită pe un ton fie autoritar, fie compătimitor sau poate de simplă bunăvoință). O astfel de întrebare riscă să sune mai degrabă ca o ironizare sau ca o luare în râs: „Voi ești să te faci sănătos?“ (In. 5, 6) – de parcă slăbănogul ar fi venit acolo ca să „admire“ peisajul sinistru al lumii căzute pradă bolii – din care el însuși făcea parte... Iisus, nerugător de nimeni, Și-a asumat această cruce și lucrare, după cuvântul proorocului: „El a luat asupra-Și durerile noastre și cu suferințele noastre S-a împovărat“ (Is. 53, 4), și al apostolului: „a suferit crucea, n-a ținut seama de ocară ei“ (Evr. 12, 2). La asemenea întrebare provocatoare, slăbănogul are o reacție neașteptată. Îl recunoaște ca Domn și-I răspunde: „nu am om, care să mă arunce în scăldătoare, când se tulbură apa“ (In. 5, 7). „Nu am om“ dezvăluie faptul că suferința trupească devine mult mai profundă și mai greu de suportat prin dimensiunea spirituală pe care i-o dă singurătatea, lepădarea și părăsirea lui de către semenii săi: e vorba tocmai de timpul scurs fără a fi convins pe cineva să-l ajute împingându-l în apă; în atâta amar de vreme nu

a reușit să stârnească în sufletul cuiva compasiunea față de suferința lui... „om pe lângă om“ spune o vorbă din bătrâni. Iată, în plin Ierusalim, călcată în picioare la modul cel mai grosolan, chiar cea dintâi poruncă a Legii! De unde până unde „iubire de aproapele ca de tine însuți“ când individualismul era legea tuturor: „fiecare pentru sine“. Plus lipsa trezviei, de vreme ce se cerea o permanentă veghe în așteptarea îngerului binefăcător, întocmai ca în pilda celor zece fecioare: „la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, Mirele vine!“ (Mt. 25, 6) „și cele ce erau gata au intrat cu El la nuntă iar ușa s-a închis“ (Mt. 25, 10).

Așa și acum: obișnuința de a aștepta în nepăsare izbăvirea sau ajutorul nu simplifică în vreun fel problemele noastre înaintea lui Dumnezeu: „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!“ (In. 16, 33), căci „Împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea“ (Mt. 11, 12). Până la urmă, când vezi minunile pe care Dumnezeu le-a săvârșit cu alții, prinzi și tu râvnă și curaj ca să insiști în rezolvarea problemei. Adică, în căutarea Omului de care ai nevoie pe calea mântuirii. Mântuire care nu se oferă gratis, nu se dă de-a gata, ci se caută. Pentru mântuire se transpiră, se varsă lacrimi și sudoare. Pentru mântuire se trudește și se ostenește cu nemăsurată vreme, clipă de clipă. În lucrarea de mântuire din moarte și de izbăvire de diavol stau două repere importante: unu – dacă-ți dorești să te mântuiești (adică dacă îți dorești să fii cercetat de Hristos) și, doi – dacă ai găsit calea care duce la Hristos. Calea este ridicarea și pocăința, fuga de greșeală și de păcat: „ia-ți patul tău și umblă“ (In. 5, 8). Legătura cu Dumnezeu vine necondiționat prin Biserică, adică prin slujitorul ei, prin duhovnic – acela îți va aminti permanent și va avea grijă să îți repete pururea: „Iată că te-ai făcut sănătos“ (In. 5, 14). Dar nu e de ajuns că te-ai spovedit, ci trebuie și să păstrezi lucrarea binelui pe calea dreptății în Duhul Adevărului. Mulțumirea lui Dumnezeu

nu este prescura cu lumânărică, ea vine din „inima înfrântă și smerită“ (Ps. 50, 18).

Iar apogeul ridicării din slăbănogirea sufletească sau trupească (și care este recunoștința deplină față de binefacerile primite de la Dumnezeu – „slavă Ție, Doamne, slavă Ție!“) se împlinește în ascultarea îndemnului divin: „De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău!“ (In. 5, 14). Aceasta pentru că întoarcerea la păcat înseamnă întoarcerea în moartea sufletească: „Căci este cu neputință pentru cei ce s-au luminat odată și au gustat darul cel ceresc și părtăși s-au făcut Duhului Sfânt, și au gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului viitor, cu neputință este pentru ei, dacă au căzut, să se înnoiască iarăși spre pocăință, fiindcă ei răstignesc loruși, a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu și-L fac de batjocură“ (Evr. 6, 4-6). Omul de care avem nevoie în viață pentru ridicarea noastră trebuie primit și cerut de la Dumnezeu în toate rugăciunile noastre, deopotrivă personale și obștești: „Doamne, nu am om, care să mă arunce în scăldătoare, când se tulbură apa“ (In. 5, 7); „cum aş putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?“ (Fac. 8, 31) „Și a zis Pavel: dă-mi voie să vorbesc către popor!“ (Fac. 21, 39)

„De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi? Că la Tine este milostivirea“ (Ps. 129, 3-4). „Fericiti cărora s-au iertat fărădelegile și cărora s-au acoperit păcatele“ (Ps. 31, 1).

Iisus Hristos și samarineanca Fotini sau Duhul Adevărului – Apa cea Vie

„Veniți să vedeți un Om Care mi-a spus toate câte am făcut. Nu cumva Acesta este Hristosul?” (In. 4, 29) „Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui” (In. 4, 34). „Noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii” (In. 4, 42). „Dacă veți rămâne în cuvântul Meu, sunteți cu adevărat ucenici ai Mei; și veți cunoaște adevărul” (In. 8, 31-32).

Ceea ce putem înțelege și învăța din întâlnirea dintre Iisus și femeia samarineancă la fântâna lui Iacov este necesitatea unirii mistice cu Hristos pentru cunoașterea Adevărului. Pildă în acest sens este însuși protopărintele și strămoșul neamului omenesc, Adam – cel care putea cunoaște tainele vieții fiind în Rai cu Dumnezeu, pe măsură ce Acesta i le descoperea într-o comunicare ca de la tată la

fiu. În schimb, prin convorbirea dintre Eva și șarpe – atunci când omul s-a pus la sfat cu diavolul – iată că omul însuși devine mincinos, asemeni sfătuitorului său, tatăl minciunii: „el, de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat într-adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii“ (In. 8, 44).

Această otravă pe care diavolul o varsă în sânul umanității prin falsa îndumnezeire, adică prin înșelare duhovnicească, a avut efect asupra întregii omeniri. Urmașii lui Adam au alunecat din ce în ce mai mult pe panta rătăcirilor și a erorilor de tot felul, din cauza îndepărtării continue de Dumnezeu și de cuvântul Sfințelor Scripturi. Iar în Legea Darului, îndepărtarea de izvorul adevărului se întâmplă prin neascultarea de cuvântul lui Hristos: „Dar pe Mine, fiindcă spun adevărul, nu Mă credeți“ (In. 8, 45). Cei mai înverșunați potrivnici ai Adevărului s-au arătat a fi dintre iudei – mai ales fariseii și cărturarii care s-au temut permanent că Persoana și lucrarea lui Iisus vor umbri formalismul Legii vechi, care practica o simplă ispășire exterioară a păcatului: „nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc“ (Mt. 5, 17). Astfel, Iisus a fost urmărit pretutindeni de îndărătnicia și cerbicia lor, ca și de lipsa de bunăvoință a celor mereu gata de a-I urmări și răstălmăci fiecare gest și mișcare sau cuvânt de învățătură. Văzându-le dezinteresul total față de Adevăr și răutatea din suflete, Hristos le-a răspuns: „cel care este de la Dumnezeu ascultă cuvintele lui Dumnezeu; de aceea voi nu ascultați – pentru că nu sunteți de la Dumnezeu“ (In. 8, 47). Între unii ca aceștia a trebuit să vină Iisus și să Se jertfească (prin moarte pe cruce: „ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce“ – Filip. 2, 8) pentru a mântui neamul omenesc și lumea căzută.

Semnul că omul se află în Adevăr este aflarea lui sub harul divin. Niciodată nu va fi despărțit de Duhul Sfânt omul

aflat în lucrare harică. Acesta este contextul în care convorbirea dintre femeia samarineancă și Hristos se referă la problema rugăciunii și a mântuirii. Deși avea în față o femeie, Iisus i Se descoperă acesteia prin cuvânt: „Eu sunt, Cel ce vorbesc cu tine” (In. 4, 26). Lumea însăși intră în dialog cu Dumnezeu prin această convorbire dintre samarineancă și Hristos. Un dialog care ne dă de gândit. Cazul nu este singular. În Sfânta Evanghelie cel mai mult impresionează modul în care Iisus abordează problema păgânilor: „în Capernaum, sluga unui sutaș, care era la el în cinste, fiind bolnavă era să moară” (Lc. 7, 1-2). Acest păgân rostește un cuvânt smerit și plin de bun-simț, deși era soldat, și încă unul de alt neam: „spune cu cuvântul și se va vindeca sluga mea” (Lc. 7, 7). Iisus laudă deschis atitudinea sufletească plină de milă și compasiune a acestui păgân față de semenul său, chiar dacă acesta îi era subordonat: „Zic vouă că nici în Israel n-am aflat atâta credință” (Lc. 7, 9). Practic, nu ni se spune ce fel de trăire avea sau ce rugăciuni făcea acest sutaș roman care vădea o predispoziție reală spre o viață dusă în iubire sinceră și curată față de semenii; într-un cuvânt, făcea ale Legii neavând Lege: „păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii” (Rom. 2, 15).

Alt caz pilduitor este cel al femeii canaanence – tot o păgână de neam, în plus având și o fiică demonizată, aflată prin urmare în grozavă suferință. Femeia străbate cale lungă până la Iisus. Odată ajunsă însă, întâmpină privirile piezișe și atitudinea de răceală a celor care Îl urmăreau pretutindeni și Îl pândeau ca să vadă cum se comportă față de cei de alt neam, conform Legii iudaice nefiind permis amestecul cu cei păgâni, care erau socotiți necurați. Iisus spusese cândva către apostoli: „mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Mt. 10, 6). Atunci când vorbim de oile pierdute, trebuie să ne gândim și la diaspora iudaică; evreii erau răspândiți peste tot în lume, încă din timpul regelui David, atunci când s-au răzvrătit și au plecat

răspândindu-se printre neamuri. Regatul odată fărâmițat, poporul s-a împrăștiat printre păgâni, doar semințiile lui Iuda și Veniamin rămânând sub sceptrul regelui David. Așa s-a petrecut de-a lungul istoriei Vechiului Legământ fuziunea socială dintre neamurile păgâne și iudei. Într-o asemenea conjunctură mulți iudei s-au păgânizat, dar și mulți păgâni au deprins obiceiuri iudaice. Iată că femeia canaaneancă se leapădă de orice convenții sociale, își lasă mândria și toate prejudecățile deoparte și începe pur și simplu să strige: „Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David, fica mea este rău chinuită de un demon!“ (Mt. 15, 22). În acest moment se descoperă un aspect-cheie al învățaturii lui Iisus: verificarea în mod indirect a voinței personale, adică a dorinței sufletești sincere de conlucrare cu Mântuitorul. Din acest punct de vedere, celebra replică patericală: „Dumnezeule, fie că vreau eu, fie că nu vreau – Tu mântuiește-mă!“ apare cumva irelevantă pentru adâncirea sensurilor lucrării duhovnicești. Femeia canaaneancă redă atât lumii iudaice de atunci, cât și nouă celor de astăzi, trăitori în Legea Harului, coordonata de intrare în conlucrare cu Iisus la maximă intensitate. Depășind categoric aparența de normalitate și de firesc a unei jertfe devenite simplu ritual formalist (făcute adică „de formă“), păgâna cuprinsă și supusă unei constrângeri dure – durerea resimțită din reaua-pățimire a fiicei ei – canalizează toată puterea îndrăznirii prin curajul convingerii că mântuirea este cu putință! Astfel, ea capătă forța de a învinge orice obstacol, fie material, fie spiritual sau personal; pentru ea nu mai contează nici distanța, nici osteneala, nici rușinea sau umilința de a fi respinsă. Ea știe un singur lucru: că Iisus este singura șansă și singurul Izvor de izbăvire! Cu siguranță că aflase câte ceva din lucrurile extraordinare pe care le săvârșea Iisus; poate chiar simțise că Hristos este Domnul celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt: „întru Numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și

al celor de dedesubt“ (Filip. 2, 10). Poate chiar văzuse sau auzise despre izbăvirea vreunui demonizat sau tămăduirea vreunui lunatic. Cert este că ea insistă fără preget, cumva până la exasperarea celor din jurul lui Iisus: „Slobozește-o, că strigă în urma noastră!“ (Mt. 15, 23). Inițial se izbește de Marele Zid al tăcerii lui Iisus: nici un semn, nici un gest de înduioșare, nici măcar o privire – deși Sfântul Apostol și Evanghelist Matei scrie că atunci când „a văzut mulțime mare, I s-a făcut milă de ei“ (Mt. 14, 14). Tăcerea aceasta divină, de fapt, nu este altceva decât puterea ce-l dezarmează pe om de părerea-de-sine, de impresiile false despre propria persoană, de părerea că ar fi cineva însemnat sau că ar reprezenta ceva important – când, de fapt, noi oamenii suntem doar ceea ce suntem: umbră, vis, nor, pânză de păianjen. Răspunsul Domnului Dumnezeu către un rugător al pustiei (consemnat în *Patericul Egiptean*) a cutremurat pe toți nevoitorii de atunci și până astăzi: „Doamne, șapte ani am strigat să mă ajuți în ispită și să mă izbăvesc, să-mi îndeplinești dorința: cu ce am greșit de nu m-ai auzit?! – Ba te-am auzit, dar am așteptat ca să te curățești; acum roagă-te încă șapte ani ca să-ți îndeplinesc și dorința!“

În cazul femeii canaanence, Iisus tace nu pentru a „măsura“ trăirea femeii; tăcerea Lui este o măsură de despiețire a inimilor iudeilor nereceptivi și cârcotași la binele făcut celor de alt neam; abia așteptau prilej de cârteală ca să răstălmăcească atitudinea lui Iisus atunci când ar fi încuviințat să o primească și să o ajute pe păgână. Iată, însă, că Iisus nu răspunde nimic. Tace, de parcă n-ar auzi. Ba chiar, atunci când vorbește, îi dă un răspuns care pare să descurajeze orice inițiativă sau speranță: „Nu sunt trimis decât numai către oile cele pierdute ale casei lui Israel“ (Mt. 15, 24). Acest mod de a trata suferința femeii se pare că i-a înduioșat întrucâtva pe apostoli, care (din câte reiese din contextul povestirii) i-au făcut loc să se poată apropia de Iisus: „iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicând: Doamne,

ajută-mă!“ (Mt. 15, 25). A-L numi „Domn“ înseamnă a-I primi învățătura și a-L recunoaște ca Stăpân al sufletului ei, mai presus de idolul canaanit din locașul de închinare... Și iarăși Iisus supune unui test psihologic tăria de caracter a femeii. De această dată, referirea ipotetică la raportul dintre iudei și păgâni ca la deosebirea dintre „fi“ și „câini“, ar fi putut dezgropa firea lăuntrică, ar fi putut stârni o reacție neașteptată în fața unei asemenea încercări. Zicea cândva Iisus: „omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele“ (Lc. 6, 45). Femeia canaaneancă însă s-a dovedit a avea un caracter cu totul ales; poate chiar o creștere și o educație demnă de invidiat și greu de conceput pentru un păgân, lucru deloc imposibil, dacă ne amintim de cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii“ (Rom. 2, 15). Cu o smerenie rar întâlnită, la auzul cuvintelor „Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor“ (Mt. 15, 26), ea îi uimește pe toți cei din jur cu inteligența și curajul cu care răspunde provocării implicite. În primul rând, ea nu se poate întoarce fără izbândă la fiica ei: „Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor“ (Mt. 15, 27). Așadar, nici măcar nu pretindea pâinea, îi aduceau fărâmiturile doar! Impresionați, cei de față nu mai îndrăzneau nici să murmure. Doar glasul lui Iisus străbate – pentru a câta oară? – pustiul Vechiului Testament în sufletele celor care „au ochi și nu văd, urechi au, dar nu aud“ (Ier. 5, 21): „O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești!“ (Mt. 15, 28). Credința este cea care provoacă exclamația lui Hristos-Dumnezeu, Care niciodată nu o lasă nerăsplătită: „orice veți cere întru Numele Meu, aceea voi face“ (In. 14, 13). Actul de credință trebuie însoțit de rugăciune – care este singura cale de convingere a lui Dumnezeu; dar la credință și stăruință trebuie adăugate statornicia și perseverența. Nu poți abandona lupta doar pentru că ai impresia că

nu te aude Dumnezeu; mulți au pierdut Împărăția Cerurilor nu atât pentru neîncrederea în ajutorul lui Dumnezeu, cât pentru neîncrederea în rostul propriilor lor eforturi.

În convorbirea dintre femeia samarineancă și Hristos, însă, este implicată o altă categorie de păgâni. Samarinenii făcuseră parte cândva din regatul lui Israel. Atunci când invadatorii asirieni i-au dus pe evrei în robia babilonică, au populat provincia Samaria cu coloniști păgâni aduși din alte părți. Amestecul dintre acești venetici și localnici a format o religie nouă cu elemente păgâne. Și ei credeau în cele cinci cărți ale lui Moise (cunoscute sub numele de „Pentateuh“), numindu-le chiar „Pentateuhul samarinean“ – pe lângă cel iudaic statornicit deja ca Legea cea dreaptă a Vechiului Legământ. Din pricina acestui amestec cu elemente de păgânism, samarinenii nu au fost primiți la reconstruirea Templului din Ierusalim de către Zorobabel. Preotul Manase i-a îndemnat însă să-și ridice și ei un templu pe muntele Garizim (distrus ulterior în jurul anului 129 î.Hr.). Aceste împrejurări istorice au dus la o vrăjmășie cumplită între iudei și samarineni. Ca să evite contactul direct cu aceștia din urmă, iudeii ocoleau Samaria în călătoriile lor, preferând un drum mai lung și mai ostenitor, prin Perea.

Iisus îi oprește pe apostolii Săi să se adreseze păgânilor și să propovăduiască la alte neamuri: „în calea păgânilor să nu mergeți, și în vreo cetate de samarineni să nu intrați“ (Mt. 10, 5). Și, totuși, El Însuși – Unsul Domnului, Mesia Cel prevestit de profeți – împlinind lucrarea propovăduirii Evangheliei și săvârșind opera de mântuire a întregii umanități, pătrunde în hotarele Samariei, spre cetatea Sihar. Aceasta corespundea ca localizare vechiului Sichem – loc iubit de patriarhul Iacov și dăruit fiului său Iosif, cel care va dobândi mare putere de conducere la curtea lui Putifar, faraonul Egiptului. Această moștenire era o adevărată binecuvântare pe lângă ceea ce deja primise: „Deci eu îți dau ție, peste ceea ce au frații tăi, Sichemul“ (Fac. 48, 22).

Acel loc, lângă Sihar, mai avea și altă încărcătură: acolo, în vechiul oraș Sichem, i S-a arătat Dumnezeu lui Avraam pentru prima dată după ieșirea din pământul strămoșilor lui și intrarea în țara Canaanului: „Apoi a străbătut Avram țara aceasta de-a lungul până la locul numit Sichem, până la stejarul Mamvri. Pe atunci trăiau în țara aceasta Canaaneii. Acolo S-a arătat Domnul lui Avram și i-a zis: «țara aceasta o voi da urmașilor tăi»“ (Fac. 12, 6-7). Locul era providențial: se afla lângă fântâna lui Iacov care se luptase cu îngerul și astfel primise numele de „Israel“, pe care avea să-l poarte întreg poporul ales.

Martor ocular neprețuit, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, ucenicul cel iubit, ne prezintă mai întâi un Iisus ostent, poposind lângă fântână: „iar Iisus, fiind ostent de călătorie, S-a așezat lângă fântână“ (In. 4, 6). O femeie oarecare, din cetatea Sihar, care venise pentru a scoate apă de acolo, se descoperă a fi o adevărată cunoscătoare a reperelor scripturistice esențiale. Cunoștea foarte bine neînțelegerea dintre iudei și samarineni; și totuși adoptă o atitudine moderată și echilibrată, exprimând mai degrabă o anumită nedumerire și chiar uimire: „iudeii nu au amestec cu samarinenii!“ (In. 4, 9). Ca Om deplin și Dumnezeu adevărat, Iisus știa, desigur, cine era și ce gândea femeia căreia i Se adresase; și dovedește aceasta prin apelul pe care îl face la inteligența și sensibilitatea ei de receptare a mesajului divin, supunând-o totodată la un adevărat test psihologic care viza capacitatea de concentrare asupra problemei în discuție. În fond, Iisus avea de reparat o veche dușmănie strămoșească. Trebuia să împace oamenii din cele două ținuturi cu aceeași Lege și cu o cunoștință comună a Scripturilor. Dar avea și de înlăturat un altar păgânesc de închinare – cel de pe muntele Garizim. Ținta era așadar desființarea unui jertfelnic fără nici o relevanță religioasă pentru iudei, dar care reprezenta o piatră de poticnire pentru re-unirea celor două ținuturi sub sceptrul Unuia și Aceluiași Domn și Dumnezeu al lui

Israel. Prin urmare, Iisus mută dialogul în plan uman și o provoacă zicându-i: „dă-Mi să beau!“ (In. 4, 7). Refuzul binelui făcut de unii pentru alții venea de obicei pe motivul feririi de întinarea cu ceea ce e necurat. Dar Iisus îi înalță cugetarea inimii în plan spiritual: „Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel ce-ți zice: dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El, și ți-ar fi dat apă vie...” (In. 4, 10). Lipsa problematică a ciuturii, a funiei și a găleții atinge inima femeii receptive la cuvântul lui Dumnezeu. Și, deodată, îi încolțește în minte întrebarea: „de unde, dar, ai apa cea vie?” (In. 4, 11). Dimensiunea profund teologică a nedumeririi ei se reflectă într-o foarte bună cunoaștere a Legii lui Moise și a tradiției poporului ales. Apoi o altă întrebare se ivește din inima ei, vădindu-i dispoziția spre cunoașterea teologică a trecutului acelor locuri și locuitori: „nu cumva ești Tu mai mare decât părintele nostru Iacov, care ne-a dat această fântână și el însuși a băut din ea și fiii lui și turmele lui?” (In. 4, 12). Atunci, Hristos-Domnul pronunță cuvântul Evangheliei, formulând învățătura despre „apa cea vie” a harului dumnezeiesc, arătând că, dacă după ce bei apa obișnuită iarăși însetezi, în schimb cine va bea din fântâna Sfintei Scripturi cuvintele vieții veșnice – nu va mai înseta niciodată: „dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viață veșnică!” (In. 4, 14). În prima clipă se pare că o anumită confuzie se produce în mintea femeii – căci ea se gândește imediat la posibilitatea opririi canonului ostenitor de scoatere a apei cu găleata: „Doamne, dă-mi această apă ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot!” (In. 4, 15). Pregătită astfel să primească apa cea vie, „botezul cuvântului” – pentru că sincronizarea dintre Creator și creația Sa deja se realizase –, femeia mai are totuși un hotar de trecut: harul Duhului Sfânt încă nu intra în sufletul ei pentru că nu se curățise de păcat, ca una care dusesese o viață personală tumultuoasă, iar acum era

„fără lege“, conviețuind cu un bărbat fără nici un legământ, ci doar în desfrăul concubinajului.

Surprinsă de răspunsul lui Iisus, ea își recunoaște păcatul cu deschidere și sinceritate: „n-am bărbat“ (In. 4, 17). „Aceasta adevărat ai spus“ (In. 4, 18). De această dată, Iisus, Cunosătorul inimilor, a lucrat mult mai direct decât în cazul femeii adultere (nu a mai scris în nisip nici păcatele acuzatorilor, nici pe ale ei), ci i le-a descoperit verbal, față către față: „cinci bărbați ai avut și cel pe care îl ai acum nu-ți este bărbat“ (In. 4, 18). „Doamne, văd că Tu ești proroc“ (In. 4, 19). Odată curățită și eliberată de încărcătura păcatului, femeia își pune problema adevăratei și drepte închinări, cu privire la locul în care ar fi corect să se roage. Legea lui Iosia din anul 620 î.Hr. a centralizat cultul evreilor la Ierusalim, după găsirea Cărții în Templu, distrugând altarele păgâne și reînnoind vechea tradiție a jertfei aduse la Templul din Ierusalim. Femeia este surprinsă când Iisus dă primele repere de rugăciune în Duh și Adevăr: „Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină trebuie să I se închine în Duh și în Adevăr“ (In. 4, 24). Mai târziu, Sfântul Apostol Pavel va simplifica considerabil alegerea locului de închinare, punând accentul pe esența rugăciunii: „rugați-vă neîncetat!“ (I Tes. 5, 17), urmând îndemnului Mântuitorului: „privegheați și vă rugați!“ (Mc. 14, 38). David, Regele care întărise regatul ca cel mai mare și mai puternic dintre conducătorii poporului, în Duhul Sfânt a dat o altă binecuvântare: „în tot locul stăpânirii Lui, binecuvintează suflete al meu pe Domnul“ (Ps. 102, 22). Nu locul în care te rogi, ci inima cu care o faci contează. Și de aceea, atunci când aude că Dumnezeu dorește o altfel de jertfă decât cea materială, și anume una duhovnicească, samarineanca își amintește de cuvintele lui Moise din Lege: „Prooroc din mijlocul tău și din frații tăi, ca și mine, îți va ridica Domnul Dumnezeul tău: pe Acela să-L ascultați!“ (Deut. 18, 15) – vestind prin aceasta pe Mesia, pe Unsul Domnului. Și Îi spune lui Iisus:

„știm că va veni Mesia (care se cheamă Hristos); când va veni, Acela ne va vesti nouă toate“ (In. 4, 25). Văzând cât de bine pricepe Scripturile și recunoscându-i sinceritatea dorinței de cunoaștere, Iisus socotește oportun să i Se descopere: „Eu sunt, Cel ce vorbesc cu tine“ (In. 4, 26). Iar apa cea vie este izvorul harului Duhului Sfânt care curățește firea și o înnoiește prin Sfintele Taine: „va fi un izvor cu apă curgătoare pentru casa lui David și pentru locuitorii Ierusalimului, pentru curățirea de păcat și de orice altă întinare“ (Zah. 13, 1). Hristos vine pe Pământ pentru ca să dăruiască „Apa cea Vie“ și „Pâinea Vieții“. Adică Botez și Euharistie. Și de aceea apostolii, proorocii, ierarhii, mucenicii, mărturisitorii, cuvioșii și toți cei ce au crezut în Hristos au devenit „râuri de apă vie“ (In. 7, 38). Și astfel, la Cincizecime, atunci când Duhul Sfânt în chip de limbi de foc îi binecuvintează pe apostoli, ei se fac răspânditorii apei curgătoare – nesecata comoară a credinței, prin lucrarea Duhului Sfânt în lume – o veșnică iluminare și înprospătare spirituală a Duhului Dumnezeuiesc: „Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului“ (Ps. 103, 31). Acesta este cuvântul proorocesc din Psalmi care prevestește triumful creștinismului, al Botezului, al Crucii și al Învierii: „spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi“ (Ps. 50, 8). De aici, prin Cruce și Înviere, Iisus a spus celor pe care îi învăța: „noi ne închinăm Căruia știm, pentru că mântuirea din iudei este“ (In. 4, 22).

Sosind ucenicii din cetate, Iisus îi îngăduie în preajma Sa ca să vadă și să înțeleagă cum trebuie făcută misiunea apostolică de convertire: „se mirau că vorbea cu o femeie; însă nimeni n-a zis: «ce o întrebi?» sau: «ce vorbești cu ea?»“ (In. 4, 27). Ea primește curaj, har de la Duhul Sfânt, și (lăsând găleata) pleacă în cetate, zicând mulțimii: „veniți să vedeți un Om Care mi-a spus toate câte am făcut; nu cumva Acesta este Hristosul?“ (In. 4, 29). Demersul ei stârnește curiozitatea în tot orașul: „au ieșit din cetate și

au venit către El“ (In. 4, 30). Și atunci Iisus, pur și simplu a început propovăduirea. Și astfel, glasul Lui blând și vorba Lui dulce i-a cucerit pe samarineni: „mulți samarineni din cetatea aceea au crezut în El, pentru cuvântul femeii care mărturisea“ (In. 4, 39). Dacă cei din Gadara, după izbăvirea celor doi demonizați, L-au renegat pe Iisus începând „să-L roage să se ducă din hotarele lor“ (Mc. 5, 17), iată că aici „samarinenii Îl rugau să rămână la ei“ (In. 4, 40). Zăbovirea lui Iisus timp de două zile în Sihar este simbolul primirii Evangheliei și al convertirii poporului la credința mântuitoare. În prima zi i-a curățit la trup – adică le-a prezentat Legea în mod practic, vizibil, „la literă“, amintindu-le de fapt ceea ce știau deja de la strămoșii lor. Era o învățătură uitată, pe care ei însă au recunoscut-o repede și și-au însușit-o de îndată. Iar a doua zi a fost lucrarea Duhului Sfânt în luminarea cetății – după literă urmând Duhul, – țintind acum însă sufletul și inima, astfel încât samarinenii devin ei înșiși propovăduitori: „credem nu numai pentru cuvântul tău, căci noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii“ (In. 4, 42).

Același lucru îl vom găsi mai târziu la Saul din Tars, cel care ulterior, numindu-se Pavel, va mărturisi ca și samarinenii: „nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20). Și aceștia, la rândul lor, atunci când au ajuns să mărturisească și să creadă că Iisus este cu adevărat Hristosul, au trecut printr-o stare asemănătoare celei în care Sfinții Apostoli Luca și Cleopa, în Emaus, L-au cunoscut pe Hristos Cel Înviat: „s-au deschis ochii lor“ (Lc. 24, 31), când „le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile“ (Lc. 24, 45).

La fel ca și sfintele mironosițe, mai târziu samarineanca va mărturisi pe Hristos în timpul împăratului roman Nero, precum atestă Sinaxarul Bisericii, împreună cu toată familia ei, care va fi martirizată și va mărturisi adevărul că Iisus este Hristosul lui Dumnezeu, Mesia Cel profețit de prooroci, în ciuda chinurilor înfricoșătoare la care a fost supusă. Și

iarăși, în ciuda cuvântului apostolic – „femeile să tacă în biserică“ (I Cor. 14, 34), samarineanca Fotini (acesta fiind numele ei de botez) a mărturisit cu tărie: „mi-a spus toate câte am făcut“ (In. 4, 39) ca una care nu se ferea a recunoaște că „știm că va veni Mesia care se cheamă Hristos“ (In. 4, 25), precum Sfântul Apostol Pavel însuși va zice: „iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume!“ (Gal. 6, 14) căci „noi propovăduim pe Hristos Cel răstignit: pentru iudei, sminteală; pentru neamuri, nebulie. Dar pentru cei chemați, și iudei și elini: pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu“ (I Cor. 1, 23-24).

Alături de și împreună cu sfintele femei din vremea Vechiului Legământ și sfintele femei mironosițe, femeia samarineancă deschide în lume cartea luminoasă a feminității creștine – prin pragmatism și curaj, prin demnitate și onoare, dar și prin capacitatea de a sintetiza și a trăi în-vățătura lui Iisus prin harul Sfântului Duh. Astfel, dintr-o simplă femeie căraușă de apă cu găleata de la fântâna lui Iacov, avea să devină una întocmai cu apostolii și să dobândească dintru început credința fermă și de nezdruccinat în adevărul Dumnezeirii lui Hristos: „Eu sunt, Cel ce vorbesc cu tine“ (In. 4, 26). În chiar clipa aceea femeia a înălțat lucrarea materială (simplă filantropie a adăpării celui însetat) la lucrarea cea duhovnicească, la apa cea vie și veșnică, începând misiunea de propovăduire a Legii celei Noi a lui Iisus și convertirea întregii cetăți Sihar de la idolatrie la credința în Hristos: „veniți de vedeți un Om Care mi-a spus toate câte am făcut. Nu cumva Acesta este Hristosul?“ (In. 4, 29), drept pentru care „au ieșit din cetate și au venit către El“ (In. 4, 30).

Astfel, samarineanca se face sol sfânt și crainic al Adevărului, devine eroina Siharului. Devine purtătoarea mesajului divin al lui Hristos și vas ales al Duhului Sfânt, fântână sfințită

prin puterea cuvântului mesianic, plină de apă vie spre adăparea tuturor sufletelor însetate care vor bea dintr-însa: „veniți să vedeți un Om Care mi-a spus toate câte am făcut!“ (In. 4, 29). În icoana femeii samarinence regăsim chipurile bunicuțelor, mamelor și surorilor credincioase, care L-au adus pe Hristos în inimile celor necunoscători de Dumnezeu în vremurile tulburi ale ateismului, ca și în vremurile grele de războaie, atunci când credința nu mai era îngăduită a sta în icoane, troițe sau în biserici, ci adăsta tănuită în inimile samarinencelor acestui neam românesc mult încercat. Prin pilda lor putem zice și noi că femeile noastre simple, curate și credincioase ne-au învățat precum Maica Domnului, pururea-Fecioara Maria: „Faceți orice vă va spune!“ (In. 2, 5)

„Dreptatea lui Dumnezeu vine prin credința în Iisus Hristos, pentru toți și peste toți cei ce cred“ (Rom. 3, 22) „pentru ca, precum a împărățit păcatul prin moarte, așa și harul să împărătească prin dreptate, spre viața veșnică, prin Iisus Hristos, Domnul nostru“ (Rom. 5, 21). „Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi într-o înnoirea vieții“ (Rom. 6, 4).

„Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!“ (II Cor. 13, 13)

Sfânta Treime – Izvorul iubirii și al Sfinților

„Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră!“ (Fac. 1, 26) „Să Ne pogorâm și să amestecăm limbile lor, ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul!“ (Fac. 11, 7) „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine“ (In. 15, 26). „Pogori-Mă-voi deci să văd dacă faptele lor sunt cu adevărat așa cum s-a suit până la Mine strigarea împotriva lor; iar de nu, să știu“ (Fac. 18, 21). „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema!“ (Lc. 1, 35)

Dintre toate cărțile Sfintei Scripturi prezența lui Dumnezeu în lume prin lucrările Sale atât cele văzute cât și cele

nevăzute este cântată probabil cel mai frumos în „Cartea Psalmilor“ de către David, regele lui Israel: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria!“ (Ps. 18, 1). Și tot în rugăciunile sale Psalmistul David cântă lucrarea Dumnezeului unic în ființă și întreit în persoane: „Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui toată puterea lor!“ (Ps. 32, 6). Iar cu privire la zidirea omului, proorocul viersuiește cu dulceață: „Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit, înțelepțește-mă și voi învăța poruncile Tale!“ (Ps. 118, 73).

Acestea sunt doar câteva dintre nenumăratele versete prin care, sub inspirația Duhului Sfânt, ne este arătată măreția lui Dumnezeu, dar nu în chip filozofic, ci teologic – revelată prin trăire și cunoaștere. În „Cartea Facerii“ ni se prezintă atotputernicia dumnezeiască în lucrare, având ca temei dragostea de a Se descoperi pe Sine prin actul creației: „în ziua a șaptea S-a odihnit Domnul de toate lucrurile Sale pe care le-a făcut“ (Fac. 2, 2). Din punct de vedere dogmatic, învățătura ortodoxă (unica mântuitoare, fiind revelată din Cer) ne arată un Dumnezeu unic în ființă („Cred într-Unul Dumnezeu“), dar întreit în fețe sau ipostasuri – de unde și numele de Sfânta Treime. Astfel, avem ipostasul sau persoana Tatălui – veșnicul născător al Fiului din sânurile Sale mai înainte de toți vecii; El este Cel nenăscut. Vedem aici calitatea Lui de Tată veșnic, izvorul necuprins de minte și nedescris de cuvânt a-toată-iubirea, mai presus de toată puterea gânditoare și cuvântătoare, Cel ce veșnic iubește pe Fiul pe Care L-a născut din sânurile Sale fără de mamă și în Care revarsă veșnic întreaga Sa iubire – afirmație confirmată în Sfintele Scripturi prin mărturia Sfinților Apostoli și Evangheliști Matei, Marcu și Luca despre „glasul din Cer“ auzit atât la râul Iordan, cât și pe Muntele Tabor: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!“ (Mt. 3, 17).

Avem apoi ipostasul sau persoana Fiului, Care este în ascultare desăvârșită de Tatăl, având calitatea veșnică de Cel Născut din Tatăl: „Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii“ (Simbolul Credinței). Eterna filiație a Mântuitorului Iisus Hristos este afirmată limpede și mărturisită explicit în Crez: „Cel de o ființă cu Tatăl prin Care toate s-au făcut“. De altfel, Hristos Însuși, Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului, S-a descoperit pe Sine atât Sfinților Săi ucenici și apostoli, cât și tuturor celor care-L ascultau: „Eu și Tatăl Meu una suntem!“ (In. 10, 30), „Eu nu caut voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis!“ (In. 5, 30); „Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez!“ (In. 5, 17). Nașterea din sânurile Tatălui mai înainte de toți vecii îi conferă egalitatea cu Tatăl în lucrarea de creație atât a lumii văzute cât și a celei nevăzute. Lui Îi încredințează Tatăl misiunea chenozei sau a deșertării de slava cea dumnezeiască pentru venirea în lume ca om prin actul întrupării sub vremi din preacuratele sângiuri ale pururea-Fecioarei Maria spre mântuirea neamului omenesc: „care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om“. Prin întruparea sau înomenirea Sa sub vremi din Maică Fecioară fără de sămânță bărbătească, persoana Fiului lui Dumnezeu Și-a păstrat calitatea de Fiu, calitatea de născut, fără ca prin aceasta să I se micșoreze întrucâtva măreția, ci a păstrat în Sine cele două firii (atât pe cea divină cât și pe cea umană) unite și neamestecate: om adevărat și Dumnezeu adevărat. Ele nu s-au contopit una în alta, așa precum au susținut (fiecare la vremea lor) învățăturile ereticilor de tot felul, ci au fost unite fără de amestecare. Aceasta precum tot Simbolul Credinței ne învață: „Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“.

Ipostasul sau persoana Duhului Sfânt (cea de a treia din Sfânta Treime) este descrisă în Crez prin următoarele cuvinte: „Cred și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață făcătorul,

care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, care a grăit prin prooroci“. Acesta își păstrează veșnic calitatea de Cel purces din Tatăl: „Care de la Tatăl purcede“ (In. 15, 26). Rolul sau lucrarea principală a Duhului Sfânt este aceea de a ne curăța și de a ne sfinți, pentru ca noi să agonisim harul Său în inimile noastre în vederea iluminării lăuntrice și a unirii noastre prin întâlnirea cu Dumnezeu Cel viu – precum Îl și invocă rugăciunea „Împărate ceresc“: „vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește de toată întinăciunea și mântuiește Bunule sufletele noastre!“. Rolul curățitor, sfințitor și luminător al Duhului Sfânt se împlinește astfel tocmai prin scopul unirii noastre cu Dumnezeu. Fără harul Duhului Sfânt, nici o lucrare a Bisericii nu și-ar mai afla sensul și validitatea. Duhul Sfânt sfințește și desăvârșește tot ceea ce este materialnic, transformând duhovnicește tot ceea ce atinge. În aceasta stă și taina sfințeniei sfinților care, fără agonisirea și atingerea harului Duhului Sfânt nu ar fi putut dobândi nestricăciunea. De aici strigătul din veacuri al Bisericii: „pe Acela Bunule nu-L lua de la noi ci ni-L înnoiește nouă, celor ce ne rugăm Ție!“ (Troparul Ceasului al treilea), urmând prin aceasta proorociilor din vechime care, sub inspirația nemijlocită a Mângâietorului, grăiau lumii răspicat: „Așa zice Domnul!“ (Ieș. 4, 22), „Așa grăiește Domnul!“ (Ieș. 8, 1), „Vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă!“ (I Regi 3, 9), precum și marele David rostea cu umilință: „Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine!“ (Ps. 50, 12); și iarăși, numindu-L și „bun“, adică folositor, necesar, de trebuință: „Duhul Tău cel bun să mă povățuiască la pământul dreptății!“ (Ps. 142, 10). Cercetând Scripturile Sfinte vom vedea că Duhul Sfânt lucrează împreună cu Tatăl și cu Fiul atât la opera de desăvârșire a creației, cât și la opera de mântuire a lumii: „El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit!“ (Ps. 32, 9); „atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut

omul ființă vie“ (Fac. 2, 7) și astfel „făcutu-s-a omul cel din-tâi, Adam, cu suflet viu“ (I Cor. 15, 45).

Încă de la primul verset al Scripturii întâlnim un termen semnificativ pentru prezentarea cronologică a evenimentelor din lumea lui Dumnezeu: „Întru început a făcut Dumnezeu cerul și pământul“ (Fac. 1, 1). Iată un început în care nu vom găsi nici trecutul, nici prezentul și nici viitorul lui Dumnezeu. Sub înrâurirea Duhului Sfânt cuvântul Scripturii vorbește despre „astăzi“-ul puterii divine, care pentru mântuire nu e timp, nu e ceas, nu e vreme, nu e clipă, ci este veșnicie. Această veșnicie a lui Dumnezeu este mai mare decât viața și moartea noastră. Cântă Biserica: „Prin Duhul Sfânt tot sufletul viază și prin curăție se înalță, luminează-se întru unimea Treimii cu sfințenie de taină!“ (*Catavasier*). Dacă vom cerceta cele despre începutul cerului, nu vom găsi nici timp nici spațiu; putem vorbi așadar de o curgere nemăsurată. Astfel este taina lui Dumnezeu pe care nu o poate înțelege știința, pentru că nu are cum pătrunde rațiunea stricăcioasă și muritoare în veșnicia Domnului Dumnezeu: „Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa!“ (Fapte 1, 7). Ca dovadă în acest sens stă eșecul lui Adam, al omului oarecând strălucitor și plin de harul Duhului Sfânt, de a vedea în ființa lui Dumnezeu, urmând sugestiei demonice că, încercând aceasta, ar deveni ca Dumnezeu; acest eșec l-a transformat în pământ, materia din care a fost alcătuit: „pământ ești și în pământ te vei întoarce!“ (Fac. 3, 19). În consecință, o frică grozavă a străbătut ființa lui Adam, care „s-a ascuns de fața Domnului Dumnezeu printre pomii Raiului“ (Fac. 3, 8), căci nu l-a mai putut privi, fiind nevoit să-l asculte judecata și sentința dintre pomii Raiului printre care stătea pitulat, având în jurul său acoperămintele cusute din frunze de smochin din pricina rușinii resimțite pentru propria sa goliciune. Deja îi lipsea ceva din asemănarea dintru început cu Ziditorul său: îi lipsea lumina Duhului Sfânt. Fusesse

creat după chipul lui Dumnezeu și în vederea desăvârșitei asemănări cu El: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră” (Fac. 1, 26). Odată pierdut harul Duhului Sfânt, omul devine stricăcios și supus păcatului. De aceea este scos din grădina Raiului pentru ca să lucreze pământul; pământ care și el, pentru a fi folositor omului, a trecut prin opera de desăvârșire a Sfintei Treimi: „La început” (Fac. 1, 1) (un alt fel de început, neidentificabil minții omenesti, nici ca timp nici ca spațiu) pământul „era netocmit și gol” (Fac. 1, 2). Era adică acoperit de apă, ca un uriaș aluat ascuns sub ape: „Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor” (Fac. 1, 2). Ce făcea oare Duhul Sfânt? Simplu: săvârșea lucrarea de desăvârșire a zidirii potrivit cu voința Tatălui, alegând uscatul de ape, hotărând proporțiile dintre continente, punând hotare munților și văilor, izvoarelor apelor, mărilor și oceanelor. Mărturie despre aceasta dă „Cartea Sfântului și Dreptului Iov” cel mult-răbdător: „Unde erai tu, când am întemeiat pământul? Spune-Mi, dacă știi să spui! Știi tu cine a hotărât măsurile pământului sau cine a întins deasupra lui lanțul de măsurat? În ce au fost întărite temelile lui sau cine a pus piatra lui cea din capul unghiului?” (Iov 38, 4-6). Duhul Sfânt semăna felurile semințelor tuturor ierburilor și arborilor regnului vegetal, hotarele și legile firii lor; developa culorile florilor, forma copacilor, a ierburilor, a pajiștilor, a poienilor ce aveau să împodobească pământul pentru a nu mai fi „netocmit și gol” (Fac. 1, 2). Avea apoi să aleagă sămânța și felul și hotarele firii tuturor viețuitoarelor și vietăților ce aveau să mișune pe tot pământul și prin ape; calcula apoi relația dintre cantitate și dimensiune pentru a fi toate unele altora de folos în echilibrarea ecosistemelor și a biotopurilor de pe fața întregului pământ.

În Psalmul de deschidere a Slujbei de seară a Bisericii ni se prezintă pe larg lucrarea de viață făcătoare a Duhului lui Dumnezeu: „Deschizând Tu mâna Ta, toate se vor umple de bunătați; dar întorcându-ți Tu fața Ta, se vor tulbura;

lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărână se vor întoarce!“ (Ps. 103, 29-30). Și iarăși, într-o privire de ansamblu, glasul Domnului Dumnezeu Însuși grăiește prin gura proorocului Său: „Ale Mele sunt toate fiarele câmpului, dobitoacele din munți și boii. Cunoscut-am toate păsările cerului și frumusețea țărinii cu Mine este!“ (Ps. 49, 11-12) căci „a Mea este lumea și plinirea ei. Oare, voi mânca Eu carne de taur, sau sânge de țapi voi bea?“ (Ps. 49, 13-14). Întreaga măreție a creației se poate astfel contempla prin lumina care a umplut tot pământul de pe țăria cerului ce poartă norii de ploaie din vistieriile vânturilor, ca și din necuprinsul cerului înveșmântat cu toată podoaba – soarele și luna și stelele, luminătorii cei mari ca și cei mici: „Când stelele au fost făcute toți îngerii Mei M-au laudat cu glas puternic!“ (Iov 38, 7). Acestea toate întrucât pământul întreg a fost dat omului, ca rege al creației, spre a-i fi de folos, iar luminătorii ca repere de măsurare a vremurilor: „Făcut-ai luna spre vremi; soarele și-a cunoscut apusul său“ (Ps. 103, 20); „soarele, spre stăpânirea zilei, luna și stelele spre stăpânirea nopții“ (Ps. 135, 8-9).

După căderea omului în păcat, lucrarea Sfintei Treimi s-a intensificat asupra acestuia prin planul de mântuire a lui din robia morții și a iadului. Răscumpărarea începe deopotrivă cu blestem („blestemat va fi pământul pentru tine!“ – Fac. 3, 17), dar și cu făgăduința izbăvirii: „dușmănie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul!“ (Fac. 3, 15). Pământul intră în conflict cu Adam cel căzut prin nesupunere. Natura trebuie domesticită pentru că și ea suferă, sălbăticită fiind din pricina căderii adamice. Pământul nu mai poate rodi singur: „în sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta!“ (Fac. 3, 19), „spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului!“ (Fac. 3, 18). Prima cercetare a umanității din partea Sfintei Treimi a fost după potop, în țara Senaar, atunci când oamenii au început

să zidească cetatea Babilonului și au încercat să înalțe un turn al cărui vârf să ajungă la cer: „Haidem, dar, să Ne pogorâm și să amestecăm limbile lor, ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul!“ (Fac. 11, 7).

Pentru mântuirea neamului omenesc Dumnezeu a lucrat tot prin oameni. Deși a căzut, căderea omului nu a fost una iremediabilă și veșnică, pentru că ea s-a petrecut sub influența diavolului. Căderea lui Adam constă în faptul că el a schimbat regula în timpul jocului; nu ai voie să-ți schimbi profesorul îndrumător în timpul cursului. Omul se afla în etapa de formare spirituală și duhovnicească. Dumnezeu îl pregătea pentru ca să poată înțelege și primi lucrarea Lumii și puterea ei. Dar nu a mai apucat să pătrundă dincolo de înțelegere, deși sta la sfat ca între prieteni cu Bunul Dumnezeu, care îl pregătea pentru intrarea în lumea cea nevăzută, după instruirea prin contactul cu lumea cea văzută. Legătura omului cu natura înconjurătoare și toată acea supunere dintru început a ei înaintea lui, precum ne spune Scriptura, arată limpede că Adam se bucura de o evidentă superioritate. Altfel spus: „Adame, prin fapte te vei sui la Mine!“. Tot așa precum și astăzi cei din neamurile păgâne, necunoscătorii de Dumnezeu, pot urca inteligibil spre Creator prin intermediul creației. Această lege a firii va fi legea de judecată pentru necunoscătorii de dogmă și de Dumnezeu la sfârșitul lumii. Superioritatea lui Adam consta tocmai în măiestria împletirii spiritului cu materia, în acea „stare de duh“ a omului înduhovnicit, adică a misticului care trăiește răpirea la Cer și petrece permanent în comuniune lăuntrică cu Dumnezeu.

Așa S-a silit Preabunul Dumnezeu din iubire de oameni să lucreze mântuirea lumii, chiar cu participarea celui căzut în păcat și devenit „vas de necinste“ (Rom. 9, 21). E adevărat, căderea din har s-a petrecut cu acordul liberului arbitru cu care omul a fost înzestrat, dar Dumnezeu nu i-a pedepsit și pe urmașii lui Adam și ai Evei pentru greșeala

protopărinților lor, ci a ridicat „vase de cinste” chiar din sânul neamului omenesc. N-ar fi cu puțință aici o enumerare completă a tuturor aceloră asupra cărora Dumnezeu Și-a revărsat harul, cinstindu-i prin aceasta pentru devotamentul lor față de Adevărul cel Viu. Dar putem aminti faptul că Duhul Domnului Dumnezeu a lucrat în istorie strălucirea chipurilor de patriarhi și prooroci, judecători și regi, profeți și preoți ai Vechiului Legământ, prin care s-a prevestit darul de mântuire a tuturor oamenilor prin Persoana Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Cine ar putea explica în cuvinte legătura dintre Adam și Dumnezeu după căderea omului în păcat? Scriptura nu ne spune că Dumnezeu i-ar fi întors spatele celui creat după chipul Său. Ba dimpotrivă ne relatează faptul că, pentru a-i mai descreți cumva fruntea din supărare, l-ar fi ironizat chiar cu finețe, precum scrie Sfântul Grigorie Teologul: „Iată Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele și răul!...” (Fac. 3, 22). Aceasta este fără îndoială o dojană (de părinte iubitor) a Creatorului care vrea ca cel ce a greșit să înțeleagă unde și cum a greșit, iar nu să zacă în nepăsarea păcatului. Cântecul adamic străbate veacurile istoriei neamului omenesc ca o doină a pământului în taina Universului, a Raiului pierdut odinioară (cu privire la care tradiția consemnată în „Hronograful” bizantinului Gheorghios Kedrinos afirmă că Adam a plâns din pricina izgonirii din Rai vreme de o sută de ani la ușa acestuia – iată cât dor de Dumnezeu simțea Adam în inima sa!). Iar David Proorocul și Psalmistul ne dezvăluie prin harul Duhului Sfânt cuvintele înduioșătoare ale plânsului său rugător către Cel Preaînalt: „Să nu-ți întorci fața Ta de la credinciosul Tău, când mă necăjesc. Degrabă mă auzi! Ia aminte la suflul meu și-l mântuiește pe el!” (Ps. 68, 20-21). Nu era un plâns obișnuit, ci era plânsul de la poarta Raiului pierdut, precum zice Scriptura: „a pus heruvimi și sabie de flacăra vâlvâietoare, să păzească drumul către pomul vieții” (Fac. 3, 24). Iar Adam a rămas să petreacă tot pe

lângă Rai, nu departe de Dumnezeu: „Și izgonind pe Adam, l-a așezat în preajma grădinii celei din Eden“ (Fac. 3, 24).

Același dialog nemijlocit se va păstra și între Dumnezeu și fii lui Adam, Cain și Abel. Aceași legătură directă va fi și cu toți patriarhii. Prin întâlnirea patriarhului Avraam la stejarul Mamvri cu cei „trei Oameni“ (Fac. 18, 2) – unică în istoria biblică a Vechiului Testament, Dumnezeu va arăta limpede lumii întregi că îl iubește pe om și că prin om lucrează. Convorbirea dintre Avraam și Dumnezeu se vădește a fi de-a dreptul familiară, plină de omenie și prietenie. Aici se și contrazice cumva ideea că „nu poate vedea omul fața lui Dumnezeu și să trăiască“ (Ieș. 33, 20). Bineînțeles că la Mamvri vorbim despre o teofanie posibilă ochiului și minții omenești exclusiv printr-o mare taină de îngăduință și iubire a lui Dumnezeu. La patriarhul Avraam arătarea Sfintei Treimi s-a făcut în același chip (precum mult mai târziu se va petrece) ca și la pustnicul Alexandru de Svir, când cei „trei Oameni“ (Fac. 18, 2) – Sfânta Treime i Se va arăta acestui om ales, trăitor în Legea cea Nouă a harului pe la mijlocul veacului al XVI-lea de la Hristos.

Scriptura ne relatează faptul că Dumnezeu i-a vorbit și patriarhului Noe vestindu-i potopul și învățându-l să pregătească o corabie spre izbăvirea de acesta: „Noe însă a aflat har înaintea Domnului Dumnezeu“ (Fac. 6, 8) și „atunci a zis Domnul Dumnezeu către Noe: «Sosit-a înaintea feței Mele sfârșitul a tot omul, căci s-a umplut pământul de nedreptățile lor, și iată Eu îi voi pierde de pe pământ!“ (Fac. 6, 13) „iar cu tine voi face legământul Meu; și vei intra în corabie tu și împreună cu tine vor intra fiii tăi, femeia ta și femeile fiilor tăi“ (Fac. 6, 18). „Și a început Noe lucrul, și precum îi poruncise Domnul Dumnezeu așa a făcut!“ (Fac. 6, 22). Iată că Dumnezeu nu-Și desparte dragostea de omul făcut de Dânsul după chipul și asemănarea Sa. Vedem însă că nici patriarhului Avraam nu i-au trebuit prea multe semne, ci încă de la cea dintâi chemare a fost gata a împlini porunca

Domnului: „După aceea a zis Domnul către Avraam: «Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu. Și Eu voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvânta, voi mări numele tău și vei fi izvor de binecuvântare. Binecuvânta-voi pe cei ce te vor binecuvânta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema; și se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului!»“ (Fac. 12, 1-3). „Deci a plecat Avraam, cum îi zisese Domnul“ (Fac. 12, 4). Răsplata desăvârșitei lui ascultări și supunerii este tocmai bunăvoința lui Dumnezeu față de cel ce avea să devină „tatăl multor popoare“: „Apoi Domnul S-a arătat iarăși lui Avraam la stejarul Mamvri, într-o zi pe la amiază, când ședea el în ușa cortului său. Atunci ridicându-și ochii săi, a privit și iată trei Oameni stăteau înaintea lui; și cum l-a văzut, a alergat din pragul cortului său în întâmpinarea Lor și s-a închinat până la pământ. Apoi a zis: «Doamne, de am aflat har înaintea Ta, nu ocoli pe robul Tău!»“ (Fac. 18, 1-3). Iată semnul treimic al pâinii puse pe masă dinaintea celor trei Oameni: „Frământă degrabă trei măsuri de făină bună și fă azime!” (Fac. 18, 6). Dumnezeu chiar îi povestește lui Avraam scopul Său pe cale și cele ce aveau să se împlinească: „Tăinui-voi Eu oare de Avraam, sluga Mea, ceea ce voiesc să fac?” (Fac. 18, 17). Aceleași lucru se va repeta și cu Isaac, cu Iacov și cu toți patriarhii. Credința patriarhului Avraam nu cunoaște măsură sau limite. Pacea lăuntrică a împlinirii duhovnicești îi va spori până și copilului Isaac mirarea și îi va înălța minunat cugetul mai presus de fire: „Atunci a grăit Isaac lui Avraam, tatăl său, și a zis: «Tată!» Iar acesta a răspuns: «Ce este, fiul meu?» Zis-a Isaac: «Iată, foc și lemne avem; dar unde este oaia pentru jertfă?»“ (Fac. 22, 7); „Avraam însă a răspuns: «Fiul meu, va îngriji Dumnezeu de oaia jertfei Sale!»“ (Fac. 22, 8).

Apoi, dintre fii lui Iacov, Iosif cel insuflat de Duhul Sfânt tâlcuiește visele Faraonului egiptean: „Visul lui Faraon este

unul: Dumnezeu a vestit lui Faraon cele ce voiește să facă“ (Fac. 41, 25). La fel, profetul Moise va vedea rugul din vârful muntelui Sinai, care ardea și nu se mistuia, și va auzi glasul lui Dumnezeu zicându-i: „Scoate-ți încălțăminte de la picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!“ (Ieș. 3, 5). Apoi, toate acele minuni și plăgi aduse de Dumnezeu ca pedeapsă peste țara lui Faraon – și mai ales despicarea Mării Roșii în două cu toiagul: „Iar tu ridică toiagul și-ți întinde mâna asupra mării și o desparte și vor trece fiii lui Israel prin mijlocul mării ca pe uscat“ (Ieș. 14, 16). Decalogul însuși, tablele Legii cu cele zece porunci, va vădi limpede legătura omului cu Dumnezeu și lucrarea lui în lume: „Să-Mi faci jertfelnic de pământ și să aduci pe el arderile de tot ale tale, jertfele de izbăvire, oile și boii tăi. În tot locul unde voi pune pomenirea Numelui Meu, acolo voi veni la tine, ca să te binecuvintez!“ (Ieș. 20, 24). Apoi, de-a lungul veacurilor Vechiului Legământ, Ilie, Enoh, Samuel, Iezechiel, Elisei, David, Solomon, Daniel și toți ceilalți asemenea acestora sunt mărturia vie a vorbirii nemijlocite a omului cu Dumnezeu pentru lucrarea de mântuire a lumii. Insuflete prin puterea divină, aceste vase alese ale Duhului Dumnezeiesc au scris, rostit și proorocit cele viitoare, au pecetluit prezentul și au arătat trecutul așa cum a fost, întocmai ca într-o oglindă, fie și dacă ar fi să ne gândim numai la faptul că vreme de trei mii de ani învățătura despre Dumnezeu a fost transmisă prin viu grai și abia apoi a fost înscrisă în cărțile Pentateuhului cu mulțime de amănunte despre date, nume, locuri, întâmplări și minuni care par a se fi petrecut aievea doar de puțin timp, iar nu cu mii de ani mai înainte.

Însă, odată cu venirea lui Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, odată cu întruparea Lui din Fecioara Maria, evidența lucrării mântuitoare a Sfintei Treimi în lume se va face la fiecare pas: „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema!“

(Lc. 1, 35). „Eu și Tatăl Meu una suntem!“ (In. 10, 30). Atât la râul Iordan, cât și pe Muntele Tabor avem adevăratele teofanii depline: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit!“ (Mt. 3, 17), „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L!“ (Mt. 17, 5). Apoi, la Cincizecime, atunci când Duhul Se va pogori în chip de limbi ca de foc peste Apostolii lui Hristos: „S-a făcut un vuet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt!“ (Fapte 2, 2-4). Avem mărturia Fiului: „Dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi!“ (In. 16, 7); „va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede“ (In. 15, 26). Această prezență a Fiului lui Dumnezeu în lume va fi vădită prin minuni și vindecări: „Mergeți și spuneți lui Ioan cele ce ați văzut și cele ce ați auzit: orbii văd, șchiopii umblă, leproșii se curătesc, surzii aud, morții înviază și săracilor li se binevestește!“ (Lc. 7, 22) și va fi încununată de jertfa pe Cruce la Golgota, pentru a dăruii lumii nesecatul izvor de viață veșnică prin Sângele și Trupul lui Iisus – Euharistia mântuirii, Darul cel mai sfânt al Duhului Sfânt pentru oameni: „Luați Duh Sfânt; căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute!“ (In. 20, 22-23); „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“ (Mt. 28, 19). În Legea cea Nouă a Harului, lucrarea desăvârșită a Sfintei Treimi se descoperă în chip vizibil prin săvârșirea celor șapte Sfinte Taine ale Bisericii, întrucât toate acestea încep cu formula: „Binecuvântată este Împărăția: a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!“

Sfintele Scripturi profetice și apostolice ne dau mărturii clare că prin harul Învierii, Hristos a hotărât rânduiala celor trei trepte preoțești spre slujirea tainei îndumnezeirii

omului: arhieria, preoția și diaconia, arătând cu de-amănuntul și disciplina și lucrarea și slujirea cuvenită și cuviincioasă, potrivit fiecărei trepte în parte: „Se cuvine, dar, ca episcopul să fie fără de prihană, veghetor, înțelept, cuviincios, iubitor de străini, destoinic să învețe pe alții“ (I Tim. 3, 2); „Preoții care își țin bine dregătoria, să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenesc cu cuvântul și cu învățătura“ (I Tim. 5, 17); „Diaconii să fie bărbați ai unei singure femei, să-și chivernisească bine casele și pe copiii lor!“ (I Tim. 3, 12). Aceasta pentru că singura cale de a umple lumea de Lumină este trăirea tainei Crucii lui Hristos prin asumarea ei de către fiecare dintre noi prin jertfă, spre adevărata și deplina trăire după chipul și asemănarea lui Dumnezeu: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Miel!“ (Mc. 8, 34).

Treimea lucrează întotdeauna ca un întreg. Duhul Sfânt este cel care ni-L descoperă pe Fiul Tatălui din trăirea Tainelor prin contemplarea lor. Vederea mistică, duhovnicească, se primește prin umplerea de harul Duhului Sfânt: „Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine“ (In. 14, 6), „Eu sunt ușa oilor [...]: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla!“ (In. 10, 7-9) pentru că „aceasta este voia Celui ce M-a trimis, ca din toți pe care Mi i-a dat Mie să nu pierd pe nici unul“ (In. 6, 39). Cei dintâi răscumpărați și mărturisitori ai mântuirii au fost martirii și mucenicii care au adus vărsarea sângelui lor ca jertfă pentru păcatele lumii asemenea Mântuitorului Hristos „Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii“ (In. 1, 29). Căci asemenea lui Iisus, toți acești martiri, mărturisitori și mucenici au murit din dragostea lor pentru Cer, și de aceea ei vor fi judecători ai lumii: „Au nu știți că sfinții vor judeca lumea?“ (I Cor. 6, 2). Pentru că faptele lor sunt temelia creștinătății. Iar după sângele cel curs din trupurile lor, Biserica s-a împodobit cu altă jertfă, nesângeroasă, numită „muceniec duhovnicească“: nevoințele pustnicilor

și ale cuvioșilor părinți, ale cuvioaselor maici și ale tuturor sfințelor femei care au trăit pentru Hristos în lume viețuire într-un totu modestă și austeră, fiecare după a sa putere văr-sând sânge duhovnicesc – adică pătimirile cele de bunăvoie: „Dacă vrea cineva să vină după Mine“ (Mt. 16, 24) – să o facă din toată inima și din tot cugetul și din tot sufletul, căci scris este: „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el!“ (In. 14, 23). Căci cine își cinstește trupul primit de la Dumnezeu, acela cinstește templul Duhului Sfânt, care este casa sufletului: „Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi? De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el, pentru că sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteți voi!“ (I Cor. 3, 16-17).

Aici curge și se revărsă izvorul sfințeniei din Sfânta Treime. De aici se trage puterea sfințelor moaște și făptuirea de minuni prin ele, slava sfinților dăruiti de Dumnezeu cu harul neputrezirii trupurilor lor. Sfintele moaște nu sunt lucruri făcute de mână omenească: „Duhul suflă unde voiește“ (In. 3, 8), și astfel „bucura-se-vor oasele cele smerte“ (Ps. 50, 9). Așa s-a umplut Sinaxarul Bisericii de nume de bărbați sfinți și de femei sfinte care s-au nevoit pentru Dumnezeu cu mărinimie de suflet.

Prin urmare, dacă cineva ar dori să înțeleagă câteva idei generale despre puterea de taină din lucrările Sfintei Treimi, nu trebuie numaidecât să citească tratate de teologie dogmatică. Trebuie însă să știe că puterea Tatălui este revărsată în dragostea și lucrarea Fiului Care pe toate le face în virtutea deofințimii Sale cu Tatăl din iubire și că mântuirea lumii se desăvârșește prin harul Duhului Sfânt care sfințește, curățește și luminează tot ceea ce atinge cu această putere divină de negrăit în cuvinte și de nedeslușit cu mintea omului – putere care face din mort viu, din materialnic nematerialnic, din lucru stricăcios lucru nestricăcios:

„Zi numai cu cuvântul!“ (Mt. 8, 8). Mărturie în acest sens avem tot Sfintele Scripturi: „le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile“ (Lc. 24, 45). Cel ce „luminează pe tot omul care vine în lume“ (In. 1, 9); și „s-au deschis ochii lor de L-au cunoscut“ (Lc. 24, 31). Mai mult, Duhul Sfânt pune stavilă pornirii nesocotite a rațiunii minții, izvodite din inima necurățită, căci „în Cetate nu va intra nimic pângărit“ (Apoc. 21, 27); „nu știți, oare, că nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu“ (I Cor. 6, 9-10), pentru că „stricăciunea nu moștenește nestricăciunea“ (I Cor. 15, 50). Nimic necurat nu va pătrunde vreodată în taina iubirii treimice. Atunci când Lucifer, întâistătătorul oștirilor cerești și sfetnic îngeresc al Celui Preaînalt, a încercat să pătrundă Taina Dumnezeirii, s-a prăbușit în abis. Și astăzi, ca și în trecut, antinomiile Sfintei Treimi au bulversat nenumărate minți iscoditoare, atât din rândul cercetătorilor științifici, cât și din cel al filosofilor speculativi. Cum să fie cu puțință să existe un Dumnezeu unic în trei Persoane sau Ipostasuri – Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul, Dumnezeu Duhul Sfânt? Aceasta este problema care a fost pricină de sminteală și piatră de poticnire și pentru toți ereziarhii istoriei Bisericii lui Hristos, dintre care unii s-au împiedicat de taina Persoanei Fiului, alții de taina Persoanei Duhului, pentru că nu au înțeles că Ipostasul Fiului, Cuvântul Tatălui, Mântuitorul, și Ipostasul Duhului Sfânt, Mângâietorul, sunt mâinile lui Dumnezeu prin care Tatăl cel Cerească lucrează în chip arătat în lume și în veac, aceste Ipostasuri divine fiind viața și lumina lumii în lucrarea mântuirii. „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 16): Hristos–Adevărul „care din Tatăl S-a născut“ și Duhul Adevărului „care de la Tatăl purcede“ lucrează neîncetat dintr-una și aceeași voință a Tatălui Atotțiitorul.

Până nu trăiești în harul Sfintei Treimi prin împlinirea poruncilor Ei de curățire, luminare și îndumnezeire, nu poți vorbi despre Ea în cuvinte. Trebuie trăită integral și simțită experimental dulceața lucrării Ei în noi: „judecățile Tale sunt mai dulci decât mierea și fagurele“ (Ps. 18, 11), „Legea Ta cugetarea mea este“ (Ps. 118, 77). Ca în orice lucrare cerească și pământească, cuvântul, sfatul stă la baza oricărei împliniri: „La început era Cuvântul“ (In. 1, 1) – iată-L cu Dumnezeu: „și Dumnezeu era Cuvântul“ (In. 1, 1). „Eu și Tatăl Meu una suntem!“ (In. 10, 30). „Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor“ (Fac. 1, 2). Cuvântul: „Să fie lumină! Și a fost lumină!“ (Fac. 1, 3) – din această Lumină și întru această Lumină purcede lucrarea vederii dumnezeiești. Dar ca să vezi Lumina, trebuie să ai deschisi către Dumnezeu ochii sufletului (ai minții și ai inimii) pentru ca să vezi ca Dumnezeu: „Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina“ (Fac. 1, 4). Ce constată Cuvântul? „Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți!“ (Mc. 8, 18). Sunt oameni care nu văd dincolo de taină, ci văd doar trupește: „Au nu este Acesta Iisus, fiul lui Iosif, și nu știm noi pe tatăl Său și pe mama Sa? Cum spune El acum: M-am coborât din cer?“ (In. 6, 42); „Încă nu ai cincizeci de ani și l-ai văzut pe Avraam?!“ (In. 8, 57). Avem nevoie de vederea veșniciei, nu doar a materiei trecătoare, pentru ca să-L vedem pe Dumnezeu prezent în creația Sa: „facerea mâinilor Lui o vestește tăria“ (Ps. 18, 1). Din această vedere prin pricepere a întocmirii precise a lumii pe temelile și temeiurile orânduirii ei de către Dumnezeu, ne putem ușor da seama de grija Fiului lui Dumnezeu pentru restaurarea lor. Tatăl restaurează Cerul cu toate oștirile miilor miliardelor de îngeri: „și s-a făcut tăcere în cer!“ (Apoc. 8, 1); Fiul Tatălui restaurează omul; iar „Duhul Tatălui“ (Mt. 10, 20) restaurează și sfințește zidirea întreagă. În acest sens, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae scrie că: „Treimea este suprema taină a existenței prin care se explică toate

și fără de care nimic nu ar avea sens și nu s-ar explica nimic“. Tatăl înfiază lumea prin Fiul Care o restaurează prin întrupare, înviere și înălțare și o duce Tatălui la Tron, și lucrând prin Duhul Sfânt pentru ca să o desăvârșească și să o îndumnezeiască; toată această lucrare vine numai din jertfă și iubire. De aceea putem găsi o reprezentare a lumii întregi sub chipul celor trei cruci de pe Golgota. Crucea lui Hristos revarsă viața, lumina și iubirea împlinite în lucrarea de mântuire a omului, prin eliberarea lui din robia păcatului și a morții, și unirea veșnică cu Dumnezeu: „sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu“ (Efes. 2, 9). Iar cele două cruci tâlhărești nu pot revărsa lumină și viață, pentru că sângele vărsat pe ele nu a curs din trupuri care să fi trăit în lumina faptelor bune pe calea vieții. Tâlharii cei răstigniți au ei înșiși nevoie de mila Celui Sfânt, putând fi miluiți și mântuiți doar în funcție de propria lor voință liberă pentru că: „gură au și nu vor grăi; ochi au și nu vor vedea!“ (Ps. 113, 13). În momentul culminant, unul din cei doi simte și vede Lumina prin cercetarea lui de către harul Duhului Sfânt picurat în inima sa prin Sângele lui Hristos, primind astfel iertarea vindecătoare a rănilor sufletului său din Lumina Celui Ce va învia: „Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai!“ (Lc. 23, 43). Raiul este tocmai acea stare de lumină și îndumnezeire din jurul Tronului Treimii. Lumea pricepe Treimea după propria sa trăire. Zis-a Domnul: „Nu știți ce cereți!“ (Mc. 10, 38); „Eu știu de unde am venit și unde Mă duc. Voi nu știți de unde vin, nici unde Mă duc!“ (In. 8, 14); „Mă duc la Tatăl Meu“ (In. 16, 10), „în casa Tatălui Meu multe locașuri sunt. Iar de nu, v-aș fi spus. Mă duc să vă găsesc loc“ (In. 14, 2) pentru ca să „moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii!“ (Mt. 25, 32).

Puterea de a învinge urmările răului a fost puterea iubirii dumnezeiești jertfelnice: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine

crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică!“ (In. 3, 16) pentru că Iisus „S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce!“ (Filip. 2, 8). În fond, lipsa de iubire este de fapt starea de trăire a neputinței. Când vedem necazurile și nefericirile celor din jurul nostru, ele nu sunt decât consecințele lipsei de iubire. Dumnezeu nu-i poate obliga pe oameni să-L iubească și să se iubească. Dar Se străduie să le cultive implicit harul iubirii prin cele două necesități – cea de mântuire și cea de vedere a lui Dumnezeu: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!“ (Mt. 5, 8), pentru că mântuirea înseamnă tocmai a iubi: „De aş grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aş avea darul proorociei și tainele toate le-aş cunoaște și orice știință, și de aş avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aş împărți toată avuția mea și de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată!“ (I Cor. 13, 1-8).

Iar dacă cineva ar insista întrebând cu privire la necesitatea iubirii (pentru că nu putem fi forțați să iubim), răspunsul ne duce simplu tot la Golgota: „toate sunt de la Dumnezeu, Care ne-a împăcat cu Sine prin Hristos și Care ne-a dat nouă slujirea împăcării“ (II Cor. 5, 18); „avem mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos cel drept!“ (I In. 2, 1) „căci El este pacea noastră“ (Efes. 2, 14). Pentru că acolo, pe Golgota, s-a încheiat tratatul de pace între lumea cerească și lumea pământească. Deși din iubire Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său Unul-Născut în lume, totuși, omul L-a ucis cu cruzime

și din ură. Dar Dumnezeu Tatăl a iertat păcatul omului la rugămintea Fiului: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!“ (Lc. 23, 34). În Grădina Ghetsimani, Mântuitorul îl întrebase pe Petru: „Oare ți se pare că nu pot să-L rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?“ (Mt. 26, 53). Hristos a venit pe pământ cu scopul suprem de a arăta lumii că „Dumnezeu este lumină“ (I In. 1, 5): „Eu sunt Lumina lumii!“ (In. 8, 12); „Lumină este Tatăl, Lumină este Fiul, Lumină este Duhul Sfânt!“ (*Octoihul Mic*). Dar oamenii nu au avut ochi pentru a vedea Lumina, ci „au iubit întunericul mai mult decât Lumina. Căci faptele lor erau rele!“ (In. 3, 19). Deși Hristos îi îndemnase: „Umblați cât aveți Lumina ca să nu vă prindă întunericul“ (In. 12, 35) și „credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii!“ (In. 12, 36). Hristos a venit ca Răscumpărător și pentru dreptii Vechiului Legământ, iar pentru noi, cei din Legea cea Nouă, răscumpărarea vine și ne unește cu Dumnezeu prin Euharistie, vine din sfânta și dumnezeiască împărțășire: „cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică“ (In. 6, 54); „Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blestemul Legii cu scump Sângele Tău, pe Cruce fiind răstignit și cu sulita împuns – nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ție!“ „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul și pe Tron ai fost Hristoase cu Tatăl și cu Duhul, pe toate umplându-le, Cela ce ești necuprins!“

„Și este îmbrăcat în veșmânt stropit cu sânge și Numele Lui se cheamă: Cuvântul lui Dumnezeu“ (Apoc. 19, 13)

„Slugile Lui Îi vor sluji. Și vor vedea fața Lui și Numele Lui va fi pe frunțile lor!“ (Apoc. 22, 3-4)

„Cine are urechi să audă ceea ce Duhul zice Bisericii!“ (Apoc. 2, 7)

„Domnul Dumnezeu le va fi lor lumină și vor împărăți în vecii vecilor!“ (Apoc. 22, 5)

„Eu sunt Alfa și Omega, cel dintâi și cel de pe urmă, începutul și sfârșitul!“ (Apoc. 22, 13)

„Cine n-a fost aflat scris în Cartea Vieții, a fost aruncat în iezerul de foc!“ (Apoc. 20, 15)

„Cel ce va birui va moșteni acestea și-i voi fi lui Dumnezeu și el Îmi va fi Mie fiu!“ (Apoc. 21, 7)

„Ne-a făcut pe noi împărăție, preoți ai lui Dumnezeu Tatăl Său; Lui fie slava și puterea, în vecii vecilor. Amin!“ (Apoc. 1, 6)

„Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!“ (II Cor. 13, 13)

Pricinile de nevindecat ale orbirii sufletești

„Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi“ (In. 9, 39). „Dacă ați fi orbi n-ați avea păcat. Dar acum ziceți: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră“ (In. 9, 41). „Mulți dintre ei ziceau: Are demon și este nebun. De ce să-L ascultați?“ (In. 10, 20) „Cuvintele acestea nu sunt ale unui demonizat. Cum poate un demon să deschidă ochii orbilor?“ (In. 10, 21)

Din punct de vedere clinic, orbirea reprezintă o afecțiune incurabilă, de gravitate maximă, care nu doar împiedică viețuirea propriu-zisă ci și, mai ales atinge problema sensului vieții înseși. Orice părere s-ar formula în această privință, probabil concluzia ar fi aceeași: dintre toate formele de suferință fizică și psihică – aceea a nevederii,

rămâne cea mai grea și cea mai mare – pentru că îl rupe cu totul pe om de mediul său firesc de viață. În adâncul de disperare în care cade omul bolnav incurabil, totuși Revelația Dumnezeiască îi descoperă un sens chiar mai adânc. Cântă Psalmistul: „Domnul înțelepțește orbii!” (Ps. 145, 8). Marele lucrător al rugăciunii lui Iisus, profund trăitor al misterului îndumnezeirii omului în Hristos, Agapie cel orb de la Mănăstirea Valaam, zicea: „Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a închis ochii trupului și mi-a deschis ochii sufletului“. Înțelegem de aici că pentru omul duhovnicesc nevederea nu este o piedică în calea întâlnirii și a unirii cu Dumnezeu.

Referitor la a șasea Duminică după Paști, pe care Sfinții Părinți ai Bisericii au rânduit-o spre pomenirea vindecării orbului din naștere, trebuie să specificăm faptul că sunt vizate două categorii de orbi: 1) a orbilor care vin spre Hristos și-L recunosc ca Domn și Dumnezeu – „Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!” (Mc. 10, 47) și 2) a orbilor care Îl resping pe Iisus și-L urăsc chiar, încercând să-L omoare: „Până când ne scoți sufletul?” (In. 10, 24) și „au luat pietre iudeii ca să arunce asupra Lui” (In. 10, 31). Pe lângă aceștia, există orbi care au părerea că L-au găsit pe Dumnezeu și orbi care nu reușesc nicidecum să-L găsească, pentru că nu au cale și metodă de a-L afla. Este neîndoielnic, așadar, faptul că există orbi trupește și orbi sufletește; că unii sunt orbi din neștiință sau din lipsă de cunoaștere, iar alții din rea-voință și din rea-credință; și că, dintre aceștia, iudeii și saducheii și cărturarii și arhierii și învățătorii de Lege s-au dovedit a fi orbii cei mai de jos, categoria cea mai josnică – orbi din invidie, din răutate și din îndărătnicie, neprimind sub nici o formă Cuvântul lui Dumnezeu: „Răstignește-L! Răstignește-L!” (Lc. 23, 21) altfel „nu ești prieten al Cezarului” (In. 19, 12).

Privitor la orbii despre care ni se relatează în Sfânta Evanghelie, constatăm că neputința lor prezintă mai

multe dimensiuni spirituale. Iată, de pildă, Sfântul Apostol și Evanghelist Matei scrie că cei doi orbi care doreau să fie vindecați de Iisus, au pornit singuri după El: „Mulțimea îi certa ca să tacă; ei însă și mai tare strigau, zicând: miluiește-ne pe noi, Doamne, Fiul lui David!” (Mt. 20, 31). Întrebați de Iisus în ceea ce privește credința lor – „Credeti că pot să fac Eu aceasta?” (Mt. 9, 28) (adică să le redea vederea) – răspunsul vine ferm și categoric: „Da, Doamne!” (Mt. 9, 28). Ceea ce ne descoperă că acești orbi nu sufereau în urma unor păcate săvârșite de ei (deci nevederea lor nu era o pedeapsă divină) – precum vom și vedea din răspunsul lui Iisus (consemnat de către Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan): „Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu” (In. 9, 3). Mântuitorul laudă atât puterea lor de înțelegere, cât și modul de a trata necazurile vieții: „Îndrăzniți! Eu am biruit lumea!” (In. 16, 33). Așadar, convinși că Iisus poate face aceasta: „s-au deschis ochii lor” (Mt. 9, 30). Ochii li s-au deschis și în urma mărturisirii de credință, care devine leac, medicament și totodată rugăciune de dezlegare. Cuvintele lui Iisus devin tămăduitoare în unire cu credința lor sinceră, cu inima lor curată și cu îndrăzneala lor de necrezut: „se ținneau după El, strigând și zicând: miluiește-ne pe noi!” (Mt. 9, 27). Odată unite cele omenești cu cele dumnezeiești, se clarifică atât starea de lucruri – necunoscută nici orbilor, care nu pricepeau de ce întârzie Dumnezeu cu răspunsul la insistența rugăciunii lor sincere –, cât și felul Domnului de a le încerca mărinimia și tăria credinței (puteau striga și fără a fi însă convinși că e bine să stăruiască). Drept pentru care au trecut la rostirea rugăciunii izvorâte din unirea minții cu inima – lucru cert, deoarece altfel Sfântul Matei nu ar fi scris că „au venit la El orbi” (Mt. 9, 28); dacă nu vezi, cum să știi unde este Iisus? Aici întâlnim același cuvânt al Duhului Sfânt: „întunericul nu este întuneric la

Tine și noaptea ca ziua va lumina; cum este întunericul ei, așa este și lumina ei“ (Ps. 138, 12).

Precum „luminătorul trupului este ochiul“ (Lc. 11, 34) așa și mintea este luminătorul sufletului; deci L-au căutat nu cu ochii trupului, ci cu ochii minții, ai sufletului. De aici și exprimarea de către Iisus a „formulei“ vindecătoare, care a făcut puzderie de minuni printre păgâni: „După credința voastră, fie vouă!“ (Mt. 9, 29). Atunci când credința este adevărată, iar nu prefăcută sau formală, se împlinește cuvântul Scripturii: cine „va crede că ceea ce spune se va face, fi-va lui orice va zice“ (Mc. 11, 23). Odată vindecați, cei doi orbi Îl văd pe Iisus, Care trece de la bunătate la asprime, cerându-le discreție. Lucru nerespectat de ei. Dacă ar fi fost preocupați doar de propriul interes, nu ar fi devenit propovăduitori; ba chiar s-ar fi putut gândi că Iisus le va lua iarăși darul vederii dacă nu împlinesc porunca primită. Dar, pentru că acum gustaseră deja puterea lucrării lui Iisus prin cuvânt – mai de preț până și decât propriul lor văz (rezultat direct al ceea ce ei înșiși crezuseră din toată inima că El poate face), „ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela“ (Mt. 9, 31). Zis-a Mântuitorul: „Eu am venit ca lumea viață să aibă – și din belșug să aibă!“ (In. 10, 10).

Iată, așadar, că adevărata credință, pe lângă confortul sănătății trupesti și confortul sufletesc al împăcării cu Dumnezeu, aduce și adevărata vedere duhovnicească, cunoașterea lui Dumnezeu din poruncile Lui. Lucru pe-semne mult râvnit și de iudeii total contrariați de adâncimea de necuprins a învățăturilor lui Iisus, atunci când strigau: „Dacă Tu ești Hristosul, spune-o nouă pe față. Iisus le-a răspuns: v-am spus și tot nu credeți“ (In. 10, 24-25).

Despre același lucru vorbim și la orbul din Ierihon. Deși împiedicat de mulțime să strige și să se roage ca să fie auzit de Iisus, el s-a încăpățânat: „și mai mult striga: Fiule

al lui David, fie-Ți milă de mine!“ (Lc. 18, 39). Faptul că ședea la marginea drumului, ne arată că e bine să stăm mereu cât mai aproape de calea cea dreaptă, cât mai aproape de învățătura lui Iisus. „Oprindu-Se, Iisus a poruncit să-l aducă la El“ (Lc. 18, 40) – ceea ce înseamnă că Dumnezeu Se implică în viața noastră. Așa S-a oprit în casa lui Petru, vindecându-i soacra, așa S-a oprit și la Zaheu vameșul: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia“ (Lc. 19, 9). Deși orbirea pofti de cele materiale îl depărtase de Iisus, totuși nu l-a depărtat de bunul-simț și de omenie. Aflat față în față cu Iisus, Zaheu își revine pe loc într-o sine: „dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit“ (Lc. 19, 8). În esență, gestul lui Zaheu este o recăpătare a vederii folosului de a odihni pe Hristos în propria casă; în inimă făcând loc lui Iisus, vom dobândi mântuirea: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia“ (Lc. 19, 9); și iarăși: „Dacă veți auzi astăzi glasul Lui, nu vă învărtoșați inimile voastre“ (Evr. 3, 14).

Iată că orbul din Ierihon este adus la Iisus din poruncă; nu a reușit să ajungă singur. Deci ajungem la Dumnezeu nu numai pe calea rugăciunii, nu numai „mistic“, ci și „practic“ – prin compătimire: „ședea jos, pe marginea drumului“ (Mc. 10, 46). „Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută“, spune o vorbă din bătrâni. Orbul era cunoscut ca fiind suferind, dar avea nădejde în Iisus: „Ce voiești să-ți fac?“ (Mc. 10, 51). Răspunsul vine scurt și concis: „Doamne, să văd!“ (Lc. 18, 41). Odată primită dezlegarea, vederea revine prin puterea dumnezeiască a lui Iisus. Atunci și mulțumirea celui vindecat e pe măsură: „mergea după El, slăvind pe Dumnezeu“ (Lc. 18, 43). Devine și el următor al lui Iisus, un misionar al Legii celei Noi. O astfel de minune nu putea veni decât dintr-o credință sinceră, izvorâtă din cele auzite și strânse în suflet încă de când era un biet orb cerșind pe marginea drumului, ascultându-i pe trecători vorbind despre câte făcea Iisus

din Nazaretul Galileii; căci despre El se întinsese vorba pretutindeni. „Auzind el mulțimea care trecea, întreba ce e aceasta. Și i-au spus că trece Iisus Nazarineanul“ (Lc. 18, 36-37). La auzul acestor cuvinte, a început imediat să strige rugăciunile de implorare către Mântuitorul. Răspunsul a venit chiar din gura Celui pe Care Îl strigase: „Credința ta te-a mântuit“ (Lc. 18, 42). Adică „M-ai convins, fie ca să ai parte de vedere, să ai ceea ce ți-ai dorit – pe lângă vederea sufletească și vederea luminii fizice, materiale“. Doar El, „Lumina lumii“ (In. 8, 12) putea dărui lumină celor dintru întuneric.

În cazul orbului din naștere, lucrurile sunt mult mai adânc privite din punct de vedere spiritual. Iisus, Fiul din veșnicie al lui Dumnezeu, desăvârșit ascultător, smerit și blând, cu bunăvoința Tatălui înnoiește actul creației prin tină și scuipat, vindecând ochii orbului, spre mirarea tuturor: „a făcut tină din scuipat și a uns cu tină ochii orbului“ (In. 9, 6). În contextul vremii de atunci, aflați permanent pe urmele lui Iisus, fariseii și cărturarii cereau mereu semne: „se sfădeau cu El, cerând de la El semn din cer, ispitindu-L“ (Mc. 8, 11). Dar, oare, toate aceste vindecări nenumărate – ce puteau fi altceva decât semne? Cine ar mai fi putut săvârși acele minuni pe care doar Iisus le înfăptuise și de care toți erau uimiți? Sfânta Scriptură arată și denumește limpede această realitate prin cuvintele: „a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu!“ (Mt. 12, 28). Realitate confirmată și de exclamarea celor ce se aflau de față la minunata tămăduire a orbului din naștere: „Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere!“ (In. 9, 32). În chiar clipa aceea martorii oculari mărturiseau unanim că doar prin voia și puterea lui Dumnezeu o astfel de minune putea fi împlinită: „De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu n-ar putea să facă nimic“ (In. 9, 33).

Aspectul acesta al împletirii faptelor omenеști cu răsplătirile dumnezeiești este tocmai legătura dintre om și

Dumnezeu. Nu e cu putință ca biata făptură să suspine și să umble în întuneric, iar Creatorul ei să stea nepăsător deoparte, fără să intervină! Ba chiar, intervine neașteptat de iute – chiar și fără cererea expresă a celui suferind. Ca dovadă: încă din prima clipă a întâlnirii cu orbul din naștere, Iisus Își descoperă Dumnezeirea Sfinților Săi ucenici și apostoli care, văzând pe cel nevăzător, probabil că în sinea lor îi și hotărâseră deja soarta: „o fi din pricina păcatelor lui sau ale părinților lui; lasă-l să sufere dacă asta merită...” Dar Iisus (Care cunoaște toate cele din lăuntru nostru, tainele inimii și ascunzișurile ei, toate gândurile și intențiile) răspunde curiozității lor într-un mod neașteptat: s-a născut orb „ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu” (In. 9, 3). Și fără a mai zăbovi asupra acestui aspect, Hristos le prezintă apostolilor care este voia lui Dumnezeu pentru lumea căzută: ridicarea, vindecarea, tămăduirea, curățirea, restaurarea, mântuirea. Și astfel, tămăduiește de fapt lipsa dragostei Duhului Sfânt din neascultarea lui Adam, prin înnoirea creației căzute: „a scuipat jos și a făcut tină din scuipat, și a uns cu tină ochii orbului” (In. 9, 6). Scuiparea pe pământ este un gest dumnezeiesc, tainic, al cărui tâlc rămâne nedescoperit minții ucenicilor. Natura căzută și ea prin neascultarea lui Adam ține în sine sălbăticia răzvrătirii asupra omului căzut prin neascultarea de Făcătorul-a-toate. Dar pământul (element esențial în facerea omului), udat cu saliva lui Iisus, redevine virgin, ca cel din Rai: „Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit” (Ps. 118, 73). Orice prezență demonică este izgonită din materia acum curățită și restaurată. Și, de fapt, tina devine „carne vie” care repară ochiul și componentele lui (întocmai ca în vedenia profetului Iezechiel: „iată, erau pe oase vine și crescuse carne și pielea le acoperea pe deasupra” – Iez. 37, 8). La fel și aici, materia pătrunsă de harul dumnezeiesc, redă nervul optic, reface retina și toate celelalte componente oculare despre care nu se știa mai nimic

la vremea respectivă, în lumea de atunci: „trebuie să fac, până este ziua, lucrările Celui ce M-a trimis pe Mine; că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze“ (In. 9, 4).

Vindecarea mai presus de fire stârnește o adevărată dispută teologică printre iudeii de la Templul din Ierusalim, deoarece s-a petrecut în zi de sâmbătă prin spălarea: „Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului“ (In. 9, 7). Tocmai această spălare este hotărul care leagă binele săvârșit de Iisus în zi de sâmbătă de vindecarea din Cer. Aici stă întreagă dilema care îi bulversează complet pe iudei – fie ei cărturari sau farisei: cum asta – Cerul să calce legea sâmbetei, ziua de odihnă, sabatul?! Cum să se explice o astfel de neconcordanță?... Și tot Iisus o rezolvă: „Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă. Astfel că Fiul Omului este Domn și al sâmbetei“ (Mc. 2, 27-28). La rândul lor, părinții celui orb, oameni simpli și cuminți, în fața agresivității iudeilor contestatari, se prefac că nu știu și nu pricep nimic din cele ce se petrec, și lasă totul pe seama fiului lor pentru că este matur; așa e corect – el a trăit minunea, el să mărturisească: „Întrebați-l pe el; este în vârstă; va vorbi singur despre sine“ (In. 9, 21). A-L recunoaște pe Iisus ca Domn, a mărturisi că Iisus este Hristosul, însemna să te expui pericolului de a fi exclus din sinagogă. Orbirea iudeilor n-a fost deloc ușoară; greutatea suferinței sufletești a fost mai mare decât povara bolii trupești. Înșiși mai-marii poporului, arhieriei Ana și Caiafa, neînțelegând nimic, au redus totul la concluzia plină de veninul urii și al prostiei: „Acesta hulește!“ (Mt. 9, 3). Iar cărturarii și învățătorii de Lege s-au arătat încă și mai vrednici de plâns: „Încă nu ai cincizeci de ani și l-ai văzut pe Avraam?“ (In. 8, 57)... Nu cunoșteau săracii nici veșnicia lui Dumnezeu, nici taina Întrupării lui Iisus din Fecioară: „Au nu este Acesta Iisus, fiul lui Iosif, și nu știm noi pe tatăl Său și pe mama Sa?“ (In. 6, 42).

Au încercat să-L blasfemieze pe Iisus, spunând orbului vindecat că Cel Ce îl tămăduise ar fi de fapt un păcătos: „Noi știm că Omul Acesta e păcătos“ (In. 9, 24). Răspunsul inteligent al orbului acum luminat și la ochi și la minte, vine ca o sentință dogmatică incontestabilă: „Și noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui, pe acesta îl ascultă“ (In. 9, 31). Aici practic este exprimată Legea cea sfântă cuprinsă în învățătura lui Iisus, o învățătură a așteptării mântuirii împlinite prin credință și nădejde. De ce oare slăbănogul de la scăldătoarea Viteza a așteptat vreme de treizeci și opt de ani, văzând minune după minune și vindecare după vindecare, zăbovind într-o răbdare – dacă nu tocmai pentru că nădăjduia că va veni Acela Care are puterea să-l vindece? Și orbul purtase o suferință uriașă încă de la naștere, nevăzând nimic din copilărie și până la maturitate. De fapt, invidia fariseilor, pizma cărturarilor și răutatea iudeilor era ceața care încerca să ascundă „făclia sub obroc“ (Mt. 5, 15). Atât controversa stârnită în problema nerespectării sabatului, cât și toate întrebările puse retoric la adresa minunii sunt tocmai expresia orbirii furiei nestăpânite din sufletele celor ce degeaba vedeau semn după semn și minune după minune. Zice Hristos: „Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți!“ (Mc. 8, 18). Iar orbul răspunde îndărătniciei celor ce-l interogau: „acum v-am spus – și n-ați auzit?!“ (In. 9, 27). Uimit pe deoparte de claritatea faptelor, iar pe de altă parte de lipsa lor de înțelegere, orbul intuiește imediat ura și invidia care îi măcinau, drept pentru care se pregătește să le descopere viclenia prin ironizarea întunericii necunoștinței care umplea gândurile lor. Și-i atinge în punctul cel mai sensibil. Era deja informat cu privire la părerile arhierilor Ana și Caiafa, se edificase pe deplin în privința ideilor lor: „Dacă-L lăsăm așa toți vor crede în El“ (In. 11, 48), „mai de folos este să moară un om pentru popor, decât să piară tot

neamul“ (In. 11, 50). Și atunci, orbul purcede la demersul de a scoate în evidență chinul lor sufletească nejustificat: „dacă nu faceți nici o minune și nici n-ați făcut vreodată, și dacă vă țineți de o lege moartă și searbădă – de ce vă mai împotriviți?!“. Așa că îi ia pe ocolite, ca să-i aducă de fapt la punctul de maximă rușinare. Și, în auzul tuturor celor care se minunau de tămăduirea lui, orb din naștere fiind, îi întreabă: „De ce voiți să auziți iarăși?“ (In. 9, 27); după care lovește orbirea lor sufletească în toată întunecimea ei de nepătruns: „Nu cumva voiți și voi să vă faceți ucenici ai Lui?“ (In. 9, 27). Neputința lor în fața lui s-a văzut tocmai din furia și mânia care le-a umplut sufletele: armele omului slab care, atunci când nu are răspuns, produce gâlceavă și zgomot pentru a deturna realitatea și a crea confuzie. O confuzie evidentă, declarată chiar de către fariseii înșiși prin replici care se doreau a fi justificative: „Noi știm că Dumnezeu a vorbit lui Moise, iar pe Acesta nu-L știm de unde este“ (In. 9, 29). Iată mărturie limpede că nu cunoșteau nici Legea și nici proorociile Vechiului Legământ! Ce spune Moise? „Prooroc din mijlocul tău și din frații tăi, ca și mine, îți va ridica Domnul Dumnezeul tău, pe Acela să-L ascuți“ (Deut. 18, 15).

Aici, orbul (ca un luminat de Hristos, căci „Domnul înțelepțește orbii“ – Ps. 145, 8) face loc tâlcuirii teologice: „Tocmai în aceasta stă minunea: că voi nu știți de unde este“ (In. 9, 30). Altfel spus, decât să-i contestați minunile, n-ar fi mai bine să cercetați de unde vine Omul Acesta Care le poate face?... Așa se face că un simplu orb îi rușinează deși nu pot primi învățătură și sfat nici în ruptul capului: „În păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi?“ (In. 9, 34). Cât de greu este să recunoști că, de fapt, nu știi nimic, că nu cunoști adevărul așa cum este el, după dreptate! Te arde sufletul plin de infatuare atunci când incompetența te surclasează de pe o poziție nemeritată, la care te-ai cocoțat cu aroganță, orb fiind de fapt, neinstruit și neluminat

... Așa s-au cuibărit ura și invidia orbirii sufletești în inimile mai-marilor Legii celei vechi, neputând înțelege lucrările lui Iisus, deși le spusese: „Cine are urechi de auzit să audă“ (Mt. 11, 15), cine are ochi de văzut – să vadă! „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc“ (Mt. 5, 17). Și tot orbul le dă o ultimă lecție de logică inspirată, de trăire și de cunoaștere a Legii: „De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu n-ar putea să facă nimic“ (In. 9, 33) confirmând astfel spusele lui Hristos, adresate umanității întregi: „fără Mine nu puteți face nimic!“ (In. 15, 5) căci „cine nu este cu Mine este împotriva Mea și cine nu adună cu Mine risipește“ (Mt. 12, 30).

Finalul tuturor acestor întâmplări este însă mult mai profund: Iisus Se descoperă pe Sine orbului, în mod direct, ca Fiu al lui Dumnezeu: „L-ai și văzut! Cel ce vorbește cu tine – Acela este!“ (In. 9, 37). Acesta este punctul cel mai înalt al trăirii mistice duhovnicești: să Îl privești pe și să vorbești cu Iisus Hristos Mântuitorul față către față. Deși orb din naștere fiind, totuși să-I porți icoana în inimă cu nădejde și să-L recunoști din fapte. Privindu-L cu ochii minții, ai sufletului, ca și cu ochii trupului, ai cunoașterii – să poți exprima aceeași trăire pe care a avut-o în clipa aceea cel vindecat de orbire: „Cred, Doamne! Și s-a închinat Lui“ (In. 9, 38). Câtă diferență între acest apostol misionar atins de mila lui Iisus și vindecat pentru credința lui, și celălalt apostol care, deși trăind alături de Hristos, mâncând împreună cu El, pune ipocrit întrebarea: „Nu cumva sunt eu, Învățătorule? Răspuns-a lui: tu ai zis“ (Mt. 26, 25). Într-un asemenea punct, măsura răbdării lui Iisus încheie scurt discuția cu orbirea sufletească a vicleniei desăvârșite: „Ceea ce faci, fă mai curând!“ (In. 13, 27). Pentru că „de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat“ (Mt. 6, 23), în urma unei false „îndreptări“, având pe diavolul în el, Iuda „ducându-se, s-a spânzurat“ (Mt. 27, 5). În vreme ce, „ieșind afară, Petru a plâns cu amar...“ (Lc. 22, 62)

Mila lui Iisus este tocmai balsamul Duhului Sfânt care vindecă orice cădere – atât din afară cât și din lăuntru: „mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele“ (Ps. 22, 7); „fie, Doamne, mila Ta spre noi, precum am nădăjduit și noi întru Tine!“ (Ps. 32, 20). Mântuirea vine din interior, din hotărârea de a merge spre Iisus, în întâmpinarea Lui: „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară“ (In. 6, 37); dar „cei ce viclenesc de tot vor pieri“ (Ps. 36, 9). Aceasta este singura formă de orbire a omului care nu poate fi nici iertată și nici vindecată vreodată. Nu degeaba Sfântul Ioan Botezătorul, Întemernicatul Domnului, rostise cândva o sentință aspră, dar dreaptă: „Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce va să fie?“ (Mt. 3, 7) – „pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor!“ (Mt. 3, 2). Pocăința este singura cale sigură de a deschide ochii sufletului către Izvorul Luminii: Hristos Iisus, „Lumina lumii“ (In. 8, 12).

Hristos și înălțarea firii umane la Dumnezeu

„S-a înfățișat pe Sine viu după pătimirea Sa prin multe semne doveditoare, arătându-li-Se timp de patruzeci de zile și vorbind cele despre Împărăția lui Dumnezeu“ (Fapte 1, 3). „Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului“ (Fapte 1, 8). „Ridicându-Și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la Cer“ (Lc. 24, 50-51). „Puterea lui Dumnezeu a lucrat-o în Hristos, sculându-L din morți și așezându-L de-a dreapta Sa, în Ceruri“ (Efes. 1, 20). „De acum veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta Puterii“ (Mt. 26, 64).

În Epistola către Efeseni, Sfântul Apostol Pavel ne învață că atât învierea, cât și înălțarea cu trupul la cer a Mântuitorului nostru Iisus Hristos au fost răspunsul lui Dumnezeu-Tatăl la jertfa Fiului adusă din iubire pentru neamul omenesc: „Dumnezeu a lucrat-o în Hristos, sculându-L din morți și așezându-L de-a dreapta Sa, în ceruri“ (Efes. 1, 20). Cele două evenimente unice în istoria

lumii, petrecute la un interval de timp de patruzeci de zile distanță unul față de celălalt, au fost rezultatul lucrării Sfintei Treimi ÎNSEȘI, toate Persoanele Sfintei Treimi fiind implicate în săvârșirea lor.

După învierea lui Iisus Hristos din morți, trupul Său omenesc acum deplin pnevmatizat sau înduhovnicit, adică îndumnezeit, a dobândit puteri suprafirești (din unirea ipostatică a celor două firi, divină și umană, în Persoana Mântuitorului realizându-se comunicarea însușirilor proprii fiecăreia) spre a împlini cu totul voia Tatălui Cereșc, astfel preamărindu-Se tocmai prin desăvârșita ascultare față de Tatăl: „Eu și Tatăl Meu una suntem“ (In. 10, 30) „pentru că nu caut voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis“ (In. 5, 30). Lucrul acesta stă la temelia însăși a izbânzii lucrării dumnezeiești de sfințire și preaslăvire a firii omenești. Prin urmare, putem spune și că Iisus prin Sine și cu de la Sine putere S-a înălțat la Cer. Firea divină comunicând sau transmitând firii umane energiile sfințitoare, astfel Iisus, Fiul lui Dumnezeu și Fiu al Omului deopotrivă, a putut să Se înalțe la locașurile cerești până la Tronul Slavei dumnezeiești în sânul Sfintei Treimi. Împreună-Lucrător cu Tatăl și cu Fiul este veșnic Duhul Cel Sfânt, care rămâne nedespărțit în jertfa de mântuire a lumii săvârșită de bunăvoie de către Fiul.

De-a lungul vieții Sale pământești, dusă în desăvârșită ascultare și sfântă supunere față de voia Tatălui Cereșc, Mântuitorul Hristos a sfințit pas cu pas firea omenească în care S-a îmbrăcat prin întrupare, din ce în ce mai mult până la realizarea deplină a posibilității de îndumnezeire a firii create, prin învierea Sa din morți din voia și cu puterea Tatălui. În acest sens, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae scria în cartea sa „Iisus Hristos, Lumina lumii și Îndumnezeitorul Omului“ că „omenitatea lui Hristos a suferit o amplificare obiectivă, fără a ieși din granițele proprii naturii sale“. Altfel spus, Fiul lui Dumnezeu și Fiul

Omului, Iisus Hristos Mântuitorul lumii, unind în Ipostasul Său unic cele două naturi (precum spune *Dogmatica* Sfântului Ioan Damaschin–„prin unire fără amestecare sau contopire“) a îndumnezeit în chip desăvârșit firea omenească, înălțând-o intactă în sânul Sfintei Treimi, deplin transfigurată prin har.

Privită în adâncimea semnificațiilor ei teologice, înălțarea lui Hristos cu trupul la cer nu reprezintă nicidecum un gest gratuit de demonstrare a superiorității absolute a Creatorului față de creatură, ci ea s-a săvârșit pentru un scop foarte precis și bine determinat. Iisus Hristos, Om și Dumnezeu, înălțându-Se la Tatăl, lumea aflată în puterea Lui va rămâne sub umbrirea și lucrarea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu. Dacă la râul Iordan și pe muntele Tabor venirea Duhului Sfânt în chip de porumbel, respectiv de nor luminos, a împlinit un rol de confirmare, de adevărire prin glasul Părintelui Ceresc că „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!“ (Mt. 3, 17), iar la Buna Vestire din Nazaretul Galileii („Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri!“ – Lc. 1, 35) darul ceresc s-a dăruit Fecioarei Maria pentru viața ei desăvârșit curată și întru totul sfântă și neprihănită, plină de virtuți și pătașă adâncului smereniei celei mai presus de fire, în schimb prin Înălțarea lui Iisus, darul Duhului Sfânt este făgăduit firii omenești căzute, salvate și restaurate prin Înviere, ca și întregii făpturi. Atunci venirea Duhului Sfânt se făcea cu scop teofanic, pentru a arăta curăția, lumina, calea și izvorul adevărului, descoperindu-Se pe Sine lumii din voia Tatălui, prin dragostea și smerenia Fiului. Acum, prin Înălțare, Îl va primi orice făptură umană care va crede: „cel ce va crede și se va boteza se va mântui“ (Mc. 16, 16). Așadar, la baza acestei revărsări din preaplinul de har al Duhului Sfânt stă credința. Iar credința omului se întemeiază pe dragostea Domnului Iisus față de om: „dacă nu

Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi“ (In. 16, 7)

Mângâietorul nu Se pogoară în deșert; El vine și Se revarsă peste un model anume pentru a-l umple de lumină. Iar acest model este firea omenească; și prin ea, se revarsă peste toată lumea izbăvită din robia păcatului și a morții prin Jertfa Fiului lui Dumnezeu pe Cruce și Învierea lui din morți. Prin înălțarea Sa la cer, Iisus Mântuitorul înalță întreagă firea omenească la Dumnezeu și o așază de-a dreapta Tatălui în sânul Sfintei Treimi, devenind astfel Mijlocitorul între creatură și Dumnezeu Cel Care a zidit-o. Într-una din lucrările sale de teologie, scriitorul rus Serghei Bulgakov spunea: „Sfânta Treime este întoarsă spre lume prin divino-umanitatea Fiului, astfel încât împreună-lucrarea lui Dumnezeu cu omul nu mai cunoaște hotar. Odată jertfit Hristos prin Cruce și înviat, restaurează firea umană veșnic. De aceea înălțat, preamărirea lui Iisus devine deplină: «Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii» (In. 1, 29).“ Mielul este un simbol al permanentei jertfiri a lui Hristos în Sfânta Liturghie. Jertfa liturgică Îi conferă deplin lui Iisus până la sfârșitul veacurilor calitatea de Marele Arhiereu Slujitor în veac – până la sfârșitul istoriei umanității și dincolo de ea. În Cartea Apocalipsei citim că putem fi mântuiți și curățiți numai prin Sângele Mielului: „Vrednic ești să iei cartea și să deschizi pecetea ei, fiindcă ai fost înjunghiat și ai răscumpărat lui Dumnezeu, cu Sângele Tău, oameni din toată seminția și limba și poporul și neamul“ (Apoc. 5, 9).

Prin Înălțarea Sa la Cer, Hristos nu pierde legătura cu umanitatea: „Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului“ (Mt. 18, 20). El continuă să sufere pentru păcatele noastre ca și pentru toate neputințele care ne chinuiesc și din povara cărora ne eliberează prin dragostea Sa atotbiruitoare în jertfa Sfintei Liturghii euharistice: „Lu-ați, mâncați, acesta este Trupul Meu“ (Mt. 26, 26), „beți

dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor“ (Mt. 26, 28).

Conform Sfântului Maxim Mărturisitorul există trei stări ale odihnei duhovnicești, trei „sâmbete“: cea dintâi, curățirea trupului prin făptuirea morală; cea de-a doua, curățirea minții prin contemplație; iar cea de-a treia curățirea inimii sau iluminarea lăuntrică. Orânduirea acestor trei „lucrări odihnitoare“ nu poate fi schimbată deoarece omul trupesc este primul care are nevoie de curățire. Mai întâi, în ascultare totală față de Tatăl („Eu și Tatăl Meu una suntem“ – In. 10, 30), Iisus Hristos S-a născut fără de păcat și fără de sămânță bărbătească dintr-o Mamă-Fecioară într-o curată, lipsită de orice fel de întinăciune. Iubirea față de lumea căzută face din Iisus „Mielul de jertfă“ împlinind prin aceasta cuvântul proorocului Isaia: „Și din ranele Lui noi toți ne-am vindecat“ (Is. 53, 5). Mila care izvorăște din inima Sa face ca jertfa sângeroasă de pe Crucea înfiptă în locul Căpățânii, pe Golgota, să-și afle prelungirea nesângeroasă în Sfânta Liturghie. Sfânta Euharistie nu este altceva decât prelungirea Tainei Răscumpărării și expresia neîncetată a suferinței nevăzute a Mântuitorului Iisus Hristos pentru deplina revenire a umanității la Tatăl. Hristos Se implică permanent, continuu, în răscumpărarea și mântuirea noastră: „nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine“ (In. 14, 6), căci „Eu sunt ușa oilor“ (In. 10, 7). Maica Domnului mijlocește permanent pentru lume la Fiul Ei, Hristos-Domnul: „tot poate rugăciunea Maicii la îmblânzirea Stăpânului“ (*Paraclisul Maicii Domnului*). Iar Mântuitorul Hristos Însuși nu adastă pasiv prin sălășluirea cu firea omenească în sânul Sfintei Treimi la eforturile și strădanile și năzuințele tuturor sufletelor aflate în căutarea Lui și dornice de mântuire. Ci El Însuși, Hristos Iisus Mântuitorul, în Cer Se roagă de-a dreapta Tatălui pentru toți oamenii și pentru

lumea întreagă, prin aceasta săvârșind lucrarea Sa arhierască veșnică. Evreilor, Sfântul Apostol Pavel le scria că „avem Arhiereu mare, Care a străbătut cerurile, pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu“ (Evr. 4, 14), iar romanilor că „Hristos este Cel ce a murit, și mai ales Cel ce a înviat, Care și este de-a dreapta lui Dumnezeu și mijlocește pentru noi!“ (Rom. 8, 34)

Iisus a făgăduit apostolilor că Îl va ruga pe Tatăl Său și Dumnezeuul tuturor să le trimită pe Duhul Sfânt Mângâietorul: „Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac“ (In. 14, 16). În viziunea unor teologi precum Serghei Bulgakov și Dumitru Stăniloae, Cincizecimea constituie încununarea lucrării Sale de mântuire în lume. Cincizecimea este epicleza cosmică universală, al cărei Slujitor veșnic este Hristos Marele Arhiereu, Care în Liturgia mântuitoare a lumii săvârșită prin Jertfa de pe Cruce a chemat pe Duhul Sfânt de la Tronul Tatălui pentru întreaga umanitate, iar ca răspuns la ruga Lui, dragostea Tatălui L-a revărsat peste toată lumea – jertfa pentru care S-a jertfit: „n-am venit ca să judec lumea ci ca să mântuiesc lumea“ (In. 12, 47). Prin Cincizecime, Înălțarea lui Hristos își descoperă sensul deplin: sfîntirea întregii creații. Teologi precum Oliver Clement, Paul Evdochimov și Serghei Bulgakov afirmă același tâlc profund al Cincizecimii ca rost al înălțării cu trupul la cer a Mântuitorului Iisus Hristos.

Teologia dogmatică ortodoxă afirmă că Duhul Sfânt încuviințează rugăciunea Fiului către Tatăl, consimțind la pogorârea Sa ipostatică sub forma limbilor ca de foc. Deci Duhul Sfânt este trimis de Fiul de la Tatăl: „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl porcede, Acela va mărturisi despre Mine“ (In. 15, 26). Aici Fiul împreună lucrează cu Duhul Tatălui. Dacă atunci când, după ce S-a născut ca om din pântecul pururea-Fecioarei Maria,

Duhul Îl creștea și Îl întărea pe Pruncul Iisus cu vârsta și cu înțelepciunea – „iar Copilul creștea și Se întărea cu Duhul, umplându-Se de înțelepciune” (Lc. 2, 40), acum, după învierea Fiului și înălțarea Lui la cer, Duhul Se supune Fiului. Hristos poruncește apostolilor Săi prin Duhul Sfânt: „poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales” (Fapte 1, 2). El le împărtășește pe Duhul Sfânt prin cuvânt, suflând asupra lor: „Luați Duh Sfânt; căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute” (In. 20, 22-23), și iarăși: „oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer” (Mt. 17, 18), întărindu-i pentru misiunea pe care avea să le-o dea spre mântuirea lumii: „mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Mt. 28, 19)

Fiul lui Dumnezeu „Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut” (Simbolul Credinței), după învierea Sa din morți și înălțarea cu trupul la cer, de-a dreapta Tatălui, împlinindu-Și promisiunea făcută ucenicilor Săi la Cina cea de Taină – „Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului” (In. 14, 16-17), împreună-lucrând cu Tatăl, le trimite pe Duhul Sfânt „Care de la Tatăl purcede” (In. 15, 26). Din dragoste pentru lume, Iisus le tâlcuiește apostolilor rostul mai adânc al înălțării Sale cu trupul la cer: „dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi” (In. 16, 7). Iisus spune ucenicilor: „Datu-Mi-s-a toată puterea, în Cer și pe pământ” (Mt. 28, 18). Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuiește aceste cuvinte astfel: „numai după ce firea omenească va fi intrat în Cer, împlinind împăcarea deplină dintre om și Dumnezeu, Se va putea pogori Duhul Sfânt peste oameni”.

Înălțarea Domnului instaurează timpul Bisericii. Odată cu Cincizecimea începe și ființarea Bisericii. Bucuria apostolilor care se întorc la Ierusalim este tocmai semnul că Duhul Sfânt era în inima lor: „roada Duhului este

dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința“ (Gal. 5, 22). Înălțarea cu Trupul la Cer constituie încununarea întregii lucrări mesianice a lui Iisus de-a lungul vieții Sale pământești. Dar ea inaugurează și o nouă perioadă spirituală în istoria lumii. Odată cu Înălțarea se produce și începutul reunificării creației care fusese sfâșiate de păcat. În „Tâlcuirea“ sa la Rugăciunea Tatăl nostru, Sfântul Maxim Mărturisitorul scrie că „Hristos S-a înălțat la cer cu trupul primit, unind prin Sine cerul cu pământul, unind prin aceasta cele sensibile cu cele inteligibile, și a arătat firea cea creată ca „una“ de la o extremitate la alta a părților ei“. Același lucru, exprimat mai concentrat, îl susține Sfântul Apostol Pavel: „Cel Ce S-a pogorât, Acela este Care S-a suit mai presus de toate cerurile, ca pe toate să le umple“ (Efes. 5, 10). În sânul Sfintei Treimi Fiul nu va înceta să Se roage Tatălui pentru noi toți și să lucreze neconținut pentru ca să ne înalțe către El: „Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine“ (In. 12, 32).

Prin cele șapte Sfinte Taine ale sale, Biserica împărtășește creștinilor harul Duhului Sfânt. Prin agonisirea Duhului Sfânt (care este sensul și scopul vieții creștine) oamenii se curățesc, se desăvârșesc, se înduhovnicesc, și astfel dobândesc și ei posibilitatea înălțării cu trupul la cer, la Dumnezeu. Biserica este singurul organism viu, divino-uman, care, având Cap pe Hristos, poate continua opera de mântuire a lumii în Numele și cu puterea lui Iisus Hristos, pentru a împlini scopul final al creării lumii înseși – îndumnezeirea omului prin har: „Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt“ (Ps. 81, 6) prin unirea cu Dumnezeu Psalmistului: „Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc“ (Ps. 103, 5). Rostul mântuitor al lui Iisus Hristos se împlinește în istorie prin ascultarea față de Tatăl Atotțiitorul, ca Pantocrator al lumii venit în ea pentru a-i face posibilă înveșnicirea vieții

ei: „Eu am venit ca viață să aibă și din belșug să aibă“ (In. 10, 10). Iar viața lumii vine din hrănirea cu „Pâinea Cea vie, care S-a pogorât din Cer“ (In. 6, 51), „Acea din Care, dacă mănâncă cineva, nu moare“ (In. 50, 51). Fără această Pâine vie, adică Sfânta Euharistie, Duhul Sfânt nu Se va sălășlui vreodată în noi.

Fără lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu, lumea s-ar pierde în haos. Rolul lui Hristos înălțat în sânul Sfintei Treimi de-a dreapta Tatălui, se leagă de rodul existenței noastre înseși. lui Hristos I se atribuie trecerea noastră din existența istorică în planul veșniciei. Tot de la Hristos ne vine și izbăvirea: „căci toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de Sus este, pogorând de la Tine, Părintele luminilor“. Iisus este Stăpânul absolut al creației întregi și în această calitate va veni să judece viii și morții, zidind cer nou și pământ nou. Crezând în Iisus, primim și noi prin credința în El puterea de a ne înălța la El: „noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea vom fi cu Domnul“ (I Tes. 4, 17). Spune Apostolul că „toți ne vom schimba, deodată, într-o clipeală de ochi la trâmbița cea de apoi“ (I Cor. 15, 51-52) și astfel ne vom afla la Înfricoșătoarea Judecată. Nu știm dacă aceasta va fi într-un chip asemănător înălțării cu trupul la cer a lui Hristos; dar sigur vom fi chemați la Judecată pe norii cerului. Cuvântul acesta trimite la lumea nevăzută, care se va descoperi ochilor noștri pentru mai multe motive. Întâi, pentru a-i rușina pe cei ce n-au crezut în viața de după moarte și în existența lumii de dincolo de lumea văzută. Apoi, pentru rușinarea celor ce au stricat Legea cea Nouă a Scripturii, falșii profeți și hristoșii mincinoși: „se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului“ (Mt. 24, 30) care nu au cinstit Sfânta Cruce, despre care Sfântul Apostol Pavel scria: „Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în Crucea Domnului

nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume!“ (Gal. 6, 14). Apoi pentru bucuria și mângâierea celor ce au nădărdit în Iisus Hristos și au primit învățătura Sfintei Scripturi, împlinind-o cu fapta în viața lor. Pentru a-i răsplăti pe cei drepti cu vederea lui Iisus așa cum și-au dorit și au suspinat încă din trup în nădejdea învierii și a vieții veșnice. Pentru a primi veșnica binecuvântare a lui Hristos Iisus, Dreptul Judecător: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii!“ (Mt. 25, 34); „și vor merge dreptii la viață veșnică!“ (Mt. 26, 46) „Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule, și peste tot pământul slava Ta!“ (Ps. 56, 7), căci „nimeni nu s-a suit în Cer, decât Cel Ce S-a coborât din Cer, Fiul Omului, Care este în cer“ (In. 3, 13). Până și un filosof precum Immanuel Kant era conștient că „singura morală care poate fi valabilă pentru toți cei credincioși e aceea care e garantată de Dumnezeu“. „Apostolii plecând, au propovăduit pretutindeni și Domnul lucra cu ei“ (Mc. 16, 20). Mântuitorul trebuia să Se înalțe pentru ca să fie pururea cu noi. Și este cu noi împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Cincizecimea, Biserica și calea spre mântuire

„Eu sunt Viața, voi sunteți mlădițele; cel ce rămâne întru Mine și Eu în el – acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic!” (In. 15, 5) „Dumnezeu a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toți suntem martori. Deci, înălțându-Se prin dreapta lui Dumnezeu și primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeți și auziți voi” (Fapte 2, 32-33). „Pocăiți-vă – și să se boteze fiecare dintre voi în Numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, - și veți primi darul Duhului Sfânt” (Fapte 2, 38). „În ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete” (Fapte 2, 41), iar „numărul bărbaților credincioși s-a făcut ca la cinci mii” (Fapte 4, 4). „Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi” (Fapte 2, 3-4).

Praznicul Pogorării Duhului Sfânt sau Cincizecimea reprezintă aniversarea zilei de naștere a Bisericii lui Hristos.

Pogorându-Se din Cer, Duhul Sfânt S-a sălășluit în templul cel viu al sufletului și al trupului omenesc, zidit după chipul lui Dumnezeu. Peste firea umană s-a revărsat din plin darul divin. Duhului Sfânt îi era dor de om; nu-l mai „văzuse“ de la căderea din Rai pe cel pe care îl plămădise din frământătura țărânii Dumnezeu Însuși cu mâinile Sale: „Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit“ (Ps. 118, 73). Duhul Sfânt – Mângâietorul S-a pogorât peste lume de dragul ei, știind că acum nu Se va mai sălășlui doar peste o singură făptură, omul-Adam: „a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie“ (Fac. 2, 7). Luând în considerare această expresie scripturistică („a suflat asupra lui“), vom înțelege faptul că tot Dumnezeu-Tatăl, Cel mai înainte de toți vecii, Cel din Care purcede Duhul Sfânt, a suflat și acum, astfel încât „din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede“ (Fapte 2, 2). Iar din Rugăciunea Domnească, „Tatăl nostru“ („precum în Cer așa și pe pământ“) putem descoperi faptul că, iată, pogorându-Se din Cer, Duhul Sfânt Își face sălaș pe pământ, unind iarăși zidirea cu Ziditorul: „Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului“ (Ps. 103, 31).

În Cartea Facerii stă scris: „pământul era netocmit și gol“ (Fac. 1, 2), iar Sfântul Prooroc Moise adaugă: „Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor“ (Fac. 1, 2). Oare ce rol avea Duhul Sfânt atunci când pământul era doar un imens întuneric de materie îmbibată cu apă?... Să plinească ceea ce lipsea, cel mai important lucru: viața. Spunea Sfântul Vasile cel Mare: „materia sta grea, gata să nască“. Să nască de la Creatorul-Părintele ei, din trei mari dumnezeiești fapte:

1. Din poruncă: „«Să fie lumină!», și a fost lumină“ (Fac. 1, 3); căci a poruncit pământului să scoată ierburi, pomi, viețuitoare și toate celelalte, pe care să le hrănească: „pământul a dat din sine verdeață: iarbă, care face sămânță, după felul și după asemănarea ei, și pomi roditori, cu sămânță, după fel“ (Fac. 1, 12); apoi „a făcut Dumnezeu animalele cele mari

din ape și toate ființele vii, care mișună în ape, unde ele se prădesc după felul lor și toate păsările înaripate după felul lor“ (Fac. 1, 21);

2. Din cuvânt, căci a zis: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră“ (Fac. 1, 26) – aici Dumnezeu, ca un meșter iscusit, îl face pe om din sfatul minunat al Sfintei Treimi: „după chip și asemănare“ (Fac. 1, 26);

3. Din lucrare: căci urmează facerea omului, a omului lăuntric, sufletesc, a îngerului trupesc făcut pentru Rai, al cărui suflet trebuia să se deosebească de suflarea celorlalte viețuitoare; trebuia să aibă în sine puteri care să depășească toată făptura zidită.

Iată, tocmai aici este rolul Duhului Sfânt. Dumnezeu a desăvârșit sufletul prin „suflarea de viață“ (Fac. 2, 7), care este cu totul altceva decât viața biologică. Căci i-a dat sufletului puterea rațională, înzestrându-l cu inteligență, cu gândire. I-a dat nemurire, chemându-l la veșnicie: „făcutu-s-a omul cel dintâi, Adam, cu suflet viu“ (I Cor. 15, 45). Și i-a dat cuvânt, adică puterea cea cuvântătoare. Și astfel omul a devenit un mic „dumnezeu“, un înger cu trup, adevărat rege al creației, asemănându-se cu Ziditorul său. Ca drept dovadă că în Eden stătea de vorbă cu Dumnezeu ca între prieteni. Acolo, foamea lui Adam nu era potolită doar cu hrana spiritualizată din pomii Raiului. Căci hrana aceea era o hrană și de lumină, și de putere, și de înțelegere, care îl înduhovnicea. Fructul Pomului Vieții era el însuși viață, era „Pâinea cea vie din cer“ (In. 6, 51), era chipul umbros al lui Hristos din Sfânta Euharistie. Era o împărtășire din harul lui Dumnezeu, din viața Lui, un izvor de viață veșnică; „mânca“ Duh Sfânt: „Vistierul bunătăților și Dăătorule de viață vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește de toată întinăciunea“ (Rugăciunea *Împărate Ceresc*). Mânca atunci ceea ce mai târziu avea să se reverse din belșug la râul Iordanului prin deschiderea cerurilor; ceea ce se va revărsa apoi la Tabor când „a strălucit fața lui Iisus ca soarele, iar veșmintele

Lui s-au făcut albe ca lumina“ (Mt. 17, 2), încât „ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte“ (Mt. 17, 6); ceea ce avea să facă „tron de heruvimi“ din pântecele Fecioarei (prin zămisirea cea mai presus de fire, fără dulceață de nuntă), sălaş Fiului lui Dumnezeu, Pruncului Iisus. Duhul Sfânt păstrează nealterată zidirea trupească a Maicii Domnului, Fecioară mai înainte de naștere, Fecioară în naștere și Fecioară după naștere. Așa încât prezența pururea-Fecioarei Maria la Cincizecime e de la sine înțeleasă. Cea peste care Sfântul Duh se pogorâse la Buna Vestire în Nazaretul Galileii, prefăcând-o în vas ales spre zămisirea cu trup a Fiului lui Dumnezeu nu putea lipsi atunci când avea să ia ființă Biserica, împlinindu-se astfel cuvântul lui Iisus pe Cruce rostit către Ioan (și prin el și către ceilalți Sfinți Apostoli): „Iată mama ta!“ (In. 19, 27). Astfel, Maica Domnului devine oglinda celor două lumi, în care nu luminează soarele, ci Hristos răsărind trupește și strălucind atât în lumea cea văzută (pregătind-o de restaurarea prin Noul Legământ), cât și în lumea cea nevăzută – cântată și vestită prin puterea Duhului dumnezeiesc de Sfinții Prooroci aleși de El, care au înălțat imnul de laudă a mântuirii lumii (căzută pradă păcatului și morții) prin Mesia Cel arătat ca venind la „plinirea vremii“ (Gal. 4, 4). Cântec atât de tainic și de adânc, atât de plin de har și de lumină, încât ultimele lui cuvinte nu au mai răsunat de pe buzele umanității, ci au fost rostite de către arhanghelul trimis din cer: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har!“ (Lc. 1, 28). Iar răspunsul îl înalță la Tronul Slavei tot mesagerul cel divin: „Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38). Clipă în care are loc restaurarea creației: Dumnezeu trimite cerul pe pământ prin întruparea lui Hristos din Fecioara Maria – „Cea mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui“; iar Domnul Hristos, Cuvântul întrupat și Cerul pe pământ, readuce umanitatea, creația întreagă, pentru tot-

deauna în Cer, acolo de unde a căzut, înălțând-o la Tronul Sfintei Treimi.

Aici este în tot și în toate lucrarea Duhului Sfânt. Ceea ce lucrează Iisus, lucrează cu Duhul Sfânt. La săvârșirea tainelor lumii, încuviințarea o dă Tatăl, făptuirea e a Fiului, iar împlinirea sau desăvârșirea revine Duhului: „De nu aș fi făcut între ei lucruri pe care nimeni altul nu le-a mai făcut, păcat nu ar fi avut; dar acum, deși M-au văzut, M-au urât și pe Mine și pe Tatăl Meu“ (In. 15, 24); „Dar am spus vouă că M-ați și văzut – și tot nu credeți!“ (In. 6, 36). Același Duh Sfânt îi lasă ca pe niște morți pe străjerii de la mormântul lui Iisus, neavând acces la Taina Învierii, fiind lipsiți de credință și de părtășie la Taină. Și apostolii trec prin clipe grele atunci când erau lipsiți de harul Duhului Sfânt din pricina îndoielii și a necredinței lor. Teama și frica, lepădarea și șovăirea, lipsa de curaj și de bărbăție – toate îi chinuie pentru că nu pot înțelege cu mintea lor omenească și cu ochii lor trupești adâncul tainelor dumnezeiești. Părerea lui Toma (cum că văzând cu ochii și pipăind cu mâna și-ar rezolva un gol teologic) nu rămâne decât o simplă încercare; golul îl va umple Duhul Sfânt abia acum, după Învierea lui Iisus: „Luați Duh Sfânt – cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate; iar cărora le veți ține, ținute vor fi!“ (In. 20, 22-23) și „mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“ (Mt. 28, 19), și la Cincizecime, atunci când Se revarsă din plin și pentru totdeauna, urzind și zămisbind toată lucrarea sfințitoare în Biserica cea Vie „una sfântă sobornicească și apostolească“, ce s-a născut din limbile „ca de foc“ (Fapte 2, 3) ale vuietului divin pentru a rămâne până la sfârșitul veacurilor: „voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui“ (Mt. 16, 18).

La prima vedere se pare că Dumnezeu revarsă pe Duhul Său Cel Sfânt peste toate și în toate. Sfânta Scriptură însă ne spune că „Vântul (Duhul) suflă unde voiește“ (In. 3, 8). Pe apostoli i-a găsit pregătiți ca să-L primească. Doar ei

singuri trecuseră cu bine prin cernerea cea mare: „satana v-a cerut ca să vă cearnă ca pe grâu“ (Lc. 22, 31). Erau martorii Înălțării, văzuseră cu ochii lor tot ceea ce se petrecuse: „și pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer. Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și erau în toată vremea în templu, laudând și binecuvântând pe Dumnezeu“ (Lc. 24, 51-53). Erau așadar în lucrare duhovnicească. Acum avem deja o altă imagine a Sfinților Apostoli, față de cea din zilele Învierii, când stăteau „adunați de frica iudeilor“ (In. 20, 19), timorați sufletește, împutinați la inimă, lipsiți de orice nădejde: „noi nădăduiam că El este Cel Ce avea să izbăvească pe Israel“ (Lc. 24, 21) „dar niște femei de ale noastre ne-au înspăimântat, ducându-se dis-de-diminează la mormânt și negăsind trupul Lui, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu!“ (Lc. 24, 22-23). Acest lucru L-a întristat pe Iisus, desigur. Chiar dacă Sfânta Evanghelie nu descrie totul cu lux de amănunte, este ușor de înțeles câtă rușinare au simțit apostolii atunci când L-au văzut pe Iisus înviat... și tot se îndoiau! Iar El, ca Dumnezeu și Învățător, a trebuit să Se străduiască în fața lor să-i convingă că El este cu adevărat: „Vedeți mâinile Mele și picioarele Mele, că Eu Însumi sunt! Pipăiți-Mă și vedeți că duhul nu are carne și oase, precum Mă vedeți pe Mine că am“ (Lc. 24, 39). Mirați și bucuroși peste fire, devin parcă mai ușor de convingși văzându-L mâncând „o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere“ (Lc. 24, 42) – alt pogorământ divin de mare milostivire: să duci hrana trupească din materialnic la nematerialnic (pentru că materia se topea în mâna lui Hristos până ajungea la buzele dumnezeiești ale Domnului înviat, scrie Sfântul Ioan Hrisostom). Așa se și explică de ce Iisus a scuipat pe pământ atunci când a vindecat de orbire ochii trupești ai orbului din naștere, împlinind astfel cu fapta cuvântul „Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez“ (In. 5, 17). Altfel spus, tămăduiește pe cel bolnav cu elementele

ce lipsesc din trupul său biologic, împlinind lipsurile din tină făcută cu scuipat dumnezeiesc, precum L-a văzut pe Tatăl făcând atunci când l-a creat pe Adam. Tristețea lui Iisus nu este răzbunătoare („Spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că va merge în Galileea“ (Mc. 16, 7), rostește îngerul de la mormânt către femeile mironosițe), ci este doar dojenitoare; așa precum părerea de rău a Părintelui Său Ceresc pe vremea potopului nu a fost într-un tot pierzătoare: „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia“ (Fac. 6, 3) și „I-a părut rău și s-a căit Dumnezeu că a făcut pe om pe pământ“ (Fac. 6, 6), dar nu l-a pierdut de tot pentru că „S-a și căit după mulțimea milei Sale“ (Ps. 105, 45). La fel acum și Fiul: nu l-a părut rău că a propovăduit vreme de trei ani și jumătate alături de ucenicii Săi, învățându-i Legea lucrărilor Duhului lui Dumnezeu. Ci l-a fost milă de ei și i-a dojenit prietenește, părintește chiar: „Acestea sunt cuvintele pe care le-am grăit către voi fiind încă împreună cu voi, că trebuie să se împlinească toate cele scrise despre Mine în Legea lui Moise, în Prooroci și în Psalmi“ (Lc. 24, 44).

Iată, așadar, o recapitulare divină care sintetizează toată Taina Întrupării: am venit pentru ca să Mă jertfesc și să vă mântuiesc – altfel nu se poate: „așa este scris și așa trebuia să pătimească Hristos și să învieze din morți a treia zi. Și să se propovăduiască în Numele Său pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim“ (Lc. 24, 46-47). Nu mai era timp de recatehizare, pentru a repeta iar și iar toate cele ale Legii. Ci Mântuitorul trece direct la faptele de pregătire a Înălțării la cer și a ridicării firii omenești la Tronul Sfintei Treimi și de pregătire pentru Pogorârea Duhului Sfânt în cel mai scurt timp cu putință „Vă este de folos ca să mă duc Eu. Căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi“ (In. 16, 7) – pentru împăcarea omenirii cu Dumnezeu.

Cea dintâi etapă: prin putere divină luminează mintea apostolilor. Dăruiește efectiv minții lor capacitatea de cuprindere și de pricepere a Scripturilor, pentru a găsi sensul cuvintelor și al învățăturilor sfinte, pentru ca să poată înțelege repede sensul celor trei ani și jumătate de activitate mesianică alături de și împreună cu Iisus: „Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile“ (Lc. 24, 45). De altfel, cunoscându-le puținătatea priceperii, îi și mustră pe cei doi dintre ucenicii Săi aflați pe drumul spre Emaus: „O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus proorocii! Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa?“ (Lc. 24, 25-26) Și „începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile cele despre El“ (Lc. 24, 27).

Etapă a doua (mai înaltă decât prima și complementară ei): „luând El pâinea, a binecuvântat și, frângând, le-a dat lor“ (Lc. 24, 30). Prin aceasta îi umple de vederea cea duhovnicească peste puținătatea firii lor. Dacă mai înainte, pe Tabor, Petru ceruse îngăduința așezării în colibe – „Învățătorule, să facem trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una“ (Mc. 9, 5) – în momentul de acum apostolii sunt puși deodată în fața mai multor transformări duhovnicești. Iisus „S-a făcut nevăzut de ei“ (Lc. 24, 31), a intrat în firea pâinii, prefăcând-o prin Duhul Sfânt în Euharistie – „Pâinea cea vie, care S-a pogorât din cer“ (In. 6, 51), „Pâinea noastră cea spre ființă“ (Mt. 6, 11); și nu în ultimul rând: „aceasta să faceți spre pomenirea Mea“ (Lc. 22, 19). Cu alte cuvinte, Duhul Sfânt nu vine decât în Sfânta Liturghie, „la frângerea pâinii“ (Lc. 24, 35). Euharistia este izvorul de har al minții, căci este izvorul Luminii dumnezeiești. Adică tocmai ceea ce urmează să se întâmple cu Sfinții Apostoli pe cea de-a treia treaptă a acestui urcuș duhovnicesc: „s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut“ (Lc. 24, 31). De atunci încoace cântă Biserica lui Hristos: „Am văzut Lumina cea adevărată, am primit Duhul cel Ceresc! Am aflat credința

cea adevărată, nedespărțitei Sfintei Treimi închinându-ne că Aceasta ne-a mântuit pre noi!“ (Sfânta Liturghie)

Vederea mistică a lui Dumnezeu nu se capătă din texte și impresii, din păreri și figurații „teologice“, ori din îngâmfarea și trufia cunoașterii filologice și filozofice, pretins „științifice“. Toți Sfinții Părinți ai *Filocaliei* ne învață că un asemenea dar se dobândește doar prin cunoașterea temeinică a Scripturilor, prin rugăciune curată și prin liturghisire neîncetată (preotul jertfind iar credinciosul participând). Fără Euharistie nu-L poți vedea pe Dumnezeu: nu ai unde și nu ai cum. El Se descoperă în chip tainic doar în Sfânta Liturghie, în Sfântul Altar, acolo unde Tatăl primește, privind și ocrotind, Duhul plinește iar Fiul Se jertfește răscumpărând sufletele omenеști spre mântuire până la sfârșitul veacului. Un semn distinct de cunoaștere a lui Dumnezeu prin vedere mistică a Lui este „arderea inimii“: „oare nu ardea în noi inima noastră?“ (Lc. 24, 32). Este semnul dăruirii totale a omului în rugăciunea către Dumnezeu. Scria Sfântul Apostol Pavel: „nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20). Ucenicii înșiși la Emaus, uimiți cu totul de cele întâmplate, realizează că neîmpărtășiți nu pot pricepe Sfintele Scripturi: „fără Mine nu puteți face nimic“ (In. 15, 5) Și de aceea ziceau unul către altul: „oare nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale și când ne tâlcuia Scripturile?“ (Lc. 14, 32). Primul semn de izbăvire a apostolilor de frică și de necunoștință a fost întoarcerea la Ierusalim. Cu câtă bucurie și îndrăzneală, cu ce curaj și putere, în lipsă de orice teamă sau frică, le-au povestit celorlalți ucenici despre puterea de cunoaștere a lui Dumnezeu prin Sfânta Liturghie: „cum a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii“ (Lc. 24, 35)! De aici și celebra afirmație teologică: „cine nu are Biserica de mamă, nu-L are pe Dumnezeu de Tată“. Iar Sfântul Ciprian, Episcopul Cartaginei, adaugă: „în afara Bisericii nu este mântuire“. Nu-L poți cunoaște pe Dumnezeu decât mistic și liturgic, precum ne învață și

Sfinții Părinți Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Nicolae Cabasila.

În Sfânta Liturghie, epicleza este tocmai rugăciunea de invocare a Duhului Sfânt: „Doamne Cel ce pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea L-ai trimis Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci Îl înnoiește întru noi, cei ce ne rugăm Ție.“ Și, fără limbi „ca de foc“, Duhul Sfânt sfințește Sfânta Pâine, Sfântul Agneț, Mielul Cel de jertfă, și „rodul viței“ (Lc. 22, 18) din Sfântul Potir, prefăcându-le în Dumnezeieștile, Sfintele Preacuratele, cereștile, nemuritoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine: Trupul și Sângele Lui. Cincizecimea se repetă liturgic în fiecare zi, în zecile de mii de biserici răspândite pe fața întregului pământ, prin chemarea Duhului Sfânt la sfințirea Darurilor, în timpul Sfintei Liturghii, ca și în toate celelalte Sfinte Taine ale Bisericii. Fără invocarea Sfântului Duh nu există Taină. De la apă (cel mai simplu element material necesar săvârșirii Botezului) și până la cel mai mic lucrușor și cea din urmă făptură, toate se curățesc și se sfințesc prin Duhul Sfânt. Scopul vieții creștine înseși este tocmai agonisirea Duhului Sfânt și redobândirea stării adamice de nepătimire – starea de a fi proprie doar sfinților lui Dumnezeu. „Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția“ (Gal. 5, 22-23). Iar „vuietul ca de suflare de vânt“ (Fapte 2, 2) nu este altceva decât dorirea uriașă a Duhului Dumnezeiesc de a descătușa făptura mâinilor Ziditorului din moartea cea veșnică, din blestemul păcatului neascultării care a adus și firea întreagă în stare de cădere. Căci natura toată a suferit o alterare gravă prin neascultarea omului. În Eden toate făpturile „erau bune foarte“ (Fac. 1, 31). Dintru început omul înțelegea prea bine graiul necuvântătoarelor; dar, prin căderea sa, natura s-a sălbăticit, pământul a fost blestemat, iar Adam alungat de la fața lui Dumnezeu: „Și izgonind pe Adam, l-a așezat în preajma grădinii celei din Eden“ (Fac. 3,

24). De ce oare la Iordan s-a sfințit firea apelor? De ce le-a curățit Duhul Sfânt? Simplu: apa – elementul prezent în tot ceea ce este viu, care vine din tăria cerului, din izvoare și din adâncuri, din mări și din oceane („Cela ce scoți cu norii apă din mare“ spune o cântare din Postul Mare) vine sub formă de ploaie și binecuvintează fața întregului pământ – atât câmpul plugarului, cât și locul nepătruns de ochiul și de piciorul omenesc: „toate cu înțelepciune le-ai făcut!“ (Ps. 103, 25). Fiecare faptură de sub cer, zburătoare prin aer sau târătoare pe pământ, de la cea mai mare viețuitoare și până la cele mai mici organisme unicelulare – toate se hrănesc din mâna Creatorului: „deschizând Tu mâna Ta, toate se vor umple de bunătați“ (Ps. 103, 29), prin puterea Duhul Sfânt: „Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului“ (Ps. 103, 31), „lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărână se vor întoarce“ (Ps. 103, 30). Prin Duhul Sfânt toate există, viețuiesc și se înmulțesc din porunca Ziditorului: „cu sămânță în sine, după fel“ (Fac. 1, 11).

Cincizecimea a fost un fapt petrecut istoric pentru a întări lucrarea mântuirii pe pământ. Ea era sărbătoarea secerișului, când se aducea la altar cel dintâi snop, pârga noii recolte. Secerișul este sărbătoarea culegerii roadelor, a împlinirii nădejilor puse în grăuntele de grâu; o sărbătoare a plenitudinii, a belșugului, în corespondență cu caracterul misiunii Duhului Sfânt, după cuvântul Mântuitorului: „dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, rămâne singur; iar dacă va muri, aduce multă roadă“ (In. 12, 24). În chip duhovnicesc însă, tot ceea ce facem în Numele lui Dumnezeu, se răsplătește prin harul Duhului Sfânt. Creștinii petrec într-o permanentă Cincizecime. Nu există lucrare sfântă pe pământ în afara Duhului Sfânt. De aceea, atunci când pătimeau, trecând prin ispite grele și încercări peste puterile firii, sfinții mucenici se rugau astfel: „Doamne, trimite darul Tău și nu ne părăsi pe noi! Trimite pe Duhul Tău Cel Sfânt ca să ne întărească în slăbiciunile

noastre!“ (*Viețile Sfinților*). Din păcate, cei mai mulți rămânem indiferenți la binefacerile divine, uitând cu desăvârșire cuvântul necrutător al Scripturii: „celui care va zice împotriva Duhului Sfânt, nu i se va ierta lui, nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie!“ (Mt. 13, 32). Pierderea darului Duhului Sfânt primit prin pecetluire cu Sfântul și Marele Mir în Sfânta Taină a Mirungerii, la Botez, echivalează cu moartea sufletească a creștinului. De aceea trebuie să ne rugăm pururea cu rugăciunea de chemare a Duhului Sfânt: „Împărate Ceresc, Mângâietorul, Duhul Adevărului, Care pretutindeni ești și toate le împlinești; Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre“. Aceasta e primejdia care ne paște și pe noi creștinii: nu cumva să auzim în ziua mării chemări la Judecata lui Hristos: „nu vă cunosc pe voi!“ (Mt. 25, 12). Adică nu va străluci lumina Duhului Sfânt peste noi și vom fi lipsiți de harul Lui „s-a însemnat peste noi lumina feței Tale, Doamne!“ (Ps. 4, 6). De aceea striga Psalmistul: „Duhul Tău Cel Sfânt nu-L lua de la mine!“ (Ps. 50, 12), „Duhul Tău Cel Bun să mă povățuiască la pământul dreptății!“ (Ps. 142, 10), adică la Raiul mult-dorit.

Puterea Duhului Sfânt a făcut posibilă glosolalia – adică propovăduirea Evangheliei la toate neamurile și în toate limbile pământului: „Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi. Și erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbați cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer. Și iscându-se vuietul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Și erau uimiți toți și se minunau zicând: Iată, nu sunt aceștia care vorbesc toți galileieni? Și cum auzim noi fiecare limba noastră, în care ne-am născut? Parți și mezi și elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei

cea de lângă Cirene, și romani în treacăt, iudei și prozeliți, cretani și arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu! Și toți erau uimiți și nu se dumireau, zicând unul către altul: Ce va să fie aceasta?“ (Fapte 2, 4-12). Această lucrare dumnezeiască nu s-a făcut la întâmplare. Apostolii se pregăteau sufletește și duhovnicește pentru împlinirea mării misiuni de încreștinare a lumii în Numele lui Iisus, prin învățătura Lui, dar mai ales prin aducerea Jertfei nesângeroase a Sfintei Liturghii: „Și în fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu și, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana într-o bucurie și într-o curăția inimii. Lăudând pe Dumnezeu și având har la tot poporul. Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau“ (Fapte 2, 46-47). Glosolalia (sau „vorbierea în limbi“) a avut rostul ei la vremea potrivită, atunci când – prin harul Duhului Sfânt – pescarii-apostoli s-au făcut pescari de oameni și printr-înșii lumea s-a luminat de adevărul învățăturii lui Iisus Hristos. După care ea a încetat; nu degeaba Sfântul Apostol Pavel a scris: „Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decât zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină“ (I Cor. 14, 19).

De-a lungul istoriei, piedici și potrivnici în calea misiunii Apostolilor s-au găsit la tot pasul. Dar luminați de Duhul Sfânt, Apostolii au vorbit pe față și cu „duh stăpânitor“ (Ps. 50, 13) în fiecare situație în parte: „Iar Petru și Ioan, răspunzând, au zis către ei: Judecați dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu. Căci noi nu putem să nu vorbim cele ce am văzut și am auzit“ (Fapte 4, 19-20). Căci iată, de pildă, cum, crescând opoziția manifestată de mai-marii Templului, arhieriei Ana, Caiafa, Ioan și Alexandru („a doua zi s-au adunat căpeteniile lor și bătrânii și cărturarii din Ierusalim“ – Fapte 4, 5), apostolii și-au pus toată nădejdea în Dumnezeu și în semnele minunilor Lui, trecând cu bine peste toate încercările

pe care le-au avut de înfruntat: „Fiind sloboziți, au venit la ai lor și le-au spus câte le-au vorbit lor arhieriei și bătrânii. Iar ei, auzind, într-un cuget au ridicat glasul către Dumnezeu și au zis: «Stăpâne, Dumnezeule, Tu, Care ai făcut cerul și pământul și marea și toate cele ce sunt în ele, care prin Duhul Sfânt și prin gura părintelui nostru David, slujitorul Tău, ai zis: Pentru ce s-au întărit neamurile și popoarele au cugetat cele deșarte? Ridicatu-s-au regii pământului și căpeteniile s-au adunat laolaltă împotriva Domnului și împotriva Unsului Lui», căci asupra Sfântului Tău Fiu Iisus, pe care Tu L-ai uns, s-au adunat laolaltă, cu adevărat, în cetatea aceasta, și Irod și Pontius Pilat cu păgânii și cu popoarele lui Israel, ca să facă toate câte mâna Ta și sfatul Tău mai dinainte au rânduit să fie. Și acum, Doamne, caută spre amenințările lor și dă robilor Tăi să grăiască cuvântul Tău cu toată îndrăzneala, întinzând dreapta Ta spre vindecare și săvârșind semne și minuni, prin numele Sfântului Tău Fiu Iisus. Și pe când se rugau astfel, s-a cutremurat locul în care erau adunați, și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și grăiau cu îndrăzneală cuvântul lui Dumnezeu” (Fapte 4, 23-31). Apărarea lor vine chiar și din Sinedriu, pentru că Duhul Sfânt mișcă inima curată și cinstită a lui Gamaliel, fariseu înțelept și învățător de Lege, care simte că lucrarea Apostolilor nu e de la oameni: „Și ridicându-se în sinedriu un fariseu, anume Gamaliel, învățător de Lege, cinstit de tot poporul, a poruncit să-i scoată pe oameni afară puțin, și a zis către ei: «Bărbați israeliți, luați aminte la voi, ce aveți să faceți cu acești oameni. Că înainte de zilele acestea s-a ridicat Teudas, zicând că el este cineva, căruia i s-au alăturat un număr de bărbați ca la patru sute, care a fost ucis și toți câți l-au ascultat au fost risipiți și nimiciți. După aceasta s-a ridicat Iuda Galileianul, în vremea numărătorii, și a atras popor mult după el; și acela a pierit și toți câți au ascultat de el au fost împrăștiați. Și acum zic vouă: Feriți-vă de oamenii aceștia și lăsați-i, căci dacă această hotărâre sau lucrul

acesta este de la oameni, se va nimici; iar dacă este de la Dumnezeu, nu veți putea să-i nimiciți, ca nu cumva să vă aflați și luptători împotriva lui Dumnezeu. Și l-au ascultat pe el; și chemând pe apostoli și bătându-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus, și le-au dat drumul.»“ (Fapte 5, 34-40)

La fel ca și atunci, și astăzi apar urmași ai lui Teudas și ai lui Iuda Galileanul, răspândind învățături mincinoase, nesănătoase. Dar Iisus Mântuitorul a întărit Biserica Sa cu veșnicia a două sfinte binecuvântări: „Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția“ (Lc. 12, 32); „voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui!“ (Mt. 16, 18)

Sfinții și Izvorul Harului – Inima Celui Blând și Smerit

„Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt“ (1 Ptr. 1, 15). „Nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu“ (Efes. 2, 19). „Întru lumina Ta vom vedea lumină“ (Ps. 35, 9). „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har“ (Iac. 4, 6). „Precum întru El ne-a și ales, înainte de întemeierea lumii, ca să fim sfinți și fără de prihană înaintea Lui“ (Efes. 1, 4).

Principală învățătură a cărții de înțelepciune cunoscută sub numele de *Patericul Egiptean* sau *Apoftegmele Sfinților Bătrâni* care s-au nevoit în pustie se referă la posibilitatea refacerii legăturii dintre om și Dumnezeu (rupte prin păcatul neascultării lui Adam) prin trăirea vieții pământești în sfințenie – care este la îndemâna omului doar prin practicarea virtuții smereniei, singura care îl poate face pe om să semene cu Dumnezeu. Și aceasta tocmai pentru că păcatul capital al mândriei (de origine luciferică) este tocmai ceea ce îl desparte pe om de Dumnezeu, făcându-l să semene mai degrabă diavolului care „de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos

și tatăl minciunii“ (In. 8, 44). Spun Sfinții Părinți că ni se cade nouă, păcătoșilor, să urmăm pilda Psalmistului, care se socotea pe sine „vierme și nu om“ (Ps. 21, 6). Cheia înțelepciunii care ne mântuiește stă în cunoașterea de sine prin lepădarea de sine, adică recunoașterea propriei neputințe și nimicnicii și renunțarea la voința trufașă de împlinire a poftelor păcătoase. Model vrednic de urmat și temelie de aur a mântuirii noastre avem pentru aceasta pilda pe care Preasfânta, Preacurata, Preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea și pururea-Fecioara Maria, Maica Domnului și Împărăteasa rugăciunii, ne-a dat-o atunci când a fost chemată la ascultarea Sfatului celui mai înainte de veci al Sfintei Treimi: „Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău!“ (Lc. 1, 38). O singură dată a predicat cu cuvântul Maica lui Dumnezeu: „Faceți orice vă va spune!“ (In. 2, 5). Dar cuvintele acestea, izvorâte din adâncul inimii ei neprihănite, au fost cele mai de preț mărgăritare atât pentru Sfinții Ucenici și Apostoli ai Fiului Ei, cât și pentru toți cei care au crezut în El prin propovăduirea lor. Deși foarte ușor de înțeles cu mintea, s-au dovedit a fi foarte greu de împlinit cu fapta. Nu degeaba Mântuitorul Iisus Hristos i-a învrednicit de numele de „frați ai Săi“ pe toți cei care s-au străduit să păzească în viața lor Cuvântul Domnului: „Mama mea și frații Mei sunt aceștia care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc“ (Lc. 8, 21). Iar despre Chipul smereniei de negrăit și de nemăsurat pe care l-a arătat lumii pururea-Fecioara, Domnul a adeverit faptul că: „fericit este pântecul care L-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-a supt!“ (Lc. 11, 27), ca răspuns la uimirea vestită cu glas mare de o femeie simplă din popor în fața Minunii pe Care Fecioara a zămislit-O din preacuratele ei sângiuri: „dar fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el!“ (Lc. 11, 28)

Smerenia și sfințenia sunt noțiunile cele mai des întâlnite și pomenite în scrierile de suflet folositoare, noțiuni la care toți Sfinții Părinții, fără excepție, fac referire statornică și repetată. Ori de câte ori scriitorii bisericești ne prezintă mărturiile Sfintei Tradiții cu privire la vreun sfânt sau altul dintre creștinii cu adevărat credincioși Domnului, aproape întotdeauna o fac prin expresii de genul: „ducea viață sfântă“, „pururea se smerea pe sine“ etc. Înțelegem din aceasta că în concepția Părinților Bisericii (acești adevărați și nebiruiți atleti ai virtuții), smerenia este starea de a fi a omului în care el cu adevărat se îndumnezeiește – altfel spus ajunge în măsura desăvârșită a asemănării cu Dumnezeu: „Smerenia este haina de pietre scumpe a dumnezeirii“ învața Sfântul Isaac Sirul. De altfel, Mântuitorul Iisus Hristos Însuși ne îndeamnă: „Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29).

Acesta este temeiul hristic-dumnezeiesc și de neclintit pentru care noi creștinii socotim că sufletul omului niciodată și nicicum nu își va afla liniștea mult-dorită și odihna neprețuită în altceva decât în sfânta smerenie. Aflat mereu în căutare de sine, tânjind prin toate lucrările sale să își găsească echilibrul, calmul și cumpătarea – acel Centru al ființei sale, adăpost și refugiu de scăpare din toate involburările și răutățile veacului de acum –, omul descoperă, pe calea virtuții, lucrarea de smerire a sinelui propriu ca început mântuitor și plinire a dorului său de mântuire. Și aceasta pentru că tihna sufletească nu poate izvorî decât dintr-o conștiință lăuntrică împăcată. Dacă așa stau lucrurile, devine evident faptul că smerenia nu este altceva decât aversul monezii al cărei revers îl reprezintă sfințenia. Altfel spus, nu există sfinți fără smerenie, după cum nici un om cu adevărat smerit nu își va sfârși zilele fără a se fi sfințit. Din păcate, prea mult și prea adesea, în mentalitatea modernă și contemporană

(devenită comună atât creștinilor ortodocși, cât și celor heterodocși), adevărata „smerenie“ este confundată cu „pietatea“. Lucru care, pornit dintr-un fals misticism – de multe ori chiar patologic – îi face pe nenumărați aspiranți la viața spirituală să cadă foarte ușor în acea înșelare a „părerii de sine“, adică a trufiei duhovnicești. Fără îndoială, cel mai mare pericol care amenință izbânda ascetului nevoitor, îl constituie auto-convingerea dobândirii unei înalte măsuri duhovnicești, credința că de acum înainte ești și rămâi cu adevărat, deplin și definitiv „sfânt“ și „smerit“ – ...amarnică și deplorabilă cădere! Tocmai pentru a preveni și ajuta pe cel amenințat de o asemenea capcană necruțătoare, Sfinții Părinți ne îndeamnă stăruitor să folosim permanent „cheia de aur“ a rugăciunii numite „rugăciunea inimii“ cuprinsă în formularea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă pe mine păcătosul!“. Căci numai a te vedea pe tine însuți în stare de cădere (și nicidecum în înălțare) este de la Dumnezeu: „că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea“ (Ps. 5, 4) și de aceea Sfânta Scriptură consemnează îndemnul stăruitor: „cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă!“ (I Cor. 10, 12)

Este foarte adevărat că, de la o „Viață de Sfânt“ la alta, relatările despre modul în care bravii ostași ai lui Hristos se răstigneau loruși, lumii și lui Dumnezeu, smerindu-se neîncetat și tot mai adânc în fel și chip, diferă uneori ca de la cer la pământ. Aceasta pentru că smerenia nu este nicidecum o șampilă uniformă și universală care urmărește să-i aducă pe toți oamenii la un singur numitor comun. Vedem astfel că, de pildă, un nevoitor și-a petrecut zilele vieții sale în cea mai neagră sărăcie, iar nopțile în vreun mormânt gol și părăsit; că altul a răbdător cu desăvârșită seninătate toate ocările, batjocurile și necinstirile care i-au fost adresate; și iarăși că, în cine știe ce mănăstire din pustiu, un frate a slujit toată viața sa obștii călugărilor

îndeplinind statornic și neclintit cele mai grele ascultări fără să se plângă vreodată. Pe de altă parte, există și acea categorie de nevoitori care socot că, neîngrijindu-și aspectul exterior, neprimenindu-se, nespălându-se, nepieptănându-se, purtându-se murdari și umblând astfel prin lume, printre oameni – vor fi priviți de aceștia cu un respect duhovnicesc aparte și admirați corespunzător ca niște adevărați „smeriți”! În astfel de cazuri, astfel de „virtuți” izvorâte din neglijarea bunului-simț și din înșelarea produsă de patima subțire a slavei deșarte nu sunt altceva decât factori distrugători de suflet. E de ajuns să ne amintim nenumăratele pilde de împărați și patriarhi, domni și mitropoliți, dregători și episcopi, slujitori, simpli creștini, dar și călugări renumiți care și-au dus întreaga viață în canon aspru, supunându-se la cele mai grele nevoințe și înfrânări, fără ca cineva să știe măcar cât de puțin despre acestea până la sfârșitul zilelor lor: „cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face, pentru că Eu Mă duc la Tatăl” (In. 14, 12). De aceea și Psalmistul exclamă cuprins de uimire: „Minunat este Dumnezeu într-o sfinții Săi!” (Ps. 67, 36). Să nu credem însă că sfinții aceștia folosesc cine știe ce metodă prin care să Îl constrângă pe Dumnezeu să le facă hatârul de a-i sfinți prin harul Duhului Sfânt. Dimpotrivă, dragostea nemărginită a lui Dumnezeu pentru ei Îl face să reverse din belșug din preaplinul infinit și necuprins al harului Său multe harisme care împodobesc întotdeauna viața, persoana și faptele unui sfânt: „pe cel care vine la Mine nu-l voi da afară” (In. 6, 37). Am văzut cu toții că, la ceasul de taină al Învierii Sale, Mântuitorul Iisus Hristos dăruiește mai întâi și mai presus de toate pacea Sa tuturor celor ce-L iubesc pe Dânsul: „Bucurați-vă! Pace vouă!” (In. 20, 19), în același timp îndemnându-i pe cei curați cu inima: „Priviți! Eu sunt! Nu vă temeți! Duhul nu are carne și trup!” (Lc. 24, 39)

Cunoașterea smereniei nu va putea fi niciodată o cunoaștere așa-zis „științifică“, „obiectivă“; și aceasta pentru că, pentru a o cunoaște cu adevărat, condiția necesară și suficientă este tocmai aceea de a nu trata „smerenia“ ca pe un obiect exterior ție, care nu te privește și care nu are nimic de-a face cu tine, ca subiect cunoscător. Pe smerenie (cu toată puterea ei) o cunoști numai atunci când te străduiești tu însuși să te îmbraci în ea, dar nu de ochii lumii. Și aceasta fără trâmbițare de sine și fără amatorism. Modestia, cinstea, credincioșia, bunătatea, blândețea, dragostea și toate celelalte asemenea acestora sunt astăzi calități și virtuți morale tot mai greu de găsit la adevăratul lor înțeles și la adevărata lor valoare printre creștinii zilelor noastre. Și aceasta pentru că, adoptând păreri și atitudini dependente exclusiv de propriul interes, credincioșii interpretează greșit lucrarea smereniei, pe care o văd doar în îmbrăcarea hainelor cernite, ponoșite, îndoliate (ca și chip al evlaviei și cuvioșiei), pierzând din vedere faptul că acestea nu pot ascunde în realitate fățărnicia fariseismului nostru lăuntric, exprimat de propriile noastre fapte și vorbe. Omul se cunoaște – stă scris în Cartea Sfântă – „după fapte ca pomul după roade“ (Mt. 7, 17-19). Cel cu adevărat bun, smerit și iubitor și iertător nu cade niciodată în capcana cleветirii, a grăirii de rău, a zavistiei și invidiei ori a cumplitei răzbunări. Sufletul curat al omului cinstit prețuiește ca sfânt cuvântul dat – și aceasta pentru ca, având cuvânt, fiind „om de cuvânt“, să-L aibă și pe Dumnezeu Cel Care prin Cuvânt pe toate le-a făcut. Pe unii ca aceștia, cu adevărat smeriți și cu har sfânt nemincinos în lucrarea lor, Apostolul îi numește „tari“: „Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși“ (Rom. 15, 1) și „primiți-vă sufletește unii pe alții precum și Hristos v-a primit pe voi spre slava lui Dumnezeu“ (Rom. 15, 7) „pentru ca toți laolaltă și cu o singură gură să slăviți pe Dumnezeu-Tatăl Domnului

nostru Iisus Hristos“ (Rom. 15, 6). În toată viața lor sfinții nu au arătat lumii vreodată că ar căuta să dobândească altceva decât pe cele ale lui Dumnezeu; nici nu s-au nevoit pentru a fi lăudați de oameni sau pentru a fi plăcuți de aceștia, ci din convingerea deplină că numai astfel pot fi de folos lumii spre mântuirea ei, făcându-se astfel călăuze luminoase altora, precum cetatea din vârful muntelui sau aidoma luminii din sfeșnic – „ca văzând oamenii faptele voastre cele bune să-L slăvească pe Dumnezeu din Ceruri“ (Mt. 5, 16). De aceea ne și îndeamnă Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Corinteni: „Având deci aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu“ (II Cor. 7, 1).

Dacă aceasta este Calea și dacă acesta este Adevărul, atunci orice altă modalitate de viațuire care nu urmează Sfintei Scripturi, Sfintei Tradiții și Sfinților Părinți nu este altceva decât o nouă pistă falsă deschisă de către diavol și slugile lui, pe care „orb pe orb călăuzind, vor cădea amândoi în groapă“ (Lc. 6, 39), căci „nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor“, iar „cei necurați nu vor intra în Împărăția lui Dumnezeu“ (I Cor. 6, 9-11).

„Fericiți cei curați inima ca aceia vor vedea pe Dumnezeu!“ (Mt. 5, 8). „Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel!“ (Ps. 67, 36). „Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Tu ești Dumnezeu Care faci minuni!“ (Ps. 76, 13). „În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor!“ (Ps. 18, 4). „Râuri de lacrimi varsă ochii mei că n-am păzit Legea Ta, Doamne!“ (Ps. 118, 136)

Cuvântul Divin și vorbirea în deșert

„Și Cuvântul S-a făcut trup“ (In. 1, 14). „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“ (Mt. 24, 35). „Pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor roști, oamenii vor da socoteală în ziua judecării“ (Mt. 12, 36). „Cuvântul vostru să fie: ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este“ (Mt. 5, 37). „Cât sunt de dulci limbii mele, cuvintele Tale, mai mult decât mierea, în gura mea!“ (Ps. 118, 103)

Atât scrierile Sfinților Prooroci și ale Sfinților Apostoli, care alcătuiesc împreună canonul Sfintei Scripturi, cât și scrierile Sfinților Părinți Ierarhi și Cuvioși, care dau expresie literară Sfintei Tradiții, prezintă în multe feluri și sub diferite aspecte puterea spirituală a cuvântului și lucrarea lui între oameni. Ca pildă de cumpătare și aleasă chibzuință, avva Pamvo spunea ucenicilor: „Nicicând nu m-am căit

de cele ce-am grăit.“ De altfel, și în viața cotidiană auzim uneori întâmpinări ale vreunui guraliv de către cei din jurul lui, de genul: „vezi că vorbești neîntrebat“ sau, mai ironic – „ai vorbit și tu când trebuia să taci!“ Aceasta nu este altceva decât o metodă practică de îndreptare a celui ce se vatămă pe sine ori rănește și pe alții cu prea multa sa vorbire. Sfântul Ioan Gură de Aur consemnează într-una din operele sale un cuvânt din popor vrednic de crezare: „Tăcerea e de aur, vorbirea de argint“. Altfel spus, mai lesne ar fi să primești un sfat decât să îl dai. Aceasta o deducem și din Sfintele Scripturi: „Pe unii i-a pus Dumnezeu, în Biserică: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători; apoi pe cei ce au darul de a face minuni; apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor“ (I Cor. 12, 28).

La fel, atunci când Mântuitorul i-a ales pe Apostoli, le-a zis: „vă voi face pescari de oameni“ (Mt. 4, 19). Și nu întâmplător a rostit Hristos-Domnul aceste cuvinte! Mai înainte de înălțarea Sa cu trupul la cer, Iisus i-a îndemnat pe Apostoli: „Luați Duh Sfânt!“ (In. 20, 22) „mergând, învățați toate neamurile“ (Mt. 28, 19). De unde reiese foarte limpede că puterea de a învăța încredințată Sfintilor Apostoli se exercita nu prin scriere, ci prin sfătuire prin viu grai și prin învățare nemijlocită, prin predicarea cuvântului lui Dumnezeu. Ceea ce înseamnă că avem o anumită categorie de cuvinte care toate izvorăsc din Cuvântul Cel veșnic al lui Dumnezeu. Nu putem vorbi de o învălmășeală sau de o amestecătură de cuvinte. Fiecare cuvânt în lume este rânduit la locul cuvenit după omul potrivit. Iar dacă am cerceta ordinea acestor cuvinte, vom întâlni mai întâi pe Dumnezeu-Cuvântul: „Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui toată puterea lor“ (Ps. 32, 6). Și deschizând Sfânta Evanghelie, vom găsi același mod de a vedea și pricepe Cuvântul lui Dumnezeu: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul“ (In. 1, 1).

Așadar, Cuvântul ieșit din gura lui Dumnezeu e Lege, e Revelație. Acest Cuvânt nu se scrie cu „c” (minusculă), ci întotdeauna se scrie cu „C” (majusculă). Altfel spus, există cuvinte incontestabile, care statornicesc legile creației întregi: legile cerului și ale pământului, legile firii și ale cosmosului, adică ale întregului Univers, tot ceea ce există ființând într-o armonie desăvârșită, precisă până în cele mai mici amănunte. Astfel ar fi: locul unei stele pe cer sau locul unui copac în natură, locul unui izvor în pustiu sau locul unui om în societate – fiecare lucrușor („și perii capului, toți sunt numărați!” – Mt. 10, 30) depinzând în totalitate de voia lui Dumnezeu și de puterea Cuvântului Său veșnic și nemuritor: „Lege le-a pus și nu o vor trece!” (Ps. 148, 6)

Iarăși, cercetând referatul biblic despre crearea lumii, vom vedea că prin Cuvânt Dumnezeu poruncește întregii creații cum să se așeze toate în timp și în spațiu, fiecare lucru după felul și după rostul său: „El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit” (Ps. 148, 5). Iar la încheierea fiecărei zile de creație, referatul biblic spune că: „a văzut Dumnezeu că este bine” (Fac. 1, 21) și „a privit Dumnezeu toate câte a făcut – și, iată, erau bune foarte!” (Fac. 1, 31). Iată, deci, cum – contemplând ansamblul lucrărilor dumnezeiești – putem descoperi măreția puterii, înțelepciunii și cunoașterii divine – și în general toate atributele lui Dumnezeu: „pe toate cu înțelepciune le-ai făcut!” (Ps. 103, 25)

El dă sens vieții, El dă sens creației întregi, El dă sens și finalitate existenței a tot ceea ce viază; atât de mare este Cuvântul divin în viața noastră, a oamenilor! Hristos le-a spus Sfinților Săi Ucenici și Apostoli: „Vorba voastră să fie totdeauna plăcută, dreasă cu sare” (Col. 4, 6) – adică plină de miez teologic și adevăr revelat. Apostolii nu au învățat să predice la Cincizecime; erau deja trecuți prin filtrul cunoașterii puterii Cuvântului lui Dumnezeu: „Pentru că noi v-am adus la cunoștință puterea Domnului nostru Iisus Hristos și venirea Lui, nu luându-ne după basme

meșteșugite, ci fiindcă am văzut slava Lui cu ochii noștri“ (II Ptr. 1, 16). Duhul Sfânt izvorăște și revarsă harul acesta al apostoliei, slujire pe care o rânduieste acolo unde este nevoie de ea, pentru ca să se preamărească puterea lui Dumnezeu prin ea.

Acolo unde Dumnezeu știa deja că Evanghelia nu va fi primită, Cuvântul lui Dumnezeu n-a ajuns și nici nu s-a propovăduit. De aceea stă scris: „se va propovădui această Evanghelie a împărăției în toată lumea spre mărturie la toate neamurile; și atunci va veni sfârșitul“ (Mt. 24, 14). Aceste cuvinte trebuie păstrate în minte și ascunse în inimă, așa precum făcea Maica Domnului: „mama Lui păstra în inima ei toate aceste cuvinte“ (Lc. 2, 51). Uneori cuvintele adresate de către Mântuitorul Maicii Sale pot părea dure sau prea aspre pentru o mamă; dar Fecioara le păstra în inima ei în chip tainic cunoscând profunzimea lor: „Încă n-a venit ceasul Meu“ (In. 2, 4), „Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie?“ (In. 2, 4), „Mama mea și frații Mei sunt aceștia care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc“ (Lc. 8, 21). La toate acestea, Preacurata dă un singur răspuns: „Faceți orice vă va spune!“ (In. 2, 5)

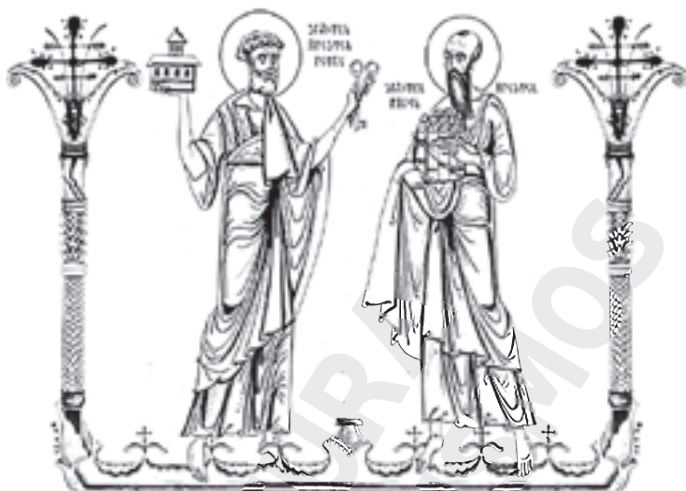
În logica duhovnicească a lucrurilor, deducem de aici că nu faci ceea ce vrei tu să faci sau ți se pare că ai putea să faci, ci ceea ce trebuie și este necesar de făcut: „pe acestea trebuia să le faceți, iar pe acelea să nu le lăsați“ (Mt. 23, 23) spune Mântuitorul în auzul tuturor. Așa și în viața noastră: drumul mântuirii este presărat cu încercări și necazuri, poate fi plin de pietre-de-potcnire (mai mici sau mai mari), de căderi mai ușoare sau mai grele – pe care le resimțim potrivit stării noastre spirituale. Așa e și la Sfânta Evanghelie: ori ascuți Cuvântul lui Dumnezeu – și atunci se lucrează minuni: „În Numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși“ (Mc.

16, 17-18); ori vom aborda „științific“ cuvintele Scripturii, începând tot felul de explicații partinice și justificări pârținoare, de motivări și scuze cu scopul îndreptățirii-de-sine, cum că nu noi, ci alții sunt, de fapt, de vină; nu noi suntem ăia răi, mereu alții sunt promotorii răului din noi... și astfel, fără să vrem, ne vom trezi alunecând în vorbirea deșartă, pronunțând cuvinte omenesti pline de tendințe pământești iar nu cerești, și începând a oferi explicații puerile la fapte săvârșite cu intenție și cu știință: „diavolul m-a îndemnat!“, „șarpele m-a amăgit!“ (Fac. 3, 13), „femeia pe care mi-ai dat-o...“ (Fac. 3, 12). Astfel de cuvinte primesc răspuns aspru în Sfânta Scriptură prin glasul de tunet al Dreptului Judecător: „slugă vicleană și leneșă, știai că secer de unde n-am semănat și adun de unde n-am împrăștiat? Se cuvenea deci ca tu să pui banii mei la zarafi, și eu, venind, aș fi luat ce este al meu cu dobândă!“ (Mt. 25, 26)

Prin urmare, cuvântul Domnului Dumnezeu trebuie învățat cu desăvârșită corectitudine și transmis cu sfântă sinceritate în lucrarea de mântuire, atât a noastră, cât și a celorlalți, pentru a nu ne afla în Ziua cea de Apoi vrednici de osânda celor vinovați față de „Sângele Mielului“ (Apoc. 7, 14). Precum odinioară iudeii care strâmbau Legea strigau: „Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!“ (Mt. 26, 25), la fel astăzi riscăm și noi să ne facem vinovați înaintea dreptății lui Dumnezeu, dreptate pe care o așezăm cât mai jos pe scara valorilor noastre, înlocuind-o pe piedestalul propriei mândrii cu „dreptatea“ noastră, pe care o privim ca pe singura validă și autentică în concepția cugețării personale. Hristos n-a suferit să vadă neamul omenesc chinuit de diavol, ci a primit să fie răstignit pentru ca să ne mântuiască, strigând pentru noi toți (ca și pentru răufăcătorii care-L răstigneau) cuvântul Evangheliei: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!“ (Lc. 23, 34)

Numai că atunci când facem răul cu premeditare și în Numele lui Dumnezeu, abătându-ne astfel de la puterea tainei mântuirii și justificându-ne patimile și lipsa de bună-sporire duhovnicească (culmea!) cu texte din Scripturi, îngăimând scuze ca Adam și bâlbâind cuvinte moarte și deșarte – oare ce vom pătimi?... Iată răspunsurile Sfintelor Scripturi: „De n-aș fi venit și nu le-aș fi vorbit, păcat nu ar avea“ (In. 15, 22); „De nu aș fi făcut între ei lucruri pe care nimeni altul nu le-a făcut păcat nu ar avea“ (In. 15, 24); pentru că „pe cel viclean îl urăște Domnul“ (Ps. 5, 6), „cei ce viclenesc de tot vor pieri!“ (Ps. 36, 9); și pentru că „M-ați și văzut și tot nu credeți“ (In. 6, 36), „nu aveți cuvânt de dezvinovățire pentru păcatul vostru“ (In. 15, 22).

Sfinții Apostoli și Evanghelia mântuirii

„În tot pământul a ieșit vestirea lor, și la marginele lumii cuvintele lor!” (Ps. 18, 4) „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Mt. 28, 19). „Cî veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Fapte 1, 8). „Dar nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri!” (Lc. 10, 20) „Și le-a zis: Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni!” (Mt. 4, 19)

Încă de la începuturile creștinismului, privind în ansamblul mișcării istorice, vom vedea că învățătura Mântuitorului s-a cristalizat în expresia scrisă a celor patru Sfințe Evanghelii ale Sfinților Apostoli Matei, Marcu, Luca și Ioan. Acest adevărat tezaur al revelației divine revărsate

prin însăși Persoana lui Hristos conține parabole și învățături care, toate la un loc, exprimă voia și povața pentru lume cu privire la ceea ce Dumnezeu dorește ca oamenii de pe pământ să afle și să știe despre intențiile și lucrările Lui: „aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis!“ (In. 17, 3), „căci n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască, prin El, lumea“ (In. 3, 17).

Este binecunoscut faptul că Sfânta Evanghelie s-a propovăduit prin viu grai la toate popoarele pământului. Și la fel de sigur este faptul că ea naște fii și săvârșește minuni: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam!“ (Lc. 9, 9) Împlinește adică îndreptarea, întoarcerea de la păcat la pocăință, de la patimi la virtuți: „Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam!“ (Mt. 3, 9). Cuvântul lui Dumnezeu este viață. Atunci când Hristos poruncește și legiuiește, Evanghelia lucrează minuni: „Și zicând acestea, a strigat cu glas mare: Lazăre, vino afară!“ (In. 11, 43). Iar cel mort de patru zile și care deja mirosea greu, s-a întors iarăși viu printre cei vii. La fel, tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan, stă scris că „morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia“ (In. 5, 25).

Altfel spus, cuvântul Evangheliei ridică din păcat. Și, odată ridicat din păcat, omul înviază duhovnicește. Intră adică în conlucrare cu Dumnezeu. Sufletul lui se curățește de păcat, se înduhovnicește, devine „transparent lucrării Duhului Sfânt“ (*Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, D. Stăniloae), spiritualizat, inocent – așa precum cere Scriptura: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor“ (Mt. 18, 3). Cu atât mai mult cu cât Apostolul avertizează: „Căci aceasta s-o știți bine, că nici un desfrânat, sau necurat, sau lacom de avere, care este un închinător la idoli, nu are moștenire în

împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu!“ (Efes. 5, 5) „Nu știți, oare, că nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: Nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu!“ (I Cor. 6, 9-10). Cuvântul Evangheliei este ferm și categoric: „ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este“ (Mt. 5, 37).

După Învierea Domnului, Sfinții Apostoli au primit puterea Duhului Sfânt de a ierta păcatele, așa precum deja primiseră de la Hristos putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată afară și să tămăduiască bolile și neputințele. „Și Petru i-a zis: Enea, te vindecă Iisus Hristos. Ridică-te și strânge-ți patul. Și îndată s-a ridicat“ (Fapte 9, 34). Aplicarea Sfintei Evanghelii în viața creștină se face prin literă; ce e scris – scris este, și prin urmare trebuie respectat întocmai. O spune Însuși Iisus: „Ce este scris în Legă? Cum citești?“ (Lc. 10, 26). Cuvintele Sfintei Evanghelii sunt cuvinte lămurite, venite din Izvorul înțelepciunii dumnezeiești: „Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine“ (În. 14, 6). Nu există un alt cuvânt superior cuvântului Evangheliei. Hristos este El Însuși Cuvântul din veac, Cuvântul întrupat, Cel „prin Care toate s-au făcut“ (Simbolul Credinței): „El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit!“ (Ps. 148, 5)

Avem un înțeles mistic al Sfintei Evanghelii, prin care toate sfintele cuvinte duc la întâlnirea cu Dumnezeu în minte și în inimă. Și există o măsură a fiecărei dimensiuni: „Căci, iată, împărăția lui Dumnezeu este în lăuntrul vostru“ (Lc. 17, 21), atunci când toată ființa noastră lăuntrică este pătrunsă de taina iubirii lui Dumnezeu Care ne-a creat. Acesta, în gelozia Sa de Părinte iubitor, dorește o anumită intimitate cu omul, „zidirea Sa cea mai de preț“ (părintele Arsenie Boca): „Dă-mi, fiule, inima ta ca să-mi fac locaș în

ea!“ – căci „dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el“ (In. 14, 23). Sufletul își află odihna în Dumnezeu numai atunci când este și rămâne cu Dumnezeu: „învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29). Minteaa stă în legătură directă cu inima, realizându-se astfel drumul cel mai scurt de la rațiunea minții la simțirea inimii. De aceea spun Sfinții Părinți că, în clipa iluminării lăuntrice, mintea intră în inimă și astfel are loc întâlnirea sufletului omului cu Duhul lui Dumnezeu ca într-o cămară de nuntă: „Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu, pentru că v-am logodit unui singur bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită“ (II Cor. 11, 2). De aceea, urmând cuvântului Sfintei Evanghelii, că „luminătorul trupului este ochiul“ (Mt. 6, 22), Părinții ne învață că luminătorul sufletului este mintea. Această luminare se realizează, așadar, prin lucrare inteligibilă, înțelegătoare, de cunoaștere. Cunoaștere care devine ea însăși o lucrare proprie minții – contemplația lui Dumnezeu: „Că mare ești Tu, Cel ce faci minuni, Tu ești singurul Dumnezeu!“ (Ps. 85, 9), „Mare ești Doamne și minunate sunt lucrările Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!“ (Slujba Botezului), „Multe ai făcut Tu, Doamne, Dumnezeul meu, minunile Tale, și nu este cine să se asemene gândurilor Tale!“ (Ps. 39, 7)

Alt mod de a cunoaște Sfânta Evanghelie este studiul. Există astăzi destui creștini trecuți prin cursuri și seminarii de teologie care cunosc doar rațional pe Dumnezeu. Aceasta însă nu înseamnă trăire, ci reprezintă doar o cunoaștere exterioară a lui Dumnezeu. În acest sens, a-L cunoaște pe Dumnezeu înseamnă a ști câteva generalități despre lucrările și atributele divine. Dar a crede în Dumnezeu înseamnă a te încrede deplin în puterea și în purtarea Lui de grijă: „Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău!“ (Mt. 6, 13), „Fie, Doamne, mila Ta spre noi, precum

am nădăjdut și noi întru Tine!“ (Ps. 32, 21). Aici se poticnesc așa-zișii „atei“: pe lângă faptul că nu-L cunosc nici rațional-teologic, pe lângă faptul că nu-L cunosc nici lucrarea și nici puterea, Îl neagă pur și simplu din teribilism fără a putea fi susținuți de o coerență logică și argumentativă. O anumită „deșteptăciune“ a lor îi face să se creadă singuri în Univers. Rămân astfel complet indiferenți față de voia lui Dumnezeu, uitând de faptul că fiecare celulă organică, fiecare fir de păr și fiecare bătaie a inimii există doar prin darul și providența divină: „fără Mine nu puteți face nimic!“ (In. 15, 5). Cred că aici vorbim chiar despre o adevărată „nebulnie“ a minții omenești, acea stare în care ea se răzvrătește împotriva lucrurilor din lume și a mersului lor firesc – din ignoranță, adică din neștiință: „Zis-a cel nebun în inima sa: «Nu este Dumnezeu!» Stricatu-s-au oamenii și urâți s-au făcut întru îndeletnicirile lor. Nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul!“ (Ps. 13, 1), „voi nu știți de unde vin, nici unde Mă duc!“ (In. 8, 14). De aceea, preferabil ar fi să nu ne împotrivim existenței și lucrărilor lui Dumnezeu, Cel Care (indiferent de acordul sau de împotrivirea noastră) conduce Universul întreg.

Dincolo de lenea noastră, de iubirea-de-sine, de nepăsare și de trândăvie, lui Dumnezeu Îi ajunge din partea omului bună-cuviința: „Ce este omul că-ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el?“ (Ps. 8, 4). Micul rege al creației guvernează trecător lumea în care trăiește (prin propria sa putere de cunoaștere, prin propria sa voință, într-o direcție a binelui și o direcție a răului presupuse de el ca fiind corecte) în fața lui Dumnezeu, chiar fără a ține cont de voia Lui cea sfântă: „Lege le-a pus și nu o vor trece!“ (Ps. 148, 6). Acestei cete de suflete răzvrătite împotriva universalității stăpânirii divine, le recomandăm rugăciunea Sfinților pustiei egiptene: „Dumnezeule, fie că vreau eu, fie că nu vreau – Tu mântuiește-mă!“ (*Patericul Egiptean*). E de ajuns adică, ținând cont de măreția atotputerniciei lui Dumnezeu

(„Toate popoarele sunt ca o nimica înaintea Lui; ele prețuiesc înaintea Lui cât o suflare“ – Is. XL, 17), să-I dai inima pentru sălășluire în lăuntru ei. În felul acesta nu vei rupe niciodată legătura cu El. Chiar dacă nu-L cânti, chiar dacă nu-L lauzi și nu-L strigi – totuși știi că este acolo: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!“ (Mc. 9, 24). Iar atunci când ai uitat de El, îți amintește El că e cu tine, că nu te uită niciodată. Dar, dacă Îl ignori conștient și nu-I faci loc în inimă din mândrie, din negativism, din părere de sine, din îngâmfare sau înălțare a minții, atunci El Se retrage smerit, lăsându-te în cele ale tale: „Și precum n-au încercat să aibă pe Dumnezeu în cunoștință, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine“ (Rom. 1, 28). Numai că, la vreme de grea încercare sau ispită, s-ar putea să strigi în zadar – neauzit, nesprijinit, nemiluit, nemângâiat... Zice marele David: „Moartea păcătoșilor este cumplită și cei ce urăsc pe cel drept vor greși!“ (Ps. 33, 20), „Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut; nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul!“ (Ps. 13, 3). Este foarte grea lupta dintre Dumnezeu și om!...

Ceea ce nu vrea să recunoască societatea contemporană este tocmai faptul că noi dorim să păstrăm legătura cu Dumnezeu, pacea cu El, și să primim ajutor și sprijin de la El – fără a oferi însă nici cea mai mică jertfă: nici bani, nici daruri, nici metanii, nici post, nici privegheri, nici milostenii... nimic! Dar „jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi!“ (Ps. 50, 18) cântă Psalmistul, învățându-ne astfel că Dumnezeu nu vrea decât bunătate, omenie, simplitate, dăruire, inimă caldă față de cel de lângă tine: „Și, apropiindu-se, i-a legat rănilor, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el“ (Lc. 10, 34), adică să împlinim și noi lucrarea „celui care a făcut milă cu el“ (Lc. 10, 37). E adevărat că pentru acestea se cere poate un minim de efort de voință și de vigoare...

Așadar, Dumnezeu cere cel mai simplu lucru – mila: „Milă voiesc, iar nu jertfă!“ (Mt. 9, 13) „și mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc în casa Domnului, întru lungime de zile“ (Ps. 22, 7). Bunătatea lui Dumnezeu trebuie să fie modelul nostru de lucrare ca apostoli ai Ortodoxiei. Așa e bine, așa trebuie făcut! Altfel, faptele fără credință moarte sunt, precum și „credința fără de fapte, moartă este!“ (Iac. 2, 26)

De aici multe controverse s-au iscat până și printre Apostoli. Însuși Mântuitorul o spune: „De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun decât numai Unul Dumnezeu. Iar de vrei să intri în viață, păzește poruncile!“ (Mt. 19, 17), „vinde toate câte ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în ceruri; și vino de urmează Mie!“ (Lc. 18, 22) În ce fel: în trăire? În vorbire? În activitate? În cunoaștere? În măreție și noblete? Nu, ci în ascultarea de voința divină! Iar aici ... „auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat, căci avea multe avuții“ (Mt. 19, 22). Aceasta pentru că sensul îndemnului „tu urmează Mie!“ (Lc. 18, 22) are multe dimensiuni deopotrivă practice și teologice, care l-au copleșit pe tânărul bogat... Scris este: „Cercetați Scripturile, că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine“ (In. 5, 39), dar totodată și – „vă rătăciți neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu!“ (Mt. 22, 29). Câți idealști nu au sfârșit în înșelare devenind potrivnicii Crucii și ai Scripturii? Câți zeloți în cele spirituale n-au eșuat în lucrarea lor, chiar mari asceți să fi fost, chiar și din pleiada patericală a pustiei: „Marele astru al pustiei a căzut!“ ofta cu suspin Sfântul Antonie cel Mare către ucenicii săi. Cădere pe care au suferit-o chiar și unii dintre Apostoli, până la negare și lepădare, fugă sau blestem! Atunci când „Petru și-a adus aminte de cuvântul lui Iisus, care zisese: Mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Și ieșind afară, a plâns cu amar“ (Mt. 26, 75), a pus capăt părerii-de-si-ne și înfierbântării firii peste puterile proprii cu celebre

cuvinte: „Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc!“ (In. 21, 17). Ce a răspuns Iisus unui astfel de suflet cernut prin negura ispitelor? „Iisus i-a zis: Paște oile Mele!“ (In. 21, 17). Până nu știi sensul și rostul Evangheliei, direcția în care mergi, calea cea adevărată, și dacă mersul tău este spre viață, iar nu spre moarte, rămâi în cercetare! Abia atunci când ai simțit că Dumnezeu este cu tine, atunci pornește pe calea cea dreaptă cu temei: „Legea Ta cugetarea mea este!“ (Ps. 118, 77). Căci mulți creștini ortodocși au început drumul cu Hristos, și mulți și-au asumat lucrarea pocăinței; unii alegând slujirea prin căsătorie, alții alergând pe calea mai pieptișă a călugăriei. Numai că unii dintre ei (chiar și dintre slujitori!), la un moment dat, au descoperit că nu găsesc folosul lucrării începute și s-au apucat de alta... În loc de a spori prin statornicie și răbdare în alegerea lor, precum „bărbatul al cărui ajutor este de la Tine, Doamne; suișuri în inima sa a pus“ (Ps. 88, 6) mergând „din putere în putere“ (Ps. 83, 8), au abandonat calea aleasă, amestecând lucrări de neamestecat, adeseori urmând „călăuzelor oarbe celor orbi; și dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă!“ (Mt. 15, 14) pentru ca, în cele din urmă să sfârșească drumul ca Iuda Iscarioteanul, în sinucidere – fie prin deznădejde, fie prin ateism sau necredință. Iar alții, mai „tari în cerbi-ce“ (Fapte 7, 51), s-au aflat chiar lucrând împotriva Duhului Sfânt, pe toloaca sectelor, acolo unde învățătura comodă a toleranței la îndulcirea cu păcatul a făcut loc tuturor celor certați cu Legea Dreptății Dumnezeiești, în ciuda cuvintelor Sfântului Apostol Pavel: „Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume!“ (Gal. 6, 14), „m-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20).

Așa se mărește numărul necunoscătorilor de Dumnezeu, al celor ce nu știu Legea sau o strâmbă, ori (și mai ușor) o leapădă, schimbând-o cu fărădelegea. Sfinții Apostoli sunt

necruțători în această privință: „Aceștia sunt izvoare fără de apă și nori purtați fără de furtună, cărora li se păstrează, în veac, întunericul cel de nepătruns!“ (II Ptr. 2, 17), „nori fără apă, purtați de vânturi, pomi tomnatici fără roade, de două ori uscați și deznădăcinați“ (Iuda 1, 12). Iar Psalmistul suspină cu amărăciune: „Toți s-au abătut, împreună netreb-nici s-au făcut; nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul!“ (Ps. 13, 3), „vrednici de gheena focului“ (Mt. 5, 22) fiind, pentru că „Duh este Dumnezeu iar cei ce I se închină trebuie să I se închine în Duh și în Adevăr!“ (In. 4, 24)

„Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate“ (II Tim. 3, 16), căci „nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți!“ (In. 15, 16)

Demonizarea sufletească a călcătorilor de Lege

„Cu oamenii cei care fac fărădelege nu mă voi însoți cu aleșii lor“ (Ps. 140, 4). „Nu se vor ridica necredincioșii la judecată, nici păcătoșii în sfatul dreptilor“ (Ps. 1, 5). „Că știe Domnul calea dreptilor, iar calea necredincioșilor va pieri“ (Ps. 1, 6). „Zis-a cel nebun întru inima sa: «Nu este Dumnezeu!»“ (Ps. 52, 1). „Și omul, în cinste fiind, n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor“ (Ps. 48).

Cercetând cu atenție Sfintele Evanghelii care ne povestesc despre faptele săvârșite de Hristos Mântuitorul lumii, vom întâlni aproape la tot pasul relatări cu privire la nenumărați oameni aflați sub tirania demonilor: „au adus la El mulți demonizați și a scos duhurile cu cuvântul“ (Mt. 8, 16); „era în sinagoga lor un om cu duh necurat, care striga tare“ (Mc. 1, 23); „L-a întâmpinat, din morminte, un om cu

duh necurat“ (Mc. 5, 2); „Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut“ (Mc. 9, 17); „a certat duhul cel necurat, zicându-i: duh mut și surd, Eu îți poruncesc: ieși din el și să nu mai intri în el!“ (Mc. 9, 25); „era o femeie care avea de optsprezece ani un duh de neputință“ (Lc. 13, 11).

Uneori, starea de demonizare nu se manifestă neapărat prin chinurile la care este supus de obicei cel îndrăcit, ci prin fapte potrivnice cuvântului Evangheliei – având ca pildă reprezentativă în acest sens comportamentul lui Iuda Iscarioteanul (cel care, ucenic al lui Iisus fiind, va sfârși în chip viclean prin spânzurare).

Fără să ne propunem aici o analiză etimologică a noțiunii înseși de „demonizare“, vom reține doar faptul că există mai multe feluri de îndrăcire sau de posedare demonică, nu toate însă prezentând simptome exterioare vădite din care să rezulte limpede gradul de afectare sufletească. Putem spune însă că unii din cei ce pățesc astfel pot fi ușor tămăduiți prin urmarea itinerarului spiritual al Sfințelor Taine ale Bisericii (începând de la Botez și Mărturisire și ajungând până la Euharistie și Maslu), adică prin lucrarea pocăinței prin post și rugăciune, inclusiv prin „Rugăciunile de dezlegare“ săvârșite de slujitorii Sfințelor Altare: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în Numele Domnului și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav iar Domnul îl va ridica și, de va fi făcut păcate, se vor ierta lui!“ (Iac. 5, 14-15)

Pe de altă parte însă, există și se manifestă ca atare și o formă de demonizare mult mai profundă care țintește asupra persoanei umane prin trei căi de atac principale. În primul rând prin minte (întrucât luminătorul sufletului este mintea și, dacă ai mintea murdară, atunci și sufletul tău va fi murdar!). Apoi prin inimă (acolo unde se dă atacul cel mai puternic, pentru a-l împinge pe om la răutăți și fărădelegi – „omul bun din vistieria cea bună a inimii sale

scoate cele bune, pe când omul rău din vistieria cea rea a inimii lui scoate cele rele“ – Lc. 6, 45). Și, în fine, prin trup, care este casa sufletului, adică a omului lăuntric: „trupul vostru este templu al Duhului Sfânt“ (I Cor. 6, 19). În acest punct, ajungem inevitabil la vorbele Sfântului Apostol Pavel: „iar într-o casă mare nu sunt numai vase de aur și de argint, ci și de lemn și de lut; și unele sunt spre cinste, iar altele spre necinste“ (II Tim. 2, 20). Păcatele mari, grosolane, aduc asupra omului cele șapte duhuri ale răutății sau patimile de căpetenie, precum stă scris: „El S-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni“ (Mc. 16, 9): mândria, mânia, lăcomia, lenea, întristarea, desfrânarea și iubirea de arginți. Altfel spus, prin faptele cele rele trupești facem din mădularele noastre mădularele satanei. Iar de aici rezultă și interminabila listă a tuturor păcatelor săvârșite prin intermediul celor cinci simțuri – cu văzul, cu auzul, cu gustul, cu mirosul și cu pipăitul: „Cine va fi curat de murdărie? Nici măcar unul. Chiar dacă ar fi numai de-o zi viața lui pe pământ“ (Iov 14, 4-5); „dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi“ (I In. 1, 8).

Pentru a cerceta mai adânc aceste lucruri, vom semnala faptul că cel dintâi semn de demonizare în lumea contemporană stă tocmai în împietrirea inimii prin adormirea conștiinței. Odată ce omul nu mai este receptiv la cei din jurul său, la suferința lor, la nevoile lor – apare primul zid între Dumnezeu și om: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți!“ (Mt. 22, 39). Când citim în Sfânta Evanghelie ne dăm foarte bine seama cum lipsa de compasiune față de semenii și față de suferința lor ne desparte de Dumnezeu: „Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut!“ (Mt. 25, 45) și de aceea: „nu vă cunosc pe voi!“ (Mt. 25, 12). O astfel de situație ne este foarte expresiv înfățișată în pilda samarineanului milostiv: „un preot cobora pe calea aceea și, văzându-l, a trecut pe alături. De

asemenea și un levit, ajungând în acel loc și văzând, a trecut pe alături“ (Lc. 10, 31-32). Aici se vede cel mai bine absența legăturii cu Dumnezeu în relația de la om la om, reliefându-se astfel conștiința adormită care conduce la formalism și ritualism – în nici un caz la jertfa de sine pentru aproapele prin sacrificarea măcar într-o minimă măsură a unei părți din timpul și programul interesului nostru personal. Scrie Sfântul Isaac Sirul: „folosul aproapelui este roada ta“ (*Filocalia*, vol. X). Iar o zicală din popor sună așa: „milostenia sparge cerul și ajunge direct la picioarele Tronului lui Dumnezeu“. Odată stricată și împietrită, inima devine izvorul tuturor relelor: „din inima omului ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea“ (Mc. 7, 21-22).

O a doua etapă a demonizării rezultată din sporirea în răutate prin adăugarea de păcate peste păcate, implică pe lângă lipsa de compasiune pentru aproapele și o formă de egoism feroce, de mentalitate strict „legistă“ cu privire la mântuire, prin ... „grija de aproapele“! Dar ce fel de grijă? Oare grija mamei față de prunc sau a fratelui mai mare față de cel mai mic? Nu, nicidecum, ci dimpotrivă! Unei astfel de „griji“, Mântuitorul îi răspunde: „Nu judecați ca să nu fiți judecați!“ (Mt. 7, 1). „De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă?“ (Lc. 6, 41). Iar Sfântul Apostol Iacov adaugă: „nu vă grăiți de rău unul pe altul, fraților, căci cel ce grăiește de rău pe frate ori judecă pe fratele său, grăiește de rău Legea și judecă Legea; iar dacă judeci Legea nu mai ești împlinitor al Legii, ci judecător al ei“ (Iac. 4, 11). Sub masca falsei corectitudini și prin exagerarea ostentativă a „grijii“ față de aproapele – se începe un adevărat plan de „mântuire“ a semenilor! Aici rațiunea bolnavă muncește din greu pentru a scormoni și a născoci tot soiul de ascunzișuri, de neconcordanțe, de „ilegalități“, de neputințe și de slăbiciuni, dar evidențiate nu cu scop de

îndreptare, ci de clevetire și de denigrare. Vorbirea de rău (care este odrasla invidiei, a zavistiei, a urii și a geloziei – patimi ce îmbracă foarte ușor veșminte de ... „temei teologic“!) și defăimarea vin în sprijinul cârcotașului, a cârtitorului și clevetitorului, pentru a-i masca de fapt propria frustrare, neputință și incompetență care, confruntate cu meritele aproapelui, ajung să îl ardă pentru că nu le suportă!

Boala aceasta sufletească este o măcinare continuă a omului „slab de înger“, care uită complet de grija față de sine, de propria sa oglindă sufletească, de mărunțimea cugetului său și se preocupă mai mult de „grija“ de mântuire a aproapelui... Nevindecabila boală (iremediabilă și irevocabilă ca diagnostic) paralizează bunul mers al societății noastre la toate nivelele ei, de la adulți și până la copii, deoarece se transmite printr-o educație defectuoasă sau neglijentă. În astfel de situații, de cele mai multe ori ne este dat să auzim ca justificare pretextul penibil: „m-am smintit!“ Dar oare de ce dovedim atâta neglijență și lipsă de atenție, când sminteala vatămă ambele suflete, atât pe cel smintit cât și pe cel smintitor? Nu degeaba a spus Iisus: „Vai lumii, din pricina smintelilor!“ (Mt. 18, 7), pentru că despre unul ca acesta (care s-a smintit) se poate spune că și-a ratat startul de mântuire, preocupat fiind de smintelile altora, nu de propria sa lucrare sufletească, neluând aminte la cuvântul Psalmistului: „cu oamenii cei care fac fărădelege nu mă voi însoți cu aleșii lor“ (Ps. 140, 4). Și tot Mântuitorul Însuși ne atrage iarăși atenția: „vai (și) omului aceuia prin care vine sminteala!“ (Mt. 18, 7). Altfel spus, încă un suflet osândit, pierzând șansa mântuirii... Căci și unul și celălalt, lipsiți fiind de virtutea dragostei creștine, se îngreuiază unul pe altul în drumul lor către împărăția lui Dumnezeu. Scris este: „voi înșivă n-ați intrat, iar pe cei ce voiau să intre i-ați împiedicat!“ (Lc. 11, 52)

Aici demonizarea se adâncește până la necredința sfidătoare – prin ignorarea totală a poruncilor divine, prin

luarea în răs a învățăturilor Scripturii, prin lepădarea lucrării duhovnicești, totul culminând cu rățacirea sufletească – iar uneori chiar cu rățacirea minții... Dacă împietrirea inimii cumva s-ar mai putea dezlega prin semne, prin sfaturi, prin încercări, cu ajutorul semenilor sau prin lucrarea de misiune a Bisericii (printr-o predică, printr-o rugăciune, printr-o Slujbă Sfântă – fie ea Taină sau ierurgie), în schimb rățacirea minții conduce de-a dreptul la dezastre ireparabile! Pătimașul fără opreliște, hulitorul de cele sfinte, ateul, vorbitorul de rău, calomniatorul – toți aceștia par foarte interesați înaintea propriilor lor ochi! Atât de interesați, încât părerile lor personale devin „dogme“ și „canoane“, sunt convinși că ei dețin adevărul absolut, singuri își așază pedestal propriei personalități, devenind sărmanii victimele propriilor victimizări!... Iar dacă vreodată li s-ar face observația că ceea ce spun sau susțin nu ar fi chiar adevărat, replică îndată: „atunci de ce Dumnezeu nu ne-a pedepsit până acum? Asta nu înseamnă că avem dreptate?!...“ Și dacă îi întrebi, ei din modestie și din smerenie nu vor să spună toate câte știu și au văzut, pentru că „sminteala“ ar fi atunci cu mult mai mare decât s-ar crede...! Având însă foarte multă „bunăvoință“, păstrează o anumită măsură în descoperirea „neregulilor“ și a „fărădelegilor“ care-i împresoară de pretutindeni!

În cele din urmă, cea mai de jos treaptă a demonizării, mai adâncă și mai gravă decât împietrirea inimii și decât rățacirea minții, este întunecarea totală sau orbirea sufletească. Pe această treaptă, faptele omului nu mai au nici un reper moral sau spiritual. Se produce atât pierderea echilibrului rațional, cât și dezintegrarea omeniei din noi, precum zice și Sfânta Evanghelie: „oare, fiii cărui duh sunteți?“ (Lc. 9, 55). Iar Apostolul îndeamnă: „cercați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu!“ (I In. 4, 1); pentru că „dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult!“ (Mt. 6, 23), căci „cel ce umblă în întuneric nu știe

unde merge!“ (In. 12, 35). Pildă muștrătoare în acest sens, ca un avertisment înfricoșător, ne stă în fața ochilor soarta lui Iuda Iscarioteanul: „după împărtașanie – a intrat satana în el!“ (In. 13, 27); „deci, după ce a luat acela bucată de Pâine, a ieșit numaidecât. Și era noapte...“ (In. 12, 30)

Tot astfel, demonizații de ieri sau de azi pierd contactul cu Legea scrisă a lui Dumnezeu, rup Legământul Lui cu noi și aleg învățătura greșită a rătăcirilor de care nu va mai răspunde însă nimeni altcineva în locul lor – ci doar fiecare în nume propriu! Dar nu sub adumbrirea harului dumnezeiesc, ci părăsiți de Duhul Sfânt și lăsați la „sfatul“ minții lor trufase: „Cel ce locuiește în ceruri va râde de dâșii și Domnul îi va batjocori pe ei!“ (Ps. 2, 4). Iar de aici – finalul tragic: îmbrățișarea ateismului și a necredinței, a sectelor sau a altor religii – unii reușind să încheie chiar și pact cu diavolul. Iar consecința cea mai răspândită astăzi a acestei lepădări de dreapta credință este apelarea la vrăji, farmece și descânțece – tot atâtea ineptii ale unor minți netede cu rațiunea diluată, care împart iluzii comerciale oamenilor lipsiți de un suport sufletesc sănătos, sub forma feluritelor „suveniruri“ banale și ridicole – de la găina din ogradă până la haina personală sau tot felul de „licori“ și „elixiruri“ codificate cu tot felul de formule fantasmagorice, storcând astfel buzunarele celor cu minte și credință slabe, înșelând oameni rând pe rând, de la intelectuali de marcă până la mediocri de duzină, făcându-i să reducă în mintea lor pe Dumnezeu și voia Lui cea sfântă la câteva mărunțișuri materiale infecte – care să țină loc de „dumnezeu“ – precum făcuseră odinioară evreii în pustie: „au schimbat slava Lui într-o asemănare de vițel care mănâncă iarbă!“ (Ps. 105, 20)

În vremea noastră, două milenii întregi de creștinism sunt anulate prin lenea, nepăsarea, uitarea, comoditatea, dezinteresul față de Adevărul-Hristos și conștiința adormită a creștinilor aflați în căutarea acerbă a unui Dumnezeu Căruia să-I strige din răspuțeri: „dă-ne totul pe degeaba

căci noi nu ne putem osteni și nevoi!“ În ciuda tuturor acestora, Iisus Euharistic veghează dintru înălțimea Sfântului Prestol la mântuirea noastră, iar demonizaților acestei lumi fără de Dumnezeu nu le rămâne decât să strige neîncetat: „Ce ai Tu cu noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești?“ (Mt. 8, 29). Precum atunci, așa și acum: oamenii decăzuți din har și refugiați la „adăpostul“ propriilor lor patimi de ocară, Îl roagă pururea pe Iisus „să plece din hotarele lor“ (Mt. 8, 33). Adică din comoditatea lor spirituală, materială, financiară, ca să nu-i mai „obosească“ cu atâtea „obligații“ și „îndatoriri“ creștine... Scris este însă că Iisus le va răspunde fără de cruțare: „Nu vă cunosc pe voi!“ (Mt. 25, 12), „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui!“ (Mt. 25, 41). Căci „vor ieși cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii!“ (In. 5, 29); dar „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară!“ (In. 6, 37), căci „pe dătătorul de bunăvoie îl iubește Dumnezeu“ (II Cor. 9, 7).

Slăbănogirea omului – plata îndepărtării de Dumnezeu

„Putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele“ (Mt. 9, 6). „A suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute“ (In. 20, 22-23). „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer“ (Mt. 18, 18). „Pentru păcatele mele cele multe mi se îmbolnăvește trupul, și slăbește sufletul meu“ (Paraclisul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu). „Doamne Dumnezeule, Mielușelul lui Dumnezeu, Fiul Tatălui, Cel Ce ridici păcatul lumii, miluiește-ne pe noi, Cel ce ridici păcatele lumii!“ (Doxologia Mare) „Și eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele, în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!“ (Molitfelnic)

Învățăturile Sfintei Evanghelii cuprinse în parabolele Mântuitorului au rămas la fel de actuale acum, în vremea noastră, ca și atunci, în urmă cu două mii de ani. Pentru că atât conținutul poftei cât și forma păcatului au rămas aceleași. Singurul lucru nou care se petrece în lume este păcătuirea sau îndreptarea fiecărui om prin propria sa voință. Voință care poate fi pusă în lucrare fie spre săvârșirea binelui, a faptelor bune, spre împlinirea virtuților ca răspuns la întrebarea lui Iisus „Voiești să te faci sănătos?” (In. 5, 6), fie spre săvârșirea răului, a faptelor rele, adică a păcatelor. Cuvântul Scripturii – „duhul este osârduitor, dar trupul este neputincios” (Mt. 26, 41) ne arată, desigur, faptul că putem greși și păcătui chiar și fără să voim în mod intenționat aceasta. Concepția duhovnicească a Sfântului Apostol Pavel (anume formulată pentru a sensibiliza inima împietrită în nesimțire și nepăsare prin păcătuirea fără măsură și fără oprire) este exprimată în constatarea aducătoare de smerenie: „nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc...” (Rom. 7, 19). Acesta este un cuvânt care totuși poate da un anumit curaj omului care păstrează o urmă de conștiință în rațiunile viețuirii sale pe pământ. Și tot marele Pavel formulează magistral povața părintească (pe cât de elegantă în exprimare, pe atât de categorică în cuprindere): „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos!” (I Cor. 6, 12). Altfel spus, orice alegere făcută în viață cu discernământ este o lucrare duhovnicească pusă ca o barieră în calea păcatului. Spunea Sfântul Antonie cel Mare că „de va vrea omul se va mântui, iar de nu va vrea nu se va mântui”; și iarăși: „de va voi omul – le poate pe toate câte le voiește” (*Patericul Egiptean*).

Pentru a înțelege anumite forme ale păcatului, trebuie să avem în vedere starea de după cădere a firii umane. Zice Scriptura: „Făcutu-s-a omul cel dintâi, Adam, cu suflet viu” (I Cor. 15, 45) și „l-a lăsat în mâna sfatului său” (Sir. 15, 14). Avem așadar de a face cu o forță de sine voitoare

care gravitează în jurul unui punct. Atunci când te situezi în punctul numit „Adevăr“ vei gravita în jurul lui Dumnezeu, adică în jurul virtuții: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 6). Când gravităm în jurul altui punct, opus Adevărului, (numit „minciună“ sau „adevăr strâmbat“), atunci deja nu mai vorbim de Adevărul absolut, Hristos – „Lumina lumii“ (In. 8, 12), ci vorbim de „tatăl minciunii“ (In. 8, 44) – diavolul. Așadar, dacă nu mai gravităm în jurul Adevărului și al virtuții, atunci gravităm în jurul păcatului: doar „Adevărul vă va face liberi“ (In. 8, 32) pentru că „oricine săvârșește păcatul este rob al păcatului“ (In. 8, 34). Robie care înseamnă suprimarea dreptului de a fi cu Dumnezeu.

Ce este interesant, însă, e că (pe orice poziție s-ar situa) omul va reacționa la fel. Adormindu-i conștiința, el nu mai realizează depărtarea sa de Dumnezeu. Și totuși, insistă ca Dumnezeu să-l asculte și să-i îndeplinească cererile. Ba, mai mult decât atât, dacă în vechime strămoșul Adam a putut reproșa Domnului: „femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom și am mâncat“ (Fac. 3, 12), astăzi oamenii au de făcut reproșuri mult mai puerile: „dacă Dumnezeu e bunătate și iubire și dragoste – atunci cum de suportă atâtea rele și nedreptăți pe pământ?“ Dar nimeni nu se întreabă întru sine cum de nu ne pedepsește Dumnezeu pentru mulțimea atâtor fărădelegi, de vreme ce pe Adam l-a pedepsit doar pentru o singură gustare din rodul pomului cunoștinței binelui și răului?!... O astfel de atitudine nu reprezintă altceva decât tot o călcare a voii lui Dumnezeu și o ofensă la adresa sfințeniei Lui.

Oamenii vremurilor de astăzi nu mai vor să cunoască și să recunoască gravitatea păcatelor săvârșite – fie din nepăsare, fie din lene, din uitare sau dezinteres. Cu toate că orice conștiință care se trezește mărturisește adevărul că noi, oamenii, suntem fii Unui Dumnezeu Răscumpărător Care Și-a revărsat întreaga Sa iubire peste lume prin jertfa Fiului Său pe Cruce... Și, mai mult decât atât, pentru a ne arăta în chip

desăvârșit dragostea Sa părintească și sfântă, ca unor fii adevărați nu nelegitimi, ne mai și dă să-I mâncăm propriul Său Trup și să-I bem propriul Său Sânge, „carnea euharistică”: „și Cuvântul S-a făcut trup!” (In. 1, 14). La un asemenea prea-plin de iubire se adaugă și faptele Cuvântului întrupat, Iisus Hristos – Cel Care, vreme de trei ani și jumătate, a vindecat pe toți cei bolnavi, a hrănit mulțimile flămânde, a tămăduit toată neputința în popor, arătând adâncă și nețăr-murită milă față de făptura umană, față de om – „regele creației”. Prin însăși viața Sa, pur și simplu a explicat lumii că toate nesfârșitele suferințe, boli și neputințe sunt rezultatul lucrărilor diavolului și ale slugilor sale asupra omului care a pierdut legătura cu Dumnezeu: „ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin Isaia proorocul, care zice: «Acesta neputințele noastre a luat și bolile noastre le-a purtat!»” (Mt. 8, 17). Căci „n-ai răbdat, Stăpâne, pentru îndurările milei Tale, să vezi neamul omenesc chinuit de diavol, ci ai venit și ne-ai mântuit pe noi” (Taina Sfântului Botez); adică n-a suferit Cel Preafrumos ca frumusețea chipului divin și chemarea la asemănare întipărite în om prin chiar actul creării lui, să fie mutilate de păcat și batjocorite spre răsul diavolului. Cât dor și câtă dragoste și ce desăvârșire a revărsat Sfânta Treime atunci când a cugetat întru Sine să facă o făptură care pe toate să le întrecă și să stăpânească toată zidirea, ... o icoană fidelă a lui Dumnezeu Cel nemărginit și necuprins în persoana lui Adam – un microcosmos cu putință de văzut și de atins, frumos și delicat, făcut cu multă înțelepciune de către Dumnezeu, Ziditorul său: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră!” (Fac. 1, 26)... Câtă iubire cuprinsă în strădania Creatorului de a-l asemana pe om cu Sine Însuși! Aceasta este toată desăvârșirea iubirii Sfintei Treimi pentru creația Sa. Iar la toată această bunăvoință, omul s-a gândit să mulțumească Domnului Dumnezeu prin „sfătuirea de taină” cu vrăjmașul și potrivnicul Său, diavolul, și prin urmarea cu rigurozitate a îndemnurilor acestuia:

„în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu!“ (Fac. 3, 5). Ceea ce a și făcut ca omul, ajuns „dumnezeu“ prin sine, să fie izgonit de la fața Dumnezeului Celui viu și adevărat. De-acum ajutorul omului este împletit cu blestem din partea lui Dumnezeu: „blestemat va fi pământul pentru tine! Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului! În sudoarea fetei tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat“ (Fac. 3, 17-19). Iar primul semn al slăbănogirii omului este tocmai alungarea lui de la fața lui Dumnezeu: „pământ ești și în pământ te vei întoarce!“ (Fac. 3, 19). Cu alte cuvinte, nu mai ești omul mistic, înduhovnicit, cum erai la început, luminos și strălucitor. Căci ai pierdut nestricăciunea, pentru că ai pierdut lumina dumnezeiască. Prin neascultare, omul coruptibil, supus căderii, a ajuns corupt și căzut. Am fost creați să fim călăuziți și păziți de Dumnezeu prin cuvânt, iar nu prin literă, fără Lege scrisă, căci „litera ucide, iar Duhul face viu“ (II Cor. 3, 6). Din nefericire, litera ucide tocmai pentru că – tot Scriptura o spune – „ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, duh este!“ (In. 3, 6). De aceea, ceea ce dobândesc teologii cei adevărați, luminătorii Bisericii, rugătorii din pustie, prin trăire autentică și aspre nevointe ascetice – nu e decât ceea ce Dumnezeu ne-a dăruit ca dar dintru început, atunci când ne-a creat. E drept că Adam nu gustase încă dulceața învierii, pentru ca să cunoască pe deplin, în chip matur, valoarea necuprinsă a iubirii pe care i-o dăruise Dumnezeu ca unui rege al întregii zidiri...

Un alt pas pe calea slăbănogirii, după trupul cel de lut, a fost îmbrăcarea în „haine de piele“, tâlcuite ca fiind mortalitatea biologică, firea animalică marcată de dulceața simțirii materialnice: „a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat“ (Fac. 3, 21). Câtă slăbiciune și câtă umilință, totuși, să pierzi calitatea

duhovnicească a puterii lucrării cuvântului și să primești în schimb plăcerea propriei cărnii, din pricina neatenției și a lipsei de trezvie față de împlinirea poruncii lui Dumnezeu! Iată cum lucrează păcatul în om: deși Adam știe că nu e bine să nu asculte și să calce porunca, totuși, mânat de poftă, o face – și greșește: „femeia a zis către șarpe: «Roade din pomii Raiului putem să mâncăm; numai din rodul pomului celui din mijlocul Raiului ne-a zis Dumnezeu: «Să nu mâncați din el, nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!»“ (Fac. 3, 2-3). Atunci – de ce a mai mâncat?!... Tocmai pentru că a fost ispitit spre plăcerea simțurilor și spre nesațul poftelor!... Și iată ce descoperire grozavă a făcut omul după gustarea din pomul oprit: „au cunoscut că erau goi, și au cusut frunze de smochin și și-au făcut acoperăminte“ (Fac. 3, 7). Aceasta este starea de slăbănogire pe care o așterne timpul peste om și peste conștiința lui!

În schimb, dacă atunci mai avea o conștiință (căci, rușinându-se, „s-au ascuns Adam și femeia lui de fața Domnului Dumnezeu printre pomii Raiului“ – Fac. 3, 8), acum umanitatea nu numai că nu se mai rușinează, ba chiar se afișează încă și mai despuiată și mai destrăbălată decât atunci!... Atunci ascunzându-se doar de fața Singurului Dumnezeu (deși fără nici un rost, de vreme ce El Însuși știa preabine cum i-a creat), iar astăzi smintind prin dezmăț până și pe cei care încă nu s-au golit de tot la suflet, la minte și la inimă... Intimitatea proprie firii umane e la originea ei un lucru îngeresc, fiind transmisă omului pe calea sufletului care este de proveniență divină; la zidirea fiecărei persoane umane mii de arhangheli și zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulți și „serafimii cei cu câte șase aripi – cu două acoperindu-și fețele, cu două picioarele, iar cu două înălțându-se, zboară, cântare de biruință cântând, strigând, glas înălțând și grăind: «Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot! Plin este cerul și pământul de slava Ta!»“ (Is. 6, 2-3), puterile trupești nefiind nici bărbați, nici

femei – pentru că „nici nu se însoară, nici nu se mărită” (Mc. 12, 25). Dar lumea căzută a făpturilor omenești necinstește icoana creației dumnezeiești prin cele mai sinistre urgii ale plăcerilor nestăpânite potrivnice firii, care nu pot duce decât la întrebarea lui Hristos din Sfânta Evanghelie: „Ce este mai lesne a zice: «Iertate sunt păcatele tale!», sau a zice: «Scoală-te și umblă!»?” (Mt. 9, 5). Oare câți dintre noi mai merităm iertarea sau mila lui Dumnezeu de vreme ce nici măcar nu mai conștientizăm măsura fărădelegilor noastre? Omul a ajuns să fie supus atât slăbănogirii trupești, prin moartea dobândită de Adam prin măncarea din pomul oprit la sfatul diavolului („în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!” – Fac. 2, 17), cât și slăbănogirii sufletești, ca rezultat direct al păcatelor trupești săvârșite prin simțuri spre plăcerea carnală, prin lăcomie, îmbuibare și poftă nestăpânită – până la moartea conștiinței, atunci când tot alaiul patimilor ajunge un lucru firesc și intră în normalitate. Aici intervine Dumnezeu, în Taina dezlegării prin pocăință – cheia împăcării cu Dumnezeu.

Dezlegare făcută în Numele Tatălui – prin mila Lui față de lume și răscumpărarea ei prin jertfa Fiului Său – pentru ca aceasta să nu fie zadarnică, ci spre restaurarea desăvârșită a omului după chipul Rațiunii divine: „Legea Ta cugetarea mea este!” (Ps. 118, 174)

Dezlegare făcută în Numele Fiului – aceea prin care se va mântui tot omul care păstrează în inima sa învățăturile sfinte și tainele minunate descoperite de către Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului: „cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește!” (In. 14, 21). Această dezlegare de păcate este condiționată și de o altă etapă: iertarea lor. Ori iertarea implică oprirea păcatului și înlocuirea oricărui viciu cu virtutea opusă acestuia. Altfel dezlegarea nu e lucrătoare pentru că nu e ziditoare: „iertate îți sunt păcatele tale” (Mc. 2, 5), „de acum să nu mai păcătuiești!” (In. 5, 14). Scris este că: „Iisus, văzând credința lor, a zis

slăbănogului: Îndrăznește, fiule!“ (Mt. 9, 2). Semnalăm aici un lucru foarte important consemnat de către Sfinții Părinți: este nevoie să părăsești păcatul cât încă o mai poți face pentru ca să iei cununa cea veșnică; pentru că, dacă te-a părăsit păcatul pe tine (din neputința firii), aceea nu este virtute înaintea lui Dumnezeu. E adevărat că slăbănogul menționat în Evanghelie era suferind; dar avea credință și părăsise deja de mult păcatul, și de aceea a îndrăznit să se apropie de Hristos și să primească iertarea și dezlegarea suferinței sale: „Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă!“ (In. 5, 8). Aici stă probabil toată înțelepciunea cuprinsă în textul evanghelic: slăbănogirea te poate distruge mai rău decât păcatul în sine, prin lășitatea pe care ți-o induce. Adică prin lipsa de curaj față de datoria de a răspunde pentru fapta săvârșită. Adam, auzind pașii lui Dumnezeu, s-a ascuns; n-a mai putut înfrunta întâlnirea cu El. Cântă Proorocul: „Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor!“ (Ps. 1, 1), „Fericiți toți cei ce nădăduiesc în Domnul“ (Ps. 2, 12), iar Apostolul adaugă: „Fericit este bărbatul care răbdă ispita!“ (Iac. 1, 12) „Să nu întorci fața Ta de la sluga Ta; când mă necăjesc, degrab mă auzi; ia aminte spre sufletul meu și-l mântuiește pe el!“ (Prochimenul Mare, Vecernia Duminicii iertării). Omul lipsit de bărbăție se ascunde de responsabilitatea păcatului săvârșit și de urmările lui: „dar dacă Dumnezeu e bun și milostiv, de ce nu ne iartă?“ s-ar întreba iarăși cârtitorii. Dar ce ai făcut tu concret spre mântuirea și curățirea ta, ca să fii iertat? Ca să fii iertat tu, ca om căzut din ispitirea diavolului, Hristos a murit pe Cruce. Zice Sfântul Apostol Pavel: „lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume“ (Gal. 6, 14) căci „nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine!“ (Gal. 2, 20)

Și, în fine, dezlegare făcută în Numele Duhului Sfânt: aceasta este „Cinzecimea“ particulară a fiecăruia dintre noi, petrecută în mod personal, doar între noi și Dumnezeu. Prin Duhul Sfânt ne curățim solzii nevederii duhovnicești,

găsim calea de a ne reveni întru sine, precum fiul cel risipitor; descoperim pocăința vameșului, găsim drumul Damascului – acolo unde Hristos ne învăluie nu numai în Lumina Botezului, dar și în iubirea Sfintei Euharistii. El vrea ca noi să ne întoarcem cu totul către Dânsul, slujindu-L și cu mintea, și cu inima, și cu sufletul, și cu tot trupul. El vrea să devenim cu toții mădulare ale Lui, fiecare în parte. Căci Duhul Sfânt Însuși dorește să Se pogoare nu doar în chip de limbi ca de foc, ci ar vrea să Se reverse din belșug în șuvoaie de cascade, pentru a ne face vase sfințite ale Bisericii lui Hristos. Așa s-au preamărit sfinții diaconi, preoți și arhieriei ca slujitori ai harului Legii celei noi. Așa au izvorât mir moaștele celor așerosiți Domnului prin har, credință și fapte bune – trupurile cele smerite ale Sfinților, osemintele lor vindecătoare: „bucura-se-vor oasele cele smerite!” (Ps. 50, 9), prin necontenita rugăciune: „Rugați-vă neîncetat!” (I Tes. 5, 17)

„Duhul Tău Cel Sfânt nu-L lua de la mine!” (Ps. 50, 12), „Duhul Tău Cel Bun să mă povățuiască la pământul dreptății!” (Ps. 142, 10), „Iertate sunt păcatele ei cele multe, căci mult a iubit. Iar cui se iartă puțin, puțin iubește” (Lc. 7, 47) „că n-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință!” (Mt. 9, 13). Numai oamenii fără de Dumnezeu, care nu mai au credința cea adevărată, pot spune astăzi precum cei de acum două mii de ani: „Cine este Acesta care grăiește hule? Cine poate să ierte păcatele decât Unul Dumnezeu?!” (Lc. 5, 21). Lor, însă, Iisus le va răspunde: „Nu vă cunosc pe voi!” (Mt. 25, 12) pentru că „nu oricine Îmi zice: «Doamne, Doamne!» va intra în împărăția cerurilor” (Mt. 7, 21), căci „împărăția cerurilor se ia prin străduință, iar cei ce se silesc pun mâna pe ea” (Mt. 11, 12).

„Iar Iisus, cunoscând gândurile lor, răspunzând a zis către ei: Ce cugetați în inimile voastre? Ce este mai ușor? A zice: Iertate sunt păcatele tale, sau a zice: Scoală și umbilă? Să știți că Fiul Omului are pe pământ putere să ierte

păcatele!“ (Lc. 5, 22-24) „Iar mulțimile văzând acestea, s-au înspăimântat și au slăvit pe Dumnezeu, Cel Care dă oamenilor asemenea putere“ (Mt. 9, 8): „în Numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma; peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși!“ (Mc. 16, 17-18) „Duh este Dumnezeu și cei ce Îl se închină trebuie să Îl se închine în Duh și în Adevăr!“ (In. 4, 24)

Vederea trupească și vederea duhovnicească

„Dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască“ (Lc. 24, 16). „Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte“ (Mc. 8, 18). „Luminătorul trupului este ochiul“ (Mc. 6, 22). „Ridicat-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu“ (Ps. 120, 1). „Ochii Domnului spre cei ce se tem de Dânsul, spre cei ce nădăjduiesc în mila Lui“ (Ps. 32, 18). „Dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă“ (Mt. 15, 14). „Vai vouă, călăuze oarbe!“ (Mt. 23, 16). „Călăuze oarbe care strecurați tântarul și înghițiți cămila“ (Mt. 23, 24). „Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară“ (Mt. 23, 26).

În cuprinsul nenumăratelor învățături ale Sfințelor Scripturi, Sfinții Prooroci și Apostoli, inspirați de Duhul lui Dumnezeu, au folosit adesea diferite tehnici literare și mijloace stilistice pentru a face trimitere atât la puterea naturală a ochilor de a vedea lumina, cât și la neputința

accidentală de a se mai bucura de aceasta din pricina orbirii. Dincolo de aspectul fizic, material, trupesc al lucrurilor, se face de fapt referire la aspectul spiritual, duhovnicesc, al stării lăuntrice a sufletului care – potrivit lucrării pe care o săvârșește – poate ajunge de la un preaplin al vederii dumnezeiești până la golirea produsă de uitarea lui Dumnezeu: „toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut“ (Ps. 13, 3). Abaterea și netrebnicia pe care le constată cu profundă amărăciune Psalmistul înseamnă, desigur, întreruperea comuniunii dintre om și Dumnezeu, dintre pământ și cer, dintre Sfinții Bisericii triumfătoare și credincioșii Bisericii luptătoare, chiar și dintre semenii înșiși – cu proprii lor prieteni, cu rudele și cunoscuții – prin necunoașterea, dezinteresul sau nevolnica pricepere a voii sfinte a lui Dumnezeu, astfel pierzându-se din vedere lucrul cel mai important din rânduiala vieții creștine: integrarea în ceea ce numim comunitatea spirituală sau comuniunea duhovnicească.

Măsura vederii sau a nevederii omenеști poate fi cunoscută prin exprimarea și considerarea în deplină libertate a tot ceea ce percepem prin raportarea la mediul înconjurător. Cel mai adesea vorbim de vedere în sensul strict biologic-trupesc, ca despre cel mai important dintre cele cinci simțuri, al cărui analizator – ochiul – este principalul senzor anatomic care ne pune în legătură cu toate cele din jurul nostru. A vedea înseamnă a stabili legătura interiorului cu exteriorul. Vederea furnizează nouă informații din zece asupra mediului înconjurător, nu numai în diferențierea luminozității, formelor și culorilor, dar și în orientarea în spațiu, în menținerea echilibrului și a atenției. Cei mai mulți oameni se limitează la a exprima vederea lucrurilor exclusiv prin percepția lor personală indiferent de orice alte criterii. Dar nu e totul doar să vezi. De multe ori omul întreprinde o vedere de ansamblu asupra realității, lipsite însă de spiritul de analiză. Cuvântul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan „cercați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu“ (I

În. 4, 1) se referă tocmai la posibilitatea înșelării ca abatere sau rabat de la perceperea realității: „însuși satana se preface în înger al luminii“ (II Cor. 11, 14). Putem, așadar, vorbi despre vedere pur și simplu ca simț trupesc, fizic, biologic, și care poate suferi unele deficiențe prin posibilele afecțiuni ale ochiului, ca organ a cărui principală funcție este cea de a detecta lumina: „era un om orb din naștere“ (În. 9, 1). Astfel de deficiențe anatomice și fiziologice pot fi cauzate de diferenți factori interni și externi de influențare a stării de sănătate și pot fi remediate (sau nu) prin intervenția chirurgicală sau prin tratamente medicale corespunzătoare patologiei oftalmologice. Un exemplu în acest sens este cazul clinic al orbului din Evanghelie, căruia Iisus (ca „Cel prin Care cu adevărat toate s-au făcut“) „i-a uns cu tină ochii“ (În. 9, 6) pentru a interveni (cu puterea Sa divină cu care l-a zidit pe om din țărână) în reglarea sistemului de elemente oculare sensibil la schimbările de lumină și capabil să le transforme în impulsuri nervoase: „Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere“ (În. 9, 32). Relevant și semnificativ este faptul că Iisus săvârșește minunea spre slăvirea lui Dumnezeu: „Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu“ (În. 9, 3).

Orbirea trupească produsă în timpul vieții pământești poate fi rezultatul accidental al multor cauze – uneori necunoscute, alteori de-a dreptul inexplicabile, de la caz la caz, în funcție de capacitatea individuală de prevenție a bolilor și de protecție a organismului fiecăruia. Sfânta Evanghelie însă nu pe acest lucru pune accentul. Și aceasta pentru că, în firescul duhovnicesc al lucrurilor, Scriptura ne învață că „Domnul înțelepțește orbii“ (Ps. 145, 8). Adică le dăruiește o sporire a capacității de funcționare a tuturor celorlalte simțuri de care dispun pentru a echilibra astfel deficitul de sănătate. În cele ce urmează, însă, ne vom referi la vederea nu cu ochii trupului, ci cu cei ai sufletului – pe care o pot dobândi cei care (precum cei doi orbi pomeniți în pericopa

evangelică a Duminicii a șaptea de după Rusalii) sunt dor-nici de a primi darul lui Dumnezeu.

„Credeți că pot să fac Eu aceasta?” Întrebarea lui Iisus pare să fie o adevărată cercetare riguroasă, chiar stringentă, a stării sufletești din punct de vedere duhovnicesc. „Zis-au Lui: Da, Doamne!” (Mt. 9, 28). Drept pentru care „Iisus, văzând credința lor” (Mt. 9, 2) a trecut direct la lucrarea dumnezeiască vindecătoare: „Atunci S-a atins de ochii lor, zicând: După credința voastră, fie vouă!” (Mt. 9, 29). Iată un mod de a interveni spre corectarea vederii despre care (științific) nu avem încă o explicație – ci doar spiritual – ca putere divină ea însăși dăruită de Mântuitorul prin poruncă Apostolilor și urmașilor lor, arhierilor și preoților: „Tă-măduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați!” (Mt. 10, 8). Pentru că Iisus „a scos duhurile numai cu cuvântul și pe toți cei bolnavi i-a vindecat” (Mt. 8, 16); „a văzut pe soacra lui Petru zăcând, prinsă de friguri. Și S-a atins de mâna ei, și au lăsat-o frigurile” (Mt. 8, 14-15) – avea credință mare femeia aceea, nu era oricine, de vreme ce zice Scriptura că „s-a sculat și Îi slujea Lui” (Mt. 8, 15).

Și în cazul celor doi orbi Iisus verifică barometrul stării de sănătate, nu după rezultatul analizelor medicale de laborator verificate prin prisma parametrilor de referință stabiliți anterior, ci după trăirea duhovnicească autentică exprimată prin credință: „După credința voastră, fie vouă!” (Mt. 9, 29), indicând prin aceasta credința lucrătoare de fapte bune ca pe acea stare lăuntrică a omului plăcută lui Dumnezeu. „Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat” (Mt. 6, 22). Iată cum lumina din interior va răsări și în exterior: „și s-au deschis ochii lor!” (Mt. 9, 30). Au văzut și trupește și duhovnicește totodată.

De aici putem trage câteva concluzii referitoare la diferitele moduri de vedere spirituală accesibile omului.

În primul rând, vederea prin cunoașterea intelectuală. Aceasta poate forma un punct de vedere sănătos, dobândit prin acumularea de informații interpretate ca argumente ale cunoașterii. În acest sens Sfântul Apostol Petru scrie că „noi v-am adus la cunoștință puterea Domnului nostru Iisus Hristos și venirea Lui, nu luându-ne după basme meșteșugite, ci fiindcă am văzut slava Lui cu ochii noștri“ (II Ptr. 1, 16), iar Sfântul Apostol Cleopa remarcă și el la rândul său problema absenței argumentelor cunoașterii atunci când Îi răspunde lui Hristos Cel Înviat că „niște femei de ale noastre ne-au spăimântat ducându-se dis-de-diminează la mormânt, și, negăsind trupul Lui, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu“ (Lc. 24, 22-23).

În al doilea rând, vederea prin trăire sufletească, adică prin convingerea profundă că Dumnezeu nu trebuie ispitit, cercetat. Pe Dumnezeu poți doar să Îl rogi, devenind insistent cu El, să fii perseverent, convins că poate să-ți împlinească cererea – și astfel reușești să te rogi cu adevărat: „toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea!“ (Mc. 11, 24); „cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide!“ (Mt. 7, 7)

În al treilea rând, vederea prin inteligența minții. Expresii precum „minte iute“ sau „inteligență sclipitoare“, „gândire rapidă“, om care „prinde repede“ sau „înțelege ușor“ sunt deseori și în mod obișnuit folosite în dialogul de la om la om cu privire la darul divin primit de vreo persoană, așa cum a fost înzestrată prin harul Duhului Sfânt și așa cum s-a format la ceea ce în popor se numește „școala vieții“.

Există însă și o vedere dobândită din trăirea practică, aceea a modelului paterical, care formează conținutul și esența înțelepciunii proprii bătrânilor îmbunătățiți și asceților cu discernământ: „- Dă-mi un cuvânt de folos, avva!; – Fiule, să ne rugăm ca Duhul Sfânt să ne lumineze mintea spre cuvânt cu putere multă, lucrător!“ (*Patericul*

Egiptean). Această cunoaștere din trăire și din practica nevoinei rugăciunii neîncetate unite cu postul și cu priveghearea au o cu totul altă valoare înaintea Domnului Dumnezeu. A oferi sfaturi și povețe numai din lecturile întreprinse, sau numai pe baza informațiilor dobândite exclusiv prin studiu cărturăresc, ca simplu proces de acumulare a cunoștințelor generale despre lucrările lui Dumnezeu – este ceva care ne va aduce la cuvântul mustrător al lui Iisus: „Nu știți ce cereți!” (Mt. 20, 22) și al Apostolului Său, marele Iacov: „nu puteți dobândi ce doriți; vă sfătuiți și vă războiți, și nu aveți, pentru că nu cereți. Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, ca voi să risipiți în plăceri” (Iac. 2, 3). Nu degeaba, cu alt prilej, Mântuitorul îi îndeamnă pe ucenicii Săi, în cele ce privesc trăirea și practica vieții duhovnicești: „nu vă îngrijiți dinainte ce veți vorbi, ci să vorbiți ceea ce se va da vouă în ceasul acela. Căci nu voi sunteți cei care veți vorbi, ci Duhul Sfânt” (Mc. 13, 11); și iarăși, în același sens: „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el” (In. 14, 23). Deci, din punct de vedere spiritual, omul începe să deschidă ochii cunoașterii, adică să pătrundă în miezul tainei, în lucrarea ei, doar pe calea sacramentală a Euharistiei: „a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii”. Așadar, Sfânta Împărtășanie a fost atunci pentru ei (și rămâne și astăzi pentru noi) calea prin care „le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile” (Lc. 24, 45) și unicul mod de întâlnire vie și adevărată cu Dumnezeu.

În ceea ce privește însă vederea duhovnicească, este cazul să fim cu mare grijă și atenție, pentru că luptele spirituale se duc necruțător pe toate fronturile: „mulți sunt cei ce se luptă cu noi din înălțimi!” (Ps. 55, 2); „lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întinericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh” (Efes. 6, 12). Așa se face că, într-o astfel de

confruntare, Apostolii (nedumeriți și contrariați) Îl întreabă pe Hristos – cu privire la demonul surd și mut: „De ce noi n-am putut să-l scoatem?” (Mt. 17, 19). Iar răspunsul vine pe măsura lipsei lor de cunoaștere a duhurilor și a răutății lucrărilor lor: „acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post” (Mt. 17, 21). Același lucru macină întreaga lume contemporană și astăzi, după două mii de ani de creștinism. Hristos a rostit atât un îndemn puternic (și ferm totodată) – „cine are urechi de auzit, să audă!” (Mt. 13, 9) – cât și un avertisment plin de seriozitate: „oricui i s-a dat mult, mult i se va cere, și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere!” (Lc. 12, 48). Drept pentru care Iisus, rezolvând în chip minunat și mai presus de fire problema orbirii trupești (vindecând nenumărații orbi pe care i-a întâlnit în cale), ridică însă și problema mai grea a orbirii spirituale. Tocmai pentru că în lucrarea de mântuire talantul trebuie înmulțit, nu îngropat: „se cuvenea ca tu să pui banii mei la zarafi, iar Eu, venind, aș fi luat ce este al Meu cu dobândă” (Mt. 25, 27). Părintele Arhimandrit Cleopa amintea deseori în predicile Sfinției sale un cuvânt de la Sfinții Părinți ai monahismului, care suna astfel: „rușinându-mă de cele ce învăț pe alții, voi începe și eu a face cele de folos pentru mântuire” (*Convorbiri duhovnicești*, vol. I).

În vremea noastră, cei doi orbi care vin înaintea lui Hristos, cerșind harul vederii și mila iertării păcatelor, reprezintă (credem noi) pe de o parte societatea „lumească”, zisă „necredincioasă” sau „nebisericască”, iar pe de altă parte societatea „eclezială”, zisă „credincioasă” sau „bisericioasă”. Societatea modernă, doldora de „cunoștințe științifice” și „materialism dialectic și istoric”, vătămată adânc de înfundurarea economiei și politicii atotbiruitoare, greu (sau deloc chiar) își mai pleacă genunchii în fața Icoanei lui Hristos sau urechea la sfintele Lui învățături. Pe de altă parte, dificultatea în care îl pune Biserica (cu toate canoanele și legile ei aspre, cu mulțimea interminabilă a rânduielilor și

diversitatea ametoare a tradițiilor, cu restricțiile și prescripțiile ei complicate) pe bietul om modern „liber-cuge-tător“ și „emancipat“ de orice prejudecăți, ajunge cu timpul să îl transforme pe acesta într-un creștin de fațadă, în realitate un orb fără credință încercată, tocmai pentru că nu mai primește tratamentul (dureros și amar prin osteneala pe care o implică) necesar vindecării – prin ridicarea din sclavia confortabilă a păcatului... Și astfel, precum spune marele Pavel, „își vor întoarce auzul de la adevăr și se vor abate către basme“ (II Tim. 4, 4), căutând „păstori“ al căror cuvânt să le gâdile auzul și să le spună doar ceea ce vor ei să asculte și să audă: „nu vor mai suferi învățătura sănătoasă, ci – dornici să-și desfăteze auzul – își vor grămădi învățători după poftele lor“ (II Tim. 4, 3).

Adormirea conștiinței devine astfel miopia necunoașterii, glaucomul încăpățănării și împotrivirii față de voia sfântă a lui Dumnezeu și cataracta învățăturilor greșite care rătăcesc mintea omului, abătând-o la „dumnezeu străin“ (Ps. 80, 8), împingând pe credincios de la dreapta viețuire la formalism schizoid și superficialitate bolnavă. „Ține dreptarul cuvintelor sănătoase pe care le-ai auzit de la mine!“ (II Tim. 1, 13) strigă Sfântul Apostol Pavel către urmașii săi. Așa doar pot creștinii să aleagă calea spre Lumină: „Eu sunt Lumina lumii“ (In. 8, 12) „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“ (In. 14, 6)! Vederea sănătoasă este de fapt întâlnirea cu Dumnezeu, păzirea poruncilor Lui, nădejdea de mântuire și întărirea în credință: „Privegheați, stați tari în credință, îmbărbătați-vă, întăriți-vă. Toate ale voastre cu dragoste să se facă“ (I Cor. 16, 13-14). Iar intrarea lui Iisus în lume se face prin ușa inimii și a voinței fiecăruia dintre noi: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie“ (Mc. 8, 34). De aceea, în fața lumii stă încă larg deschisă și primitoare ușa Bisericii care ne cheamă pe toți la mântuire: „stâlpul și temelie Adevărului“ (I Tim. 3, 15). Și tot așa cum afecțiunile

foarte delicate ale gingașilor ochi se descoperă greu, tot așa și vederea duhovnicească greu se dobândește. Omul care o are nu știe că o are; îi simte doar dulceața și îi recunoaște lucrarea: „arătând ucenicilor Săi slava Sa pe cât li se putea“ (Troparul Schimbării la Față) – nu pe măsura lui Hristos, ci pe măsura lor de cuprindere. La râul Iordan, la Botezul Domnului, Sfântul Ioan Botezătorul vedea deopotrivă trupește – „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor!“ (Mt. 3, 2), cât și duhovnicește: „Peste Care vei vedea Duhul coborându-Se și rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt!“ (In. 1, 33). Cine mai vede astăzi pe Duhul Sfânt?! „Fericiti cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!“ (Mt. 5, 8) Și Sfântul Apostol Pavel a ajuns să intre în lucrarea Duhului Sfânt dincolo de pricepere: „a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască“ (II Cor. 12, 4) „fie în trup, nu știu; fie în afară de trup, nu știu“ (II Cor. 12, 2).

Această lucrare sublimă a vindecării ochilor sufletești (adică de tămăduire a minții) se poate realiza numai prin păzirea cu strășnicie a sfințelor învățături revelate nouă din Cer: „știu de unde am venit și unde Mă duc“ (In. 8, 14); „Mă duc la Cel ce M-a trimis“ (In. 16, 5) și „Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe Care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște; voi Îl cunoașteți, că rămâne la voi și în voi va fi! Nu vă voi lăsa orfani“ (In. 14, 16-18).

Biserica are cea mai mare responsabilitate și putere în vindecarea umanității decăzute (cu condiția ca sfințiti ei slujitori să cunoască bine boala, altfel ... „dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă“ – Mt. 15, 14); avem în acest sens exemplul dureros al acestor „călăuze oarbe“ (Mt. 23, 16): „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că înconjurați marea și uscatul ca să faceți un ucenic, și dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei îndoit decât voi“ (Mt. 23,

15). Lipsa de instruire spirituală face din lucrătorii viei orbii teascului duhovnicesc care sălbătesc via. Poruncile devin obiceiuri, obiceiurile devin lege, legea devine neorânduială, neorânduiala devine obișnuință, obișnuința devine boală, boala slăbănogeste trupul și chinuiește sufletul, iar în final sufletul îl pierde pe Dumnezeu: „Nu vă cunosc pe voi!” (Mt. 25, 12). Dar oare – „Doamne, Doamne, au nu în Numele Tău am proorocit și nu în Numele Tău am scos demoni și nu în Numele Tău minuni multe am făcut?” (Mt. 7, 22)... la care Hristos iarăși le va răspunde: „Nu vă cunosc pe voi!” (Mt. 25, 12) „căci Numele lui Dumnezeu, din pricina voastră, este hulit între neamuri” (Rom. 2, 24). Păcatul săvârșit cu voia – dar minimalizat ridicol la nivel de „ispitire vrăjitoarească”, toate patimile proprii puse în cârca „negativismului” altor persoane sau a tot felul de „influențe malefice” – magie albă, magie neagră, descântec sau tarot – toate acestea și toate cele asemenea lor nu sunt altceva decât semne evidente de orbire a povățuitorului care le crede valabile, le acceptă lucrarea, le predică și le propovăduiește ca „explicații” și „tâlcuiri” duhovnicești ale răului din viața omului, mai tari chipurile chiar și decât Legea și Puterea Domnului Dumnezeu... „Scoate din temniță sufletul meu, ca să laude Numele Tău, Doamne!” (Ps. 141, 7); „Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită!” (Mt. 26, 41); „Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos” (Gal. 6, 14); „Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos?” (Rom. 8, 35)

„Atunci S-a atins de ochii lor, zicând” (deopotrivă și nouă și creștinătății întregi): „După credința voastră, fie vouă!” (Mt. 9, 29)... „Și s-au deschis ochii lor!” (Mt. 9, 30)

Dacă vom avea o credință sănătoasă, luminoasă, înțemeiată pe învățătura și jertfa lui Hristos, atunci vom culege și bucuria și roadele învierii Lui: „bucurie Evei în locul întristării i-ai dăruit” (Binecuvântările Învierii). Dacă vom fi șovăielnici, lași, fricoși, leneși și comozi, așteptând „ajutor

social“ de la Dumnezeu până și în viața duhovnicească, atunci probabil că vom auzi glasul lui Hristos, zicându-ne: „Iată, vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia, după cum este fapta lui“ (Apoc. 22, 12), „În Cetate nu va intra nimic pângărit și nimeni care e dat cu spurcăciunea și cu minciuna!“ (Apoc. 21, 27). Și, – ferească Dumnezeu! –, nu cumva să ajungem să pățim ca Iuda care „aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se, s-a spânzurat“ (Mt. 27, 5)... Pentru că nu bogăția materială și nu banii au puterea de a cumpăra mila lui Dumnezeu, ci inima bună și curată, înfrântă și smerită – aceea ne va mântui! „Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară“ (In. 6, 37) „iar ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela“ (Mt. 9, 31).

Lucrarea rugăciunii

Fără nici cea mai mică îndoială, sfânta rugăciune – numită de către Sfinții Părinți ai Bisericii „împărăteasa faptelor bune” – este fapta bună cea mai importantă pentru mântuirea sufletului, care îl aduce pe om la preadorita întâlnire cu Dumnezeu Cel Viu. Tocmai de aceea împlinirea ei nu depinde – și nu trebuie să depindă! – nici de spațiu, nici de timp. „Rugați-vă neîncetat!” (I Tes. 5, 17) strigă Apos-tolul peste veacuri; iar David Regele-Psalmist cântă: „Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda lui în gura mea” (Ps. 33, 1) și iarăși: „În tot locul stăpânirii Lui binecuvintează suflete al meu pe Domnul” (Ps. 102).

Lucrarea rugăciunii poate fi săvârșită atât personal, individual, ca pravilă de chilie, cât și comunitar sau obștesc, în sfântul locaș, ca rânduială bisericească după tipic. Aceasta o întâlnim la toate praznicele împărătești ca și în ajun de

sărbătoare atât în bisericile de enorie din sate și orașe, cât și în sfintele vetre monahale, fie ele mănăstiri mari sau schituri mici. Rugăciunea ce se face neconținut de către poporul creștin este felurită: de cerere, de mulțumire și de laudă. Cererile sunt rugăciuni adresate lui Dumnezeu în diferite prilejuri ale vieții numite „cereri de folos”: sănătate, iertare de păcate, ajutor, spor și ieșire din necazuri pricinuite de diavolul sau de semenii noștri. Rugăciunea de laudă este de preamărire a lui Dumnezeu pentru puterile și harul pe care le revărsă creștinilor care Îl cheamă, precum și pentru darurile bogate oferite lumii: pacea, soarele, căldura, hrana, apa etc. Rugăciunile de mulțumire sunt rugăciuni adresate lui Dumnezeu pentru orice ajutor primit de la Dânsul, cum ar fi ieșirea cu bine dintr-o încercare, izbăvirea de necaz, vindecarea de boli și cele asemenea.

Ceea ce trebuie să ne facă atenți este acest aspect: rugăciunea poate ajunge sau nu la Dumnezeu. Dumnezeu primește rugăciunea noastră și o împlinește luând mai întâi aminte la vrednicia sau nevrednicia cu care o rostim, adică cercetând starea sufletească în care ne aflăm: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!” (Mt. 5, 8) Altfel spus, rugăciunea să nu se facă într-un păcat: „Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău” (Mt. 5, 23-24). Psalmistul David ne îndeamnă: „Jertfește lui Dumnezeu jertfă de laudă și împlinește Celui Preaînalt făgăduințele tale” (Ps. 49, 15). Cel dintâi potrivit al rugăciunii în viața creștinului este duhul trândăviei, lenea care stinge râvna duhovnicească, aducând în suflet lăncezeală, nepăsare și amânare. Aici trebuie să fim atenți. Replica atât de răspândită astăzi „n-am timp să mă rog!” este de fapt un diagnostic dat sufletului: moartea sufletească sau lipsa de râvnă duhovnicească. Rugăciunea este începutul căii mântuirii pentru că ani de

zile învățăm să ne rugăm. Abia după ani de zile de experiență și deprindere vom învăța că rugăciunea este calea cea mai scurtă de întâlnire și convorbire cu Dumnezeu. Prima treaptă este a rugăciunii rostite cu limba și cu gura: „Atunci s-a umplut de bucurie gura noastră și limba noastră de veselie; atunci se zicea între neamuri: „Mari lucruri a făcut Domnul cu ei!“ (Ps. 125, 2), „Lăuda-voi pe Domnul foarte cu gura mea și în mijlocul multora Îl voi preaslăvi pe El“ (Ps. 108, 29), „Cu glasul meu către Domnul am strigat cu glasul meu către Domnul m-am rugat“ (Ps. 141, 1), „Doamne strigat-am către Tine auzi-mă!“ (Ps. 140, 1). Apoi, după aceste străduințe, urmează o treaptă superioară, cea a inimii și minții. Aici rugăciunea se subție ca firul care se toarce din caierul de lână, devenind fină și înaltă, după măiestria fiecărui nevoitor. Aici Dumnezeu împletește har, harismă, dragoste și iubire dumnezeiască: „Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară“ (In. 6, 37). Această rugăciune este consemnată de Psalmistul David în felul următor: „Rugatu-m-am feței Tale din toată inima mea“ (Ps. 118, 45). De aici începe firul de aur al rugăciunii înalte și smerite: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluește-mă pe mine păcătosul“, Sfântul Macarie Egipteanul descoperindu-ne că la fiecare rostire tainică sau glăsuțită cu smerenie, Hristos răspunde: „Iertate-ți sunt păcatele tale, fiule!“ Este singura rugăciune accesibilă tuturor știutorilor sau neștiutorilor de carte, care vor să urce în calea mântuirii.

Lucrarea lui Dumnezeu în rugăciune

Citind în Sfintele Scripturi vom afla că lucrarea rugăciunii împlinește chiar și lucruri mai presus de fire. Oprirea soarelui din mersul său pe cer de către Dumnezeu la ruga lui Iisus Navi, ca și rugăciunea lui Iezechia săvârșită cu fața la perete, apoi toate minunile din Vechiul Testament văzute în lumina proorociilor mesianice de venire a Mântuitorului, – toate sunt o dovadă în acest sens. Semnul lui Iona (care a fost înghițit de chit în mare), zămisirea minunată a Sarei: „Iată, la anul pe vremea asta am să vin iar pe la tine și Sarra, femeia ta, va avea un fiu“ (Fac. 18, 10) a Elisabetei, a Sfintei Ana, soția lui Ioachim, și acestea sunt o adevărată neîndoielnică a puterii rugăciunii; ca să nu mai spunem de îndemnul stăruitor al Mântuitorului Iisus Hristos Care le cere direct și explicit apostolilor Săi să privegheze în rugăciune. De altfel, Sfinții Apostoli și Evangheliști consemnează faptul că El Însuși „S-a suit în munte să Se roage singur“ (Mt. 14,

23); și iarăși în Grădina Ghetsimani, unde adesea Se ruga „Și, ieșind, s-a dus după obicei în Muntele Măslinilor, și ucenicii l-au urmat“ (Lc. 22, 39).

Am vrut să evidențiem toate acestea pentru faptul că noi creștinii, atunci când ne rugăm, o facem cu convingerea că desăvârșirea este o stare care nu ne privește pe noi, ci exclusiv pe Bunul Dumnezeu. De fapt, întreaga împreună-lu-crare a minții și a inimii reprezintă propria noastră responsabilitate. Și aceasta pentru că delicatețea sufletească necesară și implicită în lucrarea rugăciunii dă acesteia înălțime, valoare și autenticitate.

Cele trei însușiri fundamentale ale omului – de trebuință pentru dobândirea adevăratei rugăciuni – pomenite de către Sfinții Părinți sunt: neîntinarea trupească (sau fecioria), nevinovăția sufletească (sau inocența) și neprihănirea minții (sau curăția) – aceasta din urmă având ca impediment lupta duhovnicească a gândurilor: „Imaginația, podul dracilor“ (*Filocalia*, vol. VIII).

Curățenia trupească este legată de îngrijirea biologică a trupului: „Minte sănătoasă în trup sănătos“ (Sfântul Vasile cel Mare). Apoi este vorba despre patimile trupești de orice fel: lăcomia, desfrânarea, lipsa de măsură sau necumpătarrea: „Tot lucrul bun este încununat de măsură, de dreapta socoteală, urmând calea de mijloc. În ceea ce privește curăția sufletească, aceasta ține de starea de spirit în care te rogi – fie vesel, fie trist, nervos sau calm, agitat sau blând – toate au directă influență asupra rugăciunii și a lucrării Duhului Sfânt din ea: „Sufletul tulburat este tronul diavolului“ (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*). Iar în ceea ce privește curăția minții în rugăciune, trebuie să se țină seama de o calitate specială, numită trezvie sau atenție ori paza minții. Și aceasta pentru că lipsa concentrării nu ajută rugăciunea, ci aduce răspândire și împrăștiere, iar rugăciunea făcută într-o asemenea stare se aseamănă florii rare culeasă

împreună cu toate buruienile și ierburile la un loc, fără să-ți mai dai seama ce ai cules - spune Avva Dorotei.

Cum ar trebui să așezăm sufletul pentru o rugăciune caldă și primită de Dumnezeu? Cea dintâi condiție este aceasta: rugăciunea nu se lucrează decât pe un fond de smerenie autentică, fiind întemeiată numai pe dragostea față de Dumnezeu și de aproapele. Chiar de ne-am ruga toată viața, niciodată nu va fi ascultată de către Dumnezeu rugăciunea omului fals, prefăcut, a omului snob și duplicitar, precum zice Psalmistul: „Pe viclean urăște Domnul!” (Ps. 5, 6); și tot în Psalmi: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta” (Ps. 140, 2). Fără îndoială, nu există harul Duhului Sfânt în omul dublu, nu există lucrare în rugăciunea omului care nu este ca o oglindă în fața lui Dumnezeu.

Starea lăuntrică aduce sau depărtează pe Hristos din inima noastră: „Dă-mi, fiule, inima ta ca să-Mi fac locaș în ea”; „Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru!” (Lc. 17, 21). Smerenia este virtutea cea mai înaltă, „piatra scumpă din cununa dumnezeirii” (Sfântul Isaac Sirul). Abia în această stare împletită din blândețe, sfială, bună-tate, compasiune, afecțiune, părere de rău pentru suferințele semenilor – Duhul Sfânt odihnește peste omul rugător. Abia atunci rugăciunea nu mai reprezintă nicidecum o obligație, ci o adevărată desfătare a sufletului, o dorință fierbinte, o simțire adâncă pe care ai vrea să o păstrezi pentru totdeauna: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor așa Te dorește sufletul meu pe Tine Dumnezeule” (Ps. 41, 1). Atunci când rugăciunea constituie pentru noi o datorie impusă, o obligație silnică, un canon apăsător, o responsabilitate neliniștitoare sau chiar mustrare interioară – aceasta nu mai are nici o valoare. Dumnezeu nu este contabilul stărilor noastre interioare. Spune Apostolul: „Trupul este templul Duhului Sfânt” (I Cor. 6, 19). Așadar, cine-l cinstește ia cununa iar cine-l disprețuiește va fi pedepsit.

Dacă vrem ca întunericul din noi să fie lumină trebuie să primim lumina cea sfântă: „Eu sunt Lumina lumii!“ (In. 8, 12) – Cel Ce luminează pe tot omul care vine în lume: „Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume“ (In. 1, 9). „Lumină este Tatăl, Lumină este Fiul, Lumină este Duhul Sfânt“ – Treimea veșnică de o ființă Care străbate ființa și sufletele noastre din clipa zămislirii în pântecul mamei până la ultima clipă a suflării de viață din noi. Doar acea rugăciune va face veșnic minuni și va aduce folos semenilor, care va fi asemenea rugăciunii Sfântului Apostol Pavel și Sfântului Grigorie de Nyssa: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20).

Sfârșit și lui Dumnezeu slavă!

Cuprins

<i>Îndemn la Rugăciune pentru toți creștinii,</i> de Demostene Andronescu.....	5
Anul Nou, sau despre neîncetata făurire a Timpului.....	7
Crăciunul în suflet, în minte și în inimă	15
Postul trupesc și sufletesc – mijloc de curățire spirituală.....	20
Crăciunul, între Biserică și lume.....	26
Cei dintâi martori ai Nașterii lui Iisus – „Taina cea din veac ascunsă“.....	32
Dumnezeu-Omul în Taina Nașterii.....	39
Nașterea Pruncului Iisus – model de smerenie pentru familia creștină	45
Vameșul lăuntric și fariseul din afară: Sărutul lui Iuda	53
De la vameșul Zaheu la vameșii contemporani	61
Sfântul Ioan Botezătorul – chipul ascetului contemplativ.....	66
Botezul – apă și Duh Sfânt.....	73
Curățirea prin post și deosebirea adevărului de minciună.....	79
Sfințirea vaselor de slujbă și Sfințenia Dumnezeieștilor Taine	87
Postul – maica sănătății. Virtute și pocăință	94
La bucuria Învierii cu Iisus Hristos prin pocăința Mariei Egipteanca.....	98
Învierea duhovnicească a sufletului prin dumnezeiasca rugăciune.....	116

La Bunavestire, pe <i>Scara Raiului</i> spre slava Domnului	130
Drumul Crucii – Calea pocăinței sau despre nevoințele duhovnicești	146
Curățirea sufletului prin postul simțurilor	157
Urcușul duhovnicesc prin post și rugăciune	169
Învieirea lui Hristos, omorârea morții celei veșnice	178
Învieirea cea de obște. De la Ierusalimul pământesc la Ierusalimul ceresc al inimii.	195
Învieirea lui Hristos și Sfintele Mironosițe sau Femeia și Mântuirea Lumii	205
Toma – credință sau necredință?	227
„Nu am om!“ – „Iată Omul!“: Hristos și slăbănogeala lumii	237
Iisus Hristos și samarineanca Fotini sau Duhul Adevărului – Apa cea Vie	249
Sfânta Treime – Izvorul iubirii și al Sfinților	263
Pricinile de nevindecă ale orbirii sufletești.....	284
Hristos și înălțarea firii umane la Dumnezeu	296
Cincizecimea, Biserica și calea spre mântuire	306
Sfinții și Izvorul Harului – Inima Celui Blând și Smerit ..	321
Cuvântul Divin și vorbirea în deșert	328
Sfinții Apostoli și Evanghelia mântuirii	334
Demonizarea sufletească a călcătorilor de Lege.....	343
Slăbănogirea omului – plata îndepărtării de Dumnezeu ..	351
Vederea trupească și vederea duhovnicească	361
Lucrarea rugăciunii	372
Lucrarea lui Dumnezeu în rugăciune	375

La editura noastră au apărut:

- *Păstorul cel bun. Viața și minunile Sfântului Spiridon, episcopul Trinitundei, făcătorul de minuni*, Arhim. Antonios Pakalidis
- *Preotul Ioan Kalaidis*, de Marelă Atanasios, Mavrokefalos Anestis, Pavlidis Pavlos
- *Sinaxare necunoscute: Cuviosul Petru de Atroa*
- *Omorârea patimilor. Chemare la pocăință în vremuri de criză*, de Monahul Moise Aghioritul
- *Cuvinte din inimă*, de Stareța Macrina Vassopoulos
- *Povețe părintești*, de Arhim. Efreim Filoteitul
- *Epistole*, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Starețul Hagi Gheorghe Athonitul*, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Sfântul Arsenie Capadocianul*, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Părinți aghioriți*, de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Crâmpoie de viață*, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
- *Familiei ortodoxe, cu smerită dragoste*, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
- *Fericitul Iacov Talikis*, de profesorul Stelian Papadopoulos
- *Cu durere și dragoste pentru omul contemporan* (Vol. 1), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Trezire duhovnicească* (Vol. 2), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Nevoință duhovnicească* (Vol. 3), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Viața de familie* (Vol. 4), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Patimi și virtuți* (Vol. 5), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Despre rugăciune* (vol. 6), de Cuviosul Paisie Aghioritul
- *Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos*, de Arhimandritul Ignatie – Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Sfântul Nicolae Planas*, de Monahia Marta
- *Fericitul Stareț Gheorghe Karlidis*, de Monahul Moise Aghioritul
- *Starețul Varsanufie – Sfaturi către monahi și omilii duhovnicești*, de Mitropolitul Meletie de Nicopole
- *Cuviosul David „Bătrânul”*, Mănăstirea Cuviosul David, Eubee
- *Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului*
- *Acatistul și Paraclisul Sfinților Ciprian și Iustina*
- *Carte de rugăciuni*

- *Gândurile și înfruntarea lor*, de Ieromonahul Benedict Aghioritul
- *Patimile și vindecarea lor*, de Ieromonahul Benedict Aghioritul
- *Parastasele și folosul lor*, de Ieromonahul Benedict Aghioritul
- *Jertfă pentru viață*
- *Părintele Paisie mi-a spus*, de Atanasie Rakovalis
- *Bătrânul Arsenie Pustnicul*, de Monahul Iosif Dionisiatul
- *Starețul Efrem Katunakiotul*, de Ieromonahul Iosif Aghioritul
- *Sfaturi duhovnicești ale unui stareț de la Optina*
- *Ecumenismul*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Povățuire către pocăință – Îndreptar de spovedanie*, de Arhimandritul Atanasie Anastasiu
- *Karyes – Colina Sfinților (Sfinții Rafail, Nicolae și Irina)*, de Vasiliki Rallis
- *Tălcuirea Sfintei Liturghii*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Viața Cuviosului Paisie Aghioritul*, de Ieromonahul Isaac Aghioritul
- *Starețul Haralambie – Dascălul Rugăciunii minții*, de Monahul Iosif Dionisiatul
- *Mersul la Biserică*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Cele două extreme*, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
- *Pocăința*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Sfânta Nina cea întocmai cu apostolii*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
- *Ortodoxia: nădejdea popoarelor Europei*, de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
- *Ca aurul în topitoare*, de Anastasie Malamas
- *Despre purtarea crucii*, de Sfântul Teofan Zăvorățul
- *Ereziile contemporane – o adevărată amenințare*, de Monahul Arsenie Vliangoftis
- *Răspuns la o ficțiune (Codul lui Da Vinci)*
- *Îndumnezeirea – scopul vieții omului*, de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
- *Cuviosul Paisie Aghioritul – Mărturii ale închinătorilor*, de Nicolae Zurnazoglu
- *Picături de înțelepciune*

- *Greșit-am Ție, Dumnezeuul meu, primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc!*, de Ieromonahul Cosma
- *Despre ispite, întristări, dureri și răbdare*, de Sfântul Isaac Sirul cel de Dumnezeu-insuflat
- *Bolile și credinciosul*, de Ieromonahul Grigorie
- *Sunt anticalcedonienii ortodocși?*, de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
- *Fiți gata!*, de Ieromonahul Grigorie
- *Patericul Maicii Domnului*, de Arhimandritul Teofilact Marinakis
- *Părintele Matei de la Karakalu – Un lucrător tăcut al virtuții*, Sfânta Mănăstire Karakalu
- *Biblia pentru copii*, de Zoe Kanava
- *Învățăături*, de Sfântul Nectarie al Pentapolei
- *Părintele Ieronim Simonopetritul – Starețul Metocului „Înălțarea Domnului”*, de Monahul Moise Aghioritul
- *Asceți în lume (I)*, de Ieromonahul Eftimie Athonitul
- *Asceți în lume (II)*, de Ieromonahul Eftimie Athonitul
- *Îndrumar pentru restabilirea sănătății*, de Preotul Mihăiță Popa
- *Cuviosul Iosif Isihastul*, de Monahul Iosif Vatopedinul
- *Praznicele Împărătești, Praznicele Maicii Domnului și minunile lui Iisus Hristos*, de Sofia Guriotis
- *Sfântul Cosma Etolianul*, de Constantin V. Triandafillu
- *Iannis cel nebun pentru Hristos*, de Dionisios A. Makris
- *Viața, Acatistul și Paraclisul Sfintei Mare Mucenice Eufimia*
- *Starețul meu Iosif Isihastul*, de Arhimandritul Efrem Filotheitul
- *Viața Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos*, de Sfântul Filothei Kokkinos
- *Sfânta Lumină – Minunea din Sâmbăta Mare de la Mormântul lui Hristos*, de Haralambie K. Skarlakidis
- *Sfântul Nectarie, Făcătorul de minuni*
- *De ce Papa și supușii lui s-au despărțit de Biserica lui Hristos (I)*, de Sfântul Nectarie de Eghina
- *Sfântul Munte Athos – album*
- *Preotul Nicolae Koghionis (1928-2006)*, de Vasilios Petrolekas
- *Povestiri dionisiate*, de Monahul Lazăr Dionisiatul

- *Sănătate cu mâncăruri de la mănăstiri din Muntele Athos și din România*, de Tudor Osiac
- *Viața Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir și aflarea Sfintelor sale Moaște*
- *Cugetari duhovnicești*, de Monahul Marcel Karakalinul

**În Colecția „Muzică Bizantină”
au apărut:**

- Buchet muzical athonit (Vol. 1) – *Dumnezeiasca Liturghie*
- Buchet muzical athonit (Vol. 2) – *Vecernia*
- Buchet muzical athonit (Vol. 3) – *Utrenia*
- Buchet muzical athonit (Vol. 4) – *Polieleele*
- Buchet muzical athonit (Vol. 5) – *Anastasimatarul*
- Buchet muzical athonit (Vol. 6) – *Psaltirionul*
- Buchet muzical athonit (Vol. 7) – *Stihirarul*, de Schimonahul Nectarie Protopsaltul
- Buchet muzical athonit (Vol. 8) – *Doxastarul (I)*, de Petru Filanthidis
- *Paraclisul Maicii Domnului*
- *Slujba Învierii*
- *Prohodul Domnului*, de Monahul Nectarie Prodromitul
- *Slujba Sfântului Acoperământ*

Vor apărea:

- Buchet muzical athonit (Vol. 9) – *Doxastarul (II)*, de Petru Filanthidis

Centru de difuzare:
Editura Evanghelistos
Str. Ionescu Gheorghe nr. 5,
Bl. 141, Sc.1, Ap. 2, Sector 4, București
Tel./Fax: 021 331 10 22
e-mail: contact@evangelismos.ro
www.evangelismos.ro